

Bogdani: CUNEUS PROPHETARUM

Part 1: Vetus Testamentum

[Data entered by Michiel de Vaan, 2003, on the basis of the edition by Giuseppe Valentini and Martin Camaj, München 1977 (= Beiträge zur Kenntnis Südosteuropas und des Nahen Orients, Band 24)]

CONTENTS

TE PRIMITE PERPARA LETTERARIT

Scala I. Si criioi eotüne nierine ; Mcatit , e mengijet sè tijnaj.

I.I Si anscètè Hüji ndè vetèhe.

I.II Si anscte nder tre vete Gnia i vètèmi Hüj.....

I.III Si e Calæeuene profetete te scene Tritatne.....

I.IV Si e criioi eotüne Chielne.....

I.V Se i Criioi eotüne ðeene.

I.VI. Si e criioi eotüne Adamne et Evene , te parete tane print'.....

I.VII Si feiüene Adami et Eva.....

Scala II. Profetiite , e metaforat' e tüne per mbij t' arðunite Messisse CHRICTIT

Scelbuessit sceculit.....

II.I Chis do me ððane Profetia.....

II.II E dissa scembeltürave per mbij t' arðunite Messisse CHRICTIT

scelbuessit sceculit.

II.III Se düü fiie reeeie se Profetiise.....

II.IV Sciume duer vescteria *e emenavet* , vissevet , e populit Hüiit

Scala III. Ieta e Profetevet me Profetiite tüne.

III.I Ieta e Profetiite e Moise profetesse.

III.II Ieta e Davidit Profete

III.III Profetiit e Davidit profete.....

III.IV Ieta e Salomonit profete e profetiite tiinai.....

III.V Ieta e Iobit profete e Profetiite tiinai.....

III.VI Ieta e Isaisse profete.

III.VII Ieta e profetiit' e Ieremisse profete.

III.VIII Ieta e profetiit' e Ezechielit profete.

III.IX Ieta e profetiit' e Danielit profete.....

III.X Per mbij Profetete vogiele , e profetiite tiinai. Osea profete.

III.Xa Ieta e Ioelit profete.....

III.XI Ieta e profetiit' e Amos profete.....

III.XII Ieta e profetiit e Abdisse profete.....

III.XIII Ieta e profetiit' e Ionesse profete.

III.XIV Ieta e profetiit' e Michesse profete.

III.XIVa Ieta e profetiit e Nahumit profete.

III.XV Ieta e profetiit e Abacuch profetesse.

III.XVI Ieta e profetiit' e Sofonisse profete.

III.XVII Ieta e profetiit' e Aggesse Profete.....

III.XVIII Ieta e profetiit' e Zacharii profetesse.....

III.XIX Ieta e profetiit' e Malachis profete.....

Scala IV.....	
IV.I Ieta e çiete Sibilavet , e kankete tüne.....	
IV.II Ieta e ndivenessete e Sibilese Cuma.....	
IV.III Sibila Libica.....	
IV.IV Sibila Delfica.....	
IV.V Sibila Persica.....	
IV.VI Sibila Eritrea.....	
IV.VII Sibila Samia.....	
IV.VIII Sibila Cumana.....	
IV.IX Sibila Elespontica.....	
IV.X Sibila Frigia.....	
IV.XI Sibila Tiburtina.....	
Ligerata I. Per mbi te giascte Ietete Sceculit.....	
Ligierata II. E duita Jetè e Sceculit.....	
Ligierata III. E treta Jetè e Sceculit.....	
Ligierata IV. E caterta Jette e sceculit.....	
Ligierata V. E pensta jetè e sceculit.....	
Ligierata VI. E giascta Jetè e sceculit.....	

NOTES ON THE TEXT NUMBERING

I have indicated between square brackets the page numbering of the original edition: [1], [2], etc.

I take the division into *Scale* as the basis for the reference numbers. Every *Ligierata* begins a new page. Every subsection of a *ligierata* begins a new paragraph.

The following is an example of a complete reference: *ejarmi* VT: I.VI.18.

NOTES ON THE TRANSLITERATION

I have replaced

κ by k

ʃ by s

Σ (the sign for [z]) by ε (not by z, because this is [ts]!)

The sign for [θ] and [ð] by ξ

The sign for [y] by ü (not by y, because this is used in a few foreign names, such as Hieronym)

λ by λ

I have strictly kept to the distinction between e and è in the edition (also the less frequent letters ò, à, ì), even if this does not seem to reflect any linguistic reality

I have separated words which are written in scriptio continua in the edition by single spaces, as far as this seemed right. This also applies to unaccented words such as the articles t' and s' and the preposition n', but not for the prefixes c' and n'.

I have separated all words and interpunction signs by single spaces from the preceding and following words, except for word-final stop.

I have replaced v by u and u by v where this was possible.

[xiii]

TE PRIMITE PERPARA LETTERARIT

PROPTEREA captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. Isa. cap. 5. Prasctu dergiete ξeu nde robii errete, e verbuem, me düü palle niegulla te εεεa mbe fachie, chi jane mpcatti, e te paa dijtunite, perse ù dvuer dijeja, e Urtija, e tue kjane ξeu i Arbenit nde mjediste t' paa feevet ; mire filli Nierij si te marre mend , e schisse nuke mundete me chiendruem nde hijrte Tineεot , as nuke mune scelbogne paa mos kjane kusc , e ndritten ndè Lijt , e nde Feet , essilla anscte ξemelli , i giξζε veperavet mirave . E perse Feeja einhete , ò dobitete , me te ndeghiuemit ; paa mos passe kusc na mpson , e kalleεon , si mundete kurraj Nierij me ndeghiuem , e me giegiune , i *S. Paalii* ; *Rom. 10* ξξote : *Quomodo credent ei , quem non audierunt ? Et quomodo audient sine praedicante ?*

E scioffeme per ditte , se ndate ξee kù lulleεojne Dottorete , Letterarete , e Dijeja : lulleεon ende scejnteja Fee , me giξζε veperate mira , e ndatte ξee ku nuke janè Dottorete , Letterarete , e te Dijtescimite , Feeja saa e ka perditte lengon , lighete , e schimbete : Veperate mira , vratete , lemoscenate , e gninessete vene tue ù duarune .

Asctu urξenon Hüji nalte i Chiellet , dissa reεe , e hire te vet , me mos ja ξane nierit paa fjale te gialla , ndo paa mos leftuem vete me εane libersc , ò Letteraresc , tue zgheξune , ò tue ndeghiuem. Per gojete Amos Profettesse ξξote εotüne . *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et mittam famem in Terram : famem , non panis , neque sitim Aquae ; sed audiendi verbum Domini ; et commovebuntur à Mari , usque ad Mare , et ab Aquilone usque ad Orientem , circuibunt , querentes verbum Domini , et non invenient.* Gnie pò vigniene ditt' , e vjette (ξξote εotüne) e pò dergogn'

[xiv]

gni te maçe hun' per mbij ξeet , jò hune bukese , as hetne ujit , pò te fjalesse Tineεot , e kane meu lekundune prej gnij Deeti mbe tjeterit , e prej se dalit , e mbe Aquilont kane meu sielle reξ , tue lüpune fjalen' e Tineεot , e nuke kane me giettune.

Mune ξξoemi se nde ξeete Arbenit , Scerbijssse giξζε keto fjale te Tineεot pò vene tue ù vertetune. Kusc nuk' e scéf si sillemi reξ scecullit , tue votte mbe Düerte huej . *Quaerentes verbum* , te Deetine tue lüpune Dije , e nde tue kξüem me fort te ligha Treghetii andej , per te paa εelt tane. *Quoniam induraverunt cervicem suam , ut non audirent sermones meos. Ierem. cap. 19.* Andaj εotüne fort leudohete , chierton , e ξξote , *inducam super Civitatem , et super omnes Urbes ejus , universa mala.* Reεogn' , e sckretetogn giξζε Giütetete , e ξeene tüne , tue ù lesciuem giξζε te kechiate per mbij krüe. *Osea cap. 4. Populus non intelligens vapulabit.*

E maçe dobij , e frujt anscte praa me nderechiune kete scale t' urtijssse , e me te scruem bucuere me schüretuem , e me dijtunè , se si duhete nierit temelitune meu per zielle saa anscte mbe kete jette , me frujtite spirtit vet , ende te popullit , te mos lane dijene , e ghiuhen' e ξeut meu duarune : possi lefton giξζε ξeu , e sceculli perte vet : pò tue ù nalzuem prej urtiscit andej ta kete udob te flutturuemité mbe Chiellt' , e nde Parrijssit.

Mbe tjeteret ane une tue vum roe te gümte' e ghiuhesse Arbenesce , essilla per te pakete vet te maçe pjesse huan ghiuhescit consignetare : saa dò here me ka raam descijr giaa kafsce me te scruemit tem me sielle mbe dritte , e kam passune mbajtune , ma fort per gni tendim , se per ndogni reεe te Spijrtit scejnt. Perse possi ξξote i S.Hieronimi : *Qui animum ad scribendum applicat , vel ad dicendum , tot sibi Iudices contra se assumit , quot Lectores* ; e ndone jane sciume te pa dijtune , as gia mangu

lüpine chimene mbe voet . *Et pueri nasum Rhinocerotis habent.*

Per gni eet , e gni vjet mbassi bajta barren' e Upesckepijs' scoderse , e cujdesn' e Tivarit ðanune nd' Aministratione ; kjesce prej scejntit Ate Pape Innocenti XI. vjetit 1677. bam Argiupesckepij Scupse , e Aministratorij giððe Regenijsse Scerbijssc , perte lutunate fort ndricimit , e fort nderscimit tim eot pomendune per nder ANDRE BOGDANIT tim Unghi issilli ma para kje Argiupesckepij Oherit , ani bam Argiupesckepij Scupse , e o ðeut scerbijse , asctu chi ti gindesce affere nde mort' ndihmetar , tue mos kjane ma i eoti meju pruem atij Kersctenimi , perse kiscite per plechienij kaperzüem 80. vjet nde lenghime te forta , kü eot fort i urte , ma ðà fort eemere , me vote paret nde kete vepere , ende tue me ndimuem pakuer fort nde sciume fjale t'Arbenescia , te siate i kisc udob , e per duer , tue passune bam ende aj gni Grammatiche fort te godicimi Latin , e Schip : Ma mbassi duich 13. dit nde Decembre 1683

[xv]

1683. mu desc mue nde per punete uscterijsse ndene Becit , sciume here me n'grehune , e me c'krehune Librarijne teme , tue jau porositune kjorevet , goscduem Archevet , e liðune ððasevet , e vete tue ikune Malevet ; achia sa Grammatica nde keto teperæieme n'tretti si krüpa nd' ujet.

Nder kachia , pra se pò baagn , pa te degnete tem , Miter mbe krüe m' Scodre , e Scup , chi pò rjeðene affere triðjete vjet , vojta tue zbeluem nevoje achia te meðaa , sa pò me detueren mendja gia kafsce nde mosse per gni scegn , te descirevet mirave me scruem : possi ððà *Propertii in magnis voluisse sat est.*

Mboh nuk' i bije , se nuke permetogn me n'zierre me kete fedighe kafsce te ree , tue mos kiane mire nde kafscete Feesse meu larguem sei kanè te tjere mpsuem , e kalleuem : Ma as mbarre nuke me ndjete , se ndjek te dijtescimate : tue passune ende ata sciochi , sciojne ndjekune ; Andaj Socrati ndoch Platone. Platoni Arristotelne : Arristoteli Averroene : Cecilij muer prej supplicijt : Lellij prej Varraonit : Hennij prej Oratijt : Seneka prej Gellit : Thessali prej Gallenit : Hermagora prej Ciceronit : E Ciceroni vette muer prej Salustijt. Prasctu ððà i dijtescimi . *Quis ille stylus? quod in eo ingenii? Ille commentator mera Rapsodia , de charta in papyrus.*

Asctu ende prej meje bucurijn' e ghiuhesse nuk' e kee ndjere ndanet ; perse tue kjane une prej Guri nde Hast' , Sangiakijet se Dukaginit , Diocesit se Preserendit' ; m' anscte dasciune me djerse te meða sciume fjale me nderechiune nde ðeete Scoderse ; e tue kjane vepera fort , e nalte , e holle : ghiuha jone chi me Dijet dvuer ende fjalete , fesctijr mundete giððe punete ndijere nde skanjt me i ctjelle. Prasctu leftova me ezune gnij uðe se ndermjetscime , tue me raam nde mende kanka , e poetesse. *Ornari res ipsa negat , contenta doceri.* E ku te mos mundemi me petekute schierre te ghiuhesse sane , me mbelluem jettene IESV CHRISTIT Becuem , as gian' mangu t' lumit chi leu nde Grasct , e duich mbe Crüjt , nuke ka me i ndüm mbarre , ende Arbenisct meu vesciune nde gni ðee te vobek , c'perblem me giakte vet te paa c'muemit.

Mbassi kje per hijrte Tineeot , *qui omnia suaviter disponit* , mbaruem , vepera , e n' krüem giððe Arbenisct , m' urðenoj S. Cuvend , chi ende Italianisct ta kðegne , asctu chi tè mundescine , jò vece t' Arbenescete me eanè Italianisct , pò ende keta Arbenisct , tue ù scerbüem possi t' isc gni Calepij : Mu desc pra me djerse te meðaa me chittunè mbe dritte sciume fjale plaka , e tè harrueme per te marre mbrappa urðenin' e Biblijsse , tue ù gnimendune here ghiuha jone me te Italianesse , here kejò me tanet , andaj pò druese ka me dale vepera pakeee , e mereicime ; ma fort e frujtuescime per te marre vesct dijene nierij mbe ghiuhete vet , e te mos duaarene fjalete , te sillate sa e kane pò ntrettene.

[xvi]

Andaj kane me ù dukune zgheçesit dissa fjale te skurtena : e jò fort te ctiella , essija pune vjen per düü arressegne. Gniana perse nuke pò mundej nde sctampet me dale sctùlla cundruell' , e gnimende , e goditicime me tjeteret nde fjalet , e nde vjersc , tue teperuem diku gni fjale gianet ghiuhe , diku gni fjale , ò ma sciume tjeteret ; e kesctu tue kaperzüem sciochiene , nuke pò vejne me rend , e me godij , si pò desceruekesce. E düjta perse per te scerbüem çeut , descerova mirè filli chisc pò flasme Italianisct , bucare te cumbon , e te kalleon Arbenisct' ; asctu chi nierij pa mascrij jò vece te marre vesct schissen' e fjalevet : pò ende te jete i eoti me eanè ghiuhene , i Arbenesci Italianisct , e Italiante Arbenisct , tue ù scerbuem possicur t' isc gni Callepj ; Andaj ende anscte dale vepera pakee e holle ; ma tepere nde punete Theologijisse , per ta marre vesct : ende pò drue se jò giççe cuj epelchüescime , tue vote une mbas dissa fjalesc plaka , te mos harrohej , e te duarej ghiuha.

E tue dasciune i lumi eot , chi kejò vepera ma te delte mbe dritte , euun' Naerij Scupse fort me mè per eane , nde per atan' vescterij te perearscime , chi kesso koheje euun' fill' nd' Ungherijt : prasctu tue mos lane mbrappa fedighene teme , mora Libere me vetehee , e vojta nde Venechij.

Curraj nuke ka te calleuem , me sa te dasciune me pritti , fort i ndricimi , e fort i nalta eot per ndeer , eoti CARDINAL GERGUR BARBARIGU , em eot , chi per fat tem te fortune , jane gniet vjet se e scerbeva mb' Rome , possi cur te me ççoj Engielli scetraetaar , se küü Scpijrt i Tineeot , gni here fort ka me te vejüem : e per te gnimende , nde mundete curraj nde dit tona per te giaal' meu ççirrone Scenj , scioch nuke kaa per te mire , e i liçune me Teneone. M' avitti küü eot fort i dasciune , tue me lesciuem nde Padovet , Sctepij , Trimenij , Kual , e Coccij , si doe une meu scerbüem : Ma une , tue passune maaln' e sctampesse , giççe atüene ù kçeva fachiene , vece ju lutsce te me sctampohej Libri , asctu chi cur te kçegne prej çeut sine te Kesce gni Chirij ndeune ndore , per te ndrittune ate te vobek çee t' Arbenit , e te Scerbijisse , issilli , e maçe pjesse flet Arbenisct , tue kjanune dalune çeut se Arbenit , e mbielle Scenjtene Fee nde çeete Desposit : prasctu Schiete , *per Antonomasij* , Feesse Catholice i ççone *Arbanascka vera*.

Me duel puna fort mbare , e per te cpejte ; E ndone nuke gietta Caratterite Arbenisct , possi pace desceruem ù scerbüesse , as gian' mangu me dissa Lettera te Gerchijisse , tue bessuem , se zgheçesi üne i Arbenesce me urtijte vet giççe fjalete ka me i venduem , possi bagnene Franceste , e Tuçeschite ; te sijte ndrüscej scruejne se si zgheçine.

[xvii]

Te lutemi pra Letterari em i Urti te me ndejeisc nde giec fjalee , chi te traon vesctete. Perse as Diellij paa hie ; as Hana pa njegullaee mbe fachie nuke anscte : pò vene roe se kusc na ka pusctuem , e ndete cujet çee jemi ani me emere anekò , possi ççà *Ovid. lib. 3. Elegia 1.*

*Si qua videbuntur casu non dicta latinè ,
In qua scribebam , barbara Terra fuit.*

[xxiii]

Sciume ndricimit , e sciume nderscimit
eotit , eotit , per ndee , eotit
Andree Zmaievich , Argiupesckepit Tivarit Dioclie ,
Parit Serbiisse , Arbeni per te dasciune fort me te prugnete , i fjalete.

Ban-Baroni prej Tivari , Zmaievich , ò dritta jonè ; Ruen' Arbenin' i pari ; Possi Chriscti Mal Syone . Ti gni scale ndèr profete , Argiupesckepi-Andree , Fort' tè nalt' e eunè vetè , Ch[i] lefton pèr Scintet Fee.

[xxiv]

Tinëəot i jemi falè ,
Possi Atenit' e Limbit
territ chi na ban me dalè ,
Dritta , ndosi flaka n' Timbit.
As' ù gheəò Dioclii ,
Scodre , Lesc , ende Drivesti ;
Se gni tjeter Diellij ,
Pò del neve prej Perasti .
O Scelbuessi Messii
Spirtime Scint dergona ;
Tè forzognè pèrserij ,
Giç è emeratè tona.
Ata puscton si e nissi ,
ξen' , e Detine Leoni ;
Possicur' mbelon Eclissi ,
Pèrpin' Hanenè Dragoni.

[xxix]

Sciume ndricimit , e sciume nderscimit əotit , əotit , tim əot per ndeer , əotit Pieter
Bogdan chi kie Upesckep i Scoderse , e Rognessii Tivarit , tasc Argiupesckep' i Scupse
e Rognessii Regieniissè Scerbiissè

Bogan Laudi tè chiendroftè ,
Sa Brescka Ruəullimnè.
An' e pranèt' e kerkoftè
Ende tè mos jetè ghinë.
Nderia pò nalt' kaperdinfè
Chielltè pèr mbij Reen'
Ndierè ξeniaghela piftè ,
Giçç' ujetè ndè Lecheen'.

[xlv]

Sciume ndricimit , e sciume nderscimit əotit əotit , tim əot per ndeer , əotit
Pieter Bogdan , argiupesckepit scupse , Cuscinerit tim dacsiumit.

Dvel n' Gurit bucuria ,
əana si gni Sut' e naltè ,
Chi skisc mbrenda Venechia ,
Tè Pescrciut muer Maltè.
Diele' , e Vasciae' , ende Graa ,
I scerbejnè ndè robij ,
Tu' kenduem achian' saa ,
Giççè emerat' i c'krij.
Alessandr' i Maξ Darinè ;
Scanderbeg' Scittoj Mberetnè ;
E ndoch Sauli fort Davidnè ;
Mbütüti Giudit Holofernè.

[xlvi]

Tè Sceculit pèr tè passè ,
tè gianatè Regenij ,

Ianè levduem pa massè ,
 Sa me calleuem sdij.
 Cardinal' , ò eoti ünè ,
 Giǰǰè nalt sa Chielt' i Sckovè.
 Me tè mirè tat , eotünè ,
 Si levdohetè na mpsove.
 Schip , Latin e Talianii ,
 Gherchisct , ende Dalmatii ,
 Ievreisct , & Arapii ,
 Armenisct , ende Sirii .
 Kendoj eana maje malet ,
 Ani eune me lodruem ,
 Tek i ǰǰone vrap i kvalet ;
 Nde eemere fort gheeuem.
 Tuffe , tuffe tù mbeleǰe ,
 Me eümbülla gni cunore ,
 Drandafille bascke dreǰe ,
 Nde kescet me giǰǰe dore.
 Lullesc : ani meja fale ,
 Bleghetorijesse eane ,
 Chi nde valle curte dale ,
 Te na ndritgne ǰene tane.
 Priserene celepij ,
 [xlvii]
 Giǰǰe nd' Arme mbucuruem ,
 Prej Gore Dimischij ,
 trim i foorte me leftuem.
 Cur del ani , e soditen ,
 Treg te rij , ende te vjeter ,
 Trimenia ke scettiten ,
 ǰǰue ska ǰue tjeter.
 Scodra ngullè nde confij ,
 Fusc' , e Malet' i puscton ,
 Me te forta eotenij
 Lesc , eadrimen' e eapton.
 Nde Lechien' me giǰǰe duer ,
 Pescku Trofta , ende Blij ,
 Per ditte kusc votte muer ,
 Gindse vette nde Sctepij.
 Scupia Giütet Perendesce .
 Nde ranzete Gliubotenit ,
 Chi Regina Rodopesce ,
 Trajtoj Motter Priserenit :
 Argiupesckepi i ree ,
 E ndune per breggh Vardari
 I sckon delli nde per ǰee
 Rembje , Sctambje , Rgiandje , & Ari.
 Grigja te gniehune skaa ,
 Lesc , e Saftian , e Dülle ,
 [xlviii]

Pèrse kusc e mbele skaa ,
Bletta sckret i kerkon Pülle.
Ketè Det nd' Vrumelij ,
Scodre Priserene kaa ,
Sciochie : nd' Arben' , e scerbij ,
Tri Giütettè tè mežaa.
Nalt' mbè mal siellè Cunorè ,
Doret sonè s' Arbenesce ,
Turcut vottunè ndè dorè :
Me tè mažè sod' spenesce .
Tüü luss e Scenè Mrii ,
Chi rì n' Kiscè Priserend ,
Ban tè dalè perserij ,
Crüch , e flambure me rend.
eot scelbuessi barii ,
Rueullimne ta pusctogne
Gižže kusc dò gni Selij ,
Mbe Chielt' ani ta gheεogne ,

Kendoj Luca Bogdani.

[1]

Scala I. Si crioi eotüne nierine ; Mcatit , e mengijet sè tijnaj.

I.I Si ansctè Hÿji ndè vetèhe.

I.I.1 *Cafscet' e pa paame tè Hÿjit ndè pèr atò chi dukenè , merrenè vesct' , eschürètohenè i Scè Pali. Rom. 1.* Persè giççè cafscèsè pèr arrèsue duhetè mei gietunè tè zanè fii'l' ndjerè mb' atè krüe chi ma mbij vetèhè tjetèr nukè ka : pò bucurè mendja jonè tè giagnè puscim , e tè marrè vesct' se ansctè gni krue i gialè , e i amèsciuescim kahè giççè cafscia rjeç , chièndron , lècundetè , e mbahetè. E kü krue i gialè , e ketè tè kjanè tè amèsciuescim pèr tè gni mendè ansctè Hÿji krijues' , i t' pamet' , e t' pa pamet' , i naltè pèr mbij giççè Cuppètè chielèt , i pusctuescim , i mèscèrierscim , i mirè , i derejtè , i maç pa massè , anè , e skagn. *Jetet' sè jetèsè , e per jetètè jetèsè ti je Hÿj. Psal. 89. Unè jam , aj chi jam ; e aj chi ansctè , dèrgoj mue. Exodi 3.*

I.I.2 Nukè gindetè nierii mbè sceculit achia sctansè , chi tè ççoetè nuk' ansctè Hÿj. Tu' e rèffüem biscèt' e ççeut , zojt' e ajrit , peschit' e Detit me giççè creatürèt se bascku. *Pe vèt sctansèt'e kanè me tè mpsuem , Scpent' e Chielèt , e kanè me tè calèzuum , fol ççeut , e ka me tè pèrgiegiunè , e kanè me dèftuem peschit' e Detit. Iob. 12.*

I.I.3 I scenè Agostini mbij ato fjalè tè Davidit ççà i marri ndè zemèrètè vet nuk' ansct' Hÿj. *Psal. 13.* i c'tiel' tue ççanè , se i marri ndè ççanèke me gojè chisc cujtoj me eemerè , giççè creatürètè i kiscinè cundèrstuem tue ççanè : *aj bani neve , e jò nà vetèvetèhenè. Psal. 99.* Achia sa Ruzulimi , ansctè gni liber i celè ; ndè tè sijèt giççè letèrè , e giççè vjersc , e pikè , e krena , ççonè se ansctè Hÿj. *Prej sè maçit sè scèmbèlürèsè , e creatürèsè pèr sa munè gnifenè mundetè Crijües' i tünè meu pam. Sap. 13.*

I.I.4 *Une zotünè , e nukè ndèrrohemì. Mal. 3.* Die'li ççotè nukè jam Hÿj , pèrse mè einhetè dritta : Hana ççotè s' jam Hÿj , pèrse ndèrrohemì pèr herè ; Ruèulimi ççotè s'jam Hÿj , pèrse pèssogn gni mijè tè kechia. Ndjerè musckaja calèeon se ansctè Hÿj. Gni sctansè kachia , e voghèlè , me passunè , schise , e halate tè mposa : tè pam , tè kèrkuem , tè marrè erè , tè prekunè , krüè , kambè , krahè , ççind , chi dèpèrton lèkuren' e gni kau. Mriimaga kahè zù me tjerrè

[2] kachia holè pèr tè bam rjetnè vet me èannè Mijèa : *posi Mrijmaga kanè me vum roe. Psalmi. 89* Cusc curraj i mpsoj Mjalzæitè me trajtuem essiladò chielèzèn' e vet ndè egüe ? *E voghelezè ansctè mjalzæea ma frujt' i saj fòrt i amblè. Sap. 11.* Cusc i mpsoj çènjoghèlatè me mbèlèçè Driççè pèr dimènè ? *Ezzè ke çènjoghèla ò pritues' e venè roe uçèt' e tua , ezen' urtijnè. Proverb. 6.* Mscikeea sorrescit se vet si e ban vetij vorrè ? Fili kachia i maç , ani i urtè. *Gnie Fili , Iob. 40.*

I.I.5 Cusc soditèn bucurijn' , e tè maçt' , e Chielèsè , sciunizèn' e üjet , e tè pagniehunit' e creatürèvet , si mundetè mè ççanè se nuk' ansctè gni eot i naltè chi i ka giççè crijuem , e ruejtunè : prasctù ççotè Davidi : *Me urçènit' tand' pèrziletè dita. Psal. 93.* Me u gietunè gni pèlas , ò sctèrij n'grehunè ndè Maltè Reg Pesctrikut tinè , achiai skretè , e i vetèmè , punuem me mjesctèrij tè maçe , me düer tè bucura , ciardachie fort tè nalta , tjegulat' e rgianta , e t'arta , kopesctigne , e kroena : isili horjat , e i marrè menè' kisc me ù gietunè , chi tue hijm ndè sctèrij mbahia tè bucurè , e tè giantè trüesatè sctruem me giççè duer gielèsc ani te mos ççoj se kejo sctèrij nuke ansctè lem mbè kète jetè vetèhej : pò ka diku gni eot fort te begatè , e tè lum ?

I.I.6 Kèscctu endè aj chi tè doj me vum roe tè n'gitunitè chi kanè ndèr vetèhe creatürètè , me chisc tè bucurè urçènè pèrzilenè ditè mbè ditè tue ù ruejtunè : pèr tè vèrtetè kisc me ççanè se kanè gni eot , isili me tè maçè urtij i ka giççè crijuem , e ruejtunè ; kachia mijè , vjet chielètè me mosu plakunè , die'li , Hana , e üjtè curraj me mos chiandruem , ççu me mosu n'tretunè , lümenatè me mos mbetunè , croenatè me mosu scterrè , Deti me mosu ritunè , moti curaj me mos menguem : pò ççuesè giççè

cafcia , tasc pò del sè riu doret sè gni Mjesctrit holè. *Si mundetè gian' me chièndruem pa mos dasciunè ti ? Ndè tè mos isc n' teje ççirré si kisc me rnuem. Sap. 11*

I.I.7 Chiarta pra ndèr tè peganèt nukè kje se nuk' ansctè Hüj : pò çojnè se janè sciumè Hüja , e Hüjènescia : e parèse mbütej sceculi me ujè , ndonèse iscinè mpcate achia tè randa , sa kjenè mejaft pèr tè mbütunè gni sceculè : asgia mangu nukè pat' ende vend' sciumiza , e Hüjavet pèr se kjenè giççè gnij ghiuhe , e mirrinè vesct' giççe sa ù vinte ççane prej Profetèsc : mbas' andaj , pèrse cur nispè me bam Giütetn' e Babelit , ù godit tè perieimit' e ghiuhevet ; ù reeuene nde felichiesctij achia te cnielbeta , sa ù mbusc mirèfili profetia e Davidit. *Nierij sa kjè ndè nder , nuk' e muer vesct : Ani ù ban' posi sctansat' e padijuna , e atünè giççè gau. Psal. 40.*

I.I.8 E pèrse anemicu i dorèsè nierit leftonte
[3] giççè herè me scèrregij , me sctijm rjetè , e lechie pèr tu açeruem pèr Hüj , tue passun' ende atü atè descijr tè prapèsctè ; *Kam me kjanè possi fort' inalti* , e ndè Apocal. 13. *Biscia chi pò hippen prej Deti , ka me grisciunè giççè gindnè me açeruem.* Me gni mijè tè zpiffuna , e sctrighènij tue folè prej gurèscit , e prej liffascit eun' fiil kü mpcat i pèrhiem mbè sceculit.

I.I.9 I scenè Agostini *de Civit Dei lib. 24.* Gni Nierij , ççotè , fort' i bègatè , per emènè Serafano kiscètè gni bijr tè siilenè doj mirè pèr mbij giççè cafcscètè kesaj jetè ; kiè i Misiras ; duich i biri , possi goditètè sciumè herè , cur pacuer tepèrè duhenè femja sè Prindsc : kje achia te çimptunit' e Atit , sa pèr gni n'guscèlim tè eemèrèsè vet bani me bam gni scèmbèltürè fort mbè gassètè t'bijrt' , tue vum emenitè assaj Figurè Içulè , chi doj me ççanè tè pomendunit' e vajit : giççe Njereeia , e sctèrijsè tijnai pèr tè pèrghèueuem tè eotnè zunè fiil meju bindunè atij Içuli , e kèsctu daleè , e ka pak , i baanè sacrificiè , achia sa djali eù me kçüem prej vetij nderrè Tinèeot , e desc ù dènnuè giççè reççij sceculit ; e sa , e mèreicime punè kjè kejò pèrpara Tinèeot , e calèzon ndè *Deut. cap. 9.* me keto fiale. *Pra sod ke mè dijtunè se eotünè Hüji üt vetè ka me tè prijn pèrpara , possi zjarmi pèrpins' , e n'tretes , chi ka me i ciartunè , e me i fscijm , e mej perdam , &c. pèrse banè vetèhese Içulè.*

I.I.10 Sa bani Serafani pèr tè bijrtè vet , e ndoch Nini me Atètè tijnai. Kjè kü Nini , i birij Belit , pari Regij Assirit , nipij Nembrotit ghiunit sè Chamit , achia , e desc t'Atènè sa pèr gni si e pa dekunè bani me ju scruem gni scèmbèltürè fort mbè gassètè tijnaj , e tue vum mbè gni vend tè naltè tè Pèlasit vet i bantè achia ndèr possi curt' kjanèke gial , scèrbètoretè , e rajeja ndojnè ndè këto punè giurmèt' et' eot'.

I.I.11 Diali ù volenduè ndè ciast' tue folè , e tue pèrgiegiunè pèr giççè sa , e pèvèssinè : kèsctu Nierij pèr mpcatènuem , e duekunè ndènè eantè Dialit kjè mbajtnè pèr Hüj , e i patnè ççanè Hüji Bel. *Dan. cap. 14.* Asctu endè Belsegor. *Psal. 103.* Palestina , e ççerrissinè Belzebub ndoscta pèrse ndè tè parèt Içulè kjè açèruem i pari Djal krüet' e Ferrit.

I.I.12 Nabucodonosori ndè pèr tè maçe maçèsctiitè tijnai sa kiè gial bani me bam' gni statuè mbè gassètè tijnaj , e urçènoj giççè rajesè vet chita açèrojinè pèr Hüj , e cusc tè moss giegiej , tè digiej ndè gni furrè achia tè maçe , sa flaka e sajnaj mbèrrinte 49. kut nalt' , ndè tè sijèt' bani me sctiim. *Isaknè , Misaknè , & Abdenago* ; tè sijèt' kjenè scrètueuem prej sinèeot , tue kënduem : *bekoni giççè vepèrat' e Tinèeot Tènèeonè. Dan. 3.*

I.I.13 Ndevone eun' ende Perèndorèt e Romèsè me ndjekunè : prasctu Enea isili iku prejλ

[4] Trojèt , e votè ndè Italièt tue lèftuem me Tosekanèt populè tè fortè : e ndonèse pusctoj usctèria e tijnaj ; vetè asgian' mangu mbèt dekunè ndatè luftè , e corpii tijnaj curraj nuk u giet : ndè pèr tè sijèt' punè letijtè , e mbajtinè pèr Hüj tue ççanè se vote mbè chieλt' , e atij patnè ççanè Hüji Digiete ; ndonèsè , e vèrteta kjè kejò , se aj tue ù rèueuem d' ujet , e sckuem ndè Det , kjè ngranè Peschisc. *Sans. lib. 3.*

I.I.14 Achia ù rit kù mpcat' , e ù derç ndè pèr çèet , sa pèr chiscdò cafsce kiscinè nevojë nijerecitè i scèkrojinè Lter' e vet , e ačèrojnè pèr Hùj , ndjerè barènat' e copèsctignèvèt. Ndè Missiirt' mbajnè pèr Hùj Chieppet' , e Purrijt'; pèrse vetèhej mugułojinè , e ççoinè se kan' atè vèrtüt vetèhej , e jò s'jetèr anèje. Giovenali Poetè i chiescèn tue ççanè:

*Lumja ti ò gind' e mirè ,
Hùji tüü si Purrini ,
Copesctignèvèt pa hirè ,
Possi gramçzi vetè bini.*

I.I.15 Me tè gnihunè tè pèganètè mbè sceculit mbajtinè triçjetè mijè Hùja , e Hùjènescia. I S. Agostini ççote se Romanjte mbajnè 12. Hùj , e Hùjènescia ndè pèr muejtè Motèmotit. Indistantè mbajnè 30. Hùj , e Hùjènescia , ndè pèr buttè venèsè: disa ačèrojnè Bukèlènè pèr Hùj pèr se pèriijn' , e mbütènte mijtè , tè sijtè ciartèkèscinè driççenatè : achia sa ççuèsè nukè pò i nzij sceculi , sa pò zpifèscinè pèr ditè sè pa ditunit sè njerèzet.

I.I.16 Sciumè ačèruekèscinè , pèr Hùj Diełinè , Hanènè , e üjtè , sciumè ačètuekèscinè Eerètè , e lümènat' e forta , ù dukej se kanè gni pusctet pèr mbii natürètè nierit. Prasctu urçènoj eotünè ndè *Deut. cap. 4. Ndoscta tue ciuem sùtè prej chiełscit , e tè soditisc Diełin' , e Hanènè , e giççè üjt' e chiełèt , e prej fajit masctruem , ti ačèrojsc , e ti nderisc , chisc krijoj eotünè Hùji üt.*

I.I.17 Kèssò kohejë endè , chi kjè Noe Profeta , & Abrami , kjenè zpifunè Magiit , e Sctrighèniitè prej Zoroastrit i pari Reg' i Batrianet , isili prej Ninit kjè duesciunè Regènijet , e dissà ççonè se kù kjè Kami i malèkuem prej sè atit vet Noe ; perse e chiesci ; ende ççonè se kù leu tue chiesciunè , chisc mos ansctè goditunè curraj ndèr njereç' , chi legnènè tue kjam. *Sansovini lib. 2.*

I.I.18 Sa tè mèreitunè emenii ka eotünè pèr mbii kètè mpcat' tè Magiivèt , chi tè pa feetè mbanè pèr scenjtenii , e ndèr tè maçè , kalèsohetè ndè *lib. Sap. 12. me kèto fialè : o sa i mirè , e i amblè ansctè eot spirti üt ndè giççè punèt , &c. pèrse ata Plejt' e parè , chi patnè gelijtunè mbè çet , tè silèvèt ù patè marrè mènii , pèrse vepèruekèscinè cafsçè fort' tè kèchia me mængii , giakèsit' e bijet vètè; tè pa mescèrièr , chi hagninè pèmbrendèssat' e njerèzèt , e pèrpinsit' e giakut tünè.*

[5] **I.I.19** Tasc' prajèt pèr tu schürètuem si ansctè gni mend Hùji ndè vetèhe , isili schürètüm ndonèsè pa dritètè spirtit scenjt' , chi me t'arçunitè eotit tinè Jesu Christ' ndrritti sceculinè mundetè mirè filii meu vesctèruem , as già mangu ù gietnè endè pèrpara Christit njereç achia e urtè sa me tè holèt' tè mendsè vet mbèrrinè me gnioftunè se ansctè vecè gni Hùj , e jò ma : Platoni tue vum roe kèmbegnènin' e njereçet ndè kohètè mortèsè vet ççà. *Arrèsüejja , e arresüevet mescerièr mue.* Vetè ani Platoni na mson se sciumiza e krenivèt as pak , e mirè s'ansctè pèr tè governuem sceculinè , tue ççanè , me Homerè Poete.

Pak as già usctèrij.

*Pò Reg , e gni Chieffalij ,
Ndoron çenè me godij.*

Ndè giütètè Ateniesè kjè kjanè ngrehunè gni Lter scruem pèrsipèri ; *Pagnioftunit Hùj : calèeuem prej Isaijet cap. 45. gni mend ti je Hùji n'fscèfunè Hùj' Israelit scelbues.* achia sa bucurè nierii me dritètè mendsè , e forzetè natüresè mundetè me pam se ansctè gni Hùj , e jò ma.

I.I.20 ççotè Ecclesiast. cap. 3. 25. *Tè ma naltètè mbij tü mossè lüpè , pò ato cafsçè chi tè ka urçènuem Hùji , ato kujto giççè herè : pèrse nuk' e ke pèr nevojë ato cafsçè , chi janè tè n'fscèfuna me i pam ti me süütè tun.* Kisc me kjanè tepèrè maçèsctij meu avitunè atij krou t'gialli kahè giççè drita rjeç ; tè sijènè nukè mundenè me pam mirè

fili Kerubinjt' e Chiellet , e jò prej sè lighèt mendjet sonejè ; e arrèsueja ansctè kçielèt'.

I.I.21 Nukè mundèmi me i ram mboh se ndër mëndt' tona , ò chiscdò tjetër pusctet , e vertüt ; e ndër ato punè chi schürètòhenè duhetè me kjanè gni tè gnimendunè , ndè mose nukè mundetè pusctètja me mberriim possi gni tepèrizè pèr mbij forzètè vet. Prasctu Hüji , i patè zanè fiiil , e tè sosunè , larg ansctè kreatürèscit , chi kanè tè zanè fiiil , e tè sosunè nukè mundetè me kjanè ndogni tè gni mendè ndër Hüjn' e nierinè. I S. AGostini mundohej me marrè vesct' tè scè Ndriyatnè : pa ndër kachia gni fëmij ndè bregtè Detit , isili pò mundohej giççè ujenat' e Detit me i sctijm ndè gni fossè tè voghèlè baam me duèr ndè ranet. Doj Hüji me bam me dijtunè , se ma udob ansctè , me sctijm giç' ato ujèna ndatè fossè tè voghèlè se tè maçt' e Tineeot ndè mendtè scen' Agostinit ; i Scen' Agostini ani vetè ççà : *marrè mè vesct sa mundèmi , chisc mos mundèmi , bessojmè.*

I.I.22 Aristoteli 2. *Metaph.* ççà : *Mendja jonè asctu bahetè pèr mbij cafscètè n'fscefuna tè natürèsè : possi süu i kukuvajèssè pèrpara reesè Dièlit.* Plini calæeon se ata chi gelijnè ndatè pjessè çeu tè Missirit chi i ççonè kataduppè , kù janè kataratèt' e Nilit lüm , isili tue ù rèuem Bjesckescit fort sè naltasc ; janè giççè sciurçètè ndèpèr ata eaa tè maç , e tè egre chi ban. Pra cur ndër cafscètè [6] kèssaj jetè schissèt' e njerit ççèrènè , lëndohènè , e pèrgiegienè , e nukè mundenè me mbèrrim , e me pèreane cafscèt' e Natürètè : chisc kanè me bam pèrpara cafscèvèt pà sosuna , e tè Hüjènuèscimè ?

I.I.23 ççotè Filosofi : *giççè chisc hiin ndër mënd' tona pèrziletè ndè pèr schissetè Corpit.* Cur pra spirti dvèsciunè miscit sè vèt nukè mundètè me forzètè mèndsè me pam Hüjnè pa ndihmètè drittèsè lume. Davidi : *Ndè pèr drittèt' tandè kemi me pam drittènè. Psal. 35.* Sa ma fèsctir ka me kjanè schissèsè kètij misci t' kalbèti m'e mbèrrim me ditunè si ansctè ndè vetèhè krijuèsi üne Hüji nalt' i Chièlèt'?

I.I.24 I Scè Pali ççotè : *sodisèmè tasc ndè pèr passèchürè , endè ndiuènessè ; ani atèherè , n'fan' , fachiè. Gni pjessè gniofèmè , e gni pjessè ndiuènjèmè , 1. Cor. 11.* Asctu chi pèr tu larguem giççè mascstrijscit , e renèscit , chi mundenè me ù goditunè prej pjessè sonèje duhetè meu avitunè scènjtèssè Fèe , e dèscmigniènjssè Dottorèvèt , tè sijtè ççonè , possi , e euum bessè mbè çet , asctu , e gietm' pèr tè derejtè mbè Chielèt.

I.I.25 E pèr mbij giççè cafscèt duhetè me bessuèm , t'scruèmit scènjt' , chij ççonè Biblia rjeçunè giççè rëeèt sè spijrtit scènjt' tue pèrvum krahet e mèndsè , e schissèsè sanè fialèvet tijnaj , tè sijatè curraj palèvij , e rènè nukè kanè : Pò kù tè mos mundèmi na me mbèrijm , fiala , e Hüjit Chièlèt , chi ansctè scruèm ndè tè scruèmit scènjt , tè na fòrzogniè.

I.I.26 David Profeta Psal. 136. *Ndè mos pacia pèrvum mëndt' e mia : pò ciuem spirtinè tèm , possi fèmia , e giut s'amèsè paghètüra , e spirtit tim.* Possi cur me ççanè , ò eot , ndè mos pacia mbèlèçè süüt' e mij , e krahet' e mèndsè simè , ndè tè vumit roè tè misteriavet tè scènjtèssè lijsè sanè , endè mos pacia rëfùèm , e ççanè se urtija , e nierit ansctè fort' e lighè pèr tè vum roe lijnè tandè : mu goditè muè ndèscckimi poss' i gni kèrççini , chi tue passunè nevojë giut' sè Amèsè , e tè jepinè kuen' e bukèsè. Ndèr kachia I scè Bernardi ççotè : *Tè bubèrruèmitè ansctè gni tè pa droè : Tè bessuèmitè , tè çümpéscim ; Tè gnioftunitè , jèta e amèsuescime.*

I.I.27 Esaia 6. ççotè se Engijtè me süu mbèscele ççojnè ato fialè Scènjt' , Scènjt' , Scènjt'. Dojnè me ççanè chi ndè punètè Hüjènuèscimè nukè duhetè me passè tjerè süu jasctè assisc sè scènjtèssè Fèe. Kèscctu ende dò me ççanè Psal. *Tü pèrkèt Laudi Hüj mbè Siont' , gni tjetèr test ççotè tü tè hèsctunitè ansctè laud.*

[7] **I.II** Si ansctè nder tre vete Gnia i vètèmi Hüj

I.II.1 Feja Cattolikè na mpon , sè Hüji krijues' i giççè sceculit , ansctè gnia ndè Natüre , e tre ndè vètèt , t'sijl' ççonè Ati , Biri , e spirti scènjt. Kèssaj Scènjtè Fèe i kanè prim

pèrpara Scèmbèltürètè , e Scègnè , ndjèrè sè parit Prindit sinè Adamit; ndonèsè ndènè tè forta mistèria , tè sijatè ani me t' arçunìtè eotit tinè Jèsu Chrisct' , kjènè vèrtètunè , posi aj vètè ξξotè. *Nukè jam arçune me c'prisciunè lijnè , ò Profètètè , pò me i mbusciunè.*

I.II.2 Si munè jètè kèjo punè , endè arrèsüèja nae mpson. Pèrsè Hùji nukè munè jètè as mbè ndogni mèndürè vètèmè , ndè vètèt: pèrsè vètèmjè bijn tè n'cotètè , tè sijlatè , possi cafsè , e pa tè mirè nukè mundètè me kjanè ndè Tènèeonè , chi ansctè giçzè sej pèr tè plotè i mirè ndè vetèhè , e Prasctu jèmi mbajtunè me rëfùèm , sè Hùji jètèt sè jetèsè ansctè sciochiènuèm pèr tè mose bam tè n'cotè. E tue mos mujtunè jètèt sè jetèsè me kjanè tjetèr jasctè Hùjit , tue kjanè vecè Hùji i amèsciùescim , andaj vjen se kèjò sciochiènij tjetèr sè Hùji nukè munè jetè.

I.II.3 Achia ma tèpèrè sè giçzè cusc pèr natürè dèscèron sciochenij mbè gassètè vèt. *Giçzè cafsca pèr hie geeohete hijet se vet* , ξξotè Filososì ; e ndonèsè giçzè cafsca ndè mèndtè Tinèeot kjè pèr scèmbèltürè jetèt sè jetèsè , as gia mangu nukè mujtinè Tinèeot me i kjanè pèr achia gaeèmènd' , e scijè , possi cur ka eacon me ù gèuèm sè dasciunè gnij eotènèscè sciochièniè ; pèrsè assojè nukè mundètè me rjeçunè possi kessoje huæa gni tè amblè , tè dasciunè. Andaj tè pa Fètè tue hjekunè kètè sciochiènij , tè dasciunè Hùjit jetèt sè jetèsè , mbè tè silèt chièndron Parrisi , e tè lumt' e tijnaj , pa ndogni tè ndèrdüm ; bagnènè tè lumnè eot tè pa Parrisi , e patè lum : e natürèn' e Hùjènuèscimè tè tijnaj , tè scterrè , e tè pa frujt possi gni Trunc' , tè pa ndèghuèscim , e tè pa tè dasciunè.

I.II.4 Nukè kisc me kjanè possi gni tjetèr Nabucodoøor maçesctuer Perendia i Turchijsè , cur ndè mossè hèrè hèrè tè mos vintè roè ndè vètèhè tè maçt' e vèt mbè kètè jètè ; e tue vum roè asctu tè leentè ndè mènd scèmbèsetürèn' e vetèvehèsè , pèrsè atèhèrè me mèndtè vèt , chi venè , e vi : gnènè , goditèn ndè vètèhè gni tjetèr vètèhèhè [8] sè silèt ani tue ù gèuèm pakuèr fort zpiffèt' , e bijn gni maçesctij , fort , e pa uçè , e laud i pa rnèssè.

I.II.5 Asctu endè pèr tè gni mèndè Hùji naltè tue kapèrzüèm giçzè Crèatürètè , pèrsè ansctè *Regij Regièt , e eotij eotenijet* , me tè maçtè vèt tè pat calèeuèmit' , me mèndtè vèt tè Hùjènuèscimènè , ndè vètèhè jètèt sè jetèsè tè vintè roè bucurijnè , e tè maçt' e t' naltit vèt , ani ndè vètèhè scèmbèltürèn' e vètèhèsè tè leèn : tue prèkunè vecè Tinèeot atan' me cujtuèm. Posi ξçà Aristot. sè kisc me kjanè cundra eotènijsè randè t'atij t' kjani t'nalti , meu prugniunè , e me vum roè , e me cujtuèm tjetèr cafsè jasctè vètèhènè ; tè silènè cafsè tu'e ctièlè Scè Thoma , ξξotè sè jò prasctu nukè vèn' roè , e gnièf tè tjèratè cafsè ndènè vètèhè : pèrsè ndè tè kjanètè vèt tè Hùjènuèsciminè possi ndè gni Passèchürè fort tè dèlirè , giçzè cafsèrè gnièf , e vèn' roè.

I.II.6 Kèndüj ansctè sè scèmbèltürà e Hùjit ndè vètèhè lèm , nukè muodètè me kjanè , e me mos kjanè possi ajò pèrsipèri , e Pèrèndijsè kèssaj jètè : tue kjanè Hùji pa dam ndè vètèhè , ndètè sijl' giçzè cafsca ansctè gnai sè kjani sè pa dam , tue mos kjanè ndè Hùjt cafsè , e mbèlèzè , e ngittunè.

I.II.7 Endonèsè ndèr Hùjt'leès , e scèmbèltürètè tijnaj jètèt sè jetèsè lèm ndè vètèhè , nuk' ansctè tè dam ndè tè kjanèt , tue kjanè i pa dam curraj : jò prasctu jèt pa mos kjanè gni tè mposè ndè vètèt : pèrsè tjetèr ansctè aj kahè len , e aj chi len : andaj kahè len scèlmbèltürà i ξxonè Ati , e scèmbèltürèsè chi lèn , i ξxonè Bijr.

I.II.8 E si cundèrsè nukè munè ξξoèmi sè jètèt sè jètèssè Hùji kjè vètèmè ndè vètèt ; asctu tasc èndè nukè mundèmi me ξçanè : pèrsè Hùjnè chi ska curraj tè ndèrruèm , kiscim me bam tè ndèrruèm , e tè duèkunè , ndè atè kahè lèen , ndè atè chi lèn.

I.II.9 Nukè duhètè kèssò punèjè meu mbrecuлуèm , si munè lègnè Hùji Bijrr' e vèt : pèrsè me gni scèmbèltürè , tè kèssaj jètè ndè mos pèr tè plotè , ndoscta gni pjèsè drittèjè en'zièrrimè kèssò sè vèrtètèjè. Possi cur me ξçanè cur njèrij soditètè ndè Passèchüre pèrtè vèrtètè lèn ndè tan' scèmbèltürèn' e vèt : e me ù soditunè pa mènguèm

curraj ; asctu endè pa mènguèm curraj , kisc me lèm scèmbèltüra. Kurpra mundètè achià natüra , essiïa prèj sínèeot ka vèrtüt tè sossunè , si mundèmi mej ram mboh , sè Hüji Crijues , jò vecèssè i Natürèssè ; pò endè i Engijèt , e i giççè cafscevèt , tue ù soditunè giççè hèrè ndè tè kjanètè vèt , ani tè mos lèn scèmbèltürèn' e vèt isili ansctè gnij vètèmi Birij tijnaj. Posi Scè Pali *Heb. I. cap. 13. Tue kjane reea , e nguscelimit , e scèmbèltüra , e vètèhèsè*. Esila tue mos mujtunè me kjanè dam Hüjit , possi ajò , e nièrit ; pèrsè ndè Hüjt nuk' ansctè tè daam , andaj ççomi se ansctè gnijaj sè kjani sè dèliri me Hüjt ,

[9] pèrsè giççè chisc gindètè ndè Hüjt nukè mundètè me kjanè tjètèr vècèssè Hüj.

I.II.10 Gniè kèta ansctè tè lèmit' e amèsciuscim , tè Birit prèj Atit ndè Tènèeonè , e curraj , e vèrtètè nuk' ansctè ajò zpiffè , e Turchièt achià , ççunèscimè chi ççonè , sè sè scejtèja Fèja jonè çotè sè Hüji , me gruè lèn' Bijrrè vèt : pèrsè bijenia , endè ndè Crèatürètè kèssaj jètè ; nukè chièndron prasctu sè gni cafscè leèn , ò del prèj sjètèrè : pò cur leèn mbè scèmbèltürètè Atit kahè leèn ; prasctu Palit , nuk' i ççonè birij Piètrit , pèrsè vecè del prèj si : pò pèrsè leèn mbè scèmbèltürèt' , e ghassètè Piètrit : pèrsè prèj assi dalènè endè krümbat' e Plesctatè ; pò pèrsè leèn mbeè scèmbèltürètè Pietrit , asctu endè lissavèt nuk ù ççonè Bijt' e çèut ; pò frujti i çèut , pèrsè nuk' janè mbè gassètè çèut. Tasc tue ù nalzuèm pèr spijrt' prèj sínèeot ; pèrsè cujtimi i mendsè , ansctè mbè gassètè mendsè , chi ansctè Hüj , i ççonè Birij , e pèrsè Spirti Scènjt rjèç prèj sè düsc pèr volèndèt , e jò mbè gassètè tünè , nuk' i ççonè Bijr , pò spijrti scènit , possi kètu pèrfundi ka me ù ççanune.

I.II.11 Asctu endè kèta tè lèm t' amèsciuescim tue kjanè Ati , e Biri , gnij sè vèrtèti , sè kjani ; duhètè me ççanè sè prèj volèndètjèt sè tünè jètèt sè jètèsè , ka muguuèm , gni tè vèrtètè , tè dasciunè ndèr tè dü , isili tue kjanè ndè Tènèeonè , pèr sa kèmi ççanè pèr sipèri , nukè mundètè me kjanè , e me mos kjanè ; pò gni tè kjanè tè ngulè , e t' vèrtit , t' kjanit sè Hüjit ; pèrsè ndè Tènèeonè nukè ansctè cafscè , e mbeleçè ; as tue mujtunè kèta tè dasciunè , me kjanè dam sè kjanit sè Hüjit , chi ansctè i pa dam ; possi ansctè ççanè ; duhètè pra me kjanè mpossè ndè vètèt' , t' sijlt' mirè fili , i ççonè spijrti scènjt rjèçunè jètèt sè jètèsè prèj Atit , e prèj Birit. Achià pra sa , pèr chisc kèmi ççanè , dètuer jèmi me rëfuiem , sè Hüji ansctè ndè trè vètè gni ndè Natürè.

I.II.12 E si cundèrse nuk ansctè mrèculè sè spijrti ünè ansctè n' trijsc ndè pusctètèt ; tè sijatè janè tè pomendunitè ; tè ndèghuemitè , e volèndètja : E sè trij cafscè janè ndè dièlit , t'silatè janè rota e dièlit , rëea chi lèen prèj sojè , e tè nzètité , chi rjèç prèj sè düsc : ma pak duhetè meu mrèculuem , sè eotünè ansctè ndè trè vètè gnia i vetèmi Hüj.

I.II.13 E si cundèrse tè pomendunit' ansctè spijrt ; tè ndèghuemit' ansctè spijrt ; e volèndètja ansctè spijrt'. E Rota e edièlit , ansctè Dièlij ; Reea chi lèen prèj si ansctè Dièlij ; e tè nzètité chi rjèç prèj sè düsc ansctè Dièli ; asprasctu janè trè spirta , as trè Dièla : pò gni spijrt i vètèmè , e gni dièlij vètèmè : Asctu Ati ansctè Hüj , Biri prèj si lèm ansctè Hüj , spirti scènit isili rjèç sè düsc ansctè Hüj , e jò prasctu janè trè Hüja ; pò trè vètè , e gni vètèmi Hüj. Me pam ndè gni Passèchürè , gni drittè pakèee larg , kiscinè [10] me ù dukunè trij drittè , as già mangu pèr tè gni mendè nuk ansctè vecè gni drittè.

I.II.14 E si cundèrse prèj sè pomendunit lèen tè ndèghuemitè , e prej gnianit , e t'jetèrit rjèç volèndètja ; e prej corpit sè Dièlit lèen drittè e tijnaj , e prej gnianit , s'jetèrit rjèç tè nzètité. Kèscù Ati lèen Birrè , e prej gnianit , e t'jetèrit rjèç spijrti scènit. E sicundèrse as ndogniana , asso cafscè nukè ansctè gniana pèrparà s'jetèrèse ndè mot , vecè pèr tè lèen , e tè ndèghuem asctu endè tè tre vetètè ndè tènèeonè , nuk' ansctè as ndogniani pèrpara tjetèrit ; pò tè tre vetètè janè jetèt sè jetèsè , e reççojnè gni jetè t'amèsciuèscime : ndonèse ççomi pèr tè lèem i pari vetè ansctè Ati , i düjti Biri , e i treti spijrtj scènjt.

I.II.15 Andaj pèr tu gnimendunè me tè scruèmit scènjt' , e pèr tè forzuem tè derejtènè ξξotè Scè Atanasi : *Hüji , Ati , Hüji Bijri , Hüji spirti scènit . Ma jò tre Hüja pò gni Hüj : I amèsciuescim Ati , i Amèsciuescim Biri , i amèsciuescim spjrti scènit ; ma jò trè t'amesciuescim , pò gni amèsciuescim .* Mbè tè mbaruèmit ξξotè : ndè kèta tre vetè tè Hüjtit , as ndogni ansctè i parè , ò i mbram : ma i maξ , ò ma i voghèlè ; pò tè tre janè ndè vetèhè tè gni mènde , e t'amèsciuescim . Prasctu cusc dò me scèlbuem kèsctu duhètè me bessuem .

I.II.16 E ndonèssè mèndja e Nierit nukè mundètè me ù nalzuem , e me mbèrrimj cafscètè Hüjenuescime pa drittètè scenjtesè Fèe : asgia mangu sciùmè tè Peganè , e tè pa Fèe jù avitnè kèssaj sè derejtè ndonèsse tue folè pertè tjera punè ; Possicur , se gni Nierij , tè prit gni par Petèka pèr massètè vet ; ani tè delinè ende tè mira pèr scattè tjerëve , kèsctu tè dijtèscimit' e parè , tue folè pèr vetèhe , e pèr governimté ξèut vet : ndèvonè ù mbuscnè fjaletè tünè ndè Chriscnè eotnè tanè possicur t' iscinè ξξanè pèr tant' .

I.II.17 Pitagora ξξà se ndè kèta tè gnihunè tè trijve , janè sciùmè cafscè tè n'fsceffuna . Aristoteli ξξà : *Sè gnihuni supp' gheon Hüji .* Trimegisti *gnia leù gnia , e ndè vetèhe droç tè dasciunit' e vet ;* possicur tè ξξoj , *gnia leù vetèhenè ndè natürè .* Platoni ende ξξà gni fjalè possicur t' isc dalè gojèt sè Scè Gionit . *Gniofta gnia chi bani giççè , e t'jetèrènè , me tè sijet giççè cafscà ù baa .*

I.II.18 Virgilij ende me vjerssità vet , tè sijtè ξξonè i muer prej Sibillasc ; pèrse ndè pak fjale calèeon se ka me arçunè prej Chièlscit , gni Dialè n'vergineje , tue pomendunè Atèn' e pusctuescim asctu ende Chrisctnè goscduem .

*Dial' i bucurè , si luleja kèrçij ,
Se nalti pò vjen ndèr ne me sckuem monne ,
Flit' , e si goscduem sort , chièndron , e rij .
Ti pusctetja Bir' , ò ti fuchia jonnè .*

Egloga 4. e pèr spjrtinè scenjt ξξotè :

[11] *Spirti me corp' pèrciem , forzon , e ruen .*

I.II.19 Ma laame chisc kanè ξξanè tè Peganete ndè mottè sckuem avitemi , e schürètojme Engijtè , e scenjtenitè Profetè , ndrittunè prej sinèeot , tè sijtè vèrtet folnè fort mbèluem e kξelè ndènè misteria . Pèrsè eotünè doj me mot , e me t'arçunitè Chrisctit Scèlbues t' vèrteti Messirij meu deftuem , e meu zbeluem mbaalè giç sceculit si ansctè ndè vetèhe , chi nierij tue bessuem , ta kisc pèr tè merituem . *Bessoj Abrami , e jù mbaiti pèr tè maçe tè derejtè .* Prasctu Dottorètè S. Kiscè mbassi kjenè Profètijtè mbusciunè ndè Jesu Chriscnè eotnè tanè , i c'tielenè , e mirè filì calèeojnè , si duhetè me i bessuem , e me i mbajtunè .

[12] **I.III** Si e Calèeue profetete te scene Tritatne .

I.III.1 Tue kjanè ndetè parèt Ligieratè me jaft celè , e me arrèsegne tè foorta kalèeuem , se eotünè ansctè ndè tre vettè gnìa i vettemi Hüj : e se ndrüscej nukè mundètè me kjanè : Tasc me tè scruèmit scent ; t'silit nukè mundèmi me cundèrstuem , pò leftojme me calèeuem . E pèr forzètè kèssaj sè derejtè giagnèmè ndè Gèn . cap. I . *Bagnèmè Nierinè , mbè ghasset' , e scembeltürèt' tanè ,* atü duhetè tue vum roe , se Hüji , tue kjanè gnìa ndè Natürè , nukè ξξotè ; *Bagn* possi cuur t'isc vettèmè ; pò pèr tè calèeuem sciochienijn' e tre vettève , ξξotè *Bagniemè .* Asctu ende nukè ξξotè *mbè scembeltürèt teme , pò tanèt ,* sciùmizè , e kèsctu na vien calèeuem pèr Fèe prej Cuvendit Sirmiensit ndè cap. 14 , *Ndè ççasctè cuurre cusc Bagnèmè Nierinè &c . se nukè flet Ati Birit , pò sè aj vetè vetèhessè flet ; Chioftè malècuem , e liçunè , e mbajtunè .*

I.III.2 Ndè Gen . cap. 18 . jù duk eotünè Abramit , e tue ciuem süütè tre vettè jù duknè affere tijnaj , tè sijtè aj tue i paam ù duel pèrpara , e açeroj ndjere mb' ξèe , tue ξξanè , ò eot ndè gieta hijr ndèr süütè tuu , &c .

I.III.3 Achia saa , tue paam trè , e tue ù bindunè atünè , e tue ξξanè , eot , na

calèeon Abrami ; jò vecèsse me tè azeruemit' , chi tjetter cunj nukè perket , jasctè sineeot : pò ende , ndè pèr fjalet ζζανè atünè , se eotünè ansctè ndè tre vette gniaj vettèmi Hüj . Pèrse me mos kjanè asctu , Abrami nukè kisc me passe ζζανè atünè tre vettève , ò eot , e pèr gni tè vetèminè Hüj me i azeruem.

I.III.4 E se Abrami foli me tènèeonè , mboh nukè mundèmi mej raam ; jò vece prato fjalè tè para , pò ende prato chi ndjekènè , cuur ζζotè tè scruemitè : *Se jù duk atij eotünè* : pò ende ndèpèr ato fjalè chi n'djekènè cur ζζà eotünè Abramit , e mbatè vend' vjen pomendunè eotünè , me atè emenè tè mbreculuescim , *Tetagramaton* , issili curraj tjetèr cnj nukè pèrket , jasctè Hüjit Chièlet.

I.III.5 ζζotè Isaia ndè *cap. 6* . se paa Hüjn' e maζ tè Chièlet , se pò rij mbè gni selij fort tè naltè , e

[13] me chisc kisc ndènè vetèhè mbusckè kiscenè , Dissa engije Serafina me giasctè krahè , me dissa mbelojnè fachienè , medissa kambetè , me dissa fluterojnè , e tue soditunè gniani tjetèrinè , kendojnè m' eaa tè naltè , *Scenit , Scenjt , Scenit , Hüji usctèrijvet. Plot ansctè sceculi nguscelimit sit.* Tè sijatè fjalè possi ζζotè , Galatini letèrar , kjenè ctiehlè ndè Parafraeset' tè Gionatan , e ζζoinè , *Scenjt' Ati , Scenit' Biri , Scenit' Spijrti Scenjt* ; ma pèrse tèperè celè pò dukej Scenit' Ndrijtati , kjenè prej sè malècuemisc Giuζζign giζζè c'prisciunè , e hjekunè , asctu chi kejò , e vèrtetè ndè pèr ζunètè tünè , tè mos dukej , pèrse assò koheje , Biblia vecè isctè mbè Ghiuhetè Ievrèjet ; Ani mbas s' arζunit se Christit , ù kζüe mbè dissaa Ghiuhè , e ma tèperè , Ievrejsct , letijnsct , e Gherchisc , ndè pèr trij ghiuher chi kjenè vum mbij Crüjtè Christit eotit tinè.

I.III.6 Ieremia Profetè na calèeon keta tè naltè tè marre vesct' tè Scè Ndrijtatit , cuur ζζà ndè *cap. I. A , a , a , eoti Hüj* ; e ndè *cap. 4. Heu , heu , heu , eoti Hüj*. Et Ezechiel ndè *cap. 20. A , a , a , eoti Hüj* , e ndè *cap. 11. Heu , heu , heu , eoti Hüj*. Ketu tjetèr nukè na calèeon trij herè ajò fjalè *A , & Heu* , vecessè tre vettè ndè Tènèeonè , gnij vettèmi ndè Natürè.

I.III.7 Ndè *Essod. cap. 3*. kendohtè se tue dasciunè eotünè me derguem Mojsèsne me nzierre Populìnè Israèlit Robijet sè Faraonit , i ζζà Mojsessi keto fjale. *Gniè une kam me vottè tè bijte Israèlit , e kam meu ζζανè , eotünij Prindet tijvè kà derruem mue juvè , ndè me ζζascinè , chisc emenè kaa ? Chisc kam me ù ζζανè ? ζζà eotünè Mojsessit. Une jam , aj chi jam , ζζà kesctu ke me ζζανè bijet Israelit , Aj chi ansctè dergoj mue juvè* : Ani mbèt , e ζζà : *ke me ζζανè bijet Israelit eotünè Hüji Abramit , e Hüji Isakut , e Hüji Iacobit dergoj mue juvè* : *kü emenè ansctè mue pèr jettètè jettèssè*. Cusc ven' mirè roe ato fjalè trijhèresc' tè Tinèeot mejaft' ka me gnioftunè (pèrse nukè munè jenè tèpèrize , e pa tè ndeghiuem , e tue mujtunè vecè me ζζανè pèr tu gnioftunè se ansctè Hüji Prindet tünè) se aj ansctè ndè trè vettè ndonessè gni ndè natürè , ò tè kjanè : e se tè tre vettètè janè jetèt se jetèsse prasctu ζζà : *Kü emenè ansctè mue pèr jetètè jetèssè* : pèrse me mos kjanè asctu nukè kisc ζζανè se emenitè tijnai ansctè asctu.

I.III.8 David Profeta ndè *Salmitè 66*. ζζotè keto fjalè : *Bekoftè neve Hüji , Hüji ünè bekoftè neve* : Hüji dò me ζζανè , na bekoftè neve Hüji Atè , bekoftè neve Biri , Hüji üne pèrse baam Nierij , bekoftè neve Spijrti Scent'.

I.III.9 Ndè *Deut. cap. 6*. na calèeon Mojsessi me keto fjalè se eotünè ansctè ndè Tre vetè gniaj vettèmi ndè tè kjanè. *Ndegghio Israet , Hüji , Hüji , üne , gni Hüj ansctè*. Pèrse me mos kjanè ndè Tre vettè , nukè kisc trijheresc Mojsessi , me [14] pomendunè emenitè Tinèeot , ani pèr tè ζζανè sè ansctè gnia.

I.III.10 Ndè *Esod. cap. 23*. gindetè se eotünè urζenoj chi trij herè ndè mottèmot , tè sacrificohej. *Trij here , ζζotè , pèr giζζè vjetè mue fèslètè festoni*. Endè ndè *cap. 34*. Chi giζζè Masculè trij herè ndè vjetet , tè jetè mbajtunè me vottè ndè Jerusalem. *Trij*

here ndè mottèmot , tè dalè pèrpara mue puscuescimit eotit Hùjit Israelit giççè Masculi üt. E pèrse munè ççoemi se Hùji urçenontè keto punè vecè me na calèuem , tè Scè Ndrijatne , asctu chi pèr lauditè tijnaj , ato punè tè banhescinè. Pra kessò descsmignenijsc duhetè me ççanè , se eotünè ansctè ndè Tre vettè gnij vettèmi Hùj.

I.III.11 Isaia ççotè ndè cap. 40. *Cusc mbà mbè tre ghiscta Reçne e sceculit ;* possi cur me ççanè tre vettètè Hùjenuescim , e crijuene , e mbanè , e ruejnè giççè sceculinè.

I.III.12 Genes. cap. 28. Tue folè pèr Patriarchenè Jacob ççotè se *muer nguresc , chi iscinè mb' çee , e tue i vum ndène krüe te vet fjet' mbàtè vend' , e pakeee mbas andaj ççotè. Tue ù ciuem ndenatijet , muer guurre chi pat vum ndène krüetè vet , e cioj.* Tè parenè herè ççà muer guresc , e vu ndène krüe , e se düjti ççotè tue ù ciuem muer gurre chi pat vum ndène krüe , si mundetè kejo punè me kjanè Berescitti Catana Dottouer jevrejsc , ctieł tue ççanè se Patriarca Jacob , vu tre gure ndène krüe tue ççanè : *Ndè basckoftè eotünè emenitè vet mbij mue , possi e baskoj pèr mbij printè mij ù banfscinè giççè gnia ;* Ani cur ù ciue i giet tè tre baam gnia , prasctu , *muer guurre* , vu tre , e giet gnia : Possi tè ççoj se eotünè ndè tre vettè gnij vettèmi Hùj basckoj emenitè vet Scenj t me Jacobnè prej se kuijt ghiuni , e fissi janè giççè tè kersctenetè.

I.III.13 Salamon cap. 30. ndè Proverb. pèrtè na calèuem se Hùji nukè ansctè paa Bijr , mbassi pat ççanè tue ù mbreculuem keto fjale. *Cusc hippèn mbè chiełt , ende sdripèn ? Cusc curraj ka mbeleçè , Erete ndè Duerte vet ? Issili kaa mbeleçunè ujenate possi ndè gni petek ? Issili kaa ngrebunè , e ciuem giççè anetè sceculit ?* Ani nd' , e ciast ççotè : Si e ka emenite , e sij ççonè t' Bijrt tijnaj , ndàdi ? Cusc nukè ansctè mendscit marre , kisc me pèrgiegiunè Hùj ansctè emenite tijnaj : pèrse tjeter kusc nukè mundetè mej baam ato cafsce , jasctè sineeot , prasctu duhetè ende me ççanè se ka Hùji Bijr.

I.III.14 eotünè pèr gojetè Isaissè ççotè keto fjale ndè cap. 66. *Aççue une chi bagn te tjere me lèem , vette nukè legn , ççotè eotünè Hùji üt.* Une chi apign tjereve tè lèem kam vette me mbetunè pa frujt , ççà eotünè Hùji üt. Possicur te kisc ççanè giççè cusc tè bessogne , se une possi bagn me lem tè tjerè , asctu ende legn Bijrre tem.

I.III.15 Aati Amesciuescim pèr gojte Davidit ndè [15] Salmite 2. Tue folè me tè Bijrtè vet mbè Chiełt ççotè. *Biri em je ti une tü leva sod' , ççotè , Sod* kinessè giççè herè pèrse ndè amescimtè Tinèeot , nukè ansctè mot i sckuem , ò pèrtè arçunè , pò ansctè giççè gni *sod'* i amesciuescim , e i pa menguem curraj. Asctu ende ketu pèrpichietè. *Pare ùlit Drittèsse leva tüü.*

I.III.16 Tue dasciunè eotünè meu calèuem , se ansctè ndè tre vette gni Hùj ççotè *Esaia cap. 48.* keto fjale : *ndeghio mue Jacob , e Israel tè silenè une ççerres. Une vette , une i pare , e une ma i mbrami. E dora eme n'guli çèene , e Djaçta eme matti Chiełtè.* Cusc vèn' bucare : roe atè fjalè trijherè ççanè prej sinèeot ka me paam se aj ansctè ndè tre vette , e cur ççà : *Dora eme nguli çèene , e Diaçta eme matti Chiełtè ,* Calèzon se aj ansctè gnia ndè natürè. E se kejò pèrtè gnimende ansctè kesctu , ndjek tue ççanè ketò fjalè. *Auiteniu ndaj mue , e giegiene ketè punè ; jo se eani tineee kam folè juve assi motti pèrpara se curraj iscte baam gia atü kjesce , e tasc eotünè dergoj mue , e Spirti tijnaj.*

I.III.17 Pèrse assò fjalesc bucurè mpossè dukenè tre vette ndè Tènèeone , gniani chi dergon , e tjeteri chi ansctè derguem. Aj chi ansctè derguem ansctè , aj chi pò flet ; è se ansctè eotünè , pèr se ndè ciast flet. *Keto punè pò ççotè eotünè scelbuessi üt Israel :* Aj chi pò dergon ende ansctè zotünè , pèrse ççotè , aj chi ansctè derguem . *Hùji dergoj mue , e Spirti tijnaj.* Pra tue kjanè eotünè gnia ndè natürè , duhetè ende me ççanè sè ansctè ndè tre vette. Pèrse aj chi ansctè derguem nukè kisc me ççanè *Hùji dergoj mue , e Spijrti tijnaj.*

I.III.18 Forzonetè kejò , e vertetè me chisc ççotè Zacharia ndè cap. 2. *Levdò , e*

gheeo ò bija e Sionit , pèrse gniè une pò vign , e kam me gelijunè ndè mjedis tū zžà eotünè , e kanè meu sciochienuem sciùmè gind me Tenèeotnè asso ditteje , e kanè me kjanè mue per Popule , e kam me gelijunè ndè Mjedist' tünè , e kee me dijtunè se eotij uscterijvet dèrgoj mue tū. Cusc nukè scef se ketu Hüji pò dèrgon , e i birij tij i vettemi ansctè dèrguem : Ani jet , e zžotè : Hüji dèrgoj mue , e Spijrti tijnaj , issili ansctè Spijrti Scent' : Prasctu zžà Engeli Gabriel S. Mrijsse : Chisc ansctè eanè nteje prej Spijrti Scent' ansctè.

I.III.19 Ma pèrse descnignienia , e se vertessè amesciuescime Chrisctit eotit tünè , curraj mangu nukè vjen , possi aj vette zžotè , *Chielija* , e *zeu kanè me sckuem* , e *fjaletè mia nukè kanè meu dvarunè*. Duhetè me aržunè mbè Descnignienitè Scentit Ungijl' , issili jò tjetèr vecè fjalescit , e veperascit se Jesu Chrisctit ansctè plot ; se Hüji ansctè ndè tre vette gnìa i vettemi : Andaj zžà i Scent' Gio : cap : 14.

[16] *Ndè bessoni Hüjjet , ende mue bessoni. Scent' Gio : cap. 5. epist. 1. Trè janè chi descnognènè mbè Chiel't' , Ati , Fjala , e Spijrti Scenit ; e keta tè tre gnìa janè ; Tue votte prediconi Vngijle gižžè creatürèvet , tue i pagheuem , Pèr emenitè Atit , e tè Birit , e tè Spijrtit Scent'. zžotè Scent' Matteu Cap. 3. & 17. kùj ansctè Biri em i dasciuni , issili mirè pelchien mue ; pèrsèrij cap. 16. Ti jeè Chriscti Birij Hüjjet giale , e Scent' Gio : cap. 5. & 18. Jevrejtè lùpkescinè Chriscnè me vraam ; pèrse jò vece pò c'priscentè Te scetundetè : pò ende pèrse zžoj se Ati i tijnaj ansctè Hüj , e mbahej gnimend me Tènèeonè , e Scent' Gio: cap. 10. Gižžè saa ka Ati janè te mijatè.*

I.III.20 Scent' Matteu cap. 4. Scent' Marcu cap. 1. Scent' Luca cap. 4. zžà *vetehenè pèr Spiritit Scent'*. Asctu ende Scent' Luca cap. 2. *Spijrti Scent' ka me aržunè mbij tū* , e Scent' Matteu cap. 1. *Chisc ansctè eanè ndè tan' , prej Spirti Scent' ansctè : Me tè tjera viste te pà gnìehuna nd' Ungil't' , banhetè me dijtunè , e Scenjtenuescimeja Trinij ndè Hüjt'*. Ma lame tasc descnignienijte Ungil'it , chi janè te pà gnìehuna.

I.III.21 Scioffèmè ndër cachia descnignienijne Cabalistet , e te Rabbignet , ò Mjesctret plech tè Giužijet. Cabalistete , tè sijte zžxonè jevrejtè se janè tè dijtescimit' e se vertetessè. Ndonessè Dijeja , e tünè ansctè , e pa besse , as già mangu curraj nukè raane mboh , se Hüji nukè ansctè ndè tre vette , gnìa ndè Natürè. Pèrse ndè liber chi zžxonè , Zohar , i pari vette ndè Tènèeonè ansctè emenuem , Sefhira , chi dò me zžxonè Ate , e zžxonè ansctè i pa tè eanè fijl , e i pa tè sossunè : I dütji vette ndè Tènèeonè vjen emenuem Dijeja , me tè sijet zžxonè kjè' krijuem sceculi , e Hüj ansctè prej sisc zžjirè , tè xanè fijl' , possi ansctè scruem. Me tè eane fijl Crijoj Hüji Chielnè , e zženè. Tè trettenè vette ndè Tènèeonè zžerressènè tè Ndeghiuem : E pèrse na zžxomi se Dijeja ansctè Birij Tinèeot : andaj ata tue emenuem tè parenè vette ndè Tènèeonè Ate : E Ati pà Bijr tue mos mujtunè me kjanè; As Biri pa Ate : Duhetè mbè gižžè arresüe me zžxonè se i dütji vette ndè Tènèeonè , chi ata zžerressènè Dijeja , tè jetè pèr tè vèrtetè Birij Tinèeot. E pèrsèrij ata tue zžjirè , tè trettenè vette ndè Tènèeonè , Te ndèghiuem , issili tue mos' mujtunè me kjanè tjetèr , jasctè Spijrtit Scent'; possi na e calèeon Jobi cap. 20. *E Spijrti t' ndeghiuemit tim , ka me mè pergiègiunè mue; & Esaia cap. 11. Tue folè per Messijne : E ka me pusciuem per mbij tan' Spijrti Tinèeot , Spijrrij Diesse , e i Mendse.* Asctu ende vignenè me zžxonè se i tretti vette ndè Tènèeonè ansctè Spijrti Scenjt. Achia sa ende ata reffüejnè se eotünè ansctè ndè tre vette gnìa i vettemi Hüj.

[17] **I.III.22** Asctu ende Esaia na calèeon ndato fjalè persiperi cap. 11. Ketà tè derejtè : Pèrse tue passunè ndjerè ketu calèeuem jò vecè tè Scruemitè Scent' : pò ende Cabalistitè , se i pari vette ndè Tènèeonè ansctè Ati : e i dütji chi ata zžerressènè Dijeja , ansctè Biri , e i tretti chij zžerressènè tè ndèghiuem , ansctè Spijrti Scent'. Duhetè tasc me zžxonè se ; ndanscte Spijrtij Dijesse Biri , e i t' ndeghiuèscem it Spijrti Sceni' ; Kjanèka pra Spijrti Tinèeot Ati : e ndër cachia duhetè me Reffüem se eotünè ansctè ndè tre vette gnìa Hüj.

I.III.23 Joseffi Ciantes Upesckepij Marsicò bucurè calèeon me descnignienij tè

Jevrejet plechie , se eotünè ansctè ndè tre vette gnia i vettemi ndè tè kjanè : e pèr tè paret Plak Rabbij , ò Mjescter Giužžij , ansctè Rabini Haj Gaon , kesctu emenuem prej gižžè Jevrejsc , e achia mbajtonè ndèr tà pèr tè urtè , sa gižžè i žžonè se ansctè dritta e dijesse , žžotè possi ndiek.

I.III.24 Tasc pò ù caleeoj une juve , ato tè trij dritte tè nalta , te sijatè janè permbij te žjetè tè ndeghjuemet : e prej Plechiet sinesc scenjtenisc kemi passune emanat' e tünè. Dritta Plake , Dritta , e delire , e dritta e culueme : ketò tè trij Dritta janè ndatè chi ansctè i pa tè eanè , e tè sossune.

I.III.25 Ndiek Rabini Chamaj Gaon. Keto tè trij emena janè ndè Ranzetè gižžè Ranzevet , tue žžanè. E prej drittet Plake , rjež cujtimij culuem possi cur dalenè cujtimetè eemeret. Prej Drittet se delirè , e prej drittet se baržè , possicur düü gurrisc , Madahi , e Scheli , ende pèrketo kanè , te kjanetè flakessè Spijrtit gniana ndè tjetèrèt , e gniana me tjetètèt. Na caleeon ato emena pèrsipèri fort i dijtescimi Gioseffi Upèskeprij Marsicò emenum pèrsipèri : Dritta Plakè ansctè e para e Drittavèt' naltavè : Dritta , e Delirè ansctè e düjta; Dritta , e baržè ansctè e tretta : e Cujtimij culuem , ansctè tè paretè tè ndèghiuem , chij žžonè , Sephira : Madah , dò me žžanè Dijeja , ansctè tè düjtètè tè ndèghiuem. Sechel dò me žžanè mendja , e ansctè , e tretta Drittè. Flaket' , e Spijrtit janè sctattè tè tjera tè ndèghiuemè , e keto tè žjeta ende kanè emenitè Sephirot.

I.III.26 Rabini Jeuda Chajat caleeon me keto fjalè chi ndjekenè : kemi endè ndiem kendüj se Azilut , ezèn prej tresc , i trette , ndè trè : e kejò punè pèrse lèen assò trij Pikeesc , chi janè ndè tè pa eanèt , e tè pa sosmit.

I.III.27 Mundenè meu vum ketu ende sciumè tè tjerè Rabbina Jevrejsc , pèr descimij chi pèrsipèri , me tè scruem ka pomendunè Dottori Upesckep pèr mbij keto tè trij Dritta tè fsceffuna , e tè Hüjenuescimè : ma pèrse mundetè mejaft mirè me marrevèst' ; Pèrse Jevrejtè Plech kanè vum pèrpara gižžè Creatürèscit ndè Tènèeonè sciumè cafsce chi janè , e gižžè i kanè ani sctèrguem , [18] , e mbèležè ndè trij cafsce. Caleeon ende Upesckepi pèrsipèri ndè *cap.* 2. se possi descmojne Jevrejte ndèr keto Dritta ansctè gni tè mposse ndèr vetèhè , e gniana rjež s'jetèrèt , ende *cap.*3 caleeon se tè c'kuemitè chi kanè ndèr vetèhè ato tè trij Dritta tè nalta ansctè e vèrtetè ndèr Vetèhè ; e se janè gnia me tè kjanèt gižžè calèeon me descimignenij fort tè cela , tè Rabbijèt Jevrej; Pò pèrse ghiuha jonè , e Arbènesce , ansctè , e vobekè pèr fjalè chi duhèscinè pèr ti ctiechè ndjerè ndè skajt' , Pèrse ende ndè pèr ato arressègnè pèrsipèri mejaft jet mujtunè , e sciremna , prasctu chiendrojmè , e nukè scruejmè tjetèr pèr keto punè.

[19] **I.IV** Si e criioi eotüne Chielne.

I.IV.1 Ndè tè zanet fil' crijoj Hüji Chielnè , &c. *Genes.* 1. Duhètè me ditunè , se me crijuem , nukè dò me žžanè gni cafsceje me baam gni tjetere (pèrse asctu kiscinè me i žžanè tè lèem) Pò ansctè cur as gniseni banhètè gia cafsce , essiła veperè vecè Tinèeot pèrket , e curraj Creatūra nukè mundetè me crijuem : pèrse ndèr tè kjanèt , e tè mos kjanet , ansctè gni tè larghè , tè pa sossunè curraj : andaj duhètè gni pusctet , e pa sossunè me nzierrè mbè drittè chisc mos ansctè , e kejo vecè ansctè vettemè pusctetja , e Tinèeot. E dukètè ndè cafsctètè kessaj jetè , e tè natüressè ; se saa ma largh tè jetè gni cafsce s'jeterèt , achia ma , e mažè foržè duhètè , pèr tu nderruem gniana ndè tjetèrèt. Prasctu fort ma udob nderrohètè ajri ndè ejarm possi duketè cur c'krepèn Reffeja , e merretè meiram Ajri cahè skon ; se žeu , ò Ujetè.

I.IV.2 Pèrse nukè gnioftinè Tènèeonè tè Peganetè , andaj nukè mujtinè me mberijm , e me bessuem , si munè jetè as gni seni me ù baam gia cafsce. Tue vum roe se ndèr punetè kessaj jetè gižžè herè gia cafsceje banhej tjetèra. Prasctu ò bessogninè se sceculi iscte jetet se jetessè , ò žžojnè , se eotünè ansctè si cur me žžanè gni landè kahè gižžè cafsca trajtohej , e banhej , e i žžojne Chaos gni tè pèreiem.

I.IV.3 Keta te Peganè ndjekènè ajò dore Turisc chi ù ξξονè , Reffasi , tue ξξανè sè scecuλι , as ka tè zanè fìjl , as ka tè sossunè. Ma Feja catholichè na mpson , se ansctè ndè Tènèeonè gni pusctet , e pa tè sossunè curraj ; pèrse curraj ma e maξè nukè mundetè meu cujtuem: Andaj mujti me baam as gni seni scecuλinè , endè dasckè endè gni mije tè tjerè , e kejò pusctet ansctè , & vettemit Hùj , issiλι ξξerret cacsctè chi nukè janè , possicur vertet t'iscinè; *Ùjtè ζane drittè mbè vissetè vèt , e ù gheuenè : Kjenè ζξirrè , e pèrgejnè ketù jemi ; e i ndritnè atij me gaeemend , chij bani : Barach. 3.*

I.IV.4 Achià sa Hùji i pusctuescim , si ξξotè tè scruemité scent' , ndjerè sè eani ndè giasctè dit Crijoj Chielnè , e ξξenè , me gni tè vetèmè fjalè *banftu* , Ma jò prasctu giξξè cacsca mbèt mbaruem , e mbucuruem , pèrse *ζeu isctè i mbraetè , e i pèrciem* ; possi ξξotè Poeta.

[20] Parèsse Chiellja , ζeu , Deti , e ejarmi iscte : kje ejarmi , ζeu , Chiellja , e Deti ; Ma scempton Chiellja ζenè , e Detinè ejarmi ; Se kù isc Chiellja , ζeu , ejarmi , e Deti , Atù isc ζeu , Chiellja , Deti , e ejarmi : ζeu Chièlne mbelon , e ejarmine Deti ; Chiellja Deti ende ejarmi , iscte ende ζet , ζeu , ejarmi , ende Chiellja iscte ndè Det. Mbè Chiellit' nuk' iscte , as ùll , as Diellij , Chi me drittètè vet zbarξen drittè tè rèe , As Haaa deltè me dù tè rgianta brii , As prej chiellscit vinte ndogni Reee pèr ζèe , As ζeu si Schüpe nalt' chiendron , e rii , As niegulle me scii , as brescen' , as Reffee , As Deti me Vale eptè tè maξe giame , as lümenatè me Bregħ , iscinè eanè.

[21] **I.IV.5** Me urξenitè parè tè Hùjit mbèt pra scecuλι crijuem pèrciem , Ani tue ndjekunè Inalti eot punenè vèt tè mreculuemenè. *Dau drittènè n' Territ* ; essiλα drittè ξξonè Dottoretè se kjè (jò Dieλij issiλι ù krijue tè catertenè dittè) Pò gni tjetèr scat , ò Corp i Chieλsè ma indricim se tè tjeratè pjessè : issiλι ndè tè parat trij dit , te scecuλit vinte reξ gnianessè , e sjeteressè fachie sè ζeut , tue ndrittunè , e mbaronte dittenè , e nattene ndè cohètè vet ; Te silenè punè me Alegorij calæeon Ugo Vittorini *lib. 1. de Sacram. p. 6. cap. 10.* e ξξotè : *Giξξè sa pò veperohøj ndè scecuλitè pascim , iscte scembèlitiira , e atünè cajscevè chi pò banhescinè ndè scecuλitè Spijrtit. Pèrse possicundèrse tè parenè ditte Dau Hùji drittènè n' Territ; asctu ende atehere , Engijte djemenisc , Hirrè mpcatit , Ngusceliminè Pendesset , e Chieλnè n' Ferrit mpossè i dau.* Rota e Chielet :

Chielia empireo kù tè lumtè passosunè gheoioine jeten è jetèssè.

Rota essiλα ende i pari lueitès ξξuhetè ndè 24 horè silètè ζeut.

Rota mbaron tè sieletè vet ndè ujet 36000.

Rota luèn tue driξtune.

Saturni ban uξen e vet ndè ujet 29 e dite 155 H. trij M. 47.

Jovi e kerkon zodiakunè nde ujet 11 dit 314 H. 13 M. 12.

Marti mbaron uξen è vet ndè dit 321 H. 16 M. 34.

Dieλi vien reξ zodiacut ndè dit 365 H. 5 M. 55.

Veneri me dieλit uξen e vet mbaron

Mercuri vien reξ zodiacut per sa mot ende dieλi.

Hana silèt reξ zodiacut ndè dit 27 H. 7 M. 3.

I.IV.6 *Crijoj Hùji Chielnè , &c.* Flet pèr Sinechdokè mer Anetè pèr giξξè *chisc ka mbrenda*

[22] e dò me ξξanè giξξè Reξn' e scecuλit , issiλι chièndron ndè tre Chièlètè meξej. Empireo , Christalino , e Firmamento , e pèr keta tre Chieλ foli S. Pali cur ξξà 2. *Ad Corinth. cap. 12. Dij Nierinè , &c. ndjerè mbè tè trettet Chieλ , &c. se kjè ciuem ndè Parrijsiit* , e kùj ansctè Chieλja Empireo issiλι kjè Crijuem , jò mbraetè ; pò plot me Engije : tè sijte as pari , as mbrapa , pò basckè me scecuλit kjenè crijuem ; Asctu urξenon Conc. Lateranens. E ndonessè kjenè giξξè sej tè plotè as gia mangu heriejet nukè patnè Drittènè lumè tè nguscelimit Parrijsiit , as nukè paanè Tènèeonè si isctè ndè

vettehè. Pèrse pò doj i nalti eot , chi aj nguscelim possi gni ζunetij , e pèrmetuemè , ndè pèr Fèet , speressèt , e te Dasciunitè , tè dobitej , possi pèr tè gni mendè sciumè sisc e dobitnè. Andaj tè parenè dittè te sceculit kjenè mbusciuenè me nguscelim. Possi ende sciumè sisc me dje tè kechiè tè tünè , tue ù maζesctuem , e ndjekunè Luciferrè Crüetè tünè ù banè hajnitè Tinèeot ; e tè parenè ditte sctijm jasctè Chielscit , kjenè ngermuem ndè Ferrè , chi asso koheje possi nguscelimnè t' mirèvet , asctu t' kechijvèt ndè æemeretè ζeüt , me ejarm' , e sulfure Hüji gaatoj.

I.IV.7 Giζζè chisc Engijte i dau eotünè ndè nandè Chorè , ò vale possi ndjek. E para vale Engijsc ansctè , e Serafinet tè sijtè giζζè hère digienè ndè tè dasciunitè Tinèeot , ende ghersceffenè tè tjerè me dasciunè Tènéonè , e janè ma tè afferitè tijnaj.

I.IV.8 E düjta valè engijsc ansctè , e Cherubinet , te sijt' skelchiejnè pèr mbij tè tjerèt , me drittètè Hüjenuescimè , ende keta janè pertochiark Tinèeot , e ndrittinè njereitè me gnioftunè Tènéonè , prasctu ζζone sè kanè ma drittè se tè tjeretè , e atan' dritte , e ckrepinè ndèr tè tjerèt ndène vetèhè.

I.IV.9 E tretta vale Engijsc ansctè , e Tronet , e i ζζonè asctu pèrse eotünè rì ndèr tà , e me tà ban giüchinè , e ma tepere ndè keta skelchien , e derejta e giüchit Tinèeot.

I.IV.10 E catèrta vale Engijsc ansctè , e Dominationèt , pèr sè eotenojnè tè tjerè Engije , e possi ζζotè S. Gerguri keta mpsojn èndè luftetè spijrtit si duhètè me ngaζegnüem.

I.IV.11 E pensta vale ansctè , e Principatit , keta janè krenat' , e Engijet ma t' vogielè , e i goditniè me veperuem , e me mbaruem scerbetüretine Tinèeot , e ketà tuejne Regenijte , e ζenè mbij tè tjerèt.

I.IV.12 E giascta vale ansctè , e Potèstatit , keta ndalinè forzenè chi ansctè cundrè spijrtit , e sceculit tè mossi bagenè kech saa descerojnè , e duenè , e keta forzojnè luftetaretè spijrtit.

I.IV.13 E sctatta vale ansctè , e vertütevèt ; keta curraj nukè jessènè tue baam chisc duhètè : e keta mpsojnè Teparètè chi udob , pa mbettunè [23] e me durim , te bagenè chisc ù pèrket , me keta Engije banhenè mreculijte , ende epetè forzè Njereet Scenjtene mei baam.

I.IV.14 E tetta vale Engijsc janè Ziharichtaretè , chi bajenè prej sineeot Ziharich , e cafsce tè rea , keta leftojnè me sctüm paret cafsctè scenjtessè Fèe , e me nzierrè Niereitè prej Djemienisc , e keta calæeojne Profetijte , ò ndèvènessetè.

I.IV.15 E nanda vale Engijsc , chi janè ndè rendtè Chiellet ma tè mbramitè , e ma tè afferiritè Nierèet , e vum per rognètè tünè , na mbanè tè mos reoheimi , e nandimojne te cioheimi , e curraj nukè na harrojnè ndonè te pèrmpattènohescim , e giζζè hère janè gati me nandimuem ndè dascim' nà.

I.IV.16 Ende Jesu Christi pat gni Engielè possi ζζotè ; *Engijet vetè urζenoj pèr tü me tè ruejtunè giζζè uζevèt tuavè* , Sal. 90. Asctu ende ka me passè Antichristi , issili pèr tè kechiatè vet nukè ka me passè pèr ndihimè ; pò ka me i kjane pèr descimijte t' kechiavèt , ta padissè ndè cohètè vèt ditet se giüchit.

I.IV.17 Rogna , e Engijet ansctè sciumè duersc : Ma para me larguem uζettè mpcatit , e tè mbajtunitè , ò pritessènè nierit me bam mirè : *Exod. 23. Dergoj Engelijnè vraas chi tè dvogne Jebusejnè*. Se düjti me zbutunè tendimetè *Dan. 3. Engielij Tinèeot sdrippi ndè Furrè*. Se tretti me ndimuem cundrè *Anemichiet 4. Reg. 6. Heliseu pa uscterijte Engijte*. Se caterti me scpum Tinèeot uratètè tona , lemoscinatù , e veperatè mira , e meu lutunè pèr ne ; *Job. 12. Cur pò lutescne me lot* , &c. Se pensti me calæeum uζenè ; *Tob. 7. Une scendosc te spije , e tè bje* ; Se giascti me mpsuem chisc duhètè meu bam. *Zach. 2. Pèr Engielit chi empsoj ndè Punè*. Se sctatti me calæeum

vettehènè , e cafscetè mbeluenè. *Tob. 12. Une jam Engeli Rafael. Se tetti ansctè me chiuem Nierinè mpcatit. Act. 12. Cioù pèr tè cpejte. Se nandi ansctè me zanè eemerè 3. Reg. 16. Cioù , e hà , se ke uženè ghiatè. Se ÷jeti ansctè me ngusceluëm. Ban eemerè forte , se cpejt ke me kjanè mengiunè. Se gninbe÷jeti ansctè me chiertuem mpcatesc. Jud. 2. ÷ça Engeli Populit Israelit pèr sè banè cundre Hüit ? Se dümbe÷jeti ansctè me sciuem pusctetè , e forzetè kechia , tè mos kenè vertüt me bam kech sa duenè. Tob. 8. Si Engeli liçi Asmodeunè.*

I.IV.18 Se ÷xonè gni Chore , ò vale Engijsc ù denuè ; nukè duhètè meu marrevèsct , se Hüji Crijoj prasctu ÷jetè Chore , ò vale Engijse ; pò ù denuenè achia pèr vale , ò Chore , sa tue i bam bascke kiscinè me kjanè sa gni Chore , ò vale , e ungene.

I.IV.19 Luciferi kjè ma se parit rjescti , e ndat' urženè mbajti ma tè parenè vend' , tè sijle ndojnè

[24] sciümè possi krüetè vet , e tè vumitè roe tè bucurijsse tijnaj e verboj , tue ù ma÷esctuem , possicur t'isc vetèhej asctu i mirè , e jò prej sineeot , e desc me passè pa merituëm giaa , tue dasciunè me gaam Tinèeot. Tendoj tè parenè Nierij chi kjè Adami , e mujti. Tendoj tè düjtenè Nierij chi kjè Chriscti , e mbèt mujtunè , e dvuer fuchijnè , tè sijnè ka , pèrse riu pèrta passè ndèvone ndè mottetè Antichrisctit ; tasc ansctè liçunè , e atehèrè ka me dale senggirit.

I.IV.20 Kjè renuem me gi÷zè uscterijtè tijnaj ndè Ferrè , e ndè Ajritè eij issili ansctè pèr mjedist Ajrit. Pèrse Djemenitè nukè janè ndè regienijte Ajrit ma tè naltèt , te mos gheeojne drittenè , as janè ndè ma tè ugnèt it , tè mos na tendojnè ma fort.

I.IV.21 Si essiila dò vale , ò Chore Engijsc kaa 6666. legionè. Gi÷zè legionè ka ndè vetèhè 6666. Engijè , S. Gurguri ÷÷otè sè achia Nieree kanè meu scelbuëm , sa Engijè mbetnè ndè Parrijsit : dissà kanè ÷zanè se düü Mure kane me kjanè mbè Chieilt gniana Engijsc , e tjetera Njereise , e vissetè Djemenèt kanè meu eanè prej Virginasc , e ndè gni Muur achia kanè meu scelbuëm ; sa Engijè , e Virgina janè ndè tjetèrit muur ; S. Augustini ÷÷otè se achia Njeree kanè meu scelbuëm ; saa Engijè kenè reuem Parrijsit , tue ù baam Hajnitè Tinèeot.

I.IV.22 Chiełja Empireo , kesctu emenuëm ndèpèr drittètè ma÷è chi ka ndè vetèhe , nukè luen possi ata chi endiekenè : pò ansctè selia , e te ndègniunitè Chrijuessit , e pèr keta tue folè S. Gio: ndè *Apocal. cap. 12. ÷÷otè : Giütetja venduem catèrcodersc ansctè , e tè ghiatetè sajnaj achia ansctè , sa tè gianetè &c. Tè ghiatetè , te Gianetè , e tè naltètè janè gnimend.*

I.IV.23 *Spiriti Hüjit kjè bajtunè pèr mbij Ujenat.* Mbassi kjè bajtunè Spijrti scenjrt pèr mbij Ujenat tue i mbarsunè pèr tè rjele ani , e pèr tè baam Pesckunè , e eojtè : Assosc ende Crijoj eotünè Firmamentinè *ndè mjedist Ujenavet* ; eemeret se atij Abissi , e Ujenave t' pà kundunave , se silasc isctè gi÷zè ÷eu mbeluëm ndjerè mbè Chieilt : possi gni Christal tue aculuëm , ò possi gni rgiant te ckrijme tue ngrijm , ctrini gi÷zè Chiełtè. Dissà Ujena tue i permetuem ndè natüretè vet , ato matè holatè i vu pèr mbij Chiełt. *Ujenate gi÷zè chi mbè Chiełt janè. Psal. 148 e pèr bucurij tè sceculit , asctu ende pèr tè mos lanè neve t' huejne ndè ketè jetè plot me lot , me paam Chiełnè e Empireit , tè ndricim , e fort ma te scelchüëm se kü Diełi ünè , E Ujenatè ma tè trascia ndè nè Chiełt mbetnè. Tesijatè ani dissà i k÷ej ndè frümè ò Ajr , e dissà mbij Ajrit i k÷ej ndè ejarm ; e dissà ndè Det , e lumena ndè pèr ÷ee i dau , e mbaroj.*

I.IV.24 Sciümè duer fjalèsc fliaone pèr mbijte kjansctè Chiełèt : e ma tè sciümetè Dottore Pescku-

[25] ÷xonè se janè gniambè÷jetè Chieł , e tue pàsse folè mejast pèr Chiełtè Empirejt , si pèr ma tè bucurit , e tè pa lecündunit , sciofemè tasc tè ÷jetè Chiełtè tjera chi lecundenè , e ndjekènè , tè parenè chi lecundetè Christalino. Firmamenti issili ansctè Chiełja chi mbà üjtè , e ka ndè vetèhè sctattè Chiełtè Pianetevèt , e tue niffunè prej ma sè afferit i

pari ansctè Hanna , Mercuri , Venere , Dieḷi , Marti , Gioni , Saturni. Natūra e ketünè Chieḷjè , ansctè giḷḷè hèrè meu luejtunè , me giḷḷè sà ketù profundi vinhetè roe.

I.IV.25 I pari Chieḷ tue eanè fījḷ prej ma sè afferit nevè , ansctè Chieḷja , e Hanesse , e ḷḷonese anscte e maḷe , sà e tretta pjesse , e sceculit : e mbahètè se ansctè ma e voghèla ndrè giḷḷè Pianetet. Ansctè , e Ujessiscime , e e ftofetè ; Cur vè pèrpara Dieḷit voghelohetè : cur e ndiek rittetè. Battizza e Detit , prej soje ḷḷonesè vjen baam.

I.IV.26 I dūjti Chieḷ ansctè i Mercurit , e ndèketan' Chieḷ nukè ansctè tjetet ùḷ jasctè assi , se Mercurit , issiḷi emenon Chieḷ. Kūj ùḷ i Mercurit giḷḷè herè , ezen pèr ngghiat Dieḷit , e curraj nukè largohetè se mbij 30. scale. e ndrè pèr tè afferit te Dieḷit raal dukètè : ngrehen Nierinè mbè die , e eotènon Ujjenatè , e Farene , mbaron vrapnevet ndrè 338. dit.

I.IV.27 I tretti Chieḷ ansctè aj i Venerit , e nukè ka tjetet Ùḷ mbij atè tè Venerit , issiḷi ḷḷonè se ansctè 37. hèrè ma i maḷ se ḷeu , e kūj ansctè Ùḷij Drittessè , ansctè i ngrohetè , e i gniome , e giḷḷè hèrè , ezen pèr ngghiat Dieḷit. Ma cur vè pèrpara , i ḷḷonè ùḷi i Drittessè , cur ndiek Dieḷinè , i ḷḷonè Ùḷij Mbramiessè. Ndrè giḷḷè ùjt ansctè mai ndricimi : mbaron uḷenè vet ndrè 348. dit.

I.IV.28 Dieḷi ri mbetè catèrtit Chieḷ , e si ḷḷotè Ptolomeu ansctè mai maḷ se ḷeu 160. hèrè : ansctè i nzetè , e i ndricim. Prej Dieḷit marrenè drittè giḷḷè Pianetètè , e ùjte : Mbè giḷḷè sa dò scegn ndaletè 30. dit , e ḷjetè horè. Uḷenè vet ndrè motèmot , e ban vetèhèj. Ma dittènè mbaron ndrè pèr tè sieletè t' parit Chieḷ chi luen , e iḷḷonè Primo mobile. Sij eihetè Dritta Dieḷit , e Hanesse perfundi ka meu pam.

I.IV.29 I pensti Chieḷ ansctè aj i Martit , asctu i ḷḷonè ndrè pèr atè ùḷ chi kaa mbè vetèhè. Kū Pianet ansctè i nzetè , e i ḷḷatè , prasctu i lenguescim , e ngghet mbè luftè. Cur i hijn ndrè mjet Veneri , e Giovi , zbutètè lenghimij tijnaj. Dukètè i pèreiariscim , e i ndricim ; per giḷḷè scegn , ndaletè per 40. dit.

I.IV.30 I giascti Chieḷ ansctè i Jovit , e ḷḷonè se kū ùḷ ansctè 91. ma i maḷ se ḷeu , ansctè i ndricim , e i barḷè si kiumescètè , ansctè i scendosce pèr se ngrehen mbate nzetè , e ujessim , mbè tè silèt dò scegn

[26] ndaletè per gni vjetè t' ungene , e per 12. vjet mbaron uḷenè vet.

I.IV.31 I statti Chieḷ ansctè Chieḷja e Saturnit , asctu emenuem ndrè pèr atan' Pianetè kessi emeni , e ḷḷonè ansctè 95. here ma i maḷ se ḷeu : ansctè ma i largu nesc ndrè giḷḷè Pianetèt : ansctè i ftofetè , e i ḷḷaatè. Andaj cur avitetè Dieḷit , i zbuten tè n'zetitè. Ansctè i lenguescim prasctu femia chi lèen ndenè Pusctetè tijnaj , lèen e pafuchiscimè , e lenguescime , e lighe. Per sa dò scegn ndaletè pèr trijḷjetè Muej , e pèr trijḷjetè vjet mbaron uḷenè vet.

I.IV.32 I tetti Chieḷ i ḷḷonè Firmamento , e dò me ḷḷanè , i nguḷè ndrèpèr ùjt , chi mbè tan' jessenè nguḷè possi Guretè ndrè Unae , e as ndogni sisc vetèhèj lecundetè , ò silètè , pò giḷḷè se bascku silenè Chieḷscit se tünè pèr gni hèri.

I.IV.33 I nandi Chieḷ ansctè Christalini , per se ansctè si gni Christal' , ò Biḷur i culuem , e i delirè.

I.IV.34 I ḷjeti Chieḷ ansctè Primo mobile chi do me ḷḷanè i pari chi luen , ò silètè , e kū Chieḷ ban me ù siele giḷḷè tè tjeretè me vrapèt tijnaj , possicur ti kisc giḷḷè ndrè senggirè , me vertütè dū Engije chi esielenè , e ḷḷonè se mbè te sielet bagnènè gni kankè pakuer tè ngghuscelueme.

I.IV.35 Te larghetè ùjet , e tè Pianetevèt ansctè keta. Prej ḷeut ndjerè mbè Hanet janè miglia 15625. Prej Hanet ndjerè mbè Mèrcurt janè miglia 7612. Prej Mercurit ndjerè mbè venerit janè chüetè. Prej Venerit ndjerè mbè Dieḷit janè 24433. prej Dieḷit ndjerè mbè Martit janè miglia 15625. Prej Martit ndjerè mbè Jovit janè miglia 6812. Prej Jovit ndjerè mbè Saturnit janè chüete , m. Prej Saturnit ndjerè mbè Firmamentit

janè miglia 24427. E kendùj bucurè merretè vesct se prej ζeut ndjerè mbè Chielètè ùjet janè mig. 108959.

I.IV.36 Tè mažtè Chielèt , e Režžij tünè mundetè meu cujtuem prej se mažit se ùjet , ndèr tè sijt , as ndogni ansctè , achia i voghèlè sa te mos jetè fort ma i maž sè gižžè ζeu : ndonesè dukenè achia tè vogièlè ndèpèr tè larghet , chi ansctè Chieljet sè tettè mbè tè sijet jessènè ; ndjerè mbè ζèet ; e mirretè vescte , nde tè trascetè Chielèt. Andaj ζžonè ata chi dvojnè pèr mbij keto punè. Chi se Hùji tè kžentè ζenè ndè gni üül , e ta nguèntè jò mbè tè tettèt Chiek ma perfund' giasctit Chiel , nukè kisc meu paam prej süscit sinesc achia i voghèlè kisc me kjanè. Andùj mirretè vesct te sciümet' e ùjet , tè sijtè pèr sciümizetè tünè , gnimendenè me Rane tè Detit , e vecè eotünè di sa janè. *Issili gniehen sciümizen' è ùjet , e gižžè pèr emenè i žžerret . Salm. 146.* Ndèr tè sijt ùj dissa jane achia te mežej sa janè gni chindherè ma tè mežej se ζeu gižžè. Tasc ani tue vottè , e tue vum roe sa i maž ansctè Chielja , mbè tè silt janè kachia [27] mije , e mije ùj nguèlunè mbe tà ; e saa vend' e fuscia mbè tè sijlèt mundenè me nzanè fort ma sciümè se janè sod' mbè tan'.

I.IV.37 Ansctè ende gni rež mbè Ruèulim te Chielèt issili pret , e n'giescen pèr mjedist Equinozinè , mjedisn' e Chielèt , e ban dü pjesse tè gnimenda. Giümza priretè prej Setentrioni , e tjetera prej Austri , e i ζžonè atij Režžij , Circolo Zodiaco ; possicur tè ζžoj gni brens i Chielèt. Issili scegn tue ù daam dü mbè žjetè pjëssesc se gnimendasc : si essià dò asso pjëssasc ka emenitè scegn , mbèlezunè basckè dissa ùjsc , e ka si issilà dò scegn emènit' e gni sctanse , me tè silèt ka si gni basckarij , ò michiessij ndè Natüret : e ζžonè se tue vottè pèrpara , ò mbrappa Dieelit ndèpèr ate užè , ò Rež , ban herè tè lemitè , e tè c'prismitè cafscevet ndenè Hanet , e tè Scèculit. Emenat'e scegnevet janè keto.

Dasci , Mezati , Binosci , Gafforeja , Luani , Vajèa , Terecia , Skarrivojeja , Scittuessi , Sjapi , Vorba , Pescku.

I.IV.38 Ndonessè Hùji nalte i Chielèt ansctè Cruet' e kahè bunon , e rjež tè gialetè , e tè lecundenit' e cafscevet , e mirè fili me ketè užè mendja jonè tue vum roe giaan se ansctè Hùj , possicur me ζžanè se gižžè : *chisc lecundetè prej sjeter seni lecundetè* ; e kesctu pèr te mos mbajtunè me pa tè sossunè , duhètè me mberrijm mbè gni krüè , kahè gižžè cafschia luen : As gia mangu Corpenatè Chielèt Crijues' i Scèculit fort , i bègati , e i mbucuroj pèr mbij gižžè corpenatè kessaj jetè. Pèrse Chielètè , me gižžè Engije , Pianetè , e üij janè Halatet' e Tinèeot , e vèchilt' e tijnai , me tè sijèt ruen , e governon scèculine , issili achia ansctè ližune me tè luejtunitè Chielèt , saa ζžonè filosofte se me ù ndalè kèta tè sieèlè , tè Chielèt , gižžè chi lecundetè ndenè Chiel kisc me mbettunè. Achia saa eejarmi nukè kisc me djegunè as gni sije stuppe , ndonè ta kisc ndè vettèhè. E corpenat' e Chielèt , Pianetètè , e üjtè , Apènè vertüt , e forzè gižžè cafscevet meu lecundunè , me lèem , me ndiem , e me bijm , tè gižžè cafscevet chi mundenè me muguèluem , meu rittunè , e me chiendruem.

I.IV.39 Ma jò prasctu eotenojne , ò kanè forzè pèr mbij tè liretè mendse sanè : as kanè vertüt mè ndèrruem volendetn' e Nierit : ndonè nderrojne , herèherè , punetè scendetsè , e tè giakut , e ma fort i prier prej gni punèjè , se prej s'jetèret.

I.IV.40 Te pa feetè tue ndjekunè Priscilianistite ζžonè se gižžè Nierij lèen me üülte vet , issili pèr forzè prijn me baam mirè , ò kech , e atè forzè emenojnè NASSIP Renè achia e fortè

[28] sa Diaali ndonè nziten Nierinè me ndjekunè , vetè nukè ansctè ndatè tè kechiè ; pèrse me kjanè Nierij forzuem ndè veperate mira , ò kechia , Diaali nukè kisc me tenduem me veperuem prapesctè ; perse nukè kisc me chiendruem ndè tè liretè Nierit me baam mirè , ò kech possi ajò pèrsipèri fjalè , e sctremetè , & hèretiche. As eotünè nukè kisc me giukuem Nierinè , pèrse pèr volendet tè Tinèeot , e urženitè tijnaj Nierij

kisc me veperuem mirè , ò kech , e prasctu as kisc me merituem Parrijssinè , as meu giukuem ndè Ferre'. E pèr ketè tè pagaeme ξξotè S. Gurguri *hom. 10. in Evang. Se Nierij nukè ansctè Crijuem pèr ùjt; pò ùjtè pèr Nierinè janè bam.* Prasctu prata tè prierrè mbè gni ane , e prato scegnè tè pèrjasctscimè , me tè sijet governohètè , e mbahètè Fisonomia , nukè duhètè ndè ciast me giukuem , persè forza , e ùjet sciumèhèrè vinhètè mb' uξè , me gni vess' tè cunderstuescim , e me forzetè Arressüesse , e mendsè sanè.

I.IV.41 Calæeen Arist. se Discipujit' e Hippocratit , scpunè Filomenit , Dottuer i fòrt pèr mbij ndivenesst' e scegnevet , gni Figurè giξξè mbè ghassetè Hippocratit ; e Filomeni per gni si paa atè Figurè ξξà , se kjaneka gni Nierij fort Curvaar. Discipujet fort ù ndüjti kech tue ndiem se ù ξξà atè fjalè tè scemptueme pèr Mjescterrè tüne , chi mbajne ndètè maçe Niereij per te miretè tijnaj ; ndè ciast calæeuenè Hippocratit giξξè sa ù kisc ξξanè Filomeni pèr tan'. Pèrgieg Hippocrati , e ù ξξà se fort mirè kisc giucuem Filomeni , pèr se mirè fili asctu ansctè natüra , e tijnai. Ma pèrte dasciunitè Filosofijsse , e tè ndrèse : ξξà se ka dobitunè , e vum mb' uξè desciretè kechia , tè eemeressè vet : e se ka ndjekunè giξξè hèrè me eanè chisc kje cundrè natüresse tijnaj. Achia sa ansctè vertèt fjala plakè se *ùjtè ngrèhinè me tè buttè , e nukè forzojnè.* Tue dasciunè pra Nierij me baam mirè , curraj gian' cundrè nukè i ban prasctu renè ansctè ajò fjalè Nassipi i t' pa Fevet.

I.IV.42 Pèrte folè ma pèr tè ctielè pèr mbij vertüttè ùjet , e tè Pianetèvet ξξonè Astrolojtè : Mbassi tè legnè Nierij , Hanna ka forzè , e ruen ndjerè mbè catter vjet , e ajò Femij curraj nukè jet m' pach : possi Hanna luen , e ketünè vjettè ù ξξonè kerξignenia.

I.IV.43 Cattervjetsc , e ndjerè mbè 14. e ka ndènè pusctet Mercuri , e bagnènè possi Mercuri , e atünè vjetè ù ξξonè Femignenia.

I.IV.44 , Catter mbè ξjjetè vjetsc , e ndjerè mbè 22. e ka ndènè Pusctet Veneri , e atehèrè hijn me dijtunè sceculinè , e desceron me zanè , e me ù baam i urtè , e atünè vjete ù ξξonè Djeλmenia.

I.IV.45 Gniæet e dü vjetsc , e ndjerè 41. i ka ndènè pusctet Dieλi , e ù ep giξξè fuchin' e tünè , e ata vjettè janè ma tè miretè , e ù ξξonè Trimenja.

[29] **I.IV.46** Catter ξjjetè , e gni vjetti ndjerè mbè 56. janè ndenè Martinè , e prasctu asso koheje Nierij ansctè ma i iξunè se as curraj , e i ξξonè Burrenia.

I.IV.47 Pensseξjjetè , e giasctè vjetsc ndjerè 68. i ka ndenè Pusctet Giovi , e Nierij ka cujdesnè Spjrtit , e ka urtij tè mir' , e apenè kscilè tè mira , e atünè vjetè ù ξξonè Plechienia.

I.IV.48 Giasctèξjjetè e tettesc ndjerè 98. i ka ndenè Pusctet Saturni , e Nierij ansctè plot me kelbaeè , e cujdes , e ansctè giξξè i merèicim , e i pa duruescim. Atünè vjetè u ξξojnè Plechienia e mbettunè , e giξξè chisc jet tepere giaal ansctè possi ξξotè Profeta , *Mund' , e tè çimtunè.*

Te marret e Diellit'.

Te marret e dieλit

I.IV.49 Tè eanètè Dieλit ansctè atè herè cur corpi Hanessè chiendrat ndèr Nèe s e ndèr Dieλinè

[30] e mer hijeja giξξè atè anè chi mbà Hana me corptè sajnaj , e keta ansctè te eanètè drittèssè.

I.IV.50 Tè eanètè drittèsse Hanesse ansctè atè hèrè , cur ndèr Dieλinè , e Hanenè hijn chiendrat' ξeu , e nukè lescion Hanenè me marrè drittè se Dieλit mbè eacont.

Prasctu saa marrenè achia ma fort pèr ghae , e perrale duhetè mbajtunè chisc ξξonè Turitè se Dragou pò pèrpi Hanenè : Andaj bijenè lodertijvet , Tepsivè , , sctienè Pusckè ξξuessè porenohètè giξξè Turchia tue brittunè , lescioè.

Te marret e Hanesse.

Te marret e Hanessé

I.IV.51 Ma tè sciümetè Dottorè ξξonè sè ùjet curraj nukè ù miretè dritta , achia larg ansctè ξeu sisc ; e hieja e ξeut nukè mundetè me mbèrim achia nalt , e ndonetù eihej dritta prej Pianetescit , as gia mangu ndèr nèe nukè ndihetè ,
[31] as nukè mundetè meu paam.

I.IV.52 Gni perralè tè fortè , ò anderrè tè lenguescimè flassenè te pa Fèet , e ξξonè se Dieλι ri me bunjtunè ndè gni Gurrè , ò Cruè fort tè nzetè nd' Uje. Pèr tè vertètè nukè mundetè meù gietunè rrenè ma e pa gascimè kessoje. Pèrse Dieλι chi ri mbè tè catèrtit Chieλ , curraj mbè ξèe nukè u ngietè , as sdripen : Pò giξξè hèrè ndritten Regnè sceculit , e Natenè ndritten atè pjesse ξeu chi ù ξξonè sctat Pelchieretè : possi cundèrse giξξè ξeu , sceculi , e parese leente Muhametti , e mbas andaj giξξè hèrè kanè passe dijtunè , e mbajtunè.

[32] **I.V** Se i Criioi eotùne ξeene.

I.V.1 *Hüji ξξà pra , Te mbèliξenè Ujenatè , chi janè ndènè Chielet' , &c. e letè duketè tè ξξatitè. Genes. 1*

Reξξi sceculit

ξeu e uji

Limbi

Burgatori

Prituessitè

Lavdetarètè

Grüchesitè

Curvarètè

Menissitè

Lakemuesitè

Traçetorètè

Maçesctorètè

Tè tretenè dittè , tue kjanè ξeu giξξè mbeluem me uje , nukè kiscinè njereitè ku tè vendohescinè , pèrtè sijt giξξè Creatüra pò banhej : Prasctu urξenoj Crijuessi Ujit , chi te vej mbè gniane , e tè lij ξèene zbeluem : ndè gni cias giegi Ujetè , e ù

[33] mbèloξ mbè vendtè , ku i urξenoj eotùnè , tue chiendruem mpach pa mos passunè tjetèr garξ , ò Muur jasctè Ranet se c'prisciunè ; e ξeu mbèt lij , e gatij me baam giξξè sa kiscitè Crijuessi pèrti urξenuem.

I.V.2 Ndèr giξξè Elementat ξeu ansctè ma i ungiati , chiandra e tij ansctè mjedissi , ò eemera e tij , e ansctè reξuem pèr giξξè anesc me Ajr , e me Uje pa mossu lecundunè curraj ; *ξeu pra pèr jetè chiendron* , as mbè gni anè , as mbè tjetèret , as nukè mscion ma mbè gni anè se mbè tjetèret , possi cur me kjanè gni Ghoghèlè ndè mjediste Raçξevet Chielet.

I.V.3 Dahètè ξeu ndè cater piessè , ò raçξè , asctu chi gniani reξxon tjetèrinè , i pari chi ansctè ndè eemeretè ξeut ; ansctè Ferri , i düjti ansctè Limbi , i tretti Purgatori , i catèrti Giu Abramit. Ferri ansctè ajò spelè e pafundè , e scemptuescimè ndè ξelbtè ξeut , baam pèr ndègnè tè Luciferrit , e giξξè ata chi e ndjekenè Atü ende dirgienè giξξè Njereitè , tè sijtè tue marre mbrappa tendimetè tijnaj largohènè se vertètet se jete jetèsse , e mundohenè pa mesceriet pèr jetètè amesciuescimè ndè sciochienijtè atünè t' scemptuemè fetüravè Djemenèt , si cusc bani ma kech , daam ndè 12. riescta.

I.V.4 Tè naltètè , e tè gianetè Ferrit janè te gnimenda , tue kjanè rottulare , e ansctè pèrtochiarch 7875. miglia , larg nesc 3758. miglia.

I.V.5 Mbij Ferret ξξotè Ati Macedo ndè *Theol. cap. 11*. Se ansctè Limbi ku jessenè Femija e paa Pagheuemè , duekunè ndè mpcat Original : e pesctetè urξenit Cuvendit Fiorenzessè , issili ξξotè : *Se Spjirtinitè , chi dahènè ndè mpcat Original' , tè*

Femijsc , se dirgienè prej Ferri : e se janë munduem , jò possi tè denuemitè , tè mbèçei.
Përse tè denuemitè mbij Pendessèt se damit , pessojnè ende mundinë schissesse. Ma kerçijjtè vecè kanë mundinë damit , dò me çžanè se kanë duierrè Tènèeonè , e curraj nukè kanë me paam.

I.V.6 Asctu ende flet pèr arressüè ; pèrse Femia chi janë ndè mpcat Original janë ndè menijtè Tinèeot , e ndène pusctetè Dialit , ende mbas dittèt se Giüchit , kanë me ndègnienè ndato Burgie. Andaj me arressüè duhètè me çžanè ; se Limbi ansctè ma afferè Denuemet , possi cur scetepia , e Anemichiet Tinèeot ; prasctu ndène Burgatuer , ku vecè pèr dissà mot chièndrojnë Spijrtenitè , chi janë ndè hijrtè Tinèeot , e nderèchiune pèr Parrijsit. Asctè pra pèrtochiark Limbi 5011. miglia ; larg nesc 507. miglia.

I.V.7 Mbij Limbit possi çžotè pèrsipèri duhètè me kjanè Burgatori , kù delijrenè Spijrtinitè. Perse Njereitè chi bdessènè , e venè mbè tjetèrèt jettè. Mundenè me kjanè mbè trij visse. Dissa mundenè me kjanè achia tè mirè sa nukè kanë nevoje pèr Burgatuer , pèr se janë giçžè sej te delirè , e tè culuem , e ata janë Martirit , e [34] kerçijjtè Pagheuem , pèrpara se mberrijenè me passè mendtè. Dissa janë achia tè kechij , sa nukè mundünè , as curraj meu delijrunè , as meu ndimuem ; e janë ata chi dessènè ndè mpcat Murtaar , ò Original , possi pèrsipèri. Se trettèt dorè Njereisc mbè tjetèrèt jetè janë ata , chi nukè janë , as tè mirè si tè paretè : as tè kechij possi tè düjtètè. Prasctu kanë nevojë pèr tu delijrunè , e pèr ndihmè , e mundenè meu ndimuem , e meu culuem , e keta janë ata , chi dessènè ndè hijr , ma me dissa saje veniale , e dissa pendessa tè mpcattèvet mortarè. Perse mpcattèvet mortarè , jò vecè ù pèrket mundi amesciuescim : ma mbassi tè jenè zgižunè mpcattit me Reffim , jessènè ende ndènè pusctettè Burgatorit , pèr tè baam pendessènè , pèrse tjetèr ansctè tè ndèjüemit' e mpcattit , tjetèr e Pendessèssè. Innocenzo III , ndè *cap. Cum Marthe* , §. *tertio loco de Celebrat. Missar. Tè Dukunitè fort tè mirè , nukè kanë nevojë pèr ndihme : Teperè tè kechijtè nukè mundenè meu ndimuem : As fort tè miretè , as fort tè kechijtè , mundenè meu ndimuem , e kanë nevojë pèr ndihmè.* Duhètè pra me çžanè ndèpèr urçenitè atünè Raçževè çžeut , se Burgatori ansctè pèrtochiark 23625 miglia , largh nesc 1225. miglia.

I.V.8 Giu i Abramit , ansctè fachieja e çžeut , chi tè Paretè i çžojnè Fusciat' e Elisit : e atü patnè mbettunè , Print' e parè , Patriarket' , e Profetetè , pàresse kjè celè Parrijsi me munditè Jesu Christit eotit tinè , atü ende mbas mortjet se vet sdrippi Jesu Christit ; Andaj urçeni i Fesse ansctè , *Sdrippi mbij vissètè Ferrit* , dò me çžanè pesctierè ndenè çžeet. Ansctè Giù i Abramit , rež pèrtochiarck , achia sa ansctè çžeu , issiil , possi çžonè Cosmografitè , ansctè pèrtochiark 31500. miglia , Njereitè e gheeojnë , possi çžotè Salmista. *Chielja e Chielse Tinèeot : e çženè çà bijet Niereeet. Psal. 113.*

I.V.9 Tè pa Fèet' çžonè , se Reçžij Scerculit , chièndron mbè brijtè gni Meeati , e atèhèrè çžonè banhètè Tremeku , cur luen Meeati Krüete. Gni Upesckep pevèti Sangiaknè Scodersè. Mbè chisc chièndron Meeati ? çžà Sangiacu mbè gni Pesck. e Pescku , çžà Upesckepi , mbè se chièndron ? çžà nukè kam zghežunè ma tej , e me ketè fjalè ende pruhej , cur e pevètentè. Chisc culotèn aj Meeat' , e Pesck ? e me sè jesènè giaaλ , tue mujtunè me zoffunè? e cur zoffinè cusc hijn ndènè atè barrè mbè vendtè tünè ?

I.V.10 Jò tèpere kech kisc me kjanè cur tè kiscinè çžanè se Atlanti Regij Mauritiannè , mbà çženè mbè krahè , possi e zpiffinè Poetètè tanè , se aj mbè krahètè vet mbà Chielètè. Ndonè kisc me kjanè çžeu ndè Rognetè gnij nierij t' arressiüescim , e jò ndènè pusctètè gni sctansè , essiila cur dò me luejtunè krüetè , te Renohènè Giütetè tè pa gnieffuna , asctu endè mbas sodi sa kanë meu rrenuem.

[35] **I.V.11** Giçžè te pa Fèetè , achia bucurè i chiendissinè Renetè tünè , sà duhètè dritta , e S. Fèe me i gnioftunè , e me i zghežunè se derejtejet. E kü Scerregiuer i fort' , me

Andèrratè vet tè jerma , mbalè fachiè rrena , dijti me tè maçè ùnè t' atùnè chi e marrenè mbrappa , me pèrèiem , e me dennuem , giççè tè daletè Diełit , e me renuem , ndè gni tè paligiè achia tè pa uçè me perrala tè tijnaj tè spifuna.

I.V.12 Tè catèrtènè dittè ; ççà *Hüji* ù *banfscinè drittètè mbè Chiel* , e ndè ciast duel jasctè Diełi e Hana , e Pianetètè , e üjtè , tè sijtè achia fort mbucurojnè ketè sciator tè maç , tè Chiellet ; pèrtè sijłt ansctè pèrsipèri prekunè , sa i maç , chisc vertüt e forzè , e pusctètè kaa vecessè najet gia cafscè tèperè chisc ççonè Mattematicità : se vrappi , ò rendij Diełit ndo i chielsè tijnaj ansctè fort ma i cpejtè se i Reffesse. Pèrse scioffemè ndè natjet cur hijn meu zbeluem mbè ketè sceculit tanè , ndè ma pak se gni tè catèrtè hore je giççè zbelohètè : chi ansctè gni vrap , e te sieleè achia sciùmè , sa mbà giççè Reçij sceculit ; tue sciümüem , giççè atè vend 166. herè , pèrse achia , e jò mangu mbà , e ansctè i maç sctatti Diełit e (si ççonè Mattematicità) nd' ansctè çeu pertochiark giasctè mije , e trechind leghè , trij migliasc essiła dò. Lettè sciùmognè ketà tè gnihunè (aj chi di) giççè achia herè , e ka mè paam sa mije leghesc , nghet rend Diełij ndè kachia pak mot atij chi i zbelohètè cur lèen Diełi : Gni Engiele i vettème e luen me forzetè vet basckè me tè paret Chiel chi luen , Se eanit se sceculit , e ndjerè tasc curraj pa mbettunè , as pa mos u fettigunè , as pa mos u ndèrruem. E pèr ketè sceste kachia me urçenè ndivenejnè Astrolojtè sciùmè vjet pèrpara tè eanètè Diełit , e tè Hanessè , pèrse curraj mangu nukè vjen keta tè sieleè.

I.V.13 Tè penstenè dittè ççà *Hüji* , *Te lèegnè Ujenasc giççè chisc hichietè reschianè , e giççè chisc flutteron , &c.* Crijoj *Hüji* Ujnass eojtè , e Peschitè , Te silenè dò mbè fet üretè vet , me giççè ata tè paa gnihunè tè eogiet ndè Ajrit , e ata tè pagnihunè Peschisc ndè det , me giççè achia mendürè. Dissa achia tè meçej saa sctienè trembè. Dissà achia tè vogielè , sa mzijsse dukenè mpsü. Ma giççè tè unginè , giççè giümtüresc , e punesc chi gheon maj maçi , tue çanè giççevè vertüt ndè faref giççè herè meu pèrterijm. Punè fort pèr ta cujtuem giççè Nierij i pèrscpirim , sa udob e ka i lumi eot , me ngialunè Njereieitè jettèt se Giüchit , tè silenè dò ndè Misctè vet. *Endè ketè lekurè kam meu perterijm , e kam me paam Hüjnè scelbuesinè tem. Job. 19. 26.*

I.V.14 Tè giasctenè dittè ççà *ende Hüji letè legnè prej çeu giççè spijrt i gialè.* Assò koheje kjenè Crijuem sctansetè , e giççè cafsce e gialè pèrmbij çeet , me giççè chisc ka me ndjekunè , ndè ligieratet perfundi

[36] **I.V.15** Mbij çèet ansctè Elementi Ujit , issiłi ansctè i Ftofetè , e i gniomè , e dahètè ndè Deta , Lümena , Croena , Berraka , e Lechiegna , nukè ka tè ngiüem chi duketè Süuet , pò ansctè gni boje ò fetürè chi i ççonè Diafanose ndè duketè kund se ujetè rjeç tè ngüem , possi duketè mb' jagnevè , e Scup , e Novobardè , ku mbè dissa visse rjeç verçè , goditètè dejscit sè çeut , chi janè tè Arit kahè ezen , ò rjeç , tue kjanè çeu plot zeha , Ari , Regiandi , e sciùmè duer s'jeter gianje.

I.V.16 Deetit , (ma tè Sciümetè ,) i ççonè Oceano , e kessi kanè tè eanè fiłl' sciùmè Deta tè tjere , possicur t'iscinè sciùmè gamba gni kurmi , ò ranzè : e keta Deta marrena ani emenite ; Assi çeu kahè pèrpichienè , e pèrsè mbè gni arressüe giççè dajenè çèenè prasctu , u ççonè Detatè , e ndè pèr çeet asctu ende Detit kuch i ççonè , asctu ndèpèr Ranetè kuchie chi ka mbregh. Keta Deta (possi ndètè gnihunitè bam ndër Giulio Cesare , Perendijnè Romessè) janè 30. Ndèr tè sijt catter janè ma tè meçejtè. Oceani , Deti i Iberit , Deti i Kuch , e Deti i Hircan. Battizza , e tünè vjen prej Hanet , ndèpèr atè pusctet chi ka mbij Ujenat possi pèrsipèri , andaj hignenè , dalenè , e Frühènè.

I.V.17 Ujètè prej se nzetit se Diełit holuem banhètè Scij , e pèr luftètè t' ftofetit , & nzetit , banhètè Brescene , e Bore ; e Prasctu ende ndèpèr groppat , e speletè çeut , se nzetit se Diełit lèezuem hippen ndè majetè Malevèt : te sijtè dissa tue kjanè ma tè Ftofetè , e tè ndandetè mbanè Ujit sè sciut , e rjeçènè Croenatè pèr jetè : e dissa Malè tue

kjanè fòrt sgiuè e fòrt tè holè ndè majet , udob e lesciojnè jasctè Ujetè , e rjeç , e banhènè tè ξξatè. Andaj chisc ξξotè Salomoni se Ujenatè dalenè n' Dèti , e ndè tan' pèrserij hijgnienè , mirretè vesct , se del pèr forze tè Dieλit , & nzetit tijnaj , e jò se dalenè Lümemena tè ungina possi Dunavi , Drini , e Vardari. kanè sciùmè vertütè Ujenatè prasctu tè Peganetè mbajtinè pèrtè gnimende sè Ujetè , possi laan baltènè te perjasctscimè tè Miscit , asctu ende ξξojne , se ban Nierinè tè delirè fäjesc , e mpcatèsc ndè Spijrt'.

I.V.18 Pertè mossu larguem uçet se Prindet vette Muhametti kessi sè peganesc muer , e per lig , e fèe , ja u urξenoj t' vettèt : asctu chi me tè udobetè laame tè fajevèt , tè hichiej giξξè chiandra , pèr ti lanè meu reeuem ndè felichiesctijtè mpcattèvet , e kesctu me tè lijrtè miscit , tè sgianohej Perendileku i tijnaj , tue e ndjekunè sciùmiza mbrappa , assò gindje se pa Tènèeonè , e se marrè , giξξè ξanè Curuerijvet , e tjerè fajevè ma t' meξavè.

I.V.19 Mbij Ajrit Crijoj eotünè eiarre , issili ansctè fort i nzetè , e i ξξaatè : nukè ka tè daam ndèr vetèhè , pèrse ansctè giξξè cund gnimend , achia ndè tè nzetit , sa ndè tè holèt ; nukè ban flakè ndè tametè vet as diegh : ma jasctè centrit , ò scratit' se vet , diegh , e veperon ma fort se as ndò
[37] gni Elementasc , possi duketè mbè Druut &c. nukè ban drittè ndè scratitè vet , se kisc me eanè drittènè giξξè üjet , e tè Pianetèvet , possi duketè mbè düü dritta cundruel sciochieja sciochiesse , eane gniana sjetèressè drittènè.

I.V.20 Assò se cater vertütèsc se Elementavet , chi janè cundrè sciochieja sciochiesse , e ato janè tè nzetitè , tè ftofètitè , tè ξξaatitè , e tè gniometè ; banhènè ndè Regenitè Ajrit , chi ansctè pèr mijedis Scienatè , Brescenatè , Boretè , Bumbuλimetè , Refeetè , Vettettimetè , Cometetè , Eeretè , e sciümetè tjera tè mreculuescimè , possi ndè Historiat , kendohètè , se kanè raam me Scij Zoppa Misc , Tamble , e Giak , Brettèch , Pesck , &c. Ndonessè nukè pèrket me folè pèr keto cafsce mbè ketè vend , as gia mangu pèr tè cprisciunè sciùmè faje , e Renè , tè Turchiet , pèr mbij Astrologijet e Metteoritè , nukè me duketè kech baam , me prekunè dissa cafsctè Filosofijsse.

I.V.21 *Aj chi n'zier Eeretè prej vissarescit se vet : tue n'grehunè reentè anet se ξeut. Vetètimatè tui kξüem nd' Uje. Psal. 134.* Cometi chi duketè si üλ me bisct , nukè ansctè tjetèr vecessè gni Avulè chi ngrehen Dieλi se nalti ndjerè mbè Regenijtè Ajrit afferè ejarmit , e atü mirretè m' ejarm , e lescion mbas vetij gni bisct dritteje : e ξξonè se ansctè scegn se ndèrrohètè kund ndo Regenij : ndò uscterij , e Murtaja.

I.V.22 Ajò drittè chi duketè nattenè se reehètè se nalti si üλ , chi regnenè Turitè se ansctè gnimend üλ pò se diku des Nierij , kinessè ende cur lèen Nierij lèen me üλ tè rij , asctu ende cur des. Tue cujuem se gni mend' possi pèrsipèri ; se endè giξξè cusc lèen me üülètè vet te rij. Ajò drittè nukè ansctè tjetèr , vecè gni ejarm mbajtunè ndè Rent te nzeta , issili del jasctè , nde pèr Rentè ftofeta me tè siat pèrpichietè , ansctu endè ansctè Avuli trascè , e undürè e ξeut ngrehunè Dieλit ndjerè afferè ejarmit , ani mirrenè meiam , e dukenè mb' atè mendürè.

I.V.23 Rentè banhenè , cur forzet' se Dieλit , ngrihènè nalt' Avuli Ujenasc , Berrakasc , e vissèt scit se gniomasc , e bahènè se nalti.

I.V.24 Njeguλa ansctè chisc lanè Rentè mbas vetij mbassi tè ketè raam scij : Prasctu ξξotè Arist. se ansctè scegnij kξieλtè , e i motit mirè , e cur jet ugnietè pèr ξèe , si mae mbrütètè , i ξξonè Ngich.

I.V.25 Sciu ansctè Uje , chi derçunè bjè prej Rensejt pikè pikè. Voessa ansctè aj avule i holè ngrehunè prej Dieλit , Ani mbas si tè rie Dieλi , ngrijn se ftofeti , e rescen pèr mbij baart bam Uje.

I.V.26 Bora , e Akuli banhenè ndè gni Ren fort tè nzetè , essiλa tue dasciunè meu kξüem ndè Uje , pèrpichine me Rent tè ftofeta , e pèr cunderstij ndè ndètè , si

essiła dò me fetüretè vet.

I.V.27 Bumbulìma , e vettètìma ansctè gni dorè Avulì ζeüt , e i ndandetè basckè me Avulitè gniomè , ciuem nalt prej Dieλit ndè mjediste

[38] Ajrit , atü Avulì tue kjanè mbescelè mbè giζzè anet ndè cunderstij , basckon vertüt'n' e vet achia fort , sa me ejarm , e tue baam uζè , kahè gían ma udob ndè pèr Rent' , chi e kanè marrè reζ , ban atè Bumbulimè possi bala cur del lumbarζet , e se marrit m' eiarm' banhetè vettètìma. E nukè ansctè S. Iliu , chi sctie mbè cafsctètè kechie , possi ζζonè tè pa ditunitè.

I.V.28 Eera ansctè gni Avulè i ζeüt , chi capèrzen Regenijnè Ajrit , tue hippunè gian avula , tè ftofeta , tè sijtè giζzè herè kapak reohehènè pjetèposctiesse prej ζeüt , atü tue ù baam basckè , smundinè as me hippunè ndèpèr te randetè tüne , as me sdrippunè ndè pèr tè leete vet , andaj sctüm aj Avulè i ζζatè , forzet , e cunderstiet se basckè bahètè , e sctühètè pèr terζuer.

I.V.29 Eeretè janè cattèra ma tè Meζaatè , *prej se cater Eeresc* , ζζa Chriscti , e ato janè Tramontana , Ostro , prej sè dalit , e Frascchia. Tette janè ato Eere chi ù ezinè pèr krahè. Ato chi janè pèr krahè Tramontanessè ansctè Mjesctri , issili ban borè , e brescenè , e prej se sctemanjètè Veeri issili sctergon Rentè , e nukè len' me raam scij. Eretè pèr krahè Ostrit prej se djaζtètè ansctè scrirocu , ò Era e posctèrè , essiła ban Refee , e sciena tè meζa ; mbè tè sctemanjètè Murlani , e ansctè i lenguescim. Eretè pèr krahè Levantit janè prej se djaζtètè Volturni , e prej se stemajètè Euri e ban Ren. Eretè pèr krahè Frascchijse prej se djaζtètè ansctè Gherbini prej te sctemajètè ansctè Maestri ; ban liulè , sciena , e brescena.

I.V.30 Tremeku ansctè gni Avulè i trasce , issili tue dalè si goghessime eemeret se ζeüt , e tue mos mujtunè me depertuem fachienè ζeüt , ndè pèr tè fortètè sajnaj , asctu scterguem ndè spelatè posctera tè ζeüt , ban me driζtunè ζeu ; e nukè ansctè e vertètè Perrala , e t' pa Fèut , se Mecati luen krütètè.

I.V.31 Dreζia , janè düü eerè basckè chi leftojnè ndèr vetèhè , e ciojnè ζeüt , ndè pèr furij tè tünè se maζet , Gure , Druu : ende Njeree. Ndjerè ketu mbaron kejò ligieratè.

[39] **I.VI.** Si e criioi eotüne Adamne et Evene , te parete tane print'.

[40] **I.VI.1** *Crijoj pra eoti Huj Nierinè baltet se ζeüt. Genes. 2.* Ndonessè ndè tè crijuemitè giζzè Reζit sceculit , e ndè giζzè veperatè perjasctimè giζzè hèrè veperoj eoti Scen' Tritat , Ati , Biri , e Spijrti Scent'. As gia mangu cur desc Hùji me crijuem Nierinè , ban si gni cuvend ndèr tè tre vettet , e gni tè mposse : jò vecè possi ducketè assi numeri plural , ò sciumuzè cur ζζotè , Bagnemè , pèr tè calæeuem tè S. Ndrittatnè , e vetemijnè t' pa sosmit kjanit vet : Pò ende me sctijm mbè drittè , possi ndè gni Passechüre , ndè tàn' gni tè mbèleζè tè giζzè sej kisc crijuem. Andüj ani udob , tè mirrej vesct tè maζtè tijnaj.

I.VI.2 Ndè trajtimtè Nierit Crijuessi pèr tè calæeuem tè maζenè dijenè vet , ù scerbüè baltet se ζeüt , trajtuem si brumè , goditi gni Sctat , me sciümè duer giümtüresc , esctenasc , Dejgnsç , e tè tjera halatè tè pa gnieffuna , goditunè pèr te gelijtunè.

I.VI.3 Ndè giζzè sctattè Nierit Crijoj eotünè tre chind' esctena ndèr tè meζat , e tè voghelèt : e issili dò sisc ka ζjetè duer mendüresc , tè sijtè Anatomistitè ζζerressènè , scopi ; Andaj tue sciümüem keto tè ζjetè mendürè , e tue daam t' silit dò sisc ndèr tè tre chind' esctena , hippinè mbè trijmije , mendürè. Giζzè Esctenatè pèr mbreculè pelchüem , e liζunè gnana me tjeterit , me conopee , e tè liζunè tè vet nejsctit , tue pèrgiegionè , e tue gaam Esctenat' e gnianese anè me tjetèret , jò vecessè ndè tè gniehunitè maζt' tünè : pò ende ndè mendüret possi pèrsipèri. Tue ù rittunè me mot esctenatè gnianesse dorè , me atè scestè , e massè chi rittenè ata tè sijeteressè. Tue urζenuem eotünè , chi tè jetè ndèr keto giümtürè , gni velaæenij e maζè , chi giζzè giümtürè , e schissè tè scerbejenè gniani tjeterit huææa , ani giζzè pèr tè mire tè giζzè sctatit , me gni urζene te maζ , chi ma te ligate , tè scerbejenè ma fisnikevet , giζzè ani

tue ù pèrvum Krèesse.

I.VI.4 Crijoj Hùji sctatn' e Nierit me fachiè nalt prej Chielscit possi ùzotè Poeta. *Fachiè Nierit tè naltè i zà , e Chielnè me soditunè i urzënoj*. Pèrse sicundersè urzënoj , chi giçzè Creatüretè Nierit tè scerbejenè. *Giçzè isctinë ndenè ka mbetè tijnaj*. Asctu ende dò , chi Nierij crijuem pèr Parrijssit , issili chiendron ndetè pamitè Tinèeot , e ndè tè pèreiem me tè dasciunè , me tån' ; tè gniohè Tènèeonè vettème pèr Crijuessitè vet , e pèr tè Sosimit , e pachtè vet. *Banè ò eot nevè pèr tüü , e vend nukè gian eamera jonè ndjerè tè pusciognè ndè tüü*. S. Augustini.

I.VI.5 Tue passe eotünè bam gatij sctatnè Nierit baltet se zeut , ùzotè tè scruemitè scent. *Se früni ndè fachietè tijnaj gni frümè tè gialè*. *Genes. 2*. E pèrse früma del prej brenda atij chi frün , dò

[41] me na bam , me dijtunè , se prasctu spijrti ansctè gni sè kjani , se Hùjenuescimi , possi gni cafsce chi krahènorit se Hùjit del , jo se anfstè gni zoppè , se kjanit se sineeot (possi ùzànè dissa Heretice) Pò pèrse ka sciumè cafsce asso se mirasc , chi ka eotünè.

I.VI.6 Ndjerè tè peganet' e gnioftinë se spijrti ünè vjen pèr jasctè , e nukè bijn pusctetjet se sctatit Nierit , possi aj i tjere sctansseve ; pèrse tue kjanè aj gni mend , i pèrspijrcim mbè scembeltüre tè Engijet , e nukè mundetè me bijm prej gni corpi , ò sctatti tue me kjanè as ndogni te gnimendè ndër tè dü , e tue mos mujtune me gnioftunè tè Peganetè si mundej me kjanè ajò punè na mpson S.Feja Catholice , tue ùzànè se eotünè vettèhèi crijon Spijrtinë Nierit , e sctie ndè sctatè trajtuem ; Andaj scenjtenitè Dottorè tè Kiscèsse zxonè.

I.VI.7 *Spijrti ansctè gni jetè e pa sossunè , ndèpèr Te pomendunit , Mendtè , e Volendetnè , Scembeltüretè Tinèeot , prej sineeot as gnissenri crijuem , chi mundetè me baam veperatè mira , e me fejëem ; e chi mundetè me passe paghetürenè t' miravet , e t' kechiavet : i lirè ndè Mend' : me verütè , me vessè , e me tè dasciunè mbucuruem : Achia i maž , sa ma mundetè me passe tè amesciuem : Achia ma i derejtè , sa ma mundetè me passe , e me desceruem tè miretè. Achia ma i mirè ansctè Spijrti , sa ma pjesse ka sineeot*. Prandaj ndè spijrtit chiendron ajò ghasse , e scembeltüre , me Tènèeonè , chi ka Nierij , ndè pra atè fjalè , chi vettè eotünè zà : *Bagnemè Nierinë mbè ghasset se scembeltüret tanè* , kinnessè ndè pèr ato tè mira , chi ka spijrti se mirasc se sineeot Crijuessit vet ; e ma para gheon tè liretè volendetsè , e Mendtè possi eotünè , e Engijtè tijnaj : pèrse as ndogni Creatüre ka ndè vètèhè keta tè lire. Po giçzè veperojnè ndè mos dò , giçzè chisc kanè pèr tè baam : possi ejararmi ndomosdò djegh , e s' munditè me bam ndrüscej : Dieali ndomosdò ndrissen , &c. ma Nierij ansctè i lirè ndè veperatè vet mundetè me baam e me mos bam giçzè chisc dò. Vecè Nierij ansctè eot , e Creatüretè janè scerbetoretè , pèrse Nierij vettème ansctè eoti i vèperavet vettè , e keta tè mirè na daan sctansescit : e fort na ban me ghaam Tinèeot : Pèrse ende aj ansctè gni tè kjanè , tè pèr scpijrcim ndonesse mbè tjeter mendüre.

I.VI.8 Kejò ghasse ndër mendt' duketè ende ndè scembeltüret , e ghassetè veperavet , chi dalenè sosc. Prasctu zxonè sè *Mjescteria ndiek nattürenè pèr sa mundetè* , e pèrse *Natüra , e Natürenè ansctè eotünè* , si ma kçjeletè , dò me zxonè se Nierij ndjek Tènèeonè ndè mendüretè veperavet vettè. Prasctu si cunderse Crijuessi i Natüressè eotünè ndè giçzè veperatè vet, nderèchien giçzè cafsctè pèr mbarim , chi dò me bam : possi me zxonè zambetè pèrte prem , e pèrte bluem gieienè : Duertè pèr tè punuem : Kambetè pèr tè ezunè :

[42] Esctenatè pèr tè bajtunè barren' e corpit : asctu ende Mjescteria ezen mbè ketè mendüre , e veperon , possicur pret petekunè pèr tū vesciunè ; ban kepuzatè pèr tè mbažunè : sctepijtè chi trajton pèr tè giealjtunè mbrenda , e Giemijtè chi ngrehen pèr tè vuem Detinë , &c.

I.VI.9 SS. Dottore tè kiscèsse duenè me zxonè sè tjeter ansctè scembeltüra ,

tjeter ansctè , ghasa ; Pèrse ξξonè se Nierij ansctè mbè scembeltürete Tineeot ndè pèr tè miratè natüresse , chi pat prej sinèeot pèr tè gieλijtunè ketè jetè. Mbè ghassètè Tinèeot i ξξonè , ndè pèr hijrt , e tè dasciunit , e ndè pèr vertütetè Hÿjenuescimè. Prasctu scembeltüra , chi ezen pèr natüre curraj nukè duaretè ndonè spijrti t' isc ndè Ferrè ; Ma ghassà duaaretè pèr gni , si tè duaretè hiri , e tè dasciunitè , tè sijatè duarenè pèr chisc dò mpcat murtaar.

I.VI.10 Achia sa veperasc se spijrtit , e pèrse ndiek Crijuessinè vet , bucurè gniffetè se spijrti ansctè i pa mort , e i pa tè sossunè curraj , pèrse me mos kjanè i eoti jetèsse amesciuescimè , nukè kisc me veperuem , e me leftuem pèr ta passunè. *Perse giççè chisc veperon , veperon ndèpèr mbarim.* Kalesohtè me tè scruemit Scent'. *Sap. 3. Spijrtinat' è derejtevèt janè ndè doretè Tineeot : e nukè ka mei prekunè mundij mortse , ù duknè süüvet marrevet dekunè , e ata janè ndè pach , e pak mbas andaj : e scperessa , e tünè ansctè plot me amescim.* S.Gio Apoc. 9. *Kanè me lüpunè Nierecità moortnè , e nukè kanè me giettunè.* S.Gurguri tue folè pèr mundimetè ferrit , ξξotè : *Atü mortja giççè hère geli , tè sosmitè pèr hère eè fijl , e tè kechiatè curraj nukè pusciojnè.* E derejta , e amesciuescimè Chriscti eoti tüne. *Joan. 6. Aj chi , tè haè misctè tem , e tè piè giaknè tem ka jetèn' è amesciuescimè , asctu ende ξξotè Dennuemet.* *Ezeni tè malœcuem ndè ejarmtè amesciuescim.*

I.VI.11 Ndevonè pèrte pajtuem mendt' è Malessorevet tinevè pèr mbij chisc ξξonè Epicurejtè , e Machiavelistetè. *Hame , e pijme se chisc ansctè nesserè se dijme.* Tè sijtè sciunè hère anckuem janè prej Profetescit , possi *Jerem. cap. 12 Abac. cap. 1 Esdra 4. 3. Pèrse uçet' è t' kechijvet janè me fat ? E hescten cur Nierij kech mundon ma tè mirendè se ansctè vettè ? A ççue ma tè mira punè ban Bagdati ranza , e t' kechiatvet , se Jerusalemi scembeltüra e Parrijssit ? Jobi 21. Chi sckojnè me tè mirè ditt' è vet.* Pa tè nderdüm kejò punè nukè ezen si duhètè me bessuem : Tue kjanè gnimendse t' mirevet ù duhètè tjetera jetè ma e mirè possi bucurè ligieron Antagora : e mbas kesso jetè se ka me kjanè paghetüra , e veperavet miravè , & kechiave : e se kejò jetè ansctè gni luftè , e pak spirtenave ndèpèr ata chi janè zgheçunè , *Grigia , e Voghèlèèè* : ndèpèr luftètè giççè herescme me Djemenit , tè sijtè ciohènè cundrè Hÿjit , pèr güttètè Chiellet kahè kjenè duuem. Prasctu tue kjanè pèr tè gnimendè Rogna , [43] e Tinèeot mbijnè asctu endè Gÿchij tijnaj i pa sosmi , e tè dasciunit' è maç mbij creatüret' tè vet : Duhètè mirè fili me ççanè se ansctè ende gni tjeter jetè ndonese mirè fili nukè dukètè lufta , mendüra , e arressüeya kessajnaj : essiila nukè kisc me kjanè , me mos passunè Nierij spijrtinè pa mort.

I.VI.12 E ndèpèr ketè tè derejtè tè amesciuescimè S. Jacu. I. na n'guscelon tue ççanè : *Giççè pèr ghaemend mbaniè Velæenè , cur tè jeni tenduem me sciunè tè kechia , e tendimè.* Beda pèr mbij keto fjalè ççotè : *Mos ù vignè kech Velæenitè mij , se tè kechijtè mbè ketè jetè luleeojnè : e jù pessonì ; pèrse nukè ansctè veperè fisnikescè , e t' kerscenit , mbè ketè jetè meu ciuem , pò ma fort meu prugniunè. Tè kechijtè as gia kanè mbè Chiel't' ; e jù as gia mbè ketè jetè. Pò me speressè t' atünè t' miravè kahe ini ndrèchiunè , chisc dò tù goditètè mb' uçè duhètè me e ghecuem.* S. Hieronymi ; *Fescctijr ansctè , e curraj nukè mundetè kusc me ghecuem tè miratè kessaj jetè , e tè s'jetetèressè. Chi ketu ti mbusciignè Barktè , e mbè Chiel't mendtè : Chi ghaemendi mbè ghaemend me raam : chi mbè Chiel't , ende mbè ççèet te jetè i ngusceluem.* Asctu ende Hÿji bani spijrtinè mbè scembeltüret' è , e ghassètè vet , nd' ansctè pra Hÿji i pa mort , e i amesciuescim , duhètè ende spijrti me kjanè asctu.

I.VI.13 Asctu ende , me bam mirè , pèrtè vertètè ansctè gni cafscè , e scendosce Nierit , e fort , e nguscelueme pèr tè gnimendetè me Tènèeonè , e lijsse tijnaj , issiili ndrèchien punetè pèr amescim.

I.VI.14 Giççè cundrè ù del puna atünè , chi veperojnè kech , tè sijtè janè giççè

hère pèr cujdesscim , e ghaemendetè , e nguscelimetè tünè janè tè mraeta , e tè renschimè , chi c'pejt duarenè : Possi nguscelimi i t' semuntit , chi pì uje cundrè urzenit Mjekut , me gni tè mažè Scije : Ma ndè ciast i baan mort , e ajò scije gindetè se kje , e kechie , e renè.

I.VI.15 Seneka ξξà , jò aj chi ka pak , pò aj chi desceron sciumè , ansctè i Vobek. S. Gion Gojarti. Nuk' ansctè i begatè aj chi ka sciumè , pò aj chi as gniseni nukè ka nevoje. Doi me ξξanè se tue mos kjanè cusc i paa nevoje mbè ketè jetè , nuk' ansctè as gnia i begatè. Pra as tè Begatè , as tè vobech janè mbè sceculit , vecè atà , chi vetè duenè me kjanè , tue mossu volendetunè se paku. Achia sa mè Gojartinè nzijretè kejò , e vertètè , se aj ansctè ma fort i begatè gni s'jeteri , e ma i vobek se t'jeteri , t' sijlt ma sciumè cufscè mengojnè. Possicur me ξξanè gni Reg ka me kjanè ma i vobek , se gnij vobek Giütetas' ; Pèrse Regi kur sè ka me passe nevoje pèr dü miliogn' Aar , pèr tè ruejtunè ξen' e vet prej Anemijscit' , e i vobeku ka me passe nevoje pèr pak aspre meu ruejtunè Unjet. Cusc mundetè me i raam mboh se ma i vobek kjè Vucia Pascia , issili pèr tè mbèležè gni uscterij 12. mije vettesc , nuk' i mbastuenè sciumè miliogn aar , se Kelmendasitè

[44] tanè , te sijtè me gni eaan' ; *Eja cusc ansctè trim* , mbèležunè affere 500. vettè vraanè Vucie Pascenè , vjetit se Christit 1639. E ndè nevoje mpsuem me granè lekuren' e Chiarrit possi tè begatete Majen' e Mielit , e ndè atünè ajò gielè ma scije ù kaa , se Pascialarevet , e Sangiachevet miscij kingiavet , e Vjetevat gniomè , pa ndiem curraj tè ghinë , tue granè pèr gižžè hore , e tue vottè rež ndè per Rajettè tünè , possi ξξà Profeta ; *kanè me aržunè rež Giütetse* , e *kane me pessuem vnij possi Chientè* , e gižžè herè *ma fort descerojnè*.

I.VI.16 Pò ende Nierij , i perkorè mbè haet , e piet gižžè hère ansctè ma jetè ghiattè possi kje S. Ndou Abbat. S. Hilarioni , e S. Romualdi me tè tjerè assò doreje te sijtè mbetnè giaal ma sciumè se gni chind vjet , e gheeojnè gni drittè tè ngusceluemè , me gni tè maž , tè dasciunè , e tè peraiem me Tènèeonè : Te sijenè punè , e ghaemend Bark kechijtè as pak , e dijnè. Tè Dejmitè , e tè pa ghinetè mbè tè ngranè scurtojnè jettenè vet. Pessojnè tè kercitunè , Scittè , tè ξimtunè Barku , Jakij , & tè Djegunè , Tè Vjela , tè ndüm : tè pa t' ditune : Menij : me tè tjera , tè kechia , e as ndogni ghaemend i tünè mberrijn mbè scrijrt : issili banhetè me ato tè pa uça Anemik me Tènèeonè , e nukè jet mbè ghassetè tijnaj , e nukè mundetè ma me passunè , chisc desceron , e pèr chisc kjè Crijuem sineeot. Pra spijrti ansctè i pa mort , e mundetè me passè possi ansctè ξξanè , ò ndejesse , ò Pendessè , e curraj vertet nuk' ansctè , se mhas kessò jetèje ezen prej cotpi ndè tjeter cor , possi ξξà Pittagora. Andaj Djali me gižžè forzè , e fuchijtè vet pò lefton me mbajtunè nguà ndè mendtè ξeut ketè venè tue e bam me renuem ndjere ndè dit tona.

I.VI.17 Ndè keto dit pèrbeenè Priftenitè gni Bulè prej Uret se sctrenjtè vendij Drijnsctit. Pèrgiegiescinè Djemenite pèr gojete saj , se ansctè Spijrti , kesc i Ali Marincit. Ma i kechi Turch ξξomsè , chi ka passunè gižžè ξeu i Arbenit mbrenda. Turitè i bessojnè , e scej tè bantè i lumi eot chi tè mos kiscinè dasciunè ende me i ndjekunè Malessorètè tanè , ndè mos leftofscim me mos i lanè.

I.VI.18 E ù baa Nierij me Spijrtitè giaale. *Gen. 2.* Mbet pra Adami me jetè , Nierij gižžè sei i unginè : e pèrse kje pèrriem cater elementasc , ξeu , Uji , Ajri , e ejarmi ; mbèt ndènè pusctet tè catter mendürevè Anemikè , chi janè tè ξξatitè , tè gniometè , tè ftofetitè , e tè nzetitè ndèpèr tè sijet vjen mortja sa dò hère gniana sè mendüresc munden tjetèrenè prasctu ξξotè Filosofi : *Jeta ndè luftè* , *Mortja ndè Dobij*. As gia mangu Adami , asso koheje cur kje crijuem nukè pat me dekunè , tue passe kjanè i pa mort : jò pèr forze tè pèr mbrenscimè pèrse mej passè raam

[45] Patèrscianè kisc me passe mbüttunè : Pò pèr gni forzè , tè pèrjasctscimè , e rogne tè

Tinëeot , me catter ndihmè tè fòrta. Ma para pèr tè dasciunè tè derejtenè , i zà eotünè Dijene ; se düjti pèr tè dnuem tè kechienè , e pèr tè nzitunè mbè tè mirè , e anscèt synderesi Spijrtit. Se tretti kje gni dije , chi ndritten mendtè me gnioffunè Hùjijn' e vet ; vettèvetèhènè , e sceculine issili isctè crijuem pèr scerbetüretè tijnaj. Se cattèrti kje gni tè dasciunè issili ndèeen eemerènè ; pèr tè dasciunè Tènèeonè pèr mbij giççè cafsctè , e sciojnevet possi vettèvetèhènè.

I.VI.19 Mbèt Adami pa ndogni pessimè ndè vetèhè pèr se nukè pat as uun , as het , as pat ndiem tè nzetè , as tè ftofetè ; As ndientè Fedighe , as i bante kech lenghimi , as curraj nukè pritti Moort. Pèrse giaal kisc pèr tè vottè ndè nguscelimetè Parrijsst ; nukè pat me passunè nevoje Petekasc , e Duesciunè nukè pat me passunè mbaarre. Pat me kjanè eanè ndè barktè s' Amesse pa zuunè ; e tè lemitè tijnaj kisc me kjanè pa ndogni tè çimtunè. E tè lecundunitè giümtürevet pat me kjanè ndène urçenitè volendetse.

I.VI.20 Pèr gni si Adami mbèt giaal eotünè , e nderroj assi vendi kah' , e pat crijuem , chi kjè Fuscia , e Damascenit : e vu ndè gni Copescte tè ghaemendevet , e i ççojnè Parrijsstij çeut , chi anscèt mbè atè anè çeu ma tè naltè , ku anscèt gni Ajer fort i culuem , mbucuruem me lulè , e Peme , e plot me Eere tè mira ; nukè gindètè mbrenda as ndogni sctansse , daam cater lümenasc mbè catter krena. Mbucuruem , me druutè dijesse t' mirit , e t' kechit ruejtunè prej gni Cherubini me gni spattè Flakeje. Nukè janè mbrenda , Bumbulimè , e Reffee ; e çxonè Se janè Dü Dimena , e düü Vera : ò dühèrè frujtojnè lissatè , mbè düütè kçümetè Dieelit ka Dimeninè. Mmbè Düü tè gnimendunitè Ditessè , e Natesse ka Veerenè , pèrse anscèt goditunè , e crijuem ndèr scegn' t' Equinotijt.

I.VI.21 Atü tue dasciunè eotünè me bam , e me Crijuem Evenè me mos lanè Adamnè ndè sciochenij tè sctanssevet , atè tè gnimendè dittè , sctiu gni giümè ndè Adamnè , e ndèr sa aj pò flij , i hoch gni brignè , e mbusci me misc , e trajtoj , e bani te parenè grue. Ndè ketè giümè chi pat Adami , i calæoj eotünè te foorta misteria , e sciümè cafsce chi iscinè pèr tu goditunè. Adami ani bani me dijtunè giççè se tè bijt' è vet , chi tè chiendrojnè nde tmertè Tinèeot ; e tè mossè traæojnè : e kjè possicur me ççanè si kisc pèr tè baam Hùj , e Nierij ; kiscet scenjtè se tijnaj : si kisc pèr tu mbusciunè sceculi me Uje , e si kisc per t' arçunè Ditta , e Giüchit me ejarm.

I.VI.22 Mbassi ù crijue Eva fort' e bucurè , possicur t'isc kjanè 20. Vjetsc , e Adami possi 30. Vjetsc ; mot ma i godicimi pèr tè leem fëmij.

[46] E paa Adami Gruenè vet , e tue marrè vesct se pèrse isc crijuem , e se isctè pèr tu sciümüem sceculi ; Fort tue e dasciunè ççà : *Ascti Esctenasc se mijasc , e Miscij Miscit' tim* , per tè sijet ka me lanè Nierij Atene , e Amen' e vet , e ka me kjanè ngittunè me gruetè vet : ççotè gruetè vet , e nukè ççotè me t' Amet , ò t' Emptet , ò Cunatet , ndò me sciümè graa , po me gnia.

I.VI.23 Eva nukè kjè baam prej kreje , tè mos eotenon Nierine , as kjè baam kambesc , tè mos ndèpèrkambej prej Nierit : Po brignet. Asctu chi me tè dasciunè t' iscinè fort liçunè tè dü , e scterguem me liç.

I.VI.24 Düü tè mira bani eotünè gatij Nierit , gniana mbè ketè jetè , e tjetera mbè tjeteret jetè. Tè parenè tè mirè , jà ça ndoore , e t'jeterenè jà pèrmetoj. Prasctu dò ende me i çanè , düü urçenimè , gianennè me ruejtunè tè miren' e Natüresse , e tjeterenè pèrtè merituem ata tè mirè chij kisc pèrmetuem , e keta tè mirè nukè mundej ndrüscej ma mirè meu passunè se me tè giegiunit ; prasctu urçenoj. *Gen. 2. Giççè druscit se Parrijsst ha , e gheò , ma Drujet se Dijesse kechie , e t' mirit , mos ha : se ndè chisc dè dittè tè hasc soje , mortjet ke me dekunè.* Iscinè ndè ketè Parrijs , te çeut dü lissa me Peme düü duersc , tè sijtè ende veperojinè punè dü mendüresc. Gniana Peme kje prej sineeot permettuum Adamit , pèr tè mbajtunè vetehene giaal per jetè : Tè düjtenè nukè ja pèrmetoj eotünè me ngranè , ma ja là ndè te lirtè mendse , e volendetse vet si te doj ,

ò me ngranè , ò me mosse ngranè , e ξξonè se kje Fiku : ndèpèr atè eacon tè mocim , chi duketè giξξè hère Adami seruem , se mbelon mbarren' e vet me gieçtè Ficut.

[47] **I.VII** Si feiüene Adami et Eva

I.VII.1 Diali anemiku , i doresse Nierit , tue mos mujtunè me duruem , chi gni Creatüri , balteiet crijuem , tè kisc pèr ta mujtunè , me tè miratè vet , leftoj me i bam me hijm ndè faj , e mpcat. Iscte ξξotè tè scruemite scenjt' ; gni Giarpene dije kech mbij giξξè sctansettè ξeut. Kiscètè fachienè possi gni Vaiee , ndè tè sijet hini Diali , e me tendimetè tijnaj ma para pèr leftoj Evene , possi ma tè lighene , tue i ξξanè : *Pèrse urçenoj juve eotünè , chi tè mos hani giξξè Druscit se Parrijsit*. Tue pam Diali se grueja po ieptè fjalè , si nderdüm , mbet , e i ξξà. Nukè kini me dekunè , e kesctu tue marre me te mire ate haj asso pemeje , i permecoj : *Kini me kjanè possi Hüja tè dijtescimit' e mirit & t' kechit* ; i pelchiej gruesse , e fejej nde düü pune ; Ma para ù maçesctue , tue dasciune me kjane possi Hüj , se düjti nde te pa giegiune , tue ngrane chisc nukè i kje permetuem. Andaj ani dü namè , e malekimè pat : chi kiè , *ndènè pusctetè Burrit ke me kjanè* , ndèpèr maçesctijt : *Me tè ξimtunè ke me leen* , pèrse kerkoj chisc nukè ju kje pèrmetuem.

I.VII.2 Tue passunè Eva kerkuem pemene , ed ende me kerkuem Adamit , issili pèr tè mos iξenuem Gruenè vet , e kerkoj. Andaj pat pèr pendesse : *Me djerse tè balit tit ke me gelijtunè* , e me eanè bukenè tande. Diali ndè giarpenit pat zmijr , Rreni , e Mascstroj , ò nghegniej ; Per zmijrtè kech pat per pendesse , *per mbij krahenuert tand' ke me ù hjekunè reschianè*. Per rrenet , *çene ke me ngranè* : per masctrimt ; *Ajò ka me tè dermuem krüetè tat*.

I.VII.3 Ndè dò me dijtunè , issili sisc fejej ma teperè Nierij , ò Grueja duhètè me dijtunè , se per dissa punè , ma fejej grueja , e pèr tè tjera punè , ma fejej Nierij : Grueja fejej ma fort pèrse kisc ndè mend punè ma tè kechie , tue dasciunè me kjanè , possi Hüj. Ma Nierij vecè doj , me mos iξenuem Gruenè , te miret' e vet. Asctu ende fejej ma fort Grueja cundre vetèhesse

[48] cundre Tinèeot , e sciochit vet , e duketè andaj pèr se pat ma sciunè malekimè. Nierij ma fejej prej mendse : pèr se kiscètè ma tè maçè dije tè vertetèse ; Prasctu kje ende ma tè maçè tè pa dasciunè Nierit prej sineeot.

I.VII.5 Pèr tè kechiatè spijrtit , tè dü fèjünè gnimend , possi cunderse mbè gni mendürè ezen , tè pèreiemitè spijrtit me misct tè gnianit , e tjeterit. Ma e para , e kechie pèr pendesse tè mpcatevet tünè kjè ajò fjalè , chi kendohetè ndè *Jobt'*. 13. *Kusc mundetè me delirunè gni punè eanè farejet se felijmè* 2. gni tè prierrè prej mpcatti *Gen.* 8. *Prijrenè , e hjekunè schisset' è Nierit c'kurse se rijut se vet.* 3 Tè fesctiretè , ò pritessa me bam mirè. *Proverb.* 24. *Ndè pèr Aratè Nierit Prittues sckoua , e gnie giξξè , e kiscinè mbusciumè hijnçitè.* 4. Tè trascetè mendse. *Sap.* 9. *Misci chi c'priscetè , raandon Spijrtinè.* 5. Lufta e pèrdicimè. *Ad Gal.* 5. *Misci desceron cundre Spijrtit , &c.* 6. Cujdessi i pakorè. *Matth.* 6. *ξξom une juvè mos kinè kujdes jetèssè sajnaj , &c.* 7. Tè sciumete pessimevet. *Job.* 3. *Nierij leem prej Grueje , i gialè pèr pak mot , mbusciunè sciume se kechiasc.* 8. Manessa , e nguscelimit' , issili nukè mundetè me ù gheueu sa tè jemi ndè misct'. Andaj Apost. *Phil.* 1. ξξà ; *Desceroj meu c'prisciunè , e me kjanè , me Chriscnè* me tè tjera pendesse te pa gniefuna , e traime , chi erçè vecè ndèpèr volendet , e tè dasciunè tè nierit. Pèrse Diali pak tè kech , e dam mundetè me bam atij chi i largohetè : ma sciunè te kech mundetè me bam atij chi javitetè S. Aug. Serm. 197. de Temp. ξξotè : se Diali ansctè gni Chien' i liçunè , ndèr hecura , issili *mundetè me lehunè , me nzitunè , ma me ngranè as pak nukè mundetè , vecè atàn' chi dò.* S. Gurguri pèr mbij tè 4 dap. Job. ξξotè se Profeta ξξeret Dialinè me Emenitè : *Mirmicoleon* , possicur tè ξξoj luan' , atij chi pergiegietè , ma ξenieghelè atij chi lefton. Prasctu ξξotè S. Bernardi ; *soditeni velaene , sa i ligh ansctè Anemiku üne , issili nukè munden , as*

dobiten kand , vecè atan' chi dò vettè.

I.VII.6 Diaλι Anemiku i doresse Nierit ansctè ajò Bisce , paam ndè Apoc. cap. 3. *E gnie pasce prej Detti Biscenè tue ù ciuem , chi kiscètè scattè creana , scembeltūra , e scattè kechiave pakoreve. E para , e kechie chi ansctè Maçesctia , possi ξξotè tè scruemità , Tè eanetè giççè mpcattevet ansctè Maçesctia. Se dÿjti zmiri , 3. Menia , 4. Pritessa , 5. Lakemia 6. Grükessia , 7. Curuemia , Ndèr tè sijat dÿ pèrcassenè spijrtit , e pensè Miscit ; janè dÿ mendüresc , gnianene herè bahenè mbaλè fachiè , sa cusc dò i gnieh se pèr tè gnimendè janè astù. Herè vignenè mbeluem , e banhenè ndènè hietè gnij sè mirè ; andaJ Maçesctia ξξotè , prasctu due me kjanè i parè , pèrse desceroj me bam mirè. Menia ξξotè nukè duhetè me i duruem ξuunetè , e tè kechiatè , chi tè mos banhenè pèr eacon. Zmiri ξξotè nukè desceroj tè miret' e cujnaj , chi tè mos maçesctohetè. [49] Pritessà ξξotè nukè due tè bagn ketè fedighe , tè mos mbahemi i paa arressüe. Lakemia ξξotè , duhetè me mbeleξè begatij , asctu chi ndèpèr vobeijt mos jemi forzuem me baam cusserij , ò grabetij. Grükessia ξξotè , duhetè me üschüem Miscètè , me gieλè tè zgheçuna , chi tè jemi tè foortè ndè scerbètüretè Tineεot. Curvenia ξξotè duhetè me lijruem volendetn' e miscit ani me baam gni tè foortè pendesse.*

I.VII.7 Keto tè scattè mpcattè te kechia jane' mbè scembeltüretè atüne scattè krenave tè assaj Bisce. Maçesctia possi Luan' : Zmiri , possi Chien. Menia possi Ujk. Pritessa possi Gomaar . Lakemia possi Irich ; Grükessia possi Aruscia , e Curuemia possi Derri.

I.VII.8 Keto tè scattè mpcattè , kjenè mijekuem ndè Nierit me Mundità eotit Tinè Jesu Chrisct. Me tè ungiunitè kresse mbè krÿjt , ù mjekue Maçesctia. Me vratè pèr Anemijt , ù mengis Menia. Me tè celetè Crahenorit , ù mengie Zmiri. Me tè baajtunitè Crÿjsse , ù mengis pritessa : e tue çanè Petekat' e vet atünè chi è vunè mbè Crÿjt , ù mengis Lakemia : e me tè pijmitè Uçulesse me helm , ù mengis Grükessia : e me tè raffunatè chi duroj , mengiçi scelbuessi Curuenijnè.

I.VII.9 Mbassi kje giucuem faij Adamit , & Evessè , possi pèrsipèri. Mbij si mbet ndenè pusctet' t'atünè scattè mpcatteve , e mbassi faji kje giucuem me rjeçunè ndè faref' e fistè tijnaj , ndè atan' te nziytunè , issiλi ansctè possi hini , chi mba giaal ejaarre. Andaj S. Augustini ξξotè ; *Mpcatti chi rjeç me tè leenit , nukè , e sctüni ndè fiste Adamit , te lemitè : Pò Curuenia* tue ù baam Misci hajn. Ndèr kachia mbet Adami ndè Anemichiessij me Crijuescinè vet : tue kjanè pèreanè giççè Creatüresc.

I.VII.10 Ndevonè tue mos dasciunè eotünè , chi Adami mbassi pat baam fajnè , tè doj mè ngranè ani asso pemeje , se lissit jetesse , ani mbassi tè ketè ngranè ti nghiatej mortja : Urçenoj , chi tè del Parrijssit , ndè tè sijλt nukè pat ma mbettunè mbijssse scattè hore , ò kohè. Ndè ciasst duel me tè meçaa lot , e vote me ndegniunè Adami , possi ξξotè i S. Gio : Gojearti , jò fort larg Parrijssit se çeut. Asctu chi giççè hère tè kisc pèrpara süvet , chisc kiscètè dujerrè , pèr tè kjam , e Anekuem fajtè tünè. e çxonè ma tepere Eva : pèrse sütè sajnaj curraj nukè iscinè terunè. Ma perditè i ctohescinè lottè , tue paam tè kechiatè , chi e mbeluenè atan' , Burren' e vet , e femijne , tue bam fajetore vecè vetehenè.

I.VII.11 Ndevonè Adami mbassi kjè giaal' 930. vjet duich , e possi ξξotè i S. Aug. vorrij tijnaj kjè mbate vend , ku kjè vum mbè Crÿjt Jesu Chriscti : Tue urçenuem eotünè chi giaku i t' Derejtitt tè laghigne , e t' laagnè Pluheninè t' pèrmpcattenuemit. *Adami ndè Jerusalem prej se mbaruemit , se jetesse vet pat Gelijtunè , e atü [50] duich , e kjè vorruem prej Enochut. Esctenat' è tijnaj kjenè ruejtunè ndè gni Arcke ndè mottè Ujenavet : sodit Tirin. in Gen. cap. 5. Ndè ketè punè janè ende me nee Gherchijtè , tue ççane se cur ù ngul Crüchia , ù giet gni krüè Nierij i maç , i duekunit : issiλi kjè vum ndèr kambetè Crÿjse , e ndjerè m'psod asctu scruhetè. Tue ççanè se Calvaria , ka emenità prej asso fjalèje Calvitiè pa lesc , jò vecè ndèpèr Resctenatè*

t'vraamet , tue passunè kjanè vendij tünè , pò ende ndèpèr Crüetè Adamit jù forzuè emenitè. Spjirtin' e Adamit , e t' Evesse Jesu Christci i muer me vetij ndè Parrijsst atè dittè , chi ù ngiaal.

I.VII.12 Sciumè descerojnè me dijtunè se , pèrse eotün' e bani Nierinè , chi tè mundej me fejëem. Pèrte sijet punè sciumè arresegnè gindenè. Ma para pèr tè calæeuem Forzenè Tinèeot issili veteme anstè i pa nderruescim , e i pa kçüescim . 2. pèr tu calæeuem Dijeja e Hÿjenuescimè , essiila cãfscescit se kechiasc di me zghežunè tè miretè. 3. Pèr tu calæeuem tè buttètè , e t' mescerjers e Tinèeot , me tè sijet Christci Scelbues nzuer Nierin' e duarunè ndèpèr mpcat. 4. Pèr tu calæeuem Giüchij Tinèeot , me tè sijet kçen , jò vecè t' mirèvet paghetürenè , pò ende t' kechijvet Pendessènè. 5. Asctu chi nierij te mos jetè ma i ligh , se tè tjeratè Creatürè , tè silatè urženoj , chi tè ezinè me volendessètè vet. Prasctu ende ù desc Nierinè me lanè ndè tè lijrtèvet. 6. Ndèpèr lauditè Nierit , pèrse , *lum aj Nierij chi mujti me fejëem , e nuke fejej*. 7. Anstè bucuria , e scerculit ; pèrse *cafscetè chi janè cundruel ma bucure sckelchiejne sciochia andaj sciochiet* , prasctu ndè pèr tè kechij , nalzohènè tè miretè , si tè jenè vum gniani ndaj tjeterit. 8. Anstè pèr se tè miretè , banhènè ma tè mirè ndè pèr tè kechij , possi çžotè i S. Aug. *Té kechijtè prasctu i len' eotünè giaal , ò tè kežehènè , ò ndèpèrtà tè miretè , tè bahènè ma tè mirè*.

I.VII.13 I leenè Adamit sa kje giaal Caini , & Abeli , velaæene : Pò Caini pèr zmiyr vrau , tè Velaanè Abeln' e derejtè. Mbas' kessi se düsc leu Sethi , issili me tè miretèvet ngusceloj t' Atenè c'kusceluem ndèpèr mortè Abelit. Bijte , e brenei Sethit , tue chiendruem ndè feet , possi i patnè mpsuem , e nderechiunè i Ati , e i Giüsci Adami , tue scerbüem fescim Tinèeot t' mažit , kjenè baam tè degnè , me kjanè çžirrà Bijtè Hÿjit. Pò Bijte , e brenej Cainit , tue ndiekunè giurmetè Cainit Giakessit velat , ù vunè cujdissèvet kessaj jetè , e kjenè çžirrà Bijtè Niereeet. E keta kjenè tè paretè chi gietnè , e euunè fijl Mjescterijt' e Hecuravet , e tè tjera mjescterijve , me tè sijat kjè baam , e ngrehunè Enochia , e para Giüttet mbè scerculit. Brenej Sethit ù çžà Dijesse , e cujttimevet Tinèeot. Lamechu pèr mbijnipi Cainit giakessorij t' Gÿsct [51] kjè i pari chi muer düü Graa Adenè , e Selenè , e kejò punè vottè pèr eacon ndè fisstè tijnaj , e ù pèreiè ende ndè brenetè Sethit , pèr gni si hijnè meu kruscchiuem , me Cainitat ; e c'mattèhère hini giçžè sej meu duarunè ndèr Niereeit , Tmeria , e droeja , e Tinèeot.

I.VII.14 As gia mangu kjè ende ndèr brenetè Sethit gni tjeter Laimech ma i mirè , e Scejnt , nipij Enochut Scenj , tè sijlenè eotünè muer , e sctiu ndè Parrijsstè çžeut , ndjerè mbe dittètè Güchit me ejarm. Kü Lamech kjè i Ati Noeut derejtè , e t' mirit pèrpara Tinèeot , aj vettème , e femia e tijnaj. Ma giçžè scerculit tue kjanè çžanè mpcattèvet fòrt t' scemptuemèvè , kjè fòrt bam anemik me Tènèeonè , issili tue fort ù iženuem , descti me vraam scerculinè. Andaj 1656. vjet mbassi ù Crijuè scerculit , e 600. vjet se isctè leem Noeu , kjènè vjena achia tè mežaa ndèpèr giçžè scerculit , sà giçžè e mbütne , e mbeluenè pak mos pèr gni mottèmot t' unginè. tue zoffunè giçžè gianja e gialè , e ù mbütne giçžè Niereeitè jasctè Noeut , me tè sciochiet , e me tè trebijtè tijnaj , e me graatè tünè , e me faretè giçžè cãfscèvet giaalavè , e kessi scattè vettesc ani hini çžeu meu mbusciunè , e meu sciumuem , kçüenè Mjescterijtè , e Dieja : e Noeu giet sè riu si kisc pèr tu nzierrè vena n' Ruscit , e me ngranè misc. Semi i pari birij Noeut , possi çžxonè se kjè Küj Melchissedeku , bani Salem Giüttet , essiila ani kjè çžanè Herusalem : e mbassi kjenè fort sciumuem bijtè tijnaj me brenetè tünè , ù daanè , e zuunè çženè pertochiark. Prej Arphakadit , me tè vet , zuunè fil Caldejtè. Prej Heber , Jevrejte ; Prej Assur Assirijte ; Prej Ioetan , janè Indistantè ; Cham i düjti bijr , i Noeut , issili kjè malæeuem prej se Atit Noe me giçžè faret , e fisstè tijnaj , ndèpèr atè tè pakè ndeer chi i pat : tue ù daam si , e prej Semit se velaat ma se mažit , me faret e brenetè vet , mbusci

atè pjesse xeu prej Mjessedittè , Mizraim kjè Ati Magüpepet ; Chusi , Moret ; Sydoni Fenicijssè. Chanam i Chananejet. Gog , i Arappevet . Iaffetti i tretti bijr , i Noeut , votè me gindtè vet prej Settentrioni , e prej se ndegniunit se Diełit , e mbusci gižžè atè xee. Madaj ansctè krüètè Medet. Iovan ansctè krüètè Gherechijet , ò Vrumet , Magogi , i Tatarevet , e prej Cittim janè Italiantè.

I.VII.15 Ma pèrpara se dahescinè , descenè pèr gni tè pomendunè me baam gni Gjüttet fort tè naltè : essiła punè tue mos pelchüem Tinèeot t' mažit , ù dau ghiuhetè tui baam mbe sciümè ghiuhè , achia saa nukè mirrinè vesct sciochi sciojné , prasctu ndo mosdò , lanè atè punè t'assaj Giütet , essiła kjè emenuem Babilonia , gi dò me xžžanè Bagdat , e me keto ghiuhè , tue ù pèreiem Turitè , xžžonè se janè 72. Fee , rrenè e mažè : Pèrse *gnia anscte Hüji , gnia Feja , gni Pagheemi* , ghiuha , e jevrejet , me tè sillet foli eotünè

[52] , Adami , & Eva , ndjerè asso kohejè me fistèvet , mbet ndè sctepijtè Heberit se sillet ani kjenè emenuem Jevrejtè.

I.VII.16 Ndè ketè sctepij , possi endè ndèr dissa te tjera , tè breneit Semit , chiendroj scenjtenia , e nderetè plaka , tè sijatè fort i ndritti Sibila Sabetha , ma plaka , e ma e para nder gižžè tè tjerat , tue forzuem feenè , me Profetij , e tue i mpsuem me veperuem mirè. Ma tjeteri xee tue ù larguem fejet , e se mirasc se prindet , kà pak kà pak ù reeuene ndè Ižžulatrij , e me tan' ndè gižžè duer se kechiasc.

I.VII.17 Abrami sa ma scenjt , achia ma me ndèr kjè sctepijet se Heberit , kjè fort dasciunè prej sineeot te silenè paa , e pritti ndè sctepijtè vet , mbè fetüretè Nierit ndèr tre vettè. Asso koheje , tue kjanè ma plak : possi ende Sarai , e sciochieja kjè bark xžžatè (e ndèpèrasctu , sciümè vjet pèrpara , pat marrè Agar scerbetorenè , se sillet pat Ismaele , tè silenè basckè me t' Amet , e chitti Abrami jasctè sctepijet pèr urženitè Tinèeot , i pèrmettoj eotünè gni Diale breneit se vertetè tè silenè emenoj Isak : e breneit se tijnaj pèrmettoj eotünè se kisc pèr tè leem , scelbuessij pèrmetuem. Tui urženuem eotünè tè Režpritej asctu chi tè gnihej s'jeter Populi e gindje se pegane , ma tepere se kiscctè pèr tè hijm ndè xee ò pèrmetuem , chij xžžojné Chanam , plot me Njeree tè pa Fee , e perse atü i duhej me leftuem , e me marrè me giak , dò eotünè chi fissi tijnaj assi scegni bucurè tè gnihej , chi si issili dò ndèrscim tè hijntè ndè xee.

I.VII.18 Isaku pat dü bij , Esau , e Jacobnè , ketij i Ati Plak , i xžžà tè becuemitè , ende me kjanè i pari ndèr Velaenè. Prej sineeot kjè fort ngusceluem Jacobi , sciümè herè tue jü calæuem , asctu ende tue i xžžanè bij mejaft , pèrsepat Jacobi dümbèžjetè bij Masckuje , tè sijtè ani xžžanè emeninè 12. Tribut' Israelit.

I.VII.19 Zmirij Velaenet bani me schelchüem Josefnè ndaj tè mbraminè Velaa , küj tue kjanè prej Velazenisc scittunè ndè Missijrt' , kjè prej Sineeot nalzuem mbè tè mažè forze , ende ndè sctepijt' Faraonit. Juda chi kjè i cattèrti Velaa , pat prej sineeot gni fat , chi breneit se tijnaj kiscctè per tè leem scelbuessi : possi profetizoj i Ati , cur xžžirri tè bijtè cur pò diss' mej becuem , cur profetizoj ende , se Tribu , e Simeonit , e Levit , kiscinè pèr tu bam basckè , pèr tè vram scelbuessinè. Tue xžžanè ende Davidi. *Psal. 77. Po zghèži Tribunè Judèsse Maln' e Syonit , chi pat dasciunè.*

I.VII.20 Ma ende kü Populè vottè se kechi , mbe tè kech , achia saa , e mberrinj achia kech , chi ò tà kisc pèrtè sossunè Güchij Tinèeot ranzesc : ò pèr tè baam mengij gižžè assaj se kechiè , Messerierja , e tè miretè tijnaj. Gerem. 5. nukè pusciontè tue kjam. *Sijlniu rež užževet Jerusalemit , e soditeni , e vini roe , e lüpeni ndèpèr Trigiete* [53] *sajnaj à mundeni me giettunè gni Nierij , chi ban Güch ; e chi lüpen fenè , e kam me ju bam ndihme ?* Ma pèrse c'kurse jeter se jeterse , eotünè ndèpèr mesceriete vet kisccte vum Roch , me ciuem , e me nalzuem , Natürene Nierit mbij gižžè Creatüret , tue dasciunè me e basckuem , me vetèhè , tue pèreiem , gni tè vettèminè bijre vet ndè Misc. Bani me dijtnè sceculinè pèr gižžè cachia tè mirè : asctu chi kejò dije , e vertetè tè

bante nierecitè me passè scperessè , e tè penduem fajescit se vetsc. Asctu chi sceculi ndèpèr tè pa dijtunè tè mos reohej ndè tè kechia matè mezzaa , e tè denuem te tij , tue kjanè tjetèr Nierij desperüem , e i duaruni ; pèrse pèr keta , ma scperesse nukè ansctè.

I.VII.21 C' cuurse se parit Abelit se derejtè , e ndjerè mbè tè S. Gion

Pagheuesine , ndè giççè ato jetè tè sceculit , curraj nukè là , Mescerierja Tinèeot , me bam me dijtunè Nierinè ; jò vecè me speresse tè mbelueme , pò ende me Patriarche , Giukates , Priftenè , Regenij ; Profetè , pèr te arçunitè vet : tue sciümüem Dije tè calèueme , e ndivenessa , scembeltüre , pèrmettèssa , Profetij , chi tè bessojinè possi cunderse ketu perfundij ka meu calèueme ; se silèdò cafsceje mbè vendtè vet : tue eanè fijl prej gni dijeje se fjalevet , pèr tè marrè vesct giççè cascetè possi mirè fili flittenè. [54] **Scala II.** Profetiite , e metaforat' e tüne per mbij t' arçunite Messisse CHRICITIT Scelbuessit sceculit.

II.I Chis do me ççane Profetia.

II.I.1 *Profetia ansctè gni tè früm , ò tè ndrìttunè tè Spijrtit Scenj* : ato cafsce chi janè pèr tu goditunè , me gni tè temelitun'è tè pa lecundunè , tè derejtè calèeon. Asctu ççà Cassidori . Mbè sciümè mendürè epetè kü hijr. Ndò me veperatè Niereet , possi kjè cuir bani Noeù Profeta Archene , Sacrifiatè , ò scecrimet' e Abramit , e tè sckuemitè Dettit kuch; Ndò me tè leemitè cujnaj : possi kjè atà tè Esau , e Jacobit , chi scmbeletè cafsce , chi kiscinè pèr t' arçunè. Ndò me tè folè , tè Engijet , possi cur folnè Abramit , Lotit , e tjerevè. Ndò me tè paam , possicur e paa Esaia , & Ezechia *Unè (ççotè eotünè) ù sciümüa tè paam , è ndè dorete Profetevet ù ghava. Osea cap. 12.* Ndò me Anderra possi iu duk Joseffit , Salomonit , e Danielit. Ndò ndè pèr Reen' , e eagnie n' Chielscit , possi Mojsessit , ndò tue ù ndrìttunè me drittètè spijrtit scejnt , possi ççotè 1. Reg. 16. *Kjè nderechiunè Spijrtij Hüjrit ndè Davidnè , e Matt. 22. Si Davidi ndè Spijrt' , e ççerret eot , si ka me kjanè birij tijnaj.* Spijrti scejnt ; asctu kjè çanè Profetèvet , tè sijtè sa

[55] *bijnè ndè ndogni mpcat , largohej sisc , e si tè bagninè Pendessenè perserij kçentè , possi ççotè S. Pietri , jò pèr volendetè Niereet ansctè kjanè çanè Profetia , ma per spijrtit scejnt ndrìttunè kanè folè Scejntenitè Nierecitè Tineeot.*

II.I.2 Kruetè gialè , e Profetijvet ansctè vettè Hüji , chi calèeon Misteriatè , e cafsctè n'fsceffuna , chi calèeohenè pa ndogni renè nde vettehè tue kjanè dale se derejtè , se amesciuescimè. Profetè te janè possi gni halat kahè frün spijrti scejnt , e flet me scejntet drittètè vet , prasctu per gni tè vertètè Profetij duhenè giasctè cafsce.

II.I.3 Ma parè duhetè chi tè calèeognè cafsctè , chi kanè pèr tè arçunè , pèrse punescit se sckuemè nukè i ççonè Profetij , pò calèeim. *Kalèeoni chisc ansctè pèr tè arçunè ndè mot chi vjen , e kemi me dijtunè se ini Hüja jù. Esaia cap. 41. e S. Gerguri pèr mbij Ezechielè ççotè Profetia , asctu ansctè ççanè , pèr se calèeon punetè chi janè pèr tè arçunè. 2.* Duhetè chi tè jetè pèr ato punè tè n'fsceffuna tè Chrisctit , e misteriatè tijnaj , ò S. Kisce perse pèr cafsctè kessaj jetè i ççonè : *Ndivenese , ò godij. 3.* duhete chi ato Misteria , tè jenè deftuem Profetesc si ndè gni Passchüre ndè ndivenesse. 4. duhete chi ato punè , e Misteria , chi kanè pèr t'arçunè , tè jenè calèueme ndèpèr drittètè Tinèeot. Prasctu fjala , e Caifassit , e anderrà , e Faraonit nukè kjè Profetij. 5. Duhètè chi Profeta mire fili tà marrè vesct' , e tè calèeognè te pamitè , ò tè calèeuemite. Nde mossè kisc meu çanè ; Paas , ndonessa nde mottè sckuèm giççeve ù ççojnè Profetè , ò dijnè , ò sdijne me calèueme te pamitè tünè , possi bucurè duketè 1. Reg. 9 *Perse ai chi sod emenohetè Profetè , motij ççojnè Paas. 6.* Duhètè gni drittè se nalti pèr tè ndivenüem tè pamitè fesctira , prasctu Davidi ççà 2. Reg. cap. 23. *eoti em mire foli mue , & Spijrti Tineeot foli ndèpèr ghiuhet teme.*

II.I.4 Tue mos passunè as ndogni kesso giasctè punesce Muhameti , pèr as ndogni Mendürè mundetè , e duhetè me i ççanè Profetè , si e mbanè Turitè , e ban se tè kisc

calæuem gia cafsce , e ndivenuem per godij ndogni tè vertetè : Nukè duhetè prasctu meu mbreculuem. Tue ù giëttunè se Djaaali herè hèrè , flet tè vertètène , pèr gojetè Profetevet vette renezavè possi dukete ; 1. cap. 28. Reg. *As me ndivenè me sctrighenij , e me ngiaal atè chi tè ççoem une tüüi*. Asctu ende , Reg. 1 cap. 18 *hippi spijrtij kech i Hüjjet , Saulit , e profetizontè ndè mjedistè scetepijssè vet*. Ma letè venè roe i kescteni , se si sossi Sauli , e ndè chisc michiessij kjè giëttunè ndè fijl't moortse vet. E ndonesse janè Profetètè Djemenet , sciümè herè eotünè , scerbehete sisc possi i *S. Thoma secunda secundae quaestione* 171. pèr mbij Balamnè , issili ndonessè kjè Profeta i Djemenet , as gia mangu ù scerbüe eotünè me tàn' pèr tè Calæuem tè derejtene pèr mbij t'arçunitè Christit num. 24

[56] *Kaa me leem , gni üil prej Jacobit , &c.* Pèr ketè punè ende gindetè. 3. Reg. cap. 8. *Mbeliç mue giççè Israelne mbè Malte Carmelit , e Profetet' è Baalit catterchind , e pensseçjetè , e Profetsc se Proscmesc catterchind , chi jessene , e kaane mbè Trüessetè Jezabelit.*

II.I.5 Asctu ende vettè Djemenitè pèr gojetè Içujet vettè sciümè herè flassenè te derejtene , pèr tè nzitunè Nierecitè me bessuem renevet tüneve mbeluem : e bagnene me ù dukunè mreculij me tè liçuna , e me sctrighenij ndè *Essod. cap. 7. ççirri Farraoni tè ditiescimmè , e sctrightè , e banè endè ata me tè liçuna , e sctrighenij tè Mag üpevet , e dò cafsctè n'sceffuna mbate mendürè : e scijnè mb' çee si issili dò sisc pruteketè tüne , tè sijatè ù kçünè ndè Dragoj*. Ma giççè rrenè tè dukscimè tè siatè as mbè ndogni mendürè nukè mundenè meu marrè me tè derejtètè Ungilit , prasctu ndè Essodit ççotè : *Ma pèrpini Pruteka , e Aaronit pruteketè tüne*. Se pari pra per ma tè mbramit duhetè me dijtunè se ndonesse Muhameti ççà dissa herè tè vertetenè possi cur foli pèr eoginenè S. Mrij , jò prasctu duhetè me mbajtunè per scejnt , as pèr Profetè te derejtè : pò gni i vertetè rrenez , pèr se te miretè vjen cur giççè sej Nierij ansctè i mire , e nierit ççonè i kech ndonè vecè ndè gni punè tè mos flit mire , e dereit.

II.I.6 Per tè marrè vesct profetijtè duhetè me dijtunè se tè scruemitè scejnt mirretè vesct mbè sciume mendürè : e tue kjanè dije fort , e naltè , capèrzen giççè tè tjeratè , ende me uçetè fjalevet vete. *S. Gerguri 20. Moral. Tè scruemitè scejnt giççè Dijetè , me uçete fjalevet vettè caperzen , pèr se me gni te vettemene fjale , tue calæuem godijte defton te n'sceffunite , e Misteriate.*

II.I.7 Pèrse Hüji , tue kjanè Crou cahe ka rijeçunè tè scruemitè scejnt; i duhetè me calæuem cafsctet' e vet tè Hüjenuescimè , e tè perscipjrcime ndene scembeltüra. Pèrsè tue kjanè i derejtè giççè cafsctete mbà , e ruen , me tè derejtè , possi natüra essillessè dò , e pèrse Nierij ndèpèr punetè schissessè , vjen me dijtunè cafsctetè spijrtit , si ççotè Filososi , *As gia nukè ansctè ndè mend , chi ma para tè mos , jete sckuem ndèpèr schisse*. Andaj duhetè nevè me nau calæuem cafsctetè perscipjrcimè ndenè Metafora , ò scembeltürè tè corpit , prasctu ççotè *S. Dion. Smundetè as mbè ndogni mendürè mena drittunè reza Hüjjet , vecè ndèpèr sciümè duer se mbeluemesc reççuem , pèrsè si ççotè Proverb. 3. Cusc kerkon tè naltetè , mbütètè nguscelimesc*. Asctu praa chi jò vecè tè dijtescimètè : pò ende ma tè padijtunitè tè jenè , tè eotè me marrè vesct ndenè scembeltürè tè corpit cafsctetè pèrscipjrcimè , eotünè flet ndenè Metafora S. Paali . *Rom. 1. T' dijscimevet , & t' pa dijtunet jam detuer.*

II.I.8 Dahetè tè marrètè tè t'scruemit scieint ; nde tè Letteressè , ò calæeimit , e ansctè sciümè menduresc ; e ndè tè scipjrticimit , issili ansctè trij [57] duersc ; Allegorico , Morale , ò Tropologico , & Anagogico ; Pèrse Parabola mbahetè ndenè tè Letteressè , ò tè Historiessè , kesctu ççotè *S.Tho. 1. p.q. art. 10. e mbahenè ndenè keta tè dü vjerscia , chi ndjekenè. Mpson Historia , godijti : chisc besson Alegorijtè , veperon Tropologia : se speren' Anagogia.*

II.I.9 Me të marrë vesct të Letteresse të Historiessë mbahetë ajò e para scembeltürë , chi na deftohetë , me cumbimtë eanit , t'silit ende përkat Etyologia , & Analogia. Etyologia ansctë kur na vjen caleeuem arressüejja , e fjalesse ; possicur Chriscti caleeoj arressüenë Jevrejet , përse Mojsessi përmetoj meu lesciuem Graate , chi kjë ndë për te nguruemitë eemeressë tünë. *Matth. 19.* Analogia , ansctë cur caleeohetë se e verteta , e gni t' scruemit , nukë cunderston me të derejtessë t' tjetërit , pò gnimendenë.

II.I.10 Ata ani chi ma kçele na vien deftuem prej eagnesc , e se paret scembeltüret se tünë ; i çxonë të marrë vesct , të përscipjrcim , issili giççë herë ansctë ngulë mbijtë të Letteresse , ò të Historiessë. Keta të marrë vesct përscipjrcim , dahetë trij duersc , possi përscipëri , e nae caleeon i *S. Pali Heb. 7. Ligia Plakë ansctë hieja , e lijssë Ree* ; e Ligia , e Ree possi ççotë i *S. Dion. in Eccli. 5. par. 1. Ansctë Hieja , e Parrijssit.* Ende ndë lijtë Ree ato cacsce , chi janë ma se pari të dukscime , janë scegnie t' atünë punevë , chi na duhetë me baam.

II.I.11 Ndër sa ligja Plakë , ansctë hieja , e scembelen ato cacsce të lijssë ree , ansctë gni të marrë vesct Alegorisct : e ndër sa vien veperuem , e scetmbelüem ndë Chriscnë , na deftohenë ato punë chi na duhetë neve me bam ; assò koheje miretë vesct Tropologisct , ò moralisct ; e ndër sa ansctë hieja , e Parrijssit , chi scperejmë mbas kesso jettë , ateherë mirretë vesct Anagogisct. Për scembeltürë , veme ketë , èmenë *Hierusalem.* Për historie , e Letterisct scembelen , e caleeon , se ansctë gni Giütet. Tropologisct , ansctë scembeltüra , e spijrtit mirë , chi ka pach ndë vetehë. Alegorisct ; ansctë scembeltüra , e Chiscessë , ò scrijrtet Fescimë saa janë mbë luftetë kessaj jetë ; essia ka pach me të dasciunë , e të sckuem ndër vetehë. Anagogisct ansctë ende scembeltüra , e spijrtet mbë atë jetë , ke kanë pach , e n'guscelim giççë anescit. Tietëra scembeltürë ansctë , e ujit. Ujetë historisct , ò për Letterë dò me ççanë Elementi ujit , ò Deti. *Të mbelichenë ujenatë mbë gni vend , Gen. 1.* Tropologisct dò me ççanë ujetë , Travaje , e enevoje , e të kechia. *Psal. 69. Sckuem ndèpër ujena , e ejarm' Esaia 43. Kuur*

[58] *të sckoisce ndèpër ujena. Proverb. 18. scembelen Dijenë ujet' è kçelë Dijeja gojet se Nierit. Proverb. 9. Scembelen të daame , & Heresij , Ujenat' è vjeçuna janë ma t'ambla. Asctu ende scembelen gaemend , të kessaj jetë. Cusc dò të pie kessì uji perserij ka me i arçunë het , Ioan. 8. Alegorisct ujetë scembelen të Pagheuemitë , Ezec. 36. Kam me derçunë për mbij juu ujetë delirë. Asctu ende scembelen Gind , ujenat' è sciuma gindja sciümë. Apocal. 17. E ndë Isaijt ndë c. 32. Lumtë jù chi mbijleni për mbij giççë ujenat. Scembelen ende hijrë Spijrtit scejnt. Ioan. 8. Ndë kaa cusc het letë vignë , e të pijë. Analogisct ujetë scembelen Parrijssinë. Jeremia 2. Mue lesciuenë Cruetë uijt gialë , & Apoc. 7. Ka me i scruum kè Croenat' è giala të jettëssë ; scembelen ende Engijtë. Psal. 148. ujenatë chi janë mbij Chielet të leudojnë emenitë Tinëeot , e kejò punë vjen andaj , përse gindenë ujenatë sciümë duersc. Atünë katër duer t'marrunavë vesct , të t' scruemit sceint ù pèrgiegienë catër Dottoret' , e scejntes' Kiscë. S. Hieronymi pèrgiegiete Historisce. Tropologijse i S. Gerguri. Alegorijse S. Ambrosi. Anagogijssë pèrgiegietë S. Augustini.*

II.I.12 Duhetë me vum roe se sicunderse Nierij ansctë bam basckë spijrti , e Misci , ansctu ende të scruemit' , e lijssë Plakë ansctë baam basckë , se marrit vesct , se perscipjrcim , e se Letteresse , ò se historiessë. Përse Lettera ansctë Misci , ò corpi ; e të marretë vesct perscipjrt , ansctë spijrtij Historiessë , prasctu ççà Chriscti Jevrejet. *Joan. 5. Lüpeni , e scküretoni të scruemite , se atà ka me descruem për mue , e te kiscinë eanë bessë Mojsessët , çomse ende mue kiscitë me eanë bessë për se aj për mue scroi. Andaj të marret' e vesct për historie pa te përscipjrcim , ansctë gni corp i duekunë , e vecë renez'. Lettera mbüten spijrti ngialet.*

II.I.13 Jò vecè veperat' è Patriarchevet ; pò ende ato tè sieła , ò Ceremonia , duhenè meu marrè me dü mendürè vesct pèr Messijnè. Andaj *S. Luc. 24. Tue eanè fìjl prej Mojsessit* (dò me ξξανè Chriscti) e prej *Profetèscit , vej tue mpsuem* , atünè dü Discipuje giççè saa isctè scruem : pèrse duhej meu mbusciunè giççè chisc isctè , scruem ndè lijt , Profetet , e Psalmit , pèr mbij atè vettè ; possi vettè scelbuessi atü ξξà ; *Nukè jam arçunè me cpriscinè lijnè , ò Profetetè , pò me i mbusciunè*. Prasctu ξξotè i S. Hieronymi , *ato cafscè chi dukenè ma tè voghela ndè lijt , janè giççè plot me sacramenta : e giççè pèrpichienè ndè Ungijlt* me Alegorij , ò me gni tè marrè vesct te pèrsipèrscim tè spijrtit.

II.I.14 Tue kjanè Jesu Chriscti : i vertèti Hùj , e i verteti Nierij herè herè , fjalet' è t'marrit vesct pèrscipijrt , chi janè ξξανè pèr tan ; dukenè ξξuesse tè mos iscinè tè verteta : ndonesse ndè vetehè pèr tè gnimende janè tè derejta. Possi kjè Urata. *Matt. 26. Cur ξξà : Atè ndè mundetè curraj letè sckognè meje kü kelscenjt , ò Mund' ; As gia mangu jò possi due unè , ma possi ti ; banftù volendetja*

[59] *jottè*. Ketò fjalè janè ξξανè mbè ketè mendürè , asctu chi Jesu Chriscti : tè na calæeognie sè ansctè i vertèti Nierij , e ka pèr tè gnimende Misc tè permortscim , e se Pessimi i tijnaj isctè i ξimptescim , e fort i kech. Pèrse ndrüscej nukè kisc me merituem cundrè Manichejet , me tè sijt ende ezinè , e rregnenè Turitè , tue ξξανè se kjè Crüchiessuem gni tjetèrè mbè vendte tijnaj perralè , e tünè pèr eacon e giettunè.

II.I.15 Prej chisc kemi ξξανè pèrsipèri bucurè ende calæeohetè , se ndè Chriscnè janè dü volendet , chi janè e Hùjenuescimeja , e Nieresjesse , tue pèr vum keta tè Nieresjessè , assaj se Tinèeot , e ketu ende vertetè. *Sal. 21. Kam me ççirre pèr dittè , e nukè ke me mè ndeghiuem*.

II.I.16 Asctu ende possi cunderse Chriscti eoti ünè , pèreieu , e bani gnìa kiscen' è Fescimè t'kersctenevet , me scejntit Pagheem , e hijr , ndègni tè gnimendunè , tè perscipircim. Kesctu ende Diaali , ka pèreiem , e bam gnìa me vetehee giççè tè paa Feetè ; tè sijtè janè Turitè , Jevrejtè , Hereticitè , e tè ndrüsckunitè ndè mpcat : Sciumiza , e t'sijet vjen ξξανè *Sinagoga , e Satanassit* , ndò *Kiscia , e t'kechijvet* , e kesctu giççè tè pa Feetè janè *giümtüret' e Dialit* , e achia i sctergon n'vetij , Diaali tè pèr mcattenuemitè , e tè pa Feetè , sa ù falen ende emenitè vet. *Joan. 6. ndèr juu gnìa ansctè Diaal* , asctu ende Djaaali vjen ξξανè Nierij , ndènè emenatè giümtüresse vet. *Matt. 13. Anemiku Nierij keta bani , e Psal. 55. Mescerier , è Hùj , se Me ndèpèrkambi Nierij*. Letè venè roe ketu i pèrmpcattenuemi e tè cujtognie , se pèrse gelijn ndè menijtè Tineeot achia , ndrüsckunè , e harruem , e cuja giümtürè banhetè , e me kan' pèreihetè , e ξξuesse banhetè gnìa. *Praa possicur fetüret se giarpenit largou , e ike mpcattit*.

II.I.17 E sicunderse giççè vertütè , e veperatè mira , vertetenè pèr Chriscnè kahè rjeçenè , ani mbas andaj pèr giümtüret' e vet , chi janè tè kersctenetè ; asctu per arressüe , giççè veperatè kechia vertetene per Diaaline , possicur pèr krütè tünè kahè vignienè , ani mbasandaj pèr giümtüretè tijnaj , ndè te sijt , e me tè sijt veperon Diali krütetè tünè. Andaj *Psal. 118. Chieffalijtè me kanè pèreanè pa faj*. Ma para mirretè vesct pèr Diemenit Anemijtè , chi pèreanè spijrtènitè tanè , mbas andaj pèr Auant , e Turit , Anemijtè tanè tè pacoret , tè sijtè curraj nukè nghignienè me na baam kech , e me na rijm giaknè tanè. Mbe ketè arressüe , e tè vescteruem duhetè me kerkuem ndèpèr giççè Profetijt , e tè scruemit scejnt , chi ansctè Biblia , pèr te marre vesct mbè arressüetè vet , tè gnimendè , e tè vertetè , chisc foli eotünè i maçi ndè pèr tò.

II.I. 18 Nukè ansctè Dije ma e naltè chi capèrzen giççè tè tjeratè e scon giççè me tè holètè

[60] vet : possi ajò chi roçç gojet se spijrtit scejnt , e pèr tè gni mende ajo ansctè , e verteta Theologij , essiła schüreton , e mpson Nierijnè pèr scelbim tè spijrtit , e pèr tjeteret jet t'amesciuescimè , me scegnie ; e tè baame. S. Augustini ban pèr scembtelürè

, atè druù , me tè sijt Mojsessi preku ujenat' e Marathit , e i ambeltoj tue kjanè mpari fort' t' ižuna , e i bani me i pijm bijtè Israelit , tè sijtè pèr trij dit eznè ndè pèr sckretetijt pa mos gietunè uje , possi duketè ndè Essod. 15 . Me tè sijtè Druu Alegorisct scembelentè Niereeijn' è Christit : ndò Druunè , e e scejntesse Crüch. Pèrse tue passe Nierij ezunè ndèpèr sckretètijt kessaj jetè pèr trij dit tè lijssè Natüressè , e t'assaj se Mojsessit , pa mos gietunè ujetè hijrit Tinèeot : kesctu hecim tè trettenè dittè tè kessaj jettè , e mberrini mbè Chriscnè , issili tue prekunè me scejntit misc tè vet , ujenat' è Giordanit , me tè pagheeuemit scejnt : me ata tè prekunè scejnt : žà fòrzè , e fuchij , me ù perterijm Niereeità , ujenavet Pagheemimit , e kesctu hjek gižžè atà t'ižunè tè mpcattit prej spijrtit sinè : e pèrteriu tè Kersctenetè me ujetè Pagheemimit , chi ù ambeltuènè me ata scejnt tè prekunè , tè Miscit , e Corpit Christit , e ndèpèr tè prekunitè scejntesse Crüch : prasctu nukè banhetè Pagheemim paa mos bam Crüch , e pa mos žžirrà te S. Ndrijatnè.

II.I.19 Mirè fili asctu ansctè , se Theologia , e kersctenè , me dü arresegnie ven' roe atè Druu , e atè veperè me ambeltuem ujenatè Marathit : Ma para possi pèr Historie caleohtè , sedüjt pèr scrijrt'. Se ajo Druu , e ata tè ambeltuem Alegorisct , kjè hieja , e scembeltüra , e Christit , e t'scejntit Pagheemimit tinè. E kejò ansctè mendüra , chi duhetè me vum roe ndèpèr gižžè , tè scruemit scejnt ; tè lijssè Plakè. Pèrse jò vecesè ven' roe tè Crijuemità Scedulit , pèr Historie si ansctè Crijuem : Pò ende Alegorisct si isctè scegni , e hieja , e t' pèrterijmit Scenjtesse Kisce , chi iscte pèr tù bam prej JESU CHRISTIT.

II.I.20 Achia saa ndè scoletè Christit nukè vinhenè roe Ujenatè , e ditesse giüchit , vecesè pèr historie : Pò ende se ajò veperè kjè hieja , e scembeltüra alegorisct , e Jesu Christit. eotit tinè , issili kiscetè ani ndè motte vet pèr tè trajtuem pèrscrijrt Archenè scejntesse Kisce , ndè tè sijt kiscinè pèrtu scpetuem gižžè tè kersctenetè asso vjenasc se pacorasc tè mpcattevet , tè sijatè vuel Culscedra. *E derži Giarpeni gojet , e grüket se vet Uje , possi lüm , &c. issili Mastrontè gižžè režnè sceculit. Apoc. 12.*

II.I.21 Asctu ende duhetè me vum roe sacrisitijnè Abramit , cur desc me Sacrificuem te bijrrè vet Isaacnè ndènè scembeltürè Alegorie , Chriscnè eotnè tanè : issili kjè sacrificuem mbè Ltertè [61] Druusse scejntesse Crüch : Abrami desc ndè pèr ata tè dasciunè prej sineeot , e eotünè ndèpèr tè dasciunitè Abramit , e brenèit tijnaj , chi janè gižžè tè Feescimitè. *Asctu desc eotünè sceculinè sa žà gni tè vetteminè bijrrè vet. Joan. 3.* Asctu ende duhetè me vum roe Jacobnè Aati 12. Patriarchevè ndè sa scembelentè Chriscnè eotnè tanè , issili me 12. Apostuijtè vet kiscetè pèr tè sciumuem gižžè Populìnè Kersctenè : ndèpèr gižžè sceculit. *Ligija , e Profetete mpari kesctu banjtinè heret ; Ani CHRISCTI scecroj ; ndè tè paret , tè Dieł , tè Krescemevet.*

II.I.22 Mojsessi Profete , issili scpetoj Populìnè Israelit prej Missiri , tui žanè Lijnè , e tue scpuum ndèpèr , sckretetijt : Alegorisct duhetè me vescteruem pèr Jesu Christnè , issili scpetoj , e n'zuer gižžè Nierij robijet se Dialit , e n'territ , e sckretetijet se mpcattit. Giosuè chi scpuu , atè Populè ndè žeetè permetuem , chi žžojnè Chanaam , tue i marrè Giütettè , vecè tue baam eaan' , e tue sckuem Giordanè pèr mbij 12. gurè , kjè Alegorisct , scembeltüra , e Jesu Christit , issili me eaaantè predichimevet pa arme , ò tjetèr forze , tè Scedulit banhetè eotij Parrijssit , i verteti žee i pèrmetuem. *Ndièpèr gižžè žeet duel eani i tünè , &c.* Tue sckuem lümnè pèr mbij 12. gurè ; si cur me žžanè se Christit kjè i verteti Giosue , chi sctiu gindnè ndè scenjitet Fee ; tue sckuem me pagheemim pèr mbij ujenatè scenjtenueme me 12. gurè tè 12. nejè , ò Articuijtè scejntesse Fee : Vinhetè ende Theologisct Regi David , issili mbassi sciumè , e patnè pèreanè , kjè nalzuem mbè Regenij , ndèr sa isctè scembeltüra alegorisct , e Christit : issili mbas mundi , pessimesc , moortje , e se ngialuni , i žà Ati amesciuescim pusctet

për mbij giçzë Creatüret'. *Ansctè çane mue giçzë pusctetja*, &c. Vinhete ende me Salomone, issili trajtoj Kiscenè, e kjè achia i dijtescim, saa Regienescia Sabbe, erç prej anet se çeut me giegiunè dijenè, e urtijnè tijnaj; 3. *Reg.* 10. Alegorisct scembelej Chrisnè, issili bani Kiscenè vet, jò me duer trajtuem, e goditunè, e ctriym ndè për giçzë sceculit, e për tè ndeghiuem, e giegiunè urtijnè, e tè derejtenè Ungilit tijnaj, e për tè marrè scejntene Lig, erç si cusc munjti Populi peganè prej anetè se sceculit. Achia saa aj Misteriè i Sabbessè, Salomonit, & c'Regenijssè Austrit, nukè duhetè vecesse meu marrè vesct për historie, pò Alegorisct vjen scembelüem Jesu Chriscti eoti üne, e scenjteja Kiscia e tijnaj, possi bucare duketè ndè S.Matt. 12. cuur Scribetè, e Farisejte, lüpnè scegnie prej Chielscit: ù pergieg Chriscti. *Fara, e kechie; e Copilè; lüpen scegnie, e tjeter scegn nukè i epete, jasctè scegnit se Jonesse Profete.* Përse sicunderse kjè Iona për trij dit, e për trij nett'

[62] ndè barktè Pesckut, asctu ka me kjanè birij Nierit, ndè emeretè çeut, &c. *E gnie maj maç se Jona küj.* Asctu ende *Regenescia, e Austrit, erç prej anet se çeut, me ndiem urtijnè Salomonit, e gnie maj maç se Salomoni küj.* Andaj bucurè, mbeliçetè se jò vecessè duhetè meu marrè vesct për historie, se Jona kjè për trij dit ndè barktè Pesckut; pò ende Alegorisct për Chriscne, e për vortè tijnaj ndè, tè sijlt mbet për trij dit; tue ù ngialunè tè trettène ditè. E Misterij Regenescessè Austrit, jò vecesse duhetè meu marrè vesct për historie si cumbon Lettera, ajò vepere: pò ende pèrscrijrt dò marrè vesct, ndèr sa kjè sciogn, ò scembeltüra, e t' peganet si iscinè për tè arçunè mbè Scejntet Fee, e Lig tè Ungilit.

II.I.23 Achia sa giçzë tè scruemité scejnt, tè lijsse Plakè ma para dò marrè vesct për Chriscnè mbè gnianet assi vescterimi pèrsipèri calæuëm. Prasctu aj çzà; *Gniè mai maç se Jona küj? &c. Gniè maj maç se Salomoni küj? &c.* me na calæuëm, se ansctè i verteti Salomon, e i verteti Giona: përse ata Misteria iscinè ma për tè gni mende vertetunè ndè Chriscnè, se ndè tè tjerè, possi vettè scembeltüret se emenavet, se Patriarchevet, e Profetevet ka meu dukunè ndè vendtè tünè. E sicunderse ata pèrsipèri Jona Salomoni, me descnignienijtè Chrisctit kjenè urçenuëm për Chriscnè: Asctu ende duhetè me ççanè se Chriscti kjè i verteti Adami, i verteti Abel; i verteti Noe, i verteti Abrami, i verteti Isac, i verteti Jacob, i verteti Mojsess, i verteti Iosue, i verteti Sanson, i verteti David, i verteti Salomon, &c. possi giçzë tè dijtescimitè na, e calæoijne, e mpsojnè.

[63] **II.II** E dissa scembeltürave per mbij t' arçunite Messisse CHRICTIT scelbuessit sceculit.

II.II.1 Te fescimit' e Kersctenè, chi gelijtinè ndè giüttetè Alessandriesse me tè maçè scenjtenij; calæeon Filoni gnij fortè Letteraar, se giçzë herè zijnè, e vijnè roe te scruemité S. tue marrè vesct possi duhej me dü vescterimè: ççojnè sè vescterimij historiesse, ò si cumbon Lettera se pari, isctè possi Misci chi ka Spijrtinè vet, e küj isctè vescterimi i pèrscrijrcim, issili gindej me gni tè vum roe fort tè kçele, për mbij tè scruemité scejnt; giçzë nderechiune per tè miretè tanè tè scpijrtit, me tè miscnuemit, e moortè Iesu Chrisctit eotit Tinè; e mbajnè për gni tè maçè detüre, ato scenjtè tè zana, e veperatè mira. Ata tè mirè tè kersctenè, e scenjtenè. Tue ççanè se kàn' kam me dasciunè unè ma fort? e mbè tè sijlt kam ma fort me cujtuem, e me vum roe? se mbè gni eot chi me bani kachi tè mirè? e achia me descti? e achia tè mirè, e mesceriet tè maçè me deftoj? Tè siltè kjè tè duekunitè për muè. E maçè, e kechiè pra, e tè padasciunè kisc me kjanè, me moss, e gnioftunè, e me mos passune tè çimptunè.

II.II.2 Tue vum roe giçzë ato tè kechia, e pessime, e martirizimè chi kersctenimi i vobek, i Regenijssè Arbenit, e Scerbijssè pesson prej Turcut për nderte eotit Tinè Iesu Chriscut; me dijtunè giçzë mej ndèrechunè si duhetè për scpijrt, nukè kiscinè me passe giaa mangu për

[64] gni të vertetë scenjtenij , possi nukë mengon , e pa uçë Turchiet mej munduem , pèr se janë të Kersctenë.

II.II.3 Mbatë arressüe pra pelchiej Spijrtit scejnt ; chi kejò , e maçë e mirë , të deftohej ndè pèr giççë scembeltüret , e ndèpèr ketan' arressüe kanè ketu meu calæeuem dissa , ma të meçaatè : Pèrse me dasciunè giççë tò mej schüretüem sa scembeltüra janë pèr Chriscnè , kisc me kjanè gni pune , e pa sossmè tue kjanè giççë Ligija Plake , scembeltüra , e se Reessè.

II.II.4 Urçenon pra scijrti scejnt , chi jò vecè Patriarchete , te calæeojnè Messijnè me vettè vehenè : pò ende dò , chi giççë sacrificiatè , te jenè scembeltüra , e hijeja , e atij t'maçi sacrificiè , chi mbè Crujt kiscètè pèrtu vum ndèpèr mpcattèt tona , ndèr të sijt' e para , e ma e maçeja , e ma e plotta Misteri , e cafscè è mbelueme ansctè scembeltüra , e Kingit Pasckeüet , essiila banhej mbè ketè arressüe , chi ndjek.

II.II.5 Tue dasciunè i maçi eot , me nzierè Populinevet robijet se Missirit , urçenon pèr ma të mbramet plaghe , me mbütunè ndè gni nattè ; giççë të parètè leem , të Missirit , me gni engielè Vraass' , ma pèrpara kessaj vressè urçenon eotünè Mojsessit chi të bantè me dijtunè Populinè Israelit , chi giççë fìss ; *Tè çietenè dittè të ketij Moji të marrè , si issilidò gni King pèr giççë fìss' , e sctepijtè vet , &c. Exod. 12. e ta sacrificojnè mbè ketè mendüre si ndiek.*

II.II.6 Ma para urçenon Hüji , *chi t'isc kingi Masculè pa lüe , e gnij vjeti.* E curta sacrificojnè , të mossi ççejinè ndogni aasctè , e me giaktè tijnaj të ngüejnè Pragietè Düervet sctepijssè , ku të hagninè , e atè nattè ti hagninè Miscètè tijnaj me bukè Pogacciè , e Lochike të ççarretè , ò t' içuna. Asctu ende chi kü king të moss' hahej as eijem , as pa eiem : pò vecessè pjekunè : e të mos lijnè gia cafscè assi Kingi pa ngranè , as krüe , as kambè , as eorè , e ndè mbettè già cafscè ta diginè ndè ejarm.

II.II.7 Tue urçenuem ende Hüji , chi mbè ketè mendüre t'hahej. *Peschitè Spijnasse saj kini me ngiesciunè , e kini me passunè kepuzatè n' kambè , tue mbajtunè sctagatè ndoorè , e kini me ngranè pèr të cpejtè. E ka meu kjanè giaku pèr gni scegn' ndato sctepij ndetesijat kini me kjanè , e kam me paam giaknè , e kam me kaperzüem juve , e nukè ka me kjanè ndèr ju plaghe , è perderçunè , cur të vrass , çeen' è Missirit.*

II.II.8 Mundetè ketu meu vum roe se chisc nevojè pat eotünè asso scegniesc , pèr të dijtunè se ndatè sctepij gelijntè Nierij Populit se vet ? Tue dijtunè mirè filii se saa cujtontè , issilidò sisc *Schüreton eemerat' , e Pischitè Nierit eotünè* : e curraj pèrpara tijnaj nattè nukè ansctè. *Possi territijnaj asctu dritta , e tijnaj. Psalm. 137. e nuk' ansctè as ndogni Creatiurè , e pa pascime pèrpara tijnaj ; pò giççë janë duesciunè , [65] e celè süvet tijnaj. Hebr. 13.*

II.II.9 Duhetè pra me kjanè gnimend , e pèr të vertetè giççë sa na calæeojnè scentenitè Dottorè , se kü King pèr Alegorij scembelentè Chriscnè eotnè tanè ndè pèr të buttetè tijnaj. *Nukè kjè giettunè ndè fachietè tijnaj ndogni palavij. E kjè scpuum possi Kingi mbè moort.* Prasctu i S. Gio : cur e paa ndè skretetijt ççà : *gniè Kingi Hüjit , chi baan fajetè sceculit.* Urçenon ende eotünè , chi kü King , të jetè Masculè , pèr të na calæeuem veperatè tijnaj të mira , të forta , e Masculà : e të jetè gni Vjeti pèr të scembelüem ende Chriscnè (chi atè herè kisc pèr t' arçunè) giççë të miratè , pèr t' Ungijnè , e Kingi të mos ketè as ndogni , të pèr lüüm , pèr se Chriscti i vertèt Kingi nukè pat ndogni të pèrlüüm , të mpcattit : Ma pò vintè me laam felichiesctijt' è mpcattit , me të deliretè vet të pa sossunit. Asctu nukè permettoj eotünè , chi Jesu Chrisctit të jenè ççüem Duertè , e kambetè pèr urçenitè Pilatit , e pèr të scembelüem ketè punè pèr Chriscnè urçenon ndè Essodit pèrsipèri , chi Kingit të mos jenè ççüem Esctenatè.

II.II.10 Dò Hüji chi *te marrenè giakut se tijnaj , e tà venè pèr mbij të diüi Pragietè Dvervet* , ndè dascinè me mbettunè gaaal , e të mos kenè plaghenè , chi kiscinè ata të Missirit. Essiila punè vertetetè ndè Chriscnè S. Gio : *Aj chi të hae Miscit Sim , e të*

pijè giaknè tem , ka jetenè amesciuescimè , &c.

II.II.11 Chisc' i duhej Tinèeot t' mažit , me urženuem , tè mos hahej pa eiem Kingi , tue mos u gietunè curraj se misci i kingit hahetè pa eiem? Asctu ende nukè dò tè hahetè eiem? vecè pèr tè na baam me dijtunè , se scejnti Cunghim , ndè tè sijl't vjen sacrficuem kùu King i buttè , i Lterit ; nukè dò marrè me eemerè , tè ftofetè , e plot me ujena tè descirevet , e cujtimevet t' kechiave : pò pjekunè mbè eiarntè dasciune , e tè descirevet miravè. *O nzetè , ò ftofetè , pèrse je vokatè kam me tè vielè ,* ξξotè eotünè.

II.II.12 Dò ende eotünè , chi kù King tè hahej me buka Pogacciè , dò me ξξanè eemerè tè kçieletè , e pa tè pèr eiem mbrumi pò larg gižžè scerregijscit , tue na bam me dijtunè ende se ndè scenjtet Mesce ansctè ma hiescim , meu sceruem Corpij Chrisctit ndè bukè Pogacciè , scembełtvra , e se derejtesè , se ndè brumè scembełtvra , e t'kechiavet possi Apostoli 1. *Cor.* 5. Dò ende eotünè nesc ta hamè me lochika tè ξξareta , scembełtvra , e scejntit Reffim , e pendessevet t' ξξaretavè , me lot , tè mpcattevet tonave ; *tè schüretognè pra vettè vetèhenè Nierij , &c.*

II.II.13 *Pischitè taj ngisceni* , dò me ξξanè se tue ù avitunè scejntit Kunghim , duhetè me vottè me tè maž tè delirè , e te culuëm , tè eemeressè e jò pèr eiem ndè felichiesctii tè Miscit. *E kepuzatè kini me passunè mbè kambet tuej* , pèr tè passunè gižžè ndè eemerè , e pèrpara süvet se mbè [66] ketè jetè jemi užetarè , chi gižžè herè , ezimè prej jetet se amesciuescimè. *Nukè kemi ketu Giütet tè ngulè , &c.* S. Dion. *Cuitò cafsce tè tua ma tè mbramè , e curraj nukè ke me fejüem .*

II.II.14 *Kini me ngranè pèr tè cpejtè* , e dò me ξξanè se scejnti Cunghim dò marrè me descijr , e vu , e jò pèr eacon , e pèr dekè. *E tè mos jessè as gian' si ndjerè nde natejet* , chisc tjeter ajò fjalè dò me ξξanè vecè , me na baam , me dijtunè , se ndè misteriat , e pessime tè Chrisctit , ò ndè scejntit Cunghim , ndè kjoftè gian' cafsce chi tè caperzegnè dijenè tanè , dò djegunè mè ejarntè dasciunit tinè , e fessè plottè. *Chisc nukè meretè vesct , e chisc nukè scef , nae forzon scejnteja Fee.* Sa ma fortè jetè cafsca , e holè , chi tè mos mirretè vesct , achia ma fort pèrket Tinèeot t' mažit , & pusctuescimit.

II.II.15 Pèrpichienè jò vecessè veperatè , e atò tè sieła ; pò ende Motti mbè Iesu Chriscnè , pèrsè kiscinè jevrejtè pèr eacon me scpuum kingnè ndè Giütette Ierusalemite pense dit pèrpara se sacrificohej , ò prittej , e ketè tè vertetè mot dò eotünè , chi pense dit pèrpara se kjè Chriscti vum mbè Crüjt hini ndè Ierusalemite , chi kjè , e Diełja , e Endet pense dit pèrpara se Prendesse , chi kjè crüchiessuem ; asctu chi tè soditenè n'fachiè n'fachiè scembełtvra me tè vertetè vet.

II.II.16 *Sctiu pra eoti Hüj giumenè ndè Adamt , e mbassi fjet , muer gni brieniescit se tijnaj , e mbusci misc ate vend pèr tanè , e trajtoj eoti Hüj bringnienè , chi muer prej Adamit ndè gni Grue , e scpuu tè Adami. Atü žžà Adami kù tasc aasctè prej Esctenascit se miasc , e misci miscit sim. Gen. c. 2.* Nukè mundemi mej raam mboh se ketà , tè krijuem tè Evessè ansctè plot me misteria ; pèrse Hüji ndè Crijoj Nierinè n'žeut , pèrse nukè Crijoj ende femenenè prej si endevonè si descti me baam prej Adamit , pèrse ma teper brigriet , se sjeter pjesseje? E mbassi i muer Nierit atè brigriè pèrse nukè i vu gni tjeter ma i mire pò embusci me misc ?

II.II.17 Tue kjanè Hüji *Natüra , e Natüresse* , mirè filì asctu ansctè , *as gia bani pèr tè n' cottè* , pò gižžè nderechiunè pèr tè mbaretevet , e tè scembełüem. Veenè pra roe ketu SS. Dottore , e ξξonè se ndè tè crijuemite Evessè na calæeoj eotünè , tè baamitè , tè sciumizesse t' kersctenevet , chi janè ndè hijrtè tijnaj , e ù ξξonè scejnteja Kiscè nzierè prej Crahenorit se Chrisctit , pèrse tue fjetunè aj mbè sstrate S. Crüch , giumenè Moortsè , pèrse , *chisc tjeter ansctè giumi vecesse hieja , e mortse* , i celè Crahenuerè me patersciamè , se silit rož giak , e uje : Giaku pèr tè cpèrblemit tanè robijet se Dialit : Ujetè pèr tè delijrunè scpirtenatè tanè , issilì vejen ndè scejntet Sacramentè , tè

Pagheimit , ende te S. Mesce. Pèr tè sijet punè Apostuli , tue na calœuem ketè scembeltürè ù se kejò ansctè

[67] gni maž Sacrament , tue marrè vesct pèr Chriscnè e S. Kisce te vet , me sa tè maž , tè dasciunè duhenè ndè vetèhè. Ketu ende vescterohenè , e pèr keta tè dasciunè mirrenè vesct Cantica Cant. ndè Bibliet scejnte.

II.II.18 Tue dasciunè eotünè me na calœuem pèr tè plottè Sacrificienè mbè Ltertè Crüjse , te gni t'vettèmit birit tijnaj ; dò se largù me na baam me dijtunè possicur ndè gni Passechürè , ndenè veperat gni tè maži t' dasciuni , & t' giegiuni tè Abramit cuur i urženoj , e i ùžà ; *Merrè bijrrè tand' Isaaknè , e sckò ndè zetè Paass' , e atü ke me falè pèr sacrificitiè , pèr mbij gni Malesc , chi kam me calœuem tüü. Gen. cap. 22.* Nukè mundetè mei raam mboh , se Hüji mujti me sciunè mendürè , me kerkuem tè giegiunitè , e vertütetè nalta t' Abramit , jò me gni uržene tè pa dasciunè , chi aj tè ketè me sacrificuem , e me djeghunè gni tè vetteminè bijrrè vet , chi fali eotünè me sciunè lot. Vecesse dò me atè punè me na calœuem pèr tè plottè , keta tè dasciunè tè maž , chi kiscetè eotünè pèr tè na calœuem , me te miscenuemit , e morte Christit eotit Tinè i verteti Isaak. E sicunderse Hüji ndè ketan' Sacrificie , calœohehtë ùžuesse t'isc detuer Abramit , cur jet e i ùžotè. *Tasc gniofta se nukè ndejeve gnit' vettemit birit tit ndèpèr mue.* Asctu ende cundruel , eotünè dò me paghuem , me gni tè calœuem tè vertetè , tè gnij t'dasciuni achia t'maži pèr mbij tè silt tjetet ma i fortè tè mos gindèj. *Achia Hüji desc sceculinè sa ùžà gni vetteminè bijrrè vet.* Prej Abramit dò vecesse tè giegiunitè , tue i ùžanè mosse ctrijs dorenè tandè pèr mbij Dialit , ndèr hiè tue na calœuem , se aj pèr tè na mujtunè me tè mira , tè bamè , kiscetè pèr tè ùžanè , *cur tè vinte motti plottè , te vertetè Curban me tè aržunitè Iesu Christit scembelüem pèr Isaaknè.* E pèr ketè Sacrificitiè tè forte Hüji pèr tè calœuem Abramit , sa i pelchientè , i permetoj me Bee ; achia Bij , saa üj mbè Chielit , e sa isctè Rana , e Detit : pèrse Hüji tue kjanè gurra , e gialè , e gižžè t'miravet , paguen scerbetürètè chij banhenè fort pèr tè plottè. *Gni chind ma tepere kini me passunè , e jetenè amesciuescimè kini me gheuem.* Pat hijrrè , e ketij t' pèrmetuemi me tè aržunitè Christit , e ketu pèrket , e vertetètè ajò fjalè. *Paa Abrami , e ù gheueè , e dò me ùžanè ditta , e pèrmetessesse , se sciunuemit se faret se tijnaj pèrscrjrt kiscetè pèr tu baam gni e maže , e mirè chi ansctè Feja , e Christit possi Üjtè Chielit prasctu ù gheueè.*

II.II.19 Scembeltürè ende kjè cur Abrami vottè ndè zetè Missirit , me kerkuem. Gen. 12. Scembeltürè ende ansctè. *Guri ckochiunè prej mali pa duer. Dan. 2.*

Scembeltürè ansctè , *lūmi pò deltè vendit se pelchüescim , me ujessuem Parrijssinè. Gen. 2.* Asctu ende scembeltürè ansctè , *Dijeja trajtoj vettehessè sctepij , žendi sctattè sctüla. Proverb. 9.* Scembeltürè ansctè ata , *Bani Salomoni*

[68] *selij Eburneje tè mažè. 3. Reg. 20.* Asctu ende ansctè scembeltürè. *Gni punè tè reè bani eotünè femena ka me režžuem Burrenè. Jerem. 31.* me gižžè keto , chi ndiekenè. *Jona kjè sctijm ndè Det , e Deti puscioj. Ion. 1.* Kanè me rježe Maletè Tamblè. *Joel. 3.* *Sdrrippa ndè Copesctit tem me paam Molatè lugievet. Cantic. 6.* Bascka , e Gedeonit pèrvoessetè. *Judit 6.* *Manna ruhetè ndè ndè Enetè Aarta. Exod. 16.* Pruteka , e Aaronit luleeon. *Num. 17.* *Luleja ranzet se vet ka me hippunè. Isaias 11.* Sctihetè jasctè *Pełumbi Archet sè Noe Profetessè. Gen. 8.* Parrijssi goditete. *Mojsessi sctihetè ndè spoortè žžuprasc. Exod. 2.* Ndè *Dielit vu sctepijnè vet. Psal. 18.* Mescerierja , & e Derejta ù rojnè basckè. *Ps. 48.* *Guri i pa cmuem , goditunè , e mbucuruem ndè Aar. Apoc. 1.* *Gni heri i begatè , e i vobek. Jerem. 31.* *Duketè ndè ogiakt i caterti mbè ghassetè t' bijrt Nierit. Dan. 3.* *ejarmi ndè Ragnet. Exod. 3.* *Majet se Chielit tè daletè tijnaj. Psal. 18*

[69] **II.III** Se düü fiie reeie se Profetiise

II.III.1 Nukè mundemi mej raam mboh se gižžè Profetètè me gni fijl driteje , ò reeje sciffinè gižžè chisc kisc , pèr tè aržunè , tè kessaj jetè , t'atij Populi , Kisce , e Giütetje :

mbas andaj ani ma nalt tue ù nciuem me düü fije reeje , bucurè sciffinè ato punè tè sceculit , se iscinè scembełtura , e Chrisctit , e Kiscesse tijnaj , chi kisc pèr t'aržunè atehere ; ani tue nzierrè dijen' è Spijrtit prej asso pune se sceculit , calæojnè , chisc kisc pèr t'aržunè pèr mbij eotnè Chrisct , e Kiscenè tijnaj. Kesctu bani Davidi , tue vum roe gižžè Lijnè Mojsessit , tè Iosuè , e Giukatesset , tue vum roe gižžè chisc isc pèrmettuem Patriarkevet , e vetehešè , pèr mbij regenijtè t' bijrt , e tue vum roe gižžè , chisc kisc pèr tè pessuem , e mendürenè , chi žà spijrti scejnt si kisc pèr tu baam Kisca. Asso koheje , me düüfije dritteje , se Profetijse , nzirtè prej sisc , tè marretè vesct pèr scpijrtit , mbij atè tè sceculit , e si cumbon Lettera , e kesctu sciftè gižžè sa kisc pèr tu goditunè per mbij Chriscnè , e Kiscenè tijnaj ; andaj mundemi me marrè vesct , se gižžè Profetij , e salmatè , duhenè marrè vesct pèr Letterè , pèrse pèr Letterè kienè mbuscunè pèr mbij Chriscnè , e Kiscenè tijnaj , possi kjè pèrmettessà baam Abramit. *Ndè Faret tande kanè meu becuem gižžè gindja. Gen. 21.* ende ajò pèrmettessè baam Judessè. *Nukè ka meu hjekunè , e meu reeuem Regenia Judet , &c. Gen. 49.* Asctu ende ajò Profetij baam. Isaijsse 7. Gniè Vajea ka me eanè , e me leem bijrrè.

II.III.2 E possicunderse Patriarchetè ndè pèrmettessetè tünè , patnè dü fijesc drittenè : e sicunderse Profetetè calæuene me dü fije drittè , asctu ende ato pèrmetessè , e profetij kjene mbuscine pèr Letterè dü fijesc , e prasct duhene marre vesct mbè dü mendüre per lettere. Possicur me žžane ndate pèrmetesse baam nde *Genes. 2. Kam me [70] sciumuem farenè tande; possi üjt' è Chiellet , e possi Ranenè , chi ansctè ndè Breghtë Detit , &c.* paa Abrami ndè spijrtit se Bijtè Miscit , Turitè , è Jevrejtè iscinè pèr tu sciumuem possi Rana , e Detit , e si kiscenè pèr tè eotenuem atè žee mbè sceculit pèrmettuem , chi kjè žeu i Palestinesse. E nukè mundetè mej raam mboh , se jevrejtè kjenè faret se Esau parit bijr , as nukè duhetè me cundrèstuem , e me raam mboh se Turitè nukè janè faret , e fissit se Ismaelit. Possicunderse pèrtèvertetè asctu ansctè se tè kersctenetè janè faret , e fissit se Isaacut. Duhetè asgia mangu me dijtunè se Esau tue scittunè parèbijenijnè pèr gni Palarè e žžier , žžüenè Fenè basckè me Ismaelnè , kjenè duuem jascètè sctepijet se t'Atit tünè , pa ndogni pjesse gianiet se tijnaj. Prasctu Isaacut i žžonè , i verteti bijrij Abramit , pèrse curraj nuke ù daa sih ndè Lijt , e feetè t'vertetit eot , ma jò asctu tè paretè bij.

II.III.3 Andaj Turitè , e Jevrejtè tue ndjekunè giurmetè Ismaelit , & Esau nukè euunè bessè Jesu Chrisctit t' vertetit Messij , pò ndjeknè Ižuijtè Muhamednè , e Surułahnè , e Talmudnè. Duhetè me dijtunè se keta krenatè gižžè t'kechiavet , Muhdmedi , Surułahi , e Talmudi : possicunderse sctijnè temel gni Ligje se lirè , e pa uže , e pa arressüè plot me felichiesctij : asctu ende i kanè marrè mbrappa gind' , e pa uže , e pa ndogni ndèr ndè vetehe , chi janè Arappetè , Tatarètè , e Turitè , chi janè žanè gižžè lakemijvet kessaj jetè , e fèlichiesctijvè , e sctansenijvè. Possi kjè Muhamedi Baarij Devevet , e Chiuhejlanavet , tue ù ngittunè me gižžè tò. Nukè ansctè praa mbreculè assaj dorè gindje ndè mos pelchien , e vertütemeja Feja , e Chrisctit , as tè delijretè maž tè sajnaj. *As gni lüè , nukè ansctè ndè tüü.* Andaj bijri ndèr tà gni Zmijr i pa masse , chi na pèreaanè , asctu chi pèr nghiat t'mirit mos duketè ma fort tè kejtè , Pèrse *gniana cundrè sijeteresse vum nghiat ma fort dukenè* ; e ndèr cachia na perghæojnè , ndèr saa na žžižžinè giaknè. Ma bijtè Spijrtit duhetè meu sciumuem possi üjtè Chielłt , pèrtè eotenuem žeenè gialevet , chi ansctè Parrijssi pèr jetè , essila pèrmetessè kjè mbusciunè pèr tè gni mende si cumbon Lettera. Pèrse bijtè miscit Jevrejtè eotenuenè atè pjesse žeu ndjerè mbè Chriscnè , Ani Turit' sciumuem possi Rana , e Detit pò e eotenojnè ndjerè mpsod ženè Chanaam. Pò tè Kesctenetè , chi jane tè vertètè bijtè pèrmetessesse tè Abramit tue mossu daam curraj fejet se gnit vetemit eot , *Tre paa , e gni ažeroj* ; ndè spijrtit janè becuem ndè fisstè tijnaj , chi ansctè Chriscti , e gheojnè ženè t' gialevet pèrmettuem prej sineeot , *Ngaženiüssit kam me žanè Mannenè*

mblueme , &c chi scembelej pratè pjesse zëu të Chanaamit , chi gheeojnë bijtë Miscit.

II.III.4 Gižžë ajò pèrmetessè. Gen. 49. cur žžà Jacobi Iudessè , *Tüü kanè me leuduem Velaxeni të*

[71] *tuu* , &c. gni pjesse kjè vertetunè pèr Letterè : mbè Davidnè , chi gheeo Regenijnè ; ma ani gižžë sej kjè vertetunè , e mbusciunè mbè Chriscnè. Asctu ende pèrmetessa , chi kjè pèrmetuem Davidit pèr ata , chi kiscinè me ndjekunè ndè Regenijt , chi kjè i biri. 2. Reg. 7. gni pjesse kjè vertetunè mbè Salomonè , ma pèr të plottè kjè mbusciunè mbè Chriscnè , ndè pèr Regenijtè Chielet ; Asctu ende Profetia , e Isaisse 45. E Cirit , chi kiscetè pèr të liruem Robijnè , e pèr të trajtuem Giütetn' è Ierusalemit. Mbè ketè jetè kjè vertetunè pèr Ciro Rejn' è Pèrsijsse , ò të Kesselbascit , issili nzuer atè robij të kessaj jetè , e žà testijr me trajtuem pèr serij Kiscenè. Ma plot ani ù vertet mbè Chriscnè issili nzuer robijet se Dialit , gižžë Niereeijtè , e trajtoj Kiscenè scenjtè , ò Fenè pèr deržunè , ndè pèr gižžë Režtè sceculit , se silesse i žžonè , e verteta Ierusalem , e gižžë ajò Profetij mbè ketè jetè mirene vesct per Cirenè , per spijrt ani pèr Chriscnè , chi kjè scembelüem pèr Rejnè CIRRè , &c.

II.III.5 Achia saa dritta , e Profetijssè gni fili , chi žžonè ansctè ajò cur Profetetè sciffinè cafsctè kessaj jetè , chi kiscinè pèr tu goditunè ndatè Populè pèrpara se vintè Chriscti : Ma Dritta dü fijesc , e ma e scelkchüeme , e Profetijssè , ansctè ajò cur Profetetè tue ù nalzuem cafscescit se kessaj jetè , scalè mbè scalè , mberrigninè me calæuem punetè fsceffuna , chi kiscinè pèr tu goditunè mbè të lumnè Chrisct , è Feenè tijnaj , chi scembelchescinè ndato punè të kessaj jetè. Possicur me žžanè , Profeta Isaije pa me ree gni fili pa Robinè , e reenimnè Giütetse Ierusalemit , chi kiscinè pèr të baam Caldejtè , e të nzierretè robijssè , chi kisc pèr të baam Ciri , e Zorobabeli , e Giesu Profetij maž : Ma ani tue ù nalzuem pèr Spijrt , pa se ata të nzierrè robijet se miscit , isctè gni hie , ò scembeltürè si kiscetè Iesu Chriscti pèr te nzierrè Nierinè robiet se mpcattit , e si kiscetè pèr të trajtuem Giütetnè ree te Ierusalemit , kiscenè scenjtè të vetnè , deržunè ndè pèr gižžë režtè sceculit , possi bucurè mirretè vesct ndè Isaijt 45.

II.III.6 E kejò drittè , ò spijrt dü fijsc , ansctè , chi lüpentè Eliseu prej Elijet. 4. Reg. 2. Ku ansctè scruem , se cuur erž Elia me Eliseunè ndè Iericut i žžanè të bijtè , chi dò me žžanè discipujitè Profetevet , Eliseut. *Adi giaa se eotünè dò me marrè sod' tand' eot n'teje ?* Tè sijet ù pèrgieg , e ù žžà : *E dij , po hescteni*. Andaj bucurè duketè , se achia discipujitè Profetevet , saa Eliseu , paanè se pò , e ncion eotünè Elijnè : Ma nukè dijnè chisc pò banhè ma Elijet , pèrse nukè mirrinè vesct si munè jetè se ata te ciuem nalt , të Elijssè isctè scembeltüra , e dicesse Scelbuemit cuur hippi Chriscti mbè Chielet' , e si isctè Elia pèrserij pèr të aržunè ndè cohetè Antichrisctit me Predicuem se düjti , si kisc pèr të

[72] aržunè Chriscti eoti ünè , achia sa Discipujitè , ende Eliseu kiscinè pèr mbij keto punè gni fije Ree të Profetijssè. Andaj Eliseu , tue descruem me dijtunè se ata te nciuem të Elijssè , chisc pò scembelente , mbet , e i žžà. *Tè lutem eot , chi Scipijrti , ò reea , chi ndè tüü ansctè dü fijsc , falma ende mue*. Pèrtè dijtunè me scrijrt , ò ree dü fijsc , se chisc pò scembelentè ata te nciuem , ani pèrtè dijtunè chisc kisc pèrtu goditunè mbe të lumnè Chrisct Messijt permetuem nevè ndè Lig , essiila punè nukè mirretè vesct , vecessè me dü fije ree të Profetijssè. Pèrgiegi Elia Eliseut , e i žžà *cafscè fort të fescitirè lüpe* , pèrse pak vetevè ansctè pèrmetuem , e žžanè kejò drittè e mažè , e düü fijesc , e ketè punè žžà Elia , pèrse aj bucurè pò e scif , se ata të nciuem të tijnaj isctè scembeltüra , e Chrisctit , si kisc pèr tu nciuem nalt mbas mortije , e mbas se ngialunit se tijnaj mbè Chielet , pèrte marrè atè pusctet fort të mažè , e pèr tu baam Giucatessi gižžë Creatürevet , e isctè pèr të aržunè ndèvone me Giucuem sceculinè , e si isctè vetè Elia pèr ti prijim , me i predicuem Ungijlè pèrpara : e kiscetè Elia pèr tu vraam , e pèr tu Martirizuem prej Antichrisctit , e ketè reetè të mažè lüpi Elia n'sineeot pèr Elisenè.

II.III.7 Jò vecesse tè scruemité scejnt tè lijssè plakè , pò ende gižžè veperatè , e fjaletè Christit ndè Ungijlt , mbij vescterijtè kessaj jetè , duhetè lüpunè vescterijnè sjeteressè jetè me atè drittè tè mažè ò dü fjesc , pèrse gižžè fjaletè , e veperatè Christit janè punè fort tè mbeluemè , pèrse janè gni scegn , paascim , chi scembelen gni cafsce scenjtè te pa paamè. E keto punè na calæeon S. Augustini pèr mbij atè mreculè tè penssè bukenè. Ioan. 6. cur žžà : *Mreculijtè chi bani Christi janè dò cafsce tè Hÿjenuescimè , chi na bagenè me marrè vesct Teneeonè , cafscescit se pa pamescit mè mend tue žžanè , pevessemè vettè mreculijtè , chi tè na flassenè pèr Chriscnè , pèrse ndù marscinè vesct , kanè ghiuhenè tünè. Pèrse kü mreculè possi , e giegm , saa i maž anscte leta lüprime , e sa i kželè ansctè , e mos chiendrojne vecesse chisc scembelen ndè fachie : pò ende tè lüprimè sciumuzenè , perse diku kanè gnissen mbrenda , chi mreculohe mi pèr jascta , &c.* Andaj marreme vesct se ndè gižžè punetè Christit nukè duhetè me u ndalè vecè pèrsipèri si cumbon fjala , pò ende me lüpunè Sacramentè , chi janè mbeluem me fachietè assaj Letterè. Prasctu S. Augustini , tue lüpunè vescterijnè scipjrtit t'atij mreculi , na calæeon se ato tè penssè libertè Mojsessit , tè sijtè Christi žžej , e i dau pensse zoppasc , tue nzierè sciუმè punè tè derejta t'ungilít , se sijascit ani mbelož pensse spoorta , me tè sijt ngigni sciumuzenè. Asctu ende ve' tue ligieruem S. Augustini , pèr mbij mreculitè giasctè Sctamba me Uje baam venè , tue nzierè vescterijnè vet tè Scipjrtit.

[73] **II.III.8** Ansctè pra cafsce , e vertetè , se veperatè Christit janè dissa sacramentè fort ma tè mežaa se tè Lijssè Plakè : pèrse ato kjenè vecesse scegn , i scecuem , ndrè saa calæeue kescinè , ato cafsce tè mbeluem , chi kiscinè pèr tu goditenè mbè Jèsu Chriscnè , e jò vecesse scembełüè kiscenè hijrrè , chi nukè dukej , pò ende tasc keso koheje nae falinè. Andaj scendetja t' verbetit leem , scembelentè drittènè süüvet spijrtjt , chi dò me žžanè , scelbimi , e tè scendoscetè lenghimít se mpcattit. Kesctu ende doj me žžanè scendetja , chi žà Christi atij güterimi ndè Probatì ketè Piscinesse prasctu i žžà : *Ezè e mos ù pèrmpcateno maa.* Pèrse nukè scendosci Christi curraj ende ndè misc , chi nukè scelboj ndè spijrt. Asctu ende gižžè ata , chi ngialì mortjet se miscit , i ngialì ende mortjet se spijrtit , chi ansctè mpcatti.

II.III.9 Gižžè chisc ù godit ndè Chriscnè kjenè tè mežaa sacramente tè pa paame. Pèrse cur Christi kjè mbałefàchiè duekunè mbè Crüjt , atè herè ende kjenè vum mbè Crüjt , e duekunè Profetetè , e Ligia plakè : pèrse aj kjè mbarimi j Lijssè plake , e i Profetevet , prasctu gižžè punetè mbaruenè eüretè vet , me mort , e pessimetè Christit : issilì ndonesse kžej spijrti nè Atit vet , tue pam se gižžè Profetijtè me tan' pò mbuscescinè mbet e žžà , *U mbaruè*; E pèr gni scegn tè kessaj se derejtè , kjè daam kisca ndüüsc : cur kjenè Vorruem , Pascka , Ligeja Plakè , & e scentundja : ndè tè ngialunitè Christit nukè ù ngiaal as Pascka , as e scetundja pò mbetnè vorruem : E ù ngiaal mbè jetetè ree me dittètè Dieł , e me tè derejtètè Ungilít ; Tue na baam me dijtunè , se gižžè punet' è Lisse plakè , mbetnè vorruem , curraj pa mos u ngialunè ; e jò vecesse duijnè ato Ligie plaka pa mossu ngialunè curraj : pò ende duierrènè Spijrtinè , gižžè ata chij scerbejnè , mbassi ù pèrpaal Ungilì scenjt , asctu žžotè i S. Augustini. Tue žžanè ende se sicunderse ndè Lijt plakè , e nde Lijtè ree gižžè herè kjè gni Christ , ndè tè paret scembelüem : ndè tè düjtet calæeum , asctu ende duhetè me žžanè se gni fee kjè e para , e mbrameja , pèrse feja mirretè prej asso puneje , chi bessohetè pra cur Christi kjè tè bessuemitè Patriarkevet , e Profetevet , chi na calæeuenè se ka pèr tè aržunè , asctu ende sod ketè dittè , na atij bessojmè , gni fee duhetè me kjanè ajò e Lijssè parevet , e Lijssè sanè : e sicunderse kjè gni Christi , e gni fee ajò , e Lijssè plakè , e sanesse ; asctu ende ansctè gni giütet e Hÿjit , kejò jona me tè parevet , e gni corp i feesse , c'kuur Adamit parit prindit tinè , e ndjerè mbè dittètè Giüchit ; i žžonè Giütet ndèpèr ata tè gnimend te eemeresse , e tè volendetse , chi ansctè ndrè tè düü lagijet se

Niereeet , e gni sciuzizè Niereeisc , e gni tè gnimendè Kersctenimi , e sicunderse ansctè gni tè gnimendè Niereeisc , e gnia , e gnimendè Giütet
[74] asctu ende duhetè me ξξanè , se ansctè gni Lig , gni Kisce , gni krüè , e gni Christti bessuem.

II.III.10 Me dü fije dritteje se Profetijssè ende calεεohenè dissa emena , tè vissevet Tinèeot , ndè tè sijet ξξonè se rri Hüji ; e janè keto ; *Arca , e Tinèeot , selia e Tinèeot , Kiscia e Tinèeot , Malij Tinèeot , Chielja e Tinèeot , &c.* Arca ansctè ajò , chi eotünè urξenoj Mojse Profetesse tè jetè baam mbè Maltè Sijnait , druujet se Selvijssè. *Exod. 27. & 37.* ndè tè sijet vinhenè roe cater punè , ma para landa sè sillet ansctè trajtuem , chi ansctè Druja , e Selvijsse , chi curraj s'calbetè , se düjti ndatè arche kjenè ruejtunè ato tè düü derrassa tè Lijse plakè ; se tretti Pruteka e Aaronit. 4. sctamba e Mannesse , possi calεεohetè. *Heb. 9.* Me tè siat cater punè vintee scembeλtüra e vettè Christtit becuem , issili ansctè Hüj , e Nierij basckè : Reg , e Prift. Përse Selvia doj me ξξanè , e calεεuem Niereeijnè Christtit , Manna calεεontè Hüjenijnè , Ligia calεεontè Regenijnè , e pruteka calεεontè Priftenijnè.

II.III.11 Andaj *Arca e Tinèeot* doj me ξξanè Niereeia , e Christtit , kù kjè mbüλunè si Hüjenia , e Christtit , e atü rrij fjala vettè , e Tinèeot. 2. *Arca e Tinèeot* , ende vertetetè ndè S. Cunghim ndè tè sijlt Christti rri pèrtè gnimende , e banhetè , gni Sacrament prej Christtit , e asso se paamesc tè scejntit Sacrament. 3. Vertetetè ende pèr εogn' e becuem ; ndè tè cujet krahenuer ndegn Christti pèr nande Muej. 4. Vertetej pèr giξξè Kisca , e t' kersctenavet , ndè tè sijt Christti rri , me gni tè scterguem tè n'fscëffunè , tè sijtè i ngitti me vetehe pèr doretè scejntesse Fee , chi trajtoj gurescit se gialesc. 5. Vertetetè pèr chisc dò spijrt tè derejtè ndè tè sijt rri eotünè me hijrtè vet. 6. Vertetetè pèr chisc dò Kiscè Landeje , ndè tè sijt rri eotünè me gni tè scecruem scejnt ; prasctu Kiscatè janè trajtuem , e scecruem pèr tè scerbuem scenjitetè Sacramentè , e pèrte kenduem scenjitetè Officia. 7. *Arca è Tinèeot* , scembelen Chielne Empireut , kù rri eotünè i nguscëluem , achia sa *Arca e Tinèeot* giξξè keto punè scembelen pèr Analogij.

II.III.12 Ndè pèr ato tè gnimenda arressegnè *Sctepia e Tinèeot* , e Kisca e Tinèeot scesnbëlegnenè atò punè pèrsipèri. Përse *Sctepia , ò Kisca , e Tinèeot* scembelentè Niereeijnè Christtit , Andaj Christti , ξξeret Corpnè vet *Kiscè. Joan. 2. Cpriscinè ketè kiscè , e ndè trij dit pèrserij , e traitogn atan' , ani ξξotè Evangelista , se Christti foli pèr Kiscete corpit vet.*

II.III.13 David Profèta ndatè sceste , e tè scruem , ξanè prej Spijrtit Scejnt , paa ndè Spijrt , me düü fije dritteje se Profetijsse , giξξè Misteriatè Corpnuemit , e trajtimt Kiscessè , possi vettè Davidi , e descmon ndè *lib. I. Paral. 28. Giξξè erçnè scruem me doretè Tinèeot mue , asctu chi tè*

[75] *marrè vesct giξξè veperatè scestesse* , prasctu giξξè aj trajtim , e mbarimi i Kiscessè , chi bani Salomoni kjè gni e vertetè scembeλtüre , e Christtit ndè pèr giξξè pjessetè sajnaj. Përse ndatè Kiscè kjenè ma teperè trij cāscè. Ndè mjedist kjèn' vum scenjitenit , e scenjitenet , ndèpèr tè sijet kjè scembelüem Hüjenia , chi ndè Christnè isctè mfsceffunè. 2. isctè ndè Kiscè Trembja e Priftenet , ndè pèr tè sijet vintè scembelüem Spijrti Christtit. 3. Isctè atü Curtij Populit ndè pèrtè sijlt isctè scembelüem corpij Christtit , e kesctu Kisca kjè scembeλtüra , e vertetè , e plottè e Christtit eotit Tinè.

II.III.14 Pèr jasctanè ngittunè pèr Kiscet iscinè hajatetè ndè pèrtè sijt scembelen corpi i n'fscëffunè , i S. Fee , e Kiscesse Christtit. Andaj ajò Kisce ma para scembelentè Niereeijnè Christtit ; ani tè tjeratè cāscè. Prasctu cuur gindenè ato emena ndè tè scruemit scejnt. Nukè duhetè mej marrè vesct si cumbon fjala : pò asctu si scembelējnè pèr spijrt ato visse ndè tè sijat ξξonè se rri eotünè mbè mendürètè vet ; prasctu Profetetè kesctu duhenè marrè vesct , me düü fije dritteje se Profetijssè , pèr vissetè Tinèeot.

Prasctu vettè Jevrejtè , e ma teperè Rabbin Mojse pèr mbij . Deut. ξξὰ ; *Ata ansctè tè mirete pèr mbij tè silet nukè ansctè as ndogni tè mirè , e keta tè mirè descruenè me dijtunè Profetetè tè siletè tè mirè , mè sciumè emena , e patnè ζζirrà , chi janè Mali Tinèeot , e vendi Scenjti tijnaj , e vendi scecrimit : e Uζa scejntè , Tremtee Tinèeot , sctepia Tinèeot : e Dera e Tinèeot. Asctu ende ξξὰ , se ajò Kiscè , chi calæeon . Ezech. 44. Nukè dò marrè vesct pèr gni Kiscè landeje , pò tè perscipjrcimè , e tè Chielse. Achia sa ende possi jevrejtè , chi janè Anemijtè Kiscesse ato emena , tè vissèvet Hùjit nukè duhenè marrè vesct , possi cumbon fjala , pèr ato Kisca landeje , pò tè pèrscipjrcimè me düü fjiè drittejè se Profetijssè.*

II.III.15 Ato visse , chi ma scesc pomendenè ndè tè scruemit scejnt ndè tè sijt rri eotünè janè pense , Jerusalem , Sion , Judea , ζeu i Israelit , & Rreemij Tinèeot. Jerusalemi ansctè gni Giütet mbè maltè Sionit ndè ζeetè Giuζet , chi dò me ξξanè ndè brenetè Judessè. Keto emena nukè janè vum vissevet pèr sciort , ò pèr natürè , ma pèr volendet tè vertetè tè Hùjit , pèr tè calæeum Misteriatè , chi kiscinè pèr tu goditunè mbato visse , possi mundetè meu marrè vesct calæeimit sè tünè. Pèrse Jerusalem dò me ξξanè tè paamit' è Pajse. *Giütetja , e Chieljet Jerusalem , e becuemeja Pach , & pamit. Sion dò me ξξanè tè vumitè Roe , Judea dò me ξξanè cujtimi i kζεelè , tè' siatè visse ndu vufscinè roe si cumbon fjala , e si janè mbè sceculit , dukenè ζuesse pa tè gnimende janè ζζirrà mbatè arressüè. Pèrse ndè Jerusalem curraj nukè ansctè dukune Pach , e kessaj jetè , pò giζζè herè luftè , e davij , e ma teperè ndè keto motet tona , chi ansctè ndenè*

[76] puscetè Turcut , e prasctu dò ξξanè se Patriarchetè , e Profetetè , prasctu ngermohescinè , me leuduem , e descerojnè atàn' Giütet tè Ierusalem , Sion , Iudea , jò ndèpèr vissetè tünè , e pèr muretè tünè : Ma pèrse panè ndè spijrt tè Profetijssè , se Chriscti pèrmetuem ndè Lijt Plakè isctè pèr tè arζunè ndatè Giütet , e ζee , e si kiscètè atü pèrtè baam mreculij , e pèrtè prediuem. E se ndè maltè Sionit kisc pèr tè urζenuem scenjtinè Sacrament t' Eucarijstijssè , e si kiscètè ndè Ierusalem pèrtè duekunè , e pèr tu vorruem , e pèr tu ngialunè , e mbè Maltè Sionit ende , se kiscètè pèrtè derguem spijrtinè scejnt , scenjtenet Apostuije , e pèrse Chriscti Reg ζζotè se ndatè Giütet kiscètè pèrtè pajtuem neve fäjoretè me Atenè Chiellet me tè derejtè , prasctu vien ξξanè Ierusalem , te *becuemit , e Pam te Pajse.*

II.III.16 Ndè pèr ato arressegne ende aj Mal ansctè emenuem Sion , chi dò me ξξanè cujtimi j kζεelè pèrse atü S. Apostuje kiscinè me pèr tè marrè spijrtinè scejnt , e tè fàletè hirit me tè silet mirrinè vesct tè scruemitè scejnt ; asctu ende giζζè aj ζee ansctè emenuem Iudea , chi dò me ξξanè Rreffim , pèrse atü Chriscti isctè pèrse leem , e atü kiscètè pèrtu gnioftunè , ma teperè Engijsc se Chriscti ansctè i verteti Hùj cur kenduenè *laud Tjnèeot mbij Chielte se lemit se tijnaj. Asctu ende tè dijtèscimitè , chi ù ζζonè Magi , Refüenè Chriscnè se ansctè i vertèti Hùj , e Nierij , tue i falunè trij duer ζunetijsc , tue aζeruem si Tènèeonè , e ndè prato arrescegnè giζζè aj ζee kje ζirrà ζeu i Pèrmetuem , pèrse ndatè ζe kiscètè pèrtè arζunè Chrisctij permetuem ndè Lijt , e ndatè kiscètè Nierij pèrtè passunè , e pèrtè gheuem ato pèrmetessa chij bani eotünè , prasctu ende i ζojnè Rreemij Tinèeot , pèrse ndatè ζee kjen' bam tè eotè Rreemij tijnaj , possi na pat pèrmetuem. Prasctu ξξà i S. Hieronimi se Profetetè , e Patriarchetè , prasctu descerojnè me ù vorruem ndatè ζeetè pèrmetuem , pèrse panè ndè spijrt se Chriscti atü kiscètè pèr tè duekunè , e pèrtu vorruem , e pèrtu ngialunè ndè jetetè amesciuescimè. Prasctu ζζonè sciumè Dottorè , se Adami , Abrami , e Davidi , me sciumè scenjtenè tè parè kjenè ngialunè me Chriscnè possi ζζa S.Matt. 27. *Sciumè Corpena tè scenjtenè , chi patnè fjetunè , kjenè ngialunè me tan'.* Achia sa jò scortæe as prej volendetjet se njereet kjenè vum ato emena tè vissevet , pò pèr cafsè tè n'fsceffuna kζεela tè Tinèeot , chi ndato visse kiscinè pèrtu vertetunè pèrtè plottè.*

II.III.17 E pèrse Feja , ò kisca , e Christit euu fijl ndato visse , e kjè urženuem ndè Ierusalem , andej ani pèrderžunè ndè pèr gižžè sceculit , prasctu ndè gižžè tè scruemit scejnt vjen emenuem me ato tè pensse emena , Ierusalem , Sion , Iudea , žeu i pèrmetuem , e Rreemij , e Tinèeot : pèr feja , e Christit euu zjl ndatè scejntè [77] sciochienij tè Apostujet , chi ndojnè Christnè pèrpara pessimit , e mbas scenjtit t' ngialunit tijnaj , kjenè mbeležè 120. majè malit Sionit kù gižžè muerrè spijrtinè scejnt , possi duketè Art. 1 & 2. Tè silenè sciochienij , ò kiscè Christi temeliti ndè Pach , pèrse curraj nukè ù duk Apostujet , chi nukè žžoj , *Pach juvè* , possi duketè prej Evangelistet , e ma teperè mbassi ù ngial , pèrse gižžè begatija , e kessaj sciochenij kjè Pachia. Achia sa pèr dū arressegnè Kisca , ò Feja , e Christit emenohetè Ierusalem ; Ma para pèrse atü eu fijl , andüj ani deržunè ndè pèr žet. 2. ndè pèrtè calæuemit emenit , pèrse ajò ansctè tè vertetè tè paam tè Pajse , ndè tè sij & vecesse vjen Christi paam , e gheuem me fee. I žžonè ende Sion , pèrse atü vecesse Christi vjen pèrte kželè cujuem. I žžonè ende žeu i pèrmetuem , e Rreemij Tinèeot , pèrse ndatàn' vecesse patm tè pèrmetuemitè Christit , e jemi baam tè eotè hirit mbè ketè jetè , e tè Parrijssit mbè tjeteret jetè. Achia sa keto tè pensse emena kjenè ma para vertetunè pèr Christnè , ani pèr scenjtit kiscenè vet , me ato mendüre , e užèscruem pèrsipèri.

[78] **II.IV** Sciume duer vesceria *e emenavet* , vissevet , e populit Hüiit

II.IV.1 Me tè ctieletè düü fije vescterijsse Emenavet Populit Tinèeot , forzon ende gižžè saa ansctè žžanè pèrsipèri pèr tè düü fije vescterijt , e emenavet vissèvet Hüjit , tè sijatè ma scpesc janè pomendunè ndè tè scruemit scejnt ; tue ezunè gniana , e tjetera vescterij mbè gni mendüre. Emenatè Populit Hüjit janè keto Jacob , Israel , Fara e Abramit , Bijtè e Abramit , Bijtè Hüjit , Populi Hüjit , Kscili , e Cuvendi i derejtevèt ; Kiscia e Hüjit , Venescti Tinèeot , Giütetja e HÜjit , sctepiè e Hüjit.

II.IV.2 Jevrejte žžonè se gižžè Populi Hüjit emenohetè Iacob , e Israele fara e Abramit , pèrse ndè pèr misct , e giakt rjež prej sisc , e kesctu žžonè se nevè rencim na žžonè Israel , e Iacob tue kjanè na fissit se Gentilevet. Ma keta ansctè nzierrè prej sisc , pèrse me kjanè vertet gižžè fara , e fissi j Arapevet , kisc meu žžarè fara e Abramit , tue rježunè ngiunit se tijnaj ndèpèr Ismaelène gižžè fissij tünè , e ma e mažeja pjesse , e Populit Gentilè , ò paganè , chi rož ndèpèr Esaunè , prej se silit rožnè Siriantè , e Idumejtè , Gentilia , e Ižolatre. Prasctu duhetè me žžanè me S. Augustinè 16. de Civitate Dei , cap. 2. se sciumè emena janè vum Plechiet pare , e testamentit Plak , te sjatè nukè janè vum sciortaæ , ò pèr volendetè Niereæet , ma pèr urženitè Tinèeot , ndè saa kjenè scmbebtüra e Christit , e S. Kiscesse tijnaj , pèrse gižžè ù goditnè pèr scmbebtüre , e kesctu vettè Abramit i vu eotünè emenitè Abrahaam , chi dò me žžanè Ati

[79] sciumè Gindje , pèrse ndèpèr faretè tijnaj Kiscinè gižžè gindja pèrtu becuem , e iscine gižžè bijtè tijnaj ndè pèrtè pèrtuemitè , e kesctu Sarrajt i žžà eotünè Saram , chi dò me žžanè , tè Chiesciunè , pèrse ndè Isaacnè bijrrè tij , ù mbusc pèrmetessa pèr Christnè , chi kisc pèrtè prum tè chiesciunè , e gazemend gižžè sceculit. *Gen. 18. E kanè pèrtu becuem ndè tan' gižže pjessetè žeut.* Andaj pèrse ndè Isaacnè kjè mbuscunè pèrmetessa pèr Christnè : bijtè tijnaj , chi rježenè ndè pèr Isaacnè , jane žžanè bijtè Misscit.

II.IV.3 Düü Gind janè ndè barkt tand , e dü Popula barcut sit kanè meu daam , e gni Populè ka me ngažegnüem tjeterinè Populè , e i maži ka me scerbüem t'voghelit , *Gen. 25.* Ketu kjè baam pèrmetessà ndè Jacobine , e jò ndè Esaut , prasctu bijtè Iacobit janè žžanè bijtè pèrmetessè : e bijtè Esaut bijtè miscit , kesctu achia bijtè Esaut , sa bijtè Ismaelit , dvuerè emenitè bijenijssè Abramit. Ma para ù vertet kejò punè ndè Ismaelè , issili kjè dvuem sctepijet se Abramit me Agart scerbetorè , Ametè vet ; se düjti ndè Esaut tè silenè Jacobi duoj ma para jasctè barcut se Rebekessè , tue i mbajtunè sceputken' è Kambessè me dorè. *Issil ma para dalè , &c. Ju vu emenitè Esau , ndatè*

cias tjeteri tue dalè sceputkenè velaut pò mbaj me dorè , e prasctu i vu emenitè Jacob. Genes. 25. Atü doj me ðžanè se bijtè pèrmettèssè Abramit , e Iacobit , kiscinè pèr tè dvuem jasctè Ievrejtè bijtè miscit parè bijtè sctepijsse , e kiscèssè Chrisctit , me t'arçunitè tünè , e mbassi ti kiscinè dvuem jasctè , e pèr eanè , kiscinè bijtè Pèrmetessèssè , chi janè tè Chersctenetè , pèrtè eotenuem , giççè chisc isc pèrmetuem Abramit , e Iacobit ; e ketè punè tue paam se largu Rebecca ndè spijrt , ðžirri Iacobnè i parè pèrbalzas'.

II.IV.4 Achia saa pèr düü arressegnè Ismaeli , & Esau me bijtè tünè , e giççè chisc kiscinè , dvuerrè bijenijnè Abramit. Ma para , pèrse kjenè dvuem sctepiet. Se düjti pèrse nukè ndojnè tè açruemité gni t'vetemit eot : pò ù pèrvunè Içujet. E ndè cachia Isacut ðžonè birij Abramit , ndè sa kjè giççè herè ndègiunè ndè sctepijt , e ndoch Lijnè , e Feenè Atit , e kesctu duhetè me ðžanè ende pèr Iacobnè , & Esaunè velanè tijnaj.

II.IV.5 Pèr ato arressegnè ende Ievrejtè bijtè Esaut , e Turitè bijtè Ismaelit , janè dvuem jasctè Cuvendit sè derejtevet , ò Chiscet se Chrisctit , pèrse nukè ndjekenè Feenè Abramit , e Iacobit vertetunè , e mbusciuna me tè arçunitè Chrisctit , i vertèti Messij pèrmetuem. E kesctu jessenè tè Kersctenetè tè vertetè bijtè Abramit , e Iacobit ndèpèr Pèrmetesset. Ma para pèrse possi cur gni tjeter Jacob , dvuènè jasctè Ievrejtè barcut se scenjtesse Kiscè ame scenjtè e tünè. Se düjti pèrse ndojnè Abramnè , e Iacobnè , tue jù bindunè Chrisctit atünè pèrmetuem , e prittunè. Se tretti pèrse janè becuem , e cpèrblem ndè

[80] Chriscnè , issiäi ansctè faret se Abramit , e pèrse Ievrejtè nukè janè , as becuem , as cpèrblem me Chriscnè , prasctu nukè janè tè vertetè bijtè Abramit. Pò ende janè daam ligiet se Mojsessit , pèrse giççè janè sctèmangunè uçet , e se derejt it se marrè vesct tè t'scruemit S.e Profetesc.

II.IV.6 Pèrse tè neveritunitè nukè ansctè tjeter , vecè gni tè daam , ò tè alrguem se scruemit scejnt , e gnianit , e tjeterit Testament , e pèrse Patriarchetè , e Profetetè , giççè geäijtinè ndè speressè pèr Chriscnè , chi kisc pèrtè arçunè , tue prittunè atè vin mej nzierrè robijet se mpcattit , e mortjet , se amesciumeje , pèrte passunè prej si pèrmetessètè , chi janè hirrè mbe ketè jetè , e Parrijsinè mbè tjeteret jettè : E pèrse Jevrejtè , e Turitè ndjekenè tè miratè kessaj jetè , tue c'muem tè miratè spijrtit , e tè jetessè amèsciueme , largohenè , fejet se derejtè , se Abramit , e se Iacobit , e kesctu janè mirè fili tè neveritunèl igjet se Mojsset , e se Messijsse derejtè Chrisctit eotit tinè. Andaj Scejnteja Ame Kiscè , ðžuhetè i verteti Iacob , e Ievrejtè , e Turitè janè tè vertetè neveritunè tè t' scruemit scejnt , e prasctu tè vertetè Esau , e Ismael dvuem , i pari barcut se Kiscèssè , e i düjti sctepijet , chi ansctè cuvendij derejtevet. Andaj pra Iacob nukè ansctè emenè i natüressè , pò emenè i hirit , prej sineeot. Prasctu bijtè Iacobit prej misci , nukè janè tè degnè me ù griscunè tè vertetè bijtè tij : pèrse tè scruemité scejnt nukè ndjek misctè : pò spijrtinè , e kesctu nà tè Kersctenetè jemi tè vertetè Iacob , Ismaelè , e bijtè tij ndèpèr Feet.

II.IV.7 Atè herè cur Iacobi tue kçüem prej Messopotamie ù muer pèrbalzaè me Engelit , e nukè desc me lesciuem ndjerè tà becontè ; atèherè Engeli i vu , emenitè Iacobit , Israelè. Genes. 32. *Jò ma Jacob ke meu ðžanè , pò Israelè.* Ketu vinhenè roe sctattè Misteria : ma para , pèrse Iacobi sckoj vaatè Iabothit. Se düjti pa Tènèeonè mbè fetüretè Nierit. Se 3. ù muer pèrbalzaè me Tenèeonè , e sctergoj fort' fe 4. Kamba , e sctemajtè jù ðžaa. Se 5. kjè becuem , e dasciunè prej sineeot. Se 6. i nderroj eotünè emenitè Iacobit , e i vu Israelè. Se 7. atij vendi jù vu emenitè Phanuel , chi dò me ðžanè fachieja e Hüjit , pèrse atü paa Tènèeonè fachie n'fachie , e sceäboj spijrti tijnaj ; pèr tè siat sctatè vescterimè , tè scembelüescimè paa Iacobi tjerè sctattè Misteria , chi kiscinè per tù goditunè pèr Chriscnè , e Kiscenè tijnaj.

II.IV.8 Pèrse pari paa se as cusc nukè mundej mè arçunè , e me hijm ndè

Cuvenditè derejtevet , ò Kiscetè Christit , ndjerè tè mos sckontè vaatè tè Scenjtit Pagheem. Se dūjti pa se birij Hūjit isctè pèr tu baam Nierij , e pèr tu dukunè sceculit mbè fetüretè Nierit. Se tretti paa se bijtè Iacobit pèr spijrt tè pagheuem , kiscinè pèr tè ndjekunè Chriscnè , e fort pèr ta mbajtnè ndè fèet. *Nukè ka me menguem Feja jottè , &c. Se 4. pa fe*

[81] bijtè Iacobit kiscinè pèr tu daam ndüisc , e gniana pjesse pèr tè mbèttunè sckiepetè ndè tè vertetèee Lijssè , tue mos ndjekunè Chriscnè , tjetera pjessè kisc pèr tè chiendruem , è scendosce , e derejt tue ndjekunè Chriscnè , e kisc me mbetunè becuem me Sacramentè scejntessè Kiscè , e nderechiunè ndè Lijtè Ungilit. Se 6. paa se gižžè ata , chi kiscinè pèrtu pagheuem , e pèr tu griscunè me emenitè Israelit. E ndevonè se sctatti paa se vecè ndè Lijt' è feetè Christit kisc pèr tu paam εotünè fachiè n'fachiè me Fee , e ma tepere , e fort scejnt Sacramentè Eucharistijssè , e se ndè scejntet Kiscè , e jò ngietij , ò ndè scejntet Feessè Christit kiscinè tè fescimitè pèr tu scelbuem , tue žžanè : *Scelbuem v' ban' Spijrti em.*

II.IV.9 Achia saa nukè mundetè , mej raam mboh sè Iacobi nukè kjè žžanè Israelè , ndèpèr Miscit' , e giakte kessaj jette : po ndèpèr spijrt , ò tè leem , e tè c' pèrblemite spijrtit. Pràsctu bijtè Iacobit te sijtè nukè kjenè Pagheuem , e bechimètè Christit nukè janè Israel , as bij pèr Spijrt , pò vecessè ndèpèr faret , e fiste miscit . Mirè fili pra Israelè , e Abram nukè janè emena tè natüressè , ò tè miscit , pò tè hirit , e tè permetessesse , prasctu pèrkassenè vece Kiscesse Chresctit , e jò Ievrejet , e Turivet , tè sijtè tue kjanè bite Esaut , e Ismaelit , nukè munè griscenè Iacob possi pèrsipèri ansctè scruem.

II.IV.10 Prasctu tè verbetitè atij Populi chiertō Isaia c.6. *Verbò (ò εot) zemerènè ketij Populi , e randò vescetè tij. Asctu ende c. 24. Cusc ansctè verbetè , vecè scerbetoriem ? e sciuržžètè vecè aj chi dergova tè lajmitè ? E cusc verbetè vecè aj , chi ù scit ? Asctu ende c.43. Scef se Populi Peganè kisc , pèrte hijem ndè hijenijtè , tue i marrè emenitè Iacobit , e Israelit , tue žžanè . Prej se dalit mbelež farenè tandè , e prèj Aquiloni , è avitign , ka me žžanè Aquilonit Epè ; e prej Austri mos ma mbà , Avitti bijtè mij prej se largu , e bijatè mia prej anet se žžeut , e gižžè ata , chi žžerressenè emenitè tem , e nguscelimne tem. Ižascè fetürè , e Crijova , e bana , nzjzr jasctè Populinè tand , gižžè gindja ù mbelož , e u basckuenè Tributè. Asctu ende cap. 44. Mos drue scerbetori em Jacob , e fort i derejti Israel , tè silenè zgožca. Kam me deržunè Ujetè pèr mbij tè Hetciminè , e lümenatè pèr mbii tè žžaatitè , e küü žžotè εot Unè jam , e aj ka meu griscunè me emenitè Jacobit , e küü scrue me doretè vet Tinèεot , e pèr emenitè Israelit ka me gaam. Asctu ende capitè 63. Kini me lanè emenitè taj tè fissit , e kam me žžirre scerbetoretè mij , me tjeter emenè , chi ansctè ; Te kersctenè ketu bucurè duketè se Populi Giužijet kisc pèr tè nduierè emenitè Iacobit e tè Israelit , e pèrtè mbettunè verbetè , e Populi Peganè pèr tè ndjekunè ndè emenit' , e ndè fissstè Spijrtit , tue griscunè Iacob , e Israelè : E me dorè , goje , e tè scruem , me mbajtnè Tènèεone , e Messijnè ndè Lijt pèrmettuem.*

[82] E kesctu Populi i Kersctenè , ansctè i verteti Jacob , e i verteti Israel , e ansctè i verteti fissij Abramit , possi žžotè Apost. Paal Rom. Asctu ende griscetè Giütetja e Hūjit , pèr sa ansctè , e godicimeja sciumizè , e fescimet , ndèpèr tè gnimendetè gni Ligjè se Ungilit , gni feje , & dasciuni t'sciochienuemi. Asctu ende žžuhetè , corp Mistich ; ndr sa vien ngittunè me gni krüè me fee , e me tè dasciunè. Nierij Mistich ende i žžonè nder achia saa scteketon prej Adamit , e ndjerè mbè Chriscnè , ndè tè paret , e tè dūjt aržunitè tijnaj.

II.IV.11 *Vensctij Tinèεot* ende i žžonè pèrse prej Adami ndjerè mbè ma tè mbramit tè derejtè , saa scenjtenè ndrèsczej scenteja kisce ; *Achia Triscuje , ò raskalè , ka sctijm , e possi žžotè i S. Gerguri. Pèrse εoti unè sctrüžji venenè , e Sacramentavet*

n'soje cur erç. Kesso arressegnesc ndjerè ketu scruem , jet cafschia mejaft celè , e se kudo gindetè ndetè scruemit scejnt , Jacob , Israel , o fara e fissi Abramit , ndò Giütetja e Tinèeot , ndò sctepia e Hùjit , ndò Ierusalem , ndò Syon , ndò venscti Tinèeot , giççè herè mirretè vesct pèr Kiscetè fescimevet Chrisctit , pèrse giççè ato emena janè vum ndè Testament Plak pèr scembeltüretè Chrisctit , e S. Kiscesè tijnaj , e Populità Hùjit , pèrse giççè scembelèjnè ketè scejntè Kisce , chi ansctè tasc , e verteta sctepij e t'naltit eot S. Paali in Act. Apostolor. cap. 17. & 18. *Hüji , chi bani sceculinè me giççè sa ka mbrenda , Hüj , tue kjenè eotij Chielse , e i çeut , nukè gielijn ndè Kisce duersc baam , & trajtuem , &c.* Andaj kisca , e Chrisctit çxuhetè Israel , e Iacob , pèrse giççè nà sdrippimè prej Apostujisc , ndè pèr gni tè leem , tè spijrtit , e kesctu jemi bijtè Apostujet pèr scpijrt. S. Paali ; *Pèrse ndè Chriscnè Jesu me Ungijl une juvè leva.* E Apostujetè janè bijtè Iacobit , ndò Israelit pèr spijrt , e pèr misc , ò giak : Mà na vecessi pèr scpijrt , pèrse rjezemè prej Gentilscit pèrfarefistè miscit. Prasctu vecesse pèr scpijrt jemi çxanè Iacob , ndò Israel : Pèrse aj Populè ndoch prej Iacobit ndjerè mbè Apostujit ndè pèr tè lemitè miscit : Asctu ende Populij Kersctenè , ò Kisca scejntè ka me ndjekunè prej Chrisctit , e Apostujisc ndjerè mbè dittetè Giüchit me tè leem tè scpijrt.

II.IV.12 Ma jò fara , e fissij Esaut , e Ismaelit , aj dnuem barcut se Amessè , e kü sctepijet se Atit vet , tue çxüem feenè mbas Içujisc , possi bucurè calèeohetè me fjaletè Isaijsse cap. 7. me keto fjalè. *Ndè mos bessofsci nukè kini me chiendruem.* Pra cur kejò arressüè chiendron ndè Feet , mirè filì pèr ata tue folè eotünè cap. 65. tè Profetessè. *Happa krahètè , ò duertè giççè dittenè prej Populit se pa fee , chi ezen pèr uçè jò tè mirè :* nukè kiscinè pèr tè chiendruem ndè vescterijt , e ndè fistè Iacobit , e Israelit. Achia sa ende pèrse vetè Profeta ndè cap. 29 , pat çxanè se kiscinè pèrta duierrè. *E ka me kjanè tè pamitè giççè cafscevet*

[83] possi fjaletè e Librit scegnium tè silenè cuur tè japenè atij , chi di lettere kanè mej çxanè zgiç ketan' , ka me pergiegiunè nukè mundign pèrse ansctè scegnium ò mbescelè ka meu çxanè libri atij , chi di letterè , e ka me jù çxanè zgiç , e ka me pèrgiegiunè nukè dij letterè.

II.IV.13 E pèr ma tè maçè tè vertetè tè kessaj se derejtè pakeè mbas andaj çxotè. *Gniè unè pò e ctogn' e pèr gni mreculi pò bagn' ketij Populi fort tè maç , e tè mreculuescim.* Pèrse ka meu duierrè urtija , & urtevet tijnaj : *e mendja , e dijtèscimet tijnaj ka me ù mpsceffunè :* Andaj ansctè se tue sckiepuem aj Populè prej pjesset se Esaut nde tè scruemit scejnt , pèrtè pa dijtunitè tünè , bijm prej mpcatescit se tünè tue çanè mort Chrisctit t'vertetit Messij ; *pèrse nukè duenè me dijtunè me baam mirè;* pèr tè vertetè duhetè me çxanè se kanè duierrè emenitè faressè , e fissi Iacobit , e tè Priftenijsse Tinèeot , pèrtè sijet punè na ban me dijtunè Osea cap. 4. me keto fjalè. *Hescti Populi em pèrse nukè pat diènè. Pèrse ti pèrèunè dijènè , duoj tüü tè mos jesc ma Priftiem.*

II.IV.14 Me mos kjanè kejò punè , e vertetè : Mojse Profeta tue folè me Populit cap. 28. nukè kisc me çxanè keto name , *Vraftetè eotünè me tè pa dijtunè , e me tè verbetè , e me tè içunitè mendse , e vofsc tue prekunè mjesse ditè , possi ve tue prekunè i verbeti ndè terr.* Arressegnetè ketünè nameve naj calèeon Ezechieli cap. 12. *Giütetja mizoreja , e vetevetèhesse , atè vintè motij sajnaj , e chi bani Içujitè cundrè vetevetèhessè pèrtu pegaam. Profetetè tünè i lüegninè pa tè pèrèiem me tè buttè , tue ù ndivenuem Rrenetè , e lüpa sisc Nierijnè , chi tè ççuren gni Garç ndèr mue , e ndèr ata , e tè me cunderston pèr çzet , tè mossè ciartign' e nukè e gietta.* Michea ende tue ù anekuem sisc jet e çxotè , ndè cap. 7. *U dvuer scenjti n' çeut , e i derejti ndèr Nierit nukè ansctè.*

II.IV.15 Pèr gni mengii pra tè kachia nevojevè zu fil' eotünè fort heret me kerkuem e me provuem uçetè vet , e mendüretè chi kisc pèr tè mbajtunè ndè tè arçunitè tijnaj tue scelbuem sceculinè , tue e bam me dijtunè me tè paame , Profetij , e tè dukunè

, &c , possi gëzotë Tertuliani cap. 16. & 17. Fjala gëzotë herë sdrippunë ndër cuvëndtë Niereet prej Adamit , e ndërë mbë Patriarchet , e Profetet , ndë anderra ndë Passechüra , ndë Ndivenesse , tue nderechiunë urzëninë , e uzenë e vet , se eanit gëzotë herë , e chisc kisc përtë ndjekunë , të pa gnieffuna cacsë gëzotë herë tue mpsuem.

[85] **Scala III.** Ieta e Profetevet me Profetiite tüne.

III.I Ieta e Profetiite e Moise profetesse.

III.I.1 Iscinë rjezünë 2463. vjet se zanit se sijl sè sceculit , e 1597. pare Giesù Chrisctit , cur eotünë , pèr të nzierrë Populinë vet robijet se Misisrit , t'silt ndë ketë zee zonë *Missir* , zëzomse , chi rjez asso fjalë Ievreisc *Mizraim* , bani me leem Mojsesnë trij vjet mbas Aaronit se velaat , prej Aniret , chi pat 70. vjet , e Iocabetet sciochijet se vet. Ndatë mot Faraoni i rii , tue passunë harruem te mirat te Ioseffit , tue drasciunë Regenijsse vet , ndë pèr të sciümüemitë maż të Isdraelitëvet , leftoj më gëzotë fòrzetë vet mei intrrettunë. Ma para me Verghijte meżaa , e me mund

[86] të pa korë , se sijascit ata ma fort sciümühessinë , se dütji tue bam meu mbütunë Mascujtë , chi se riu lekescinë , prej Mamizasc , se tretti tue i chittunë ndë lümtë Nilit. Tue kjanë keto punë urzenuem prej Faraonit ; e Ama e Mojsessit , tue pam bijrë vet kerzëzjij fort të bucurë , e mbajti n'scehunë pèr tre Muej , tue sperüem se me mujtunë , ajò me rittunë kisc me dale nder Israelitet gni Nierij i maż. Ma tue drasciunë urzëninë Faraonit , sctiu kerzëzjijne tre Muejsc , ndë gni spoortë zupprasc fort pjeguluem , e tue sctijm ndë t'scstrattë lümit ja porositti Tinëeot. Isctë atehere bija , e Faraonit me Dadatë sajnaj dalë me sckuem mot mbatë vend' , kejò , possi e paa spoortenë , e bani me ja sjele , e giet' mbrenda femijnë , te silenë ajò si e paa achia të bucurë , e bani bijr m'Tënëeonë , tue mos passë femij n' barku , e i vu emenitë Mojse , tue zëzanë . *Përse ujenasc e n'zora* , perse mbë ghiuhetë Missiresset , mos , dò me zëzanë , uje , is , ò ises , dò me zëzanë i ruejtunë.

III.I.2 Mrija motra , e Mojsessit , percujdessunë mbreghe lümit chiendroj , e soditi sportenë , pèr të paam ndë vonë chisc kisc pèr tu baam , e tue pam se enzuerrë jasctë , ndèpèr urzënitë assaj eognë se mażë , tue flutturuem vottë të jò , tue i pèrmettuem me giëttunë atij kerzëzini gni grue , chi ta üschiegne , e me urzënite assaj eognë , erz vettë e Ama : e bija e Regit porositi Dialinë , chi te ja mbae , essiila tue passe rittunë , e baam të maż , ja pruu. E bija e Faraonit tue kjanë diali trij vjetse , ja scrpuu Regit , atit vet , e ja vu mbë Prehenëj , Regi ende pèr të dasciunitë se bijssë i vu dialit mbë krüë tue pèrgheuem kunorenë e vet , Tesilenë Mojsessi , e chitti mbë zee tue sckelë me Kambë. Essiila punë prej se dijtescimit se Missirit kjë mbajtunë pèr gni scegn fort te kech nscijluenë Rejnë ta mbüssë. Ndevonë pèr të paam a e kisc baam atë punë pèr diekechij , e kerkuenë tue i zënë pruscne èndeetë ndaj goje , të silenë aj desc me ngranë , tue sctijm ndë goje , tue prekunë me ghiuhë , andaj ani mbet belbetë pèr gëzotë jetetë vet.

III.I.3 Bija e Faraonit chi zëzotë Merin i zà Mjescter fort te holë , e të dijtescim Mojsessit pèr ta mpsuem ndë gëzotë duer diesc : possi kje ende prej s'Amet mbajtunë ndë tmartë Tinëeot t'vertetit prasctu mbassi ù baa i maż , ù baa gni Nierij fort i maż : e pèr mbij gëzotë të tjeret fort i bucurë ; achia sa cur sckontë nde pèr rughat , Punetoretë lijnë punetë vet , e dilinë me paam , kjë ende Mojsessi trim i fortë ndë Armë. Tue kjanë ma 40. vjetse tue gnioftunë fort mirë Printë vet , e të velazenitë vottë me i paam , tue kjanë sisc largh ndë Iessent , e me ate uçe paa të kechiatë e Populit Israelit , issili pèr urzënitë Faraonit banke Tulë , e të tjera punë të ligha possicur t'iscinë kjanë Rob. Fort i ndü kech.

III.I.4 zëzonë se gni Missiras , kisc ciuem gni Ievrej

[87] me punuem , e aj tue hijm trażetiscit ndë scetepijtë tijnaj , muer ndërë se sciochiese atij punetori t'vobek; Ievreu si ndieu i leudohej me paditunë Regit , prasctu aj Missiras ,

e riff : e eanit se atij vobeku muer vesct punenè Mojsessi , e pèr æltè nderse gindsc vet , mbütüti atè tè Missiras me schielma , e vorroj tineee.

III.I.5 Gni tjeter herè dü Israelitas , pò leftoijnë , e Mojsessi tue dasciunè mej pajtuem , tue ndimuem ma tè lighnè. Pò tue jù kçüem aj chi kisc eané fijl' ξξà Mojsessit , cusc tè ka bam endè mbij nee giukates ? adò me mè mbütünè , possi jà banè djè Missirassit. Mojsessi tue pam se i kçej fjalè mbalè fachie , dresc tè mos vignè puna ndè vescetè Regit , e tè mos e ban me vraam , iku. Ata tè dü Ievrej , chi leftuenè ξξonè se kjenè Dattan , & Abiron , te sijtè ndevone i pèrpini ζeu giaal' , tue passe folè kech pèr Mojsessnè.

III.I.6 Si emberrini Mojsessi ndè ζeetè Madianit ndegn me pusciuem ndaj gni Puss' ndè fuscet , kù e mberrijnè sctattè vasceea bijatè e gni Nierij t'parè t'atij vendi , chij ξξojnè Ietro , me Deletè tünè me ù ζanè uje , e tue ù avittunè Pussit ke isc Mojsessi emberrine ende tè tjerè Barij , tè sijtè dojnè parè vasceeeavet me ζanè uje Delevet vettè. Ma Mojsessi nukè i là , tue i ndimuenè , chi ma para Deletè tünè tè pijnè uje , e kesctu kjè , e tue kçüem ndèr kachia vasceeatè ma heret mbè sctepij kjenè pevetunè prej Atit se tünè , se pèr tè sijet arressüe ? ξξanè se gni Nierij i Missiras i kiscètè ndimuem me sctijm ujè ndèr lugiet , prasctu kçüenè ma heret se kiscinè zacon. Ietro tue ù pomendunè pèr tè miretè baamè bijavet , bani me ξξirre Mojsessnè , me tè sillet ù goditnè mej rujtunè ζentè me bee tè derejtè , e pèrse si ξξà asctu i duel , desc Ietro me mbajtunè Mojsessnè giξξè herè ndaj vetij , e i ζa pèr sciochiè gni tè bijenè chi i ξξojnè Seffora. Sciumè vjet Mojsessi gelijti , e sckoj si barij , possicur t'isc ma harruem mbè sceculit , ma giξξè herè prej sineeot ruejtunè pèr punètè mbèζaa possi ka me ù ξξanè afferè.

III.I.7 Ndèr sa pò cuлотentè Grijnè Mojsessi tè vjeherrit vet mbè Maltè Sinajt , jù duk gni mreculè fort i randè , pa gni liss Ragnè , chi pò digiej e nukè pò ntrettej; ξξà *pra Mojsessi , duè tè vettè , e sciof tè pam te maζ , pèrse nukè ntrettetè Ragna*. Doj eotünè me scembeüem ma parè si cumbon Lettera me atè ejarm , tè paa güchietè Missirit , e me Ragnet Israelitassitè , tè sijtè mendihmetè Tinèeot pa mossu ntrettunè kiscinè pèr tè dalè kessi ejarmi. Ma parè kiscinè pèr tè ζeerunè me ferratè vet , chi kjenè ato tè ζjetè sceplakè Missijrrè. Alegoriscet doj eotünè me ξξanè , se fjala , e amesciuescimè kiscètè pèr tu vesciuè ndè misctè Nierit , ndè krahenuerte se lumese Virginè , pa moss[i] cprisciunè Virgenijnè sajnaj. Moraliscet nzijretè , se flaketè e t'pèreanunit , e tendimevet Dialit , tè descirevet kechiavè t' pèr mbrendscimevet , nukè bagnienè gia t'derejtevet

[88] pò i bagnenè ma tè cuüem. *Possi Aarrè ndè furrè.*

III.I.8 Tue paam pra i maζi Hüj , se populü tijnaj ndè Missirt isctè giξξè herè c'kusceluem , me fedighetè rea , prasctu me tè paret sijelè tè Kambesse pèr tu avitunè Mosessi *vettè , e sciof* eotünè i foli , e i urçenoj tè nzierrè kepuzatè , pèr gni scegn sa i cuüem duhetè me kjanè Nierij chi dò meu avitunè Tinèeot. Possi bani Jesu Christü cur desc me laam kambetè Apostujet scenjtene t'vettè. Gieg Mojsessi , e nzuer kepuzatè , Ateherè i ξξà eotünè . *Unè jam Hüji Atitjtü , Hüji Abramit , Hüji Isaacut , e Hüji Jacobit*. Kam paam tè kechiatè Populit tim , chi pò geli ndè Missijt , e giegia vajnè tijnaj cundrè t'parevet tijnaj , due me tè derguem Faraonit pèr tè nzierrè Populinè tem; ξξà Mojsessi , kusc jam unè eot pèrtè bam ketè punè tè maζè , ξξà eotünè unè jam me tü , ξξà Mojsessi , ndè me pevetcinè pèr emenitè atij , chi pò me dergon , chisc tu ξξoem ; ξξà zosünè , *Une jam , aj chi jam* , ξξueji aj chi ansctè me kaa derguem tü , kù ansctè emenitè tem pèr giξξè herè. *Eze , e mbèliζ tè paretè Israelit* , e bani me dijtunè , se unè po due me i nzierrè , scerbetüret ndetè sijet janè ; e me ta eze tè Faraoni Reg e ξξueje se ke pèrte ezunè pèr trij dit ndeper sckretetijt , pèrse kesctu pò dò Hüji üt , me i bam sacrificiè ; ξξà Mojsessi eot nukè kanè me mè bessu_ ; i ξξà eotünè , lesciò mb' ζee Prutekenè , chi ke ndorè. Mojsessi , e lescioj mb' ζee , e ù kçüè ndè gni giarpenè , se

sil'it Mojsessi iku , i ξξà eotünè , Merrè pèr biscti , Mojsessi , e muer e ù kξüè ndè gni prutekè.

III.I.9 ξξà ende eotünè Mojsessit , *sc tierè dorènè tande ndè gijt tand* , e sc tier Mojsessi , e nzuer jasctè plot me zgebbè , i urξenoj eotünè , chi se riu ta sc tierè ndè gij , e nzuer scendosc. Ndè mos tè bessofscinè ξξà eotünè Mojsessit ndè pèr scegnètè pare , bam tè düjtinè , e se as atij ndè mos bessofscinè bam tè ntrettenè , possi ndiek.

III.I.10 *Mer ujit se lümit* , e derξ pèr mbij ξeet , e giξξè ata , chi tè jesse ndè lümt ka me ù kξüem ndè giak ; ξξà se riu Mojsessi : *tè lutem eot nukè jam ghiuhetar , chiüsc djè , e paredjej , e c' cuur folè scerbetorit tit , jam ghiuhe ma se mbajtunè , e se fesctirè , ξξà eotünè : Cusc bani gojenè è nierit , ò cusc trajtoj te pa ghiuhenè , e tè scurçeninè ? Atè chi scef , e tè verbeninè ? As une : ezè pra , e unè kam me kjanè ndè gojet tandè , e kam me tè mpsuem chisc tè flac* , ξξà Mojsessi : *Dergò kà ee me derguem. Ketu bani se iξenohetè eotünè* , e ξξà Mojsessit. *Gnjè Aaroni velaui Levitè* , ka ghiuhen' è mirè , e bagn' me dijtunè , e ka me tè dalè pèrpara mb' uξee , ξξueji giξξè chisc tè kam ξξanè se aj ka me folè Populit mbè vend tand , e ti kè me folè me mue , ξξuperè ende merrè ndorè tandè , me tè sijet ke me bam scègnietè ; Gieg' Mojsessi , e foli me tè vjeherrit tui ξξanè se i duhej me vottunè ndè Missijrt , e aj i ξà , tè Ijir mè giξξè eemerè.

[89] **III.I.11** U vu , Mojsessi mb' uξee , e i erξ pèrpara Aaroni velaui i tij , e si ù panè ù muerrè ngrükè tue ù ruξξünè huaea pèr pach. Mojsessi ligieroj me tan' giξξè sej i kisc folunè eotünè. Te dü folnè t' Parevet Populit , tue bam pèrpara tünè scegnietè , i bessoj Populi , e ù fal ndèrse Tinèeot se pò pomendej sè kechiascit se tünè.

III.I.12 Si erξè pra pèrpara Regit , te dü velaenè Mojsessi , & Aaroni i lüpnè prej pjessèt se Hüjtit Israelit tè lescioje me vottè Populinè Israelit pèr uξetè trij ditè , me i bam Sacrificie ndè skretetijèt . Pèrgieg Faraoni se nukè dij atè Hüj , as nukè doj me bam chisc pò i lüpekescinè prej pjessèt se tijnaj. Pò iξenuem cundre Populit , urξenoj t'parevet sctepijssevet , chi ma fort tè ngermojnè Populinè e Israelit ndè punetè tünè , tue hjekunè atè ndihmè , chi ù pat ξanè , Büku , me tè sijet mbesctielinè baltenè , e pichinè Tuletè tue ù ngarkuem spenzenè atünè , me gigante tünè giξξè sej patnè m'pari eacon me marrunè prej Regit. Patnè tè maξ tè ξimptunè kesso puneje ata punetorè , e votnè tè Regi meu nekuem mbè ata , chi urξenuekescinè. U Pergieg Faraoni , se pèrse porrijnè n'cotae pò ù epinè ato urξena , me bam uξè ndè pèr skretetijt , prasctu isctè mirè tè mos rijnè puscim : pò tè fetgohescinè. Si ndienè ketè fjalè tè kechiè ù nekuenè Israelitetè mbè Moisesnè , tue ξξanè se kisc ξanè Regit ξξikenè me tè sijet tè prit atünè fütne. Mojsessi foli me Tènèeonè , tue ù lutunè tè giagnè mengij atij dami. eotvnè i urξenoj , chi baseke me tè velaat Aaronè , tè kξegnie kè Regi Faraon , e pèrpara tijnaj tè bagnè scegnetè , chi eotvnè i kisc urξenuem.

III.I.13 Bani Mojsessi tè parenè scegn tè Prutekesse kξüem ndè giarpenè , tue elesciuem ndorè mbè ξee , bani kejò punè tè maξ mreculij ; as gia mangu Faraoni bani me ξξirre dü Scdrig , tè sijtè me vepera tè Dialit , banè meu kξüem ndè giarpagnie prutekatè tünè , tè sijatè ende ata i lesciuenè mb' ξee. Ma giarpenij Mojsessiit pèr pini giarpagnetè irenez , e tè dukscim t'atünè Scdrigie , e prej si si ù ciue ù kξüe pruteka possi mpari. Chiendroj Regi ndè m_tvet tè kechiat me mos dasciunè meè lanè Populinè , possi jù pat lutunè.

III.I.14 Urξenoj eotünè Mojsessit , chi me pruteke tè tijnaj , tè percasse Ujetè lümit , e si preku ù kξüenè ujenatè ndè giak. Ata Scdrig ende e banè ndè gni tjeter uje , prasctu nukè ù lecund Faraoni me baam sa i kisc urξenuem eotünè.

III.I.15 Urξenoj eotünè Mojsessit , tè kξegnie kè Faraoni me tè lüpunatè vet , e ndè mos giejtè , tè pèrcassè se riu ujenatè , e ù mbusc Missiri me Bretech. Banè ende ata Scdrig Bretech , bani Faraoni me ξξirre Mojsessnè , e i ξξà tè hjekè andüj ata Bretech ,

se kisc pèrtè ζανè tè lijir Populit me bam sacrificiè. Bani Mojsessi sa i ζζà Faraoni ,
[90] issili nukè mbajti fjalènè vet .

III.I.16 Urζenoj eotünè , chi Mojsesi me pruteketè vet tè pèrkit pluheninè e ζeut , gieg Mojsessi , e duèlè sciumizè e pa gnichunè stenizasc , e Mijeasc ζerezasc. Ata Strig kerkuenè me baam ende asctu , pò smujtinè. Andaj reffüenè , se isctè pèr vertütè Tinèeot giζζè chisc bantè Mojsessi. Nukè ζa eotünè Dialit me bam Mijeatè achia tè voghela , asctu chi tè scioffemè na , se giζζè chisc bani pèrsipèri isctè vecessè , pèrse pèrmettontè eotüne ; e Diali vettehej nukè mundetè , as pak , as sciùmè . As me ketè tè Katertenè calesim ù pendue Faraoni. Ndonessè ζà tè lijir me bam Sacrificiè Tineeotr , pa mos dalè Missirit , possi desceruekescinè. Ma Mojsessit nukè i pelchiej , tue jù dasciunè me vottè , kè eotünè kisc urζenuem. Ndèr kachia , e mbarini .

III.I.17 E pensta sceplakè , e kjè murtaja , e ζenet , e tjerè baghetiè tè Missirit , kü lenghim pa mos prekunè scerrijtè , ò stansetè Israelitevet. As pèr ketè kechiè ù kζüè Faraoni : Andaj , e mberrini , e giascta sceplakè.

III.I.18 Urζenoj eotünè Mojsessit , tè derζignè mbè Eerè gni grusct pluhènè , e pèr vertütè Tinèeot ù c'trij ndèpèr Messijrt , e ù banè dò Kakuscia , e plaghe ndèpèr giζζè Missirassit , se silascit patnè tè maζ tè ζimptunè e merèij. As prasctu sù nderruè Faraoni se kechiascit se vet.

III.I.19 Dergoj eotünè tè sctattenè menij , chi kjè Brescenè , Bumbulimè , e vettetimè. U duk se per ketà kisc me mbettunè Faraoni penduem ; ζζirri Mojsessnè , e refüejti se ka bam mpcat , tue chiendruem volendetse Tinèeot , e jù lut tè pusciojnë ma tue munduem. Mengoj menia , e Faraoni tepere ù ngurue , e mbet ma i kech se mpari.

III.I.20 E tetta prutekè kjè kazadrenisc , tè sijt brijtinè baarrè , e lissatè , e giζζè chisc kjè tè blerè ndè Missijrt . Paressè goditej ajò punè , Mojsessi bani me dijtunè Rejnè , pèrpara Bujarevet vettè tè scetepijssè , tè sijtè jù lutnè , tè bagnè sa pò urζenontè Moissesi , paressè Missiri tè scretetohej. Regi ù volendet tè venè me bam sacrificiè , chi ζζojnè , me ketan' bessè tè lijnè bijtè ndenè pusctettè tijnaj. Mojsessi ζζà se giζζè kanè pèrte dalè , e pèrse Pruteka , e Kazadrenjet kjè , me dam tè maζ chi baane , vecè vum Regi roe , ζà tè lijir tè vejìnè , Atenitè e bijtè. Ma tè issinè ndorè tijnaj Baghetia.

III.I.21 Urζenoj eotünè Mojsessit tè ciognè duertè prej Chielscit , e mbeloj Missirè me Njegulè , essila kjè achia , e ndandètè , e erretè , sa pèr sa chiendroj gniani nukè pa tjeterinè , as nukè ghuzojnè meu lecundunè assi vendi , chi iscinè. Pò ndritentè Diei ndè Israelitet. Faraoni urζenoj tè ζζeritetè Mojsessi , & Aaroni , e ù ζζà , tè venè giζζè ku tè dojnè jasctè Baghetijscit , chi [91] tè rrijnè pèr Pengh , se kanè me kζüem. Mojsessi ζζà as gni ζij ka pèr tè mbettunè. Faraoni urζenoj ndenè tè marretè kressè tè mossi dalè ma pèrpara. Mojsessi i gieg.

III.I.22 Foli eotünè Mojsessit , e i urζenoj tè bagnè me dijtunè Israelitètè , tè banhenè gatij asso natejè se vertetè , se kiscinè me dalè Missirit. E si issili dò Populit se vet tè huagnè , prej fchignescit , e Mijscit , Ene t'Aarta , e tè Rgianta , e tè tjerè cafsce tè pà c'mueme ; Pèrse ata kanè me ti ζanè , pèrse unè , ζζotè eotünè kam mej bam me jau ζanè , e kam me urζenuem ma tè mbramenè Menij , essila ka me kjanè , me bam me dekunè giζζè tè parèlemitè Djelm' t' Missirit ; Birit se Regit , ndjerè mbate tè Robit , asctu ende ka meu goditunè sctanssevet , e baghetivet , chi kanè scpettuem menijet se parè , e kesctu ù godit , ndèpèr tè vraamit , chi bani Faraoni bijet Israelit , tue porositunè Mamizavet me i mbütunè , herè tue i bam me i setijm ndè lümt tè Nilit , e possi ζζonè nukè rnoj motti me mbütunè femijnè e Israelit mbijssè ζjetè muej , e mbas Mojsessit , as ndogni mà nukè ù mbüt , prasctu pèr gni paghetè kessaj punè , dergoj eotünè ζietè sceplakè Missirasset , tè silatè rnuenè ζjete Muej , e ndèvone i mbüti ndè Det , possi ende ata mbütnè femijnè ndè lümt Nilit ; ζζonese ndè Muejtè Chiersciorit , ù banè Ujenatè giak. Ndè Kornik kjè sceplaka e Brettechiet. Ndè Gusct' sceplaka e Stenizavet.

Ndè Brümitè parè e Mijæavet. Ndè Brümitè düjtè Moortja e stansevet. Scenè Ndreut Varretè. Kescendelscit Brescini. Ndè Calenduer Kazadrenjtè. Ndè Fruer Niegula. Ndè Mars pèr trij dit moortja , e tè parè lemet Djelm. Missirassit i guttèscine atà tè Israelit tè delinè Missirit , e tè vejne kè tù pelchientè. Israelitassitè ndrè kachia , lüpnè Enè , e cafsè tè pa cmuemè , e Missirassitè me giççè vol_det jau çanè sa ù lüpnè vecè tè veejinè.

III.I.23 Duèlè pra Israelitassitè prej Missirit me tè gniehunè 600 m. me tè maç ghaemend : me atàn' gian' tè silenè eotünè , possi eoti giççè cafscevet , e si giucates i derejtè , urçenoj tè bajnè me vetehe , giççè chisc tè pa cmuem , Aar , e Rgiant , pèr gni tè kçüem tè fedighessè tünè , chi patnè ndè Missijrt pa mossu kjanè detuer. Dittenè ù prij pèrpara gni sctülè Niegulè , e nattenè n'ejarmi , e si emberrijnè mbè Detitè kuch , mbassi Mojsessi bani vratè , preku Detinè me pruteket , issili ndè ciast ù cel , e bani uçè , Israelitevet , chi pò ikescinè : e si pa Mojsessi Detinè daam , me speresse mbè Tènèeonè , kjè i pari chi hini , e mbas assi Aaroni , Josvè , e Salef me giççè tè tjerè sciumizè ; andaj Missirassitè , tui paam se sckuenè pa ndogni dam , tui ndiekunè mbas scpinè , hijnè ende ata ndè Det , pò ujenatè ndè ciast ù pèreienè basckè , e i mbütne giççè . Mbet Faraoni me 600. Coccij e me 50. m. Kuaλ , e me 206. m. Njereetè t' Armatissunè ,

[92] Armetè tünè sctüm mb' çee prej Eerescit kjenè mbeleçè prej Israelitescit , pèr urçenitè Mojsessit , issili si i Armatissi , mè tà hini ndè sckretetijt 10. dit ndè Prijl' , tue bam me dijtunè giççè Populine , tè banej gatij , tè haj Kingne Pasckessè , tè sijtè ndè tè katermbèçjetet Hanè tè atij Moji , e hangherrè , e banè tè sckuem , e pèrtè jù falè Tinèeot , i kenduenè gni kankè , chi bani Mojsessi. *Tè kendojmè Tinèeot , pèrse ngusceλuescim ù nalzuè , kalinè , è kaluerrè , e sctiù ndè Det. Exodi 15.*

III.I.24 Mbassi ù festuenè Pascketè , ù danè andüj , e mberrinè ndè Madiant , ku gietnè ujenat' è Marathit , te içuna , ù nekuenè me Mojsessnè , issili ù kscilue me Tènèeonè , issili kalæeoj gni zoppè druu , tè silenè sctiu ndata uje , e ù banè tè ambla. Si ù danè assi vendi emberrijnè ndè Helimt , ku iscinè 70. lissa Palmasc tè pa frujtè , e mbas andaj tue ù menguem gieλa , raa ndè m_d Populit pèr vorbat misci , e tè chiepevè , ndè Missirt , folnè kech cundrè Mojsessit , e Aaronit , tue ççanè se , kisc me kjanè ma mirè pèrtà , t'iscinè duekunè nder Missiras ghinë , se me decunè atü unij. Mojsessi me lot vò tè eotünè , issili i çà fjalè , se ka me i gietunè gieλè , e se kisc me kjanè bukè derguem n' Chieλscit , e asctu kjè. Ndenatenet ù duk buka e Chieλse ndè fuscias , chi ççojnè Manna , e iscinè dò kochiè si voesseje se ngrijmè , e possi kochiè n'gruni pa lekuree , scija etij isctè , possi e bukesse lulejet se mijeλit , me mjaltè : pèrdittè si issili dò mbèliçtè ndenatenet heret , pèrse si tè nzentè Dieλi çenè c'krijej , e kusc mbèliçtè ma teperè ndonessè tè gutej mbetè mbeleçet , jò prasctu scpij ma teperè mbè sctepij assi , chi mangu mbeliçtè : ende ruejtèkescinè gnij dittè pèr tjeteret , e giagninè plot me krumba : kjè scembeltüra e Scenjtit Sacramentl Lterit. *Bukenè prej Chieλscit ù çæe , ò eot , chi kaa ndè vettehè giççè dorè scijè.*

III.I.27 (sic) C'kuur duèlè Missirit , ndjerè hijnè ndè çetè Pèrmetuem roçnè 40. vjet , e ndatè mot ççonè se nukè ù tretnè Petekatè , as Kepuzatè , pò ende si raa as gni çemb ngojeje , as nukè jù ritnè ççuetè , as krippi. Mbas andaj Mojsessi hippi mbè Maltè Sinaït , kè gninoj 40. dit , e 40. net , e meritoj me marrunè Lijnè e Tinèeot ndè dü Derrassa n'guri , gni Derrassè mbaj , urçeninè me dasciunè Tènèeonè , me giççè mend , me giççè eemerè , e me giççè scpijrt , e me giççè fuchij , e küj calæeonetè ndè trij urçena. I parij t'sijet ansctè . Me açeruem gni tè vetteminè Hüj , Crijves , e scelbues 2. Me mos marrè emeninitè Tinèeot pèr tè n' cottè. 3. Me scenjtenuem Festetè. E düjta Derrassè mbaj urçeninè me dasciunè Fchignenè , possi vettehenè ; e küj isc daam ndè sctattè urçena : chij janè me nderunè Atenè , e Amenè : Me mos

[93] vraam : Me mos Curuenuem . Me mos vježunè , e Cuscuerem : Me mos descmuem reescim : Me mos descuerem gruenè huej. Me mos descuerem , giane huej.

III.I.26 Mojsessi trajtoj gni Arke druje se pa kalbscimè , pèr urženitè Tinèeot sctiu mbrenda Derrassatè e lijssè , gni Anè Manneje , e žžonè se ende prutekenè , e me ketan' Arke , assi rož eotünè me baam pèr ndihmetè Populit vet , i mreculij tèt mežaa , e tèt mreculuescimè , Pèr 40. vjet chi kjenè Israelitetè ndè skretetijt nuku mengoj manna , essiła tue ù mereitunè , hijnè me folè kech pèr Mojsessnè , tue ù raam ndè mend pèr vorbatè miscit , chi hangerrè ndè Missijrt , Hužera , e Chièppè , tue kjam fort ižunè ; ndonesse Manna kisc gižžè dorè scije. Tue ndiem Mojsessi nekimetè tünè votte kè eotünè , tuè jù lutunè ti hich atè barrè tèt Populit , pèrse ma nukè pò mundej me duruem ; eotünè i žžà se kisc mej soditunè me Misc. Erž gni e mažè sciumizè Felaneasc ; bajtunè me mjessterij t' Engijet , tèt sijatè tue fluturuem dū kuut nalt žeut lihescinè meu eanè prej Israelitesc : rnoj dū dit kejò giae , e ù nghijnè gižžè. *Ma ende gieła , e tünè isctè ngoje tünè , e menia , e Hüjit , sdrippi mbij tà , e mbütti tèt majmitè tünè*; žžonè se me gni ejarm tèt cpejtè , me tèt sijet ù dnuerrè , ma tètèr mcatenuemitè , e Corpenatè tünè , giümza djegunè , pèrse kjenè vorruem , žanè vendit emenè kù ù godit godia , tue ù žžirè vendij vorrevet. Vettè Mrija Motratij , foli kech pèr Mojsesnè ; e kjè chiertuem me zgebe , e ndè pèr vratetè Mojsessit kjè lijruem , folnè ende kech ata tèt tre vettè , chi u patnè žžanè Chorè Dathan , & Abiron , andaj tue kjanè ndenè Sciattorretè tünè , me graat tèt tünè , e me bijt , ndrè sütè gižžè Populit kjenè prej žeut gižžè pèrrijm ; ende pakeè mbas andaj , erž gni zjarm n' Chiełscit , chi dog 250. vettè assisc , chi ù mbajtinè me tà.

III.I.27 E pèrse ende tèt tjerè folnè kech pèr Mojsesnè , tue žžanè se aj bani me dekunè , atàn' gind , descnè mej sctijm duertè ; aj vottè kè Tabernaculi , e eotünè dergoj gni ejarm , issiłi dog 14. m. e sctattèchind vettè. Jevrejtè jò prasctu ù penduenè , me ato castighimè : Pò ende kžüèkescinè se riu efišsinè kech pèr Mojsessnè , tue i siełè ndrèr skretetijt : ngermuem vunijet , e hetijet , vecè tue ngranè Mannè , essiła ma ù kisc mereitunè.

III.I.28 Dergoj Giarpagnè chij eijnè , dissa pèr dekè , dissa dekescinè. Vottenè kè Mojsessi , issiłi pèr urženitè Tinèeot bani gni Giarpenè Tucci , tue ciuem mbè gni Druu , mbè tèt sijłt ata tèt plaguem si soditekescinè , scendoscescinè. Kù Giarpenè Tucci , i pa helm , ciuem mbè Druut , kjè scembełtūra e Jesu Chrisctit. Vum mbè Druutè Crüjsè , mbè tèt siłt tue soditunè tèt plaghuemitè

[94] prej Giarpenit se Ferrit , ndrèr mpcattet , tui lüpunè sisc tèt lijr scendoscenè , possi ka meu žžanè mbè vendtè vet.

III.I.29 Atè Giarpenè bajtinè gižžè herè me vetehè Jevrejtè , e ruejtinè ndjere ndè mottè Regit Ezechiel , issiłj urženoj tèt cpricsej , & tèt ckrihej , pèrse Jevrejtè , i epinè ndrèr possi Hüjit , e Ižulatruekenè me tån' , e kejò ansctè gniana arressegnesc , pèr tèt siłet eotüne nukè bani meu bam Nierij gni Engielè pèr tèt na cpèrblem , as ndogni tjetet Creatürè : pò asctu desc eotünè sceculinè , sa gni tèt veteminè birrè vet e žà , e ù miscenuè , ndè tèt deliret krahenuer tèt eognessè , Becuemè , asctu chi ti gniffinè pèr tèt vertetè Hüj , e cpèrbleš' , chi tèt mos felichiescinè ndè Ižulatrijt , possidescnè me baam ndè Giarpenit , ndè mosse ntretkescinè , tue passunè dasciunè mej žanè atè ndrè , chi pèrkrit Hüjit cpèrblešsit tünè biscevet , žeut tèt silenè punè eotünè nukè dò. *Ndeerè tème nukè kam me ja žanè cuj.*

III.I.30 Si emberrini usceteria e Israelitevet ndè gni vend ndè skretetijt Sim chi žžojnè Cades , atü nukè pat uje Populi , e foli kech mbè eacon pèr Mojsessnè , e Aaronè , pèrse i kiscinè nzierrè Missirit me duekunè heetij ndè skretetijt. Ata votnè ndè Tabernaculit , jù lutnè Tinèeot tèt giagnè mengij. Urženoj eotünè , tèt mirrinè populinè me vetij ndaj gni Rassè , chi pèrpara gižževè ta pèrkissinè , se assoje kisc pèr tèt rježunè

uje , se silit gižžè kiscinè pèr tè pijm meu ngigniunè ; Asctu bani Mojsessi , prèku gniherè mbatè rasse , e pèrse ù ndèrdü , sduel uje ; se düjti i duel uje mejaft. Peratè faj chi bani Mojsessi , pèrse ù nderdü , i žà eotünè pèrpendesse tè mos hijgnè ndè žeetè pèrmetuem. Eude fejej Aaroni , e pat atè tè gnimendè castighim mbij achia , i urženoj eotüne , tè vej nde gni Mal chij žžojnè Hor , ndè megietè Edomit. Mojsessi , e duesci petekasc , se Priftenijssè e ja vesci Eleazarit t'bijrt . E Aaroni duich tue kjanè 123. vjetsc , tè parenè dittè , tè giasctit Muej , issiži anscetè e para ndè Cornik.

III.I.31 Ndevonè tue mbeležè Mojsessi Israelitetè mbè breghtë lümit Giordanit , ù καλεονj gižžè sa mbahej ndè libertè Deutoronomijt , ndè tè sijlt anscetè scruem , chisc bani eotünè pèr Populitè vet , e urženimetè lijssè tijnaj , tue jau žanè Levitevet tà ruejenè atè librè ndaj Archet pèr descnignenij , tè fajetorevet. Tue pam Populi se pò vej ndè Maltè Abarim , gižžè ju vunè tue ndjekunè. Ma Mojsessi me dorè ù bani scegn , atünè chi iscinè se largu , tè ndalescinè , e vecè dissa assisc se paresc , tè ndalescinè ndaj tan'. Si emberrini kesctu ndaj Malt , žà tè lijrt bujerijsse , e mbet Mojsessi , Giosveu , e Eleazari vetteme. Mberrijnè mbè vendt , chi ù kisc urženuem eotünè , e tue ù marrè ngrükè , tè tre me tè ma maal , e scegne tè dasciuna , tue paam se pò dažhescinè , [95] e tue mos mujtunè meu daam gniani tjeterit ; žžonè se erž gni Ree e c'pejtè , essiła rembej Mojsesnè , e scrpuu ndè gni fuscè , ku maa curraj nukè ù paa , e kesctu duich Mojsessi pa mos kjanunè paam , asctu urženoj eotüuè , chi tè mossè ažerontè Populi pèr Hüj , tue kianè mpsuem Jevrejtè me Ižulatruem.

III.I.32 Duich pra Mojsessi 120. vjetsc , e Populi e kjau pèr 30. dit , kjè Profetè i holè , pèrse eotünè , i foli ngoja ngoja , kjè i pari , chi scroj Testamentnè Plak , tue daam ndè pensse libra , chi ù žžonè Pentateucon , kessò fjalejè pentè , chi Gerchisct , e Arbenisct dò me žžanè pense , e Teucon , dò me žžanè Zoppa Letterè , andaj janè pense Libra.

III.I.33 Genesi ndè tè sijet scruhetè tè eanetè fijił' tè sceculit , e tè Scuimuemit.

III.I.34 Essodo ndè tè sijet anscetè , tè daletè Populit Israelit prej Missiri.

III.I.35 Levitico ndètè sijet janè scerbetüretè Levitevet , me sa duer sacrificia , e gižžè urženij Levitevet.

III.I.36 Numeri , pèrse atü gnihenè Tributè , chi duelè Missirit , e καλεοhenè 42. tè baana ndè pèr Skretetijt.

III.I.37 Deuteronomio , chi dò me žžanè Ligia e düjtè.

III.I.38 Me keta uržnoj ceremoniatè , e eaconevet , chi percassenè scerbetüresse Tinèzoe , e mbij achia Ligijetè me tè sijat kisc pèrtu ruejtunè aj Populè. Na ban ende me dijtunè pèr Messijnè , chi atèherè ende kisc pèrtè aržunè , tue na καλεουem ndata Libre , chisc kiscinè e Profetètè pèrpara tijnaj me frümetè Spijrtit scejnt bankescinè pèr scembeltürè , possi duketè ndè Scala 11. Lig. 11.

III.I.39 Tertuliani *nde cap. 16. 17. cundrè Prak. žžotè. Fjala gižžè herè ndè Cuvissetè Nijereet ka sdrippunè , e folè c'kur Adamit e ndjerè mbè Patriarchet , & Profetet , ndè giümè , ndè Passechürè , ndè Ndivenense , tue nderechiunè urženinevet se eani , e ndjerè pèr jetetè jettessè chisc kiscetè pèrtè ndjekunè cajscè tè pa sossuna tue nampsuem.*

III.I.40 *Gen.cap. 3. E per gnia si ndienè eanè Hüjit , chi scetitentè ndè pèr Parrijsit ndè fraschij mbas mjesse diteje. S. Augustini me sciume Dottore žžonè , se atèherè cur eotünè foli Adamit , & Evesse , tue i dvuem n' Parrijsit , Birij Hüjit kjè vesciunè ndè fachietè Nierit , tè dokscimè , e tue folè si Nierecitè ndeghiuescim , si cur tè provon petekatè , e uženè , chi kisc pèr tè baam cur kisc pèrtè aržunè ndè mottè Miscenuemit. Pèrse possi vettè na žžotè ndè *Essod. cap. 33. Nierij chi mue scefnukè jet giaal.**

III.I.41 *Genesis cap. 22. Paascè Tènèsonè fachiè , n'fachiè. Scejnt Dionisi de Divinatione Nominum lib. 2. cap. 24. ξξotè se Birij kjè aj , chi ù muer pèrbalzaè me Jacobnè Profete , e kjè scembeλtūra ,*
[96] e Christit chi kisc atehere pèr tè aržunè , i prekunè , e i paam.

III.I.42 *Gen. cap. 8. A mundign' meja n'fscefunè Abramit chisc kam pèr tè baam , chi ka pèr tè kjanè ndè Gind tè mažè , e tè fortè , e pèr tu becuem ndè tan' gižžè farà i žeut : essia punè vertetète me tè aržunitè Jesu Christit.*

III.I.43 *Genesis cap. 49. Tue kjane Jacobi afferè moortse , ξξirri bijtè vet , t'sijet pèr tu calæuem kur kisc pèr tè aržunè Messia ξξà , Nukè ka me menguem urženi Giužignscit , as Krüetè sjetulet se tijnaj ndjerè tè vignè aj chi ka pèrtu derguem , e aj ansctè chi pò pressenè Gindja.*
[Arabisch]

Se sijascit fjalesc duhetè me ξξanè , se tue kjanè urženj , ò Regeniia tünè menguem c'kuur se erž Christit , ende Messia ansctè praa aržunè.

III.I.44 *Deut. cap. 18. ξξà eotünè Mojsessit , tue folè pèr Messijnè. Gni Profetè kam me ciuem ndèr tà , mjedist velaænenet tünè , mbè ghasset tandè , e kam me vum fjalet' e mia ndè gojetè tijnaj , e ka meu folè gižžè chisc kam mej urženuem : E aj chi tè mos ndeghiognè fjaletè , chi ka me folè aj pèr emenitè tem , unè kam mej paguem. I S. Hieronimi ξξotè se ato tè ξξietè plaghè me ato tè žjetè urženimè , me tè tjera cafscè , e misteria , chi janè ndè Essòdit ; gižžè mbaanè t' aržunitè Christit eotit Tinè.*

III.I.45 *Levit. cap. 26. Kam me ezunè ndèr juu , e kam me kjanè Hüji üüj : e ju kini me kjanè Populi em. Kejo Profetij fort e celè , curraj nukè kjè vertetunè mbè tjeter , jasctè Jesu Christit Hüjit Tinè.*

III.I.46 *Nu. 24. Ka me l_ üli prej Jacobit e ka me dalè pruteka prej Israelit , e me raffunè Krenatè Moabit , e me cprisciunè gižžè tè bijtè Sethit : & Idumea pronetè tijnaj : Rreemi , Sej falenè Anemichet tijnaj : e Israeli trimenisct ka me veperuem ; prej Jacobit ka me kjanè aj chi eotenon , e dvier tè lanat' e Giütetse.*

[97] **III.II** Ieta e Davidit Profete

III.II.1 David Profeta i pare , e Krüetè gižžè Profetevet , kjè i birij Isait , ò Jesseut ; Davidi leu mbas si ù krijue Sceculi 3000. vjet ; e pèrpara se vintè Christit 1000. vjet. Mbas Diluvijet 1360 vjet. David d' me ξξanè i zghežunè , pèrse kjè zghežunè prej sineeot , e vum mbè vendtè Saulit , chi jù pat baam hain Tinèeot , e prasctu tue kjanè ende Davidi i vogheliž ; vottè Profeta Samuel mbè sctepijte t'Atit Davidit ndè Betlemt pèr urženitè Tinèeot , me lüem pèr Reg , e tè Printè tue kjanè Davidi mai vogheli ndèr tè tjeter , e mbajinè pèr ma tè paa vejüesciminè. Andaj cur i lüpi Samueli , gižžè i duelè pèrpara gniani mbas tjeterit , atè lüentè Profeta pèr Reg ndogni sisc. Ma Samueli gižžè i dvoj , è tue pevetunè atè isc ma tjeter , ξξà i Ati se ansctè , possi ma tè voghelinè , e tè pa vejüesciminè , e kiscetè vum me Delè , e pèr urženitè Samuelit , e bani me aržunè , e ndè cias prej Profetet kjè Davidi scekruem pèr Reg.

III.II.2 Kjè Davidi plot me tè mirè , e fort i ξanè pèrtè vescteruem , cafscetè chi kiscinè pèrtè aržunè. Kjè pacuer i burtè. *Pomendu , ò eot Davidit , e gižžè se butit se tijnaj.* Kjè i dasciunè , i derejtè , e plot me spijrtit Scenjt , e tè miratè tijnaj , chi janè forza , e Dritta e Profetijse. *eotünè dritta eme , e scendetja eme.* Psalm. 26. Tue calæuem vettè Saulit , se me duertè vet kisc c'küem Aara , e Luagn'. Kjè kankètaar i fort' , è tue raam Arpesse , ò laudessè , duontè jasctè Djemenitè Saulit tè sijtè , e munduekescinè atè kžehj prej sineeot , e tue i pelchüem vjerscatè , scroj Davidi 150. Sal. Chi mbahenè ndè keta Vjerscia.

[98] *Kendoj Salma pensežjetè*

Mbij chind : e vjerscia mij

Düü , giasctè chind e çjetè

Pa cater : ndè Arpe ù bij.

III.II.3 Ndè tè sijn pèr früme tè spijrtit scejnt ; celè calæoj pèr tè leemitè amesciuescim tè Jesu Christit. Tè Miscenuemité tijnaj . Pessimete , e tè ngialunitè. Mbij achia scroj ende tè düjtenè Librè tè Regenignet. Pò culotentè çeut' e Atit Davidi atehere , cur Sauli isc nzanè ndè luftetè Filistejet , t' sijnl ende scerbüekescinè tre tè tjerè bij tè Jesseut , velaèenité Davidit , prasctu Isai , ò Jesseu ççirri Davidnè prej Grigie se vetje , e dergoj me gielè , me paam velaèenité : e tue kjanè ndè uscterij paa Davidi gni tè içunè Gigant pèr emenè Golia , armatissunè si kisc hie sctatit vet giasctè Cuutisc , e gni pelambè.

III.II.4 Duhetè me dijtunè se Cuuti ansctè se paluemit se berrülit , e ndjerè ndè majetè ghiscit ndermjetscim se doresse , issili ansctè maj ghiatti chi ansctè , e caterta piesse , e sctatit Nierit mirè goditunè , tue passunè si issili dò ndetè ghiattetè vet cater kuut. E ndè chüetè bagnienè , cur nierii ctriyn duerte sa munden Crüch.

III.II.5 Kuuti Scenjnt , me tè sijet ligieron tè scruemit scenjnt. Ka gni pelambè teperè pèr mbij kutitè çeut. Kjè pra Golia giasctè kutisc e gni pelambè nalt , chi vignenè me kjanè giasctè cuut , e sctattè pelambè kutit se çeut ; kesctu tue ù dasciunè meu vescteruem kutitè t' scruemit S. Ezech. cap. 43. vers. 13. *Kejò Masse , e Lterit , ndè kuut tè derejtè , chi ka gni kut (chi ansctè i çeut) e gni pelambè .*

III.II.6 Hintè Golia nder tè düü uscterijnt , e sctij beleg Regit , me giççè uscterijnt me leftuem vetemè ; me bessè chi Populi i atij , chi tè ngaçegnègnè t'isc dobitess' , e i eotij Populit atij chi tè jesse mujtunè. Ndonessè Sauli Reg pèrmetontè tè bijenè me sciunè tè tjera çunetij atij , chi tè dobitentè , as gia mangu nukè guzontè cusc me dalè ndè mejdan me atè tè pèrbijm.

III.II.7 Davidi tue paam maçesctijnè ketij bani eemerè , e pèr metoj me leftuem me Gigantinè. Regi tue ndiem gni eemerè kachia tè maç ndatè Dialè e bani mej siele pèrpara , e urçenoj chi Davidi tè jetè vescuinè ndè Armetè Regit. Ma Barijçi , tue mos kjanè mpsuem mej bajtunè , i duesci sctet , e tue marrè ghessofçinee vet tè Barijssè , me krahenoscetè vet ndè tè sijet pat sctijm pensse gurè , e me Baet ndorè vottè meu pèrpjekunè me Gigantit anemiknè vet. Issili tue paam Davidnè ndè petekatè Barijsse , tè pa armè , vecè me Baet ndorè , i ndü kech se pèr as gia nukè pò [99] e mbajinè , tue derguem gni Barij , si cur tè vejme raam Chienit ççà , me maçesctij , Eja kehàn' se kam me çanè miscetè tat eogiet Ajrit , e sctanssevet çeut. Pèrgieg Davidi , une pò tè sciof se pò vjen me maçesctij , tue sperüem mb' Armè , e fuchij tandè. Ma une pò vign tue sperüem mbè emenité Tinèeot t' Israelit , e me ndihmet tij tè hüjenuescimet chisc pò kujton timue , ka meu goditunè miscit tit tue ù baam gieła e eogiet Ajri , e sctanssevet çeut.

III.II.8 Giganti vintè prej Davidit , ma kü tue marrè gni assi guresc , chi isctè ndè krahenoscet me vetij , e tue vum ndè Baet , jà c'krepi Gigantit mbalè , e tue chittunè pèr çee , ngau e me spattetè tijnaj i preu krüetè. Tue paam Filistejtè dalè nkrej ma tè fortènè uscterijssè tünè , giççè eunè fijl me ikunè , e Sauli tue i ndjekunè sciunè sisc mbüti tue marrètè begata Dobij. Davidi tue i marrè Armetè e Golijsse , i sctiu ndè Tabernaculit , e krüetè scpuu me vetij ndè Jerusalem.

III.II.9 Ndèr saa pò hijntè ndè Jerusalem mbas Dobiè , Vasceatè kahè skontee ndè Valè , tue kçüem , kendojnè , tue ççanè , Sauli vrau gni mije , e Davidi çjetè mije : se sijet cacsceje ù ndee ndè Sault gnij maç zmijr , e tè paa dasciunè cundrè Davidit : Andaj ù godit dittenè nessescmè , chi Djemenité munduenè Saulè pa mescerier : ma Davidi si kisc eacon me Arpet , ò laudet , i zbuttentè ato mundimè : atü Sauli , tue ù sctijm ndè tè semuutè , pèr tè mbeluem scerregijnè , e tè paa dasciunitè , sctiu Paterscianenè chi pat ndoorè , mbè Davidnè me mbütunè : ma Hüji eot , chi pò ruentè

Davidnè pèr calscè tè mbeçaa , enzuer asso botteje. E tue vottè zmijri ma paret ndè Saul , ξζirri kūj bijrrè vet Jonatan , e giçzè Femijnè e sctepijssè , atà vrisinè Davidnè. Ma Jonata fort miku i Davidit , achian' me giçzè emere foli metè Ater Saul , sa e zbutti. Andaj Davidi tue eanè besse pèrmettessè Saulit , chi bani Jonatessè birit vet , tue baam bee me mos ngaam ma Davidnè , kçej pèrserij ndè Sarait Davidi , tue i zbutunè Saulit atò mundimè , chi pò i epinè Djemenitè pèr herè.

III.II.10 Sauli tue harruem pèrmetessenè , chi bani Jonatessè birit vet , ende se dūjti sctiu paterscianenè , pèr ta mbüttunè Davidnè : Ma eotünè , e n'zuer. Tue ndjekunè Sauli ndè zmijr ma fort se as curraj , Dergoj trimatè vet me eanè Davidnè ndè sctepijjtè vet. Atū me sandergijjtè Micholit , se sciochiesse Davidit , chi kjè bija , e voghelè , e Saulit , e jò e maçeja chi i kjè pèrmettu_ cur mbütti Golijnè , scpetoj , tue ù djergunè ndèpèr gni Balcuè , tue ççanè trimenijssè , se pò lengontè semuutè ndè sctrat , ndè tè sijlt goditi gni scembełtūrè , asctu chi mirè fili tè bessojnè ata scerbetorè.

III.II.11 Hinni Davidi ndè Ramatat , e atū ndegn , me Samuelnè Profete me leuduem Tènèeone , tue Profetizuem. Sauli si ndjeu se si è kisc nghegnüem vettè e bija : meniscim i dergoj gind' se riu mè eanè Davidnè ndè Ramatat : Ma gindja si [100] e paanè nukè ezunè , pò jù avitnè , e me tàn' , e me tè tjerè Profetè euunè fijl' me leuduem Tènèeone. Sauli tue mos paam gindnè me kçüem , dergoj se dūjti trimatè , me eanè , e meja scpuum. Ma ende ketà tue mos giegiunè chisc ù kisc urçenuem Sauli , ù basckuenè , me tè paret , e giçzè se bascku leuduekescinè Tènèeone me Profetè.

III.II.12 Ndevonè cujton Sauli vettè me vottè : Ma ende aj tue paam Davidnè , me Samuelnè , e tè tjerè Profetè , me gindtè vet kè leudojnè Tènèeone , aj ende tue ù duesciunè petekasc se Regenijssè , ù baa basckè me tà , tue leudu_ Tènèeone. Achia forzè ka scembełtura , e sciochenia e mirè ?

III.II.13 Kçej Davidi e vottè kè Gionata Miku i vet i fescimi , tue ù nekuem cundrè Atit tijnaj , se pa faj pò e pèrçij : Gionata tue ù laam mbet , e i çzà se sciumè herè , pat cunderstuem me Saulnè Atenè vet pèr mbij keto tè kechia , ma Sauli ende Gionatessè , pèrse mbahej me Davidnè , kisc chiełuem tue sctijm mpatèrscianè me vraam , achia isctè rittunè e kecheja ndè Rejnè Saul.

III.II.14 Ma tuè vottè Davidi ndè Giütetè Nobè , kè pat ndegniunè Abimeleku Prift , e tue i lüpunè Bukè , ende Sablienè Golijssè. Pèrse Abimeleku , tue ngusceluem Davidnè i ça buket se mliatevet , Sablienè me giçzè nderè. Achia kech ierç Saulit saa urçenoj , chi Abimeleku Prift tè jetè vraam me tè tjerè 85. Prifdtenè , tè vesciunè giçzè ndè peteka tè scekruemè , tue rrenuem giütetn' e tünè tè Nobè.

III.II.15 Andej Davidi vottè ndè çeetè Tribù , se Giudessè ndè vissetè sckreta , e mbè keto vissè mirè fili erçnè tè velaenenitè , me giçzè femijjtè t' Atit vet , me sciumè vetè tè tjerè , fort tè pèrcujdescim ndèpèr detürè , e vobeijjtè meçaa , pamos passune si me j paguem , tè sijtè , e mbarrijnè mbè 400. vetè kjenè prej Davidit nguscelu_ , e ù baa Chieffalia , e eotij tünè.

III.II.16 Andaj Archangeli Gabriel cuur jù fal Virginessè Scejntè , tue e vescteruem se kisc pèrtè kjanè Ama , e Iesu Chrisctit , t'sijlt , *ka me çanè eotünè felijnè Davidit Atit tijnaj , e ka me Regenuem pèr jettè* : sicur tè ççoj se kisc pèr ta ndiekunè pèr siss' , e tè kessaj jettè ndèpèr giakt : e tè spijrtit tue ngusceluem , tè ckusceluemitè , tue kjanè pa faj pèr eanè prej Ievrejscit. *E nikè tek unè jù , chi pò fedeghij , e kam meu çanè puscim , ende me kanè pèreanè pa ndogni faj.*

III.II.17 Tue kjanè Davidi ndè skretetijjtè Areth gie se Filistejtè kiscinè reçzuem Giütetnè , e Ceilamit ; pèr urçenitè Tinèeot e scperessenè , chi kisc mbè tà , ndonè kiscètè pak uscterij , vottè , e i hoch atà tè eanè reçç , e dobitti Anemiknè me laud' e ndèr. Si ndjeu Sauli se Davidi pò gindej ndenè atè Giütet ; Desc me vottè me reçzuem. Ma Davidi tue dijtunè se chisc kisc ndè mend pèr drittètè Tinèeot , iku me gindtè vet : E

si emberrini ndè sckretetijtè Engadit : Atü Sauli me trij mij vettè , vottè me reçzueuem : Atü Davidi

[101] tue ù nfsceffunè ndè gni tè mažè , e fort tè erretè spelè. Sauli tue ù larguem gindjet se vetè hini vettemè ndattè spelè , pèr nevojetè vet tè natüressè. Atü Davidi jù avit Saulit , asctu chi tè mos endien ; ei preu gni zoppè Petekut se tijnaj , tue mujtunè udob me vraam : Ma ende ketà bani me tè nderdüm , tue ù penduem ndè ciast. Pèrse nukè duhetè Niereæet , chi janè vum prej sineæot pèrtè paret tanè , as petekunè me mossu prekunè. Muu ççxonè se eotünè çà Davidit pèr pendesse ndè plechienitè vet , chi tè mos è ngrohinè petekatè tijnaj. Tue i giettunè pèr ketè punè Sunamitidenè Abisag , chi tè mos diss' se ftofeti. Pèrse vertet anscètè , se nierij *me atò punè chi fejen , me atò ende ka me kjanè munduem.*

III.II.18 Mbassi duel Sauli scpellet , duel ende Davidi , tue ndjekunè , e tue i folè m'ëaa , i ççà , ò Reg , e eoti em. Sauli kçeej fetürenè , Davidi , tue ù prugniunè ndjerè mbe çee ndericim i ççà . Pèrse ndegon atünè chi tè çxonè , se unè pò due tè kechienè tandè ? Gniè mujta udob me tè vram , e nukè bana ? Sodit petekunè tand preem ? Kesctu mujta ende me tà baam Kreesse. Ma eotünè mosse çasctè me scitijm unè duertè mbè Rejnè , tem , e eotnè tem. Si sossi Davidi fjaletè vet pèrgieg Sauli : A eani üt anscètè , ò David biri em ? e tue ciuem eaanè Sauli kjau tue ççanè. Ma i derejtè jeè ti , ò David se jam unè. Une tue me passe ti baam sciumè tè mirè ; e unè tü sciumè tè kech. Tue i raam ndè mend Saulit fjala e Samuelit. Kuur Sauli , e muer pèr peteku tue ja schierrè. Tue i ççanè Samueli , se kesctu eotünè kisc pèr tè daam Regenijnè tijnaj ; tue ççanè tjerevè prasctu perserij ççà Davidit. Ta dijsc pèrte vertetè , se ti kjè me kjanè Regij mbe Israelit. Prasctu bane bee , tè mos me ngac' bijtè e mij : i pèrmetoj Davidi me bee , e ù daanè.

III.II.19 Pèrserij kçej Sauli ndè chiuertetèvet , e zmijr cundrè Davidit. Pèrse tue ndiem Sauli , se Davidi isctè ndè sckretetijtè tè Ziffit ndè majetè malit Achilè , vottè me trij mij vettè me eanè. Ma Davidi ù dorg' e nattenè hini ndè uscterijtè Saulit ndenè Sciartortè , cuur pò flij Regi , me giççè uscterijtè vet , e me sciojtè vet Abisaj , i ncioj Saulit Patèrscianenè ndenè krüe , e Burijlenè me uje , e nukè ù ndienè.

III.II.20 Tue kjanè Davidi mbè Malt , ççirri meaa Abnernè Chieffalijn' e Saulit , tue pevetunè , à pò flen'. Pèrgieg Abneri cusc jeti chi pò ççerret , e nukè len' Rejnè me fjetunè ? ççà Davidi. As jetij ndoscta , maj parij uscterijsse Israelit ? chi kee barrenè sogiesse Regit. Pèrse pra jeè achia i harruem ? Ta dijsc se ndenè sciatorte tijnaj kjè gni Nierij , chi mujti mè vraam? Pà sodit , se Patèrsciana ndenè krüe , e Buriila e ujit , chi kjenè ndenè sciatorr' nukè janè atü , achia sa mujti ende me vraam : Meriton mortnè , me giççè sogie pèr ketà tè pa

[102] cujdes kachia tè maž.

III.II.21 Sauli gieg ligieratenè , e gniofti Davidinè pèr eant. Pà ndè saa pèriculè isctè kjanè. ççà à eani üt anscètè , ò David biri em ? Pèrgieg Davidi , emi , em eot , e Regi em. Pèrse me perèè emæot , chisc tè kam baam ? Munjtunè Sauli fjalescit se Davidit ; ççà pò refüej se fejeva : Nuke tè pèraa maa , pèrse pò e gniof se vecè pèrtè dasciunè me falè jetenè ; ççà Davidi , dergo kand' e te marrè Patèrscianenè , se eotünè giççè , cuj si te ketè baam ka meja kçüem ; e kesctu puscienè e sckuenè.

III.II.22 Ndonesse Davidi fort i mirè e dij se kiscete ende pèrtè gelijtunè , e asso kohejè nukè kiscètè pèr tè passunè ndogni tè kechiè , tue i passunè eotünè pèrmetuem , se me mot kiscètè pèrtu baam Regij Israelit , atèherè kur Samueli , e lüejti pèr urçenitè tijnaj , as gia mangu lefton sa mundetè pèr pjessètè vet me scpettu_ ; tue ù dasciunè giççè herè meu marrè vesct se ndè punetè Tinèæot pèrtè miret tanè duhetè ende prej nesc te dasciunè , e veperu_ , e jò Nassip. Prasctu vottè Davidi me giasctè chind sejmen kè Regij Gethit , ndè çæetè Filistejet , tue mos ù sdaturè mbè fjaletè Saulit , tue kjanè i

luejtesc_.

III.II.23 Sauli nder kachia raa ndè luftè me Filisteit , e kjè mujtunè , tue mbettunè kech plaguem mbè Maltè Gelboè , kè ù baa lufta , ende pèr tè mos raam ndoorè Filistejet ξξerri vetehenè m'spattet , e tue mbettunè pak giaal , se sielet se vet ; ù lut gni Sciatteri tà mbüssè pèrtè mos pessuem : issili Sciaterè scrpuu kumetitè Davidit , tè mortse Saulit , tue cujtuem se kisc mej bam tè falè. Ma kjè pèr urženitè Davidit vraam : Pèrse kiscètè scitijm duertè mbè gni Reg tè lüem , ò scekruem pèr pjessetè Tinèeot.

III.II.24 Ndèr kachia ù ksciüè Davidi me Tènèeonè , issili i urženoj , chi tè vej me gintè vet ndè Embron ξeu i Judessè , kù erže Plejtè ξeut , e e lüenè mbaalè fächie pèr Reg : possi pat baam Samueli nfescefàè , e Regenoj ndè Embrot scattè vjet , e giümzè : e mbassi bani sciümè dobij cundrè Filistejet , Moabitte[Jet , e tè tjerè Ižulatrè , kξej ndè Jerusalem. Atü tue scettitunè gni dittè ndèpèr Sarajtèvet : paa cundruel Bersabeenè gruenè Urijsse Eteut , chi kisc baam sciümè tè mirè Davidit , essila pò lante scatnè ndè Sarajtevè ; achia i pelchiej saa ndè ciasm dergoj pèr tan' , me tè silèt raa ndè mpcat.

III.II.25 Mbet Bersabea me baare , endè bani Davidnè me dijtunè , issili leftòj , chi Uria tè vej , e tè pèrèihej , me Bersabet tè sciochietè vet ; tè mbahej nfcsefunè femia. Ma Uria curraj nukè desc meu pèrèiem , tue gièttunè sciümè mahanè. Prandaj Davidi ξà gni Letterè Urijssè , tà scpij Joabit Vojvodessè uscterijsse vet , tue i urženuem me tà , chi ndè , tè paret luftè , chi tè eihej fijl tè vijm Urijnè mbè ma tè kejt vend atè lij krüetè ; tè silenè punè gižžè mbaroj

[103] Joabi , e bani Davidnè me dijtunè se Uria mbet ndè luftè.

III.II.26 Mbassi mbet Uria urženoj eotünè Natanit , tà pevesse Davidnè , se chisc pendessè duhej atijnaj , issili tue passunè sciümè ξen' , e tè grabitentè gni tè vetemenè tè gni t' vobeku ? ξξà Davidi meriton moortnè aj chi tè ketè baam atè punè , e deleja ti kξenej catersijesc teperè : ξξà Profeta. Ti Reg jee , aj chi kee baam kachia tè kechiè. Pèrse , tue passunè gni ξee ndè dorè , morè Bersabenè burrit vet Urijssè , tue i ξanè moortnè. Prasctu ta dijsc pèr pjessetè Tinèeot se pèr mort' , chi ξae Urijsse kaa me ù cjuem ndè Fist tand' gni e mažè luftè , e Moort. Pèrse ξunove Bersabeenè gruenè tijnaj tineèè , ende tüü ka me kjanunè , cusc tè ξunogne tè tuatè mbalefachie sceculit.

III.II.27 Kξej ndè vettèhe Davidi , e tue gnioftunè fajne e vet , ξξà unè Reffüej se fejeva cundrè Tinèeot , e tue ξξanè Davidi keto fjalè me gižžè schissè , e tè ξimtunè tè eemeressè vet. Natan Profeta pèrfrümetè Tinèeot i ξξà . eotünè tè ndejej fajne , e pakunè giaa cafscè pendessenè. Prasctu ndonè meritovè moortnè ,tà dijsc se nukè kè me duekunè. Ma biri üt eanè mpcattit ka me duekunè. Andaj keržini duich tè scattentè dittè mbassi kjè leem , tue baam Davidi tè mažè pendessè. Kesso Bersabeje ani leu Salomoni. Kjenè rježunè 40. vjet tè Regenijssè tijnaj , e scattèžjetè kisc se isc leem , cuur duich Davidi ndè Jerusalem ndè 27. dit ndè Kescendel , e kjè vorruem ndè Kesctietè Sionit. Ndjekenè Profetijtè tijnaj.

[104] **III.III** Profetiit e Davidit profete

III.III.1 Mbassi puscioj Davidi uscterijscit , e ma teperè possi ξξonè mbassi paa Engelinè vraas , mbè Lametè Jebusejet , tue mbettunè lenghimi : Ateherè tue kξüem spinenè tè Kanjtunavet , e eürevet sceculit : Vu krüetè me sciümüem ažerimnè Tinèeot , e urženinee Priftinenijssè , te kanketarevet , e Levitevet , tè sijlenèdò mbè vendt' , nde Kiscetè Tinèeot , e jò vecè bani gatij landenè , chi ansctè Druutè , Guretè , Hecurità , Rgiandnè , e Aarrè : pò ende cafscetè Spijrtit : tue gnimendunè Psalmatè , tè silètè kendohecinè ndè Kiscè , tui daam tre Kanketarevè Asaph , Etham , e Hemam.

III.III.2 ξξonè se Davidi sctemangunè ndè Cameretè vet ndè cujtimè , e nesseret parè drittessè hijntè Eera pèr balconi prej anet se Aquilonit , e lecudentè drežeeitè Arpesè , ò Cestesse , essila i rij vierrè mbij krüetè scuret , e kesctu tue ù chiu_ n'giumi plot mè Spijrtit Scenjt , mir' Arpenè , e gnimendentè , e ndertontè Salmatè mbij ato

cafschè , chi kisc nattenè cujtuem. Mu endè ξξονè se Davidi parè , se mirtè giumi ξξoj atè Salm. 107. *Cioù nguscelimi , Cioù laudeja eme , e cestè Ciohemi ndenatè heret.* E kesctu ma holè , e ma mposse , e me ma tè maξtè c'kuem , tè tjerè Profetevè cujtontè , jò vecè tè miscenuèmitè ; pò ende tè ngialunitè , tè hippunitè mbè Chielτ , e nguscelimetè Parrijssit , tè silatè Chriscti kisc pèrtè ξanè Fescimet vetτè : Andaj pèr atà kξielètè tè paam , e tè folè tè Hùjenuescim , baam Davidit , ξξonè 2. Reg. 23. 4. *εοτινè mue me foli possit dritta , e ndenatijessè , cur leen Dieλι ndenatènet paa Reen' ckrepen :* profetizòtè herè si cuur tè flit vetτè : Herè si cuur tè flissinè Profetètè : Herè si cuur vetτè Aati amesciuescim tè flit prèj Chielσcit :

[105] Herè si cuur tè flit Chriscti.

III.III.3 *Psalm. 2. unè ani* , tè silenè ata dojnè me vraam , ù vuscè pèr Reg , si niereεia , *prej si* , chi dò me ξξanè prej Aatit pusctuescim , *pèr mbij Malnè Scenjt tè tijnaj* , dò me ξξanè mbij Kiscetè Giuξijet , essiila possi Mal kù ma parè Dieλι cur del ckrepen , tue kjanè ma teperè atùnè Chriscti derguem , tue predicuem urξeninè tijnaj , chi ansctè Dijeja , e Ungìlit , i ξξonè Kiscesse , Sion , pèrse cujton nguscelimm' e Tinèeot.

III.III.4 Asctu ende εοtùnè , dò me ξξanè Aati , *ξξà mue* , e cuja fjalè ansctè tè baam *Biri em jee ti* , ndèpèr natüretè Hùjenuescimè , *unè sod* , chi dò me ξξanè jetet se jetesse pèrse ndè amescimt , nukè ansctè as tè sckuem , as tè arξunè , pò giξξè t'afferè , *leva tüü* , dò me ξξanè fjalènè , Aatit tè gnimendunè pèrse , *i amesciuescim Aati , i amesciuescim Biri , i amesciuescim Sprijrti scejnt.*

III.III.5 *Psal. 18. Chielτè* , chi janè Apostujitè , ndè pèr tè ndrittunitè naltè , e tè Chiellet me gni te mposse prej Chrisctit , calezojnè me predichimte tünè *nguscelimmè Hùjijit* , dò me ξξanè tè Chrisctit εοtit Tinè i gnimendè me Aatit ndè Hùjenijet , & veperatè , tè Niereεijtè , chi janè , tè leemitè , Pessimi , Moortja , è veperatè vertütsè. *Ndè Dieλιt vu sciattorreëvet* , dò me ξξanè εοtùnè Jesu Chriscti , vu ndè Krahenuertè Virginesse corpnè vet , possi ndè gni sciattor , kahè erξ , me mujtunè Scecuλinè , e Dialinè , possi gni tjeter ξanderrè scratit se vet , meu pereiem me Natüretè Nierit , e me S. Kiscè tè vet , *prej kuppè se Chiellet tè daletè tijnaj* , tue kjanè prej se naltit se Chiellet , si gni tjeter Gigant ndè pèr forzetè maξè , me tè sijet veperoj , achia tè meξaa mreculij.

III.III.6 *Psal. 20. O εοt ndè vertüt tande ka me ù gheεuem Reg* , flet Aatit chi ndè vertüt tijnaj , chi ansctè fjala , e miscenueme ka me kjanè ngusceluem Regi Chrisct , cur tè ngia31letè , e tè rij mbè tè djaξtet Aatit ndè Parrijssit , ansctè ξanunè mue pusctetja mbè Chielτ , e mbè ξeet. Ani tue ù kξüem prej se kechijscit ξξotè : *frujtinè tünè ξeüt kee me duarunè , e farenè tünè bijscit se Nierecet.* Frujtinè tünè tè ξeüt nukè ka me kjanè ndè ξeetè t'gialevet : ma possi lissatè kechij ndè pèr frujti tè tüne tè kejt kanè me ù fctijm ndè εjarm' me giξξè fareτè tünè , e vepera , chi janè ndjekessitè , *ke mei duarunè bijscit se Nierecet* , sciochieniet se Derejtevètè tè sijtè possi tè vertètè Niereε janè scerbüem me arressüetè tünè.

III.III.7 *Psal. 21. Hùj* , i giξξevè possi Crijues , ma teperè , *Hùji em* ndè pèr hijrt e bijenijet , &c. *Sodit prej meie* hijm ndè t'iξunè , *pèrse me lesciovè* ndè duertè Jevrejet *Hùjt em kam ξirre dittenè* mbè Crùjt kohetse nandè , prej Mjessedittè , *e skee me mè giegünè* tè mos Crüchiessohemi pèrse , *ù desc Chrisctit me pessuem* pèr tè cpèrblem fisnè e Nierit. *E unè* , chi jam ma i maξi i giξξevè , *jam Krümb* ; mbajtunè pèr Scalèbaltè ndaj Jevreit , essiila punè ù pà ndè

[106] tè raffunatè , ndè tè pèrchielunit , cunoret se merchignavet , &c. *c' mignenia* , e *Nierecet* ndè tè pesctümet , sceplakuemit , Calemit , *dvuem Polemit.* Pèrse Populi me mbajti pèr as giaa , e ma fort zgoξnè me. Lesciuem Barabbane se mue , &c. *Sperej mbè Tènéonè.* Atenè amesciuescim pèrse ù baa birij Tinèeot , *tà nzierrè* nduertit sonasc. Kesctu ξξojnè Jevrejtè pèr Ironij Crüchiessuenè Jesu Chriscnè.

[Arabisch]

III.III.8 *Depertuenè duertè mia , e Kambetè mia , cur Chüchiessuenè Chriscnè.* Profetij fort e kçielètè. *Gniehtinè giççè esctenatè mia , pèrse tue ctriym Jesu Chriscnè mbè Crüjt , me achia forzè ù duknè giümtüretè , e esctenavet , achia saa mundescinè me ù gniefunè. Daane ndèr vetehè Petekatè mia , chisc banè Sejmentè cur danè petekatè Christit , catter pijessesc , & pèr mbij petekut tem , chi kjè Gunèea , e paa chieppunè , sctijnè seort kuj pèrkit. Chisc sckak kanè me sctijm Jevrejtè , tue kjanè sciume mot pèrpara dukunè prej Spijrtit scenjt , e pèr dittè i zghiçescinè ndè Sinagogatè tünè.*

III.III.9 *Psal. 39. Me sciùmè mendürè kjè pèrmetuem Chriscti Messij ; ma teperè Mojsessit , Exodi 33. kur ççà Hüji , Fachieja eme ka me tè prijm e kam me tè deftuem giççè tè miretè , e kam me tè gnioftunè pèr emenit , e kam me tè vum ndè Biretè gurit , e kaa me tè ruejtunè , e diaçta eme. Tessijenè pèrmetesse , tue cujtuem Davidi , paa ndè spijrt se Hüji Atè kisc pèr tè derguem tè bijrrè vet ndè misct' , issili bijri ççonè fachieja , e Djaçta , e Hüjit e Emeni i Hüjit. E pa ende atü Davidi nde Spijrt , se Chriscti kisc temluem Kiscenè , mbè gurtè Feesse , e si doj me vum nevè tè fescimitè tijnaj ndè biretè gurit tè giut tijnaj , (pèrse guri isctè Chriscti) Kahè roç paga , & cpèrblèmit tinè , kesctu ende pèrmetoj Mojsessit. Deut. 18. Cur ççà eotünè. Kam me n'ciuem gni Profetè , mjedissit se velaæenet tuvè mbè gasset tande ndèr niereçijt , e kam me vum fjaletè mia ndè Gojetè tijnaj , e kaa me folè atünè giççè chisc kam mej ççanè tüü , possi bani mbè uçetè Emaussit , tue cele tè scruemitè dü Discipujet . Giççè keta tue paam Davidi ççà ; Tue prittunè , pritta Tènèeonè , e me pèrgiegi , e paa se giççè kiscètè pèrtu vertetunè , prasctu c'toj kanè paam sciùmè e kanè meu trembune , e kanè me sperüem mbè Tènèeonè.*

III.III.10 *Psal. 49. Hüji , i Hüjavet , dò me ççanè ende Giucatessi i Giucatesset. Exod. 22. Ndè kjoftè i nfsceffunè Cussari , i eotij setepijsse ka me ù ndene vum Hüjavet , chi dò me ççanè Giucatesset , e ka pèrtè baam bee. eotünè eoti ünè i eotenijet kaa folè , ma para me t'arçunitè vet nde misc afferrè vettè ndè vettehè , possi ende me Profetet , [107] possi ççà S. August. Mbè sciùmè duer motij foli ndè Profetet.*

III.III.11 *Tue folè ani pèr dittètè giüchit ççotè Hüji , eoti üne Jesu Chriscti , ka me arçunè mbalè fachie mbatè vend tè Malit Sinait ; kü mpari çà lijnè t' Ungilit. Ma nukè vjen pèr moortscim meu raffunè , e i lig possi s'arçunit se parè : Mu ma i bucurè , e bucuria etij ka me i arçunè Malit' se Sionit , pèrse atü ka meu deftuem i ngusceluescim , ndè reetè Chielet , e nukè ka me hesctunè , possi bani pèrpara Pilatit. Ma ka me giukuem , e me ferfuluem giüchinè cundrè fajetorevet. Ezeni tè malecuem ndè ejarmtè amesciuem , prasctu c'ton tue ççanè ; ejarmi pèrpara tijnaj ka me pèrveluem , e pèrpara tijnaj furij , e brescenè i foortè.*

III.III.12 *Psal. 65. Ghaemoniu ndè Hüj giççè çee. Tue paam Davidi ndè spijrt tè cpèrblemitè , e giççè sceculit robijet se mpcattit , me ghaemend ççerret giççè Gidnè mbè ghaemend , e gheem , ççuejni Hüjit , eotit Tinè Jesu Christitj : sa tè foorta janè veperatè tua , ò eot , te sijatè bani mbè tè cpèrblemit tanè , tue ù baam Nierij ; ndè sciumuzetè vertütse satè , tè pa gniefunavet mreculij ; Giççè çeu , chinese ende tè pa Feete , açerofscinè tüü , possi Hüj , e Nierij.*

III.III.13 *Psal. 67. Cioftu Hüji , e ù pèrderçscinè anemijte tijnaj. Ketu flet Davidi pèr mbij tè miscenuemitè , Pessimètè , tè ngialmitè , tè Hippunitè e tarçunitè Spijrtit Scenjt , e tè tjera tè mira tue jü falè Hüjit pèr tò. Kendoni , kinese Chrisctit , possi Hüjit , issili hippen , possi Nierij , pèrse si Hüj ; nukè ansctè vend kü nuk ansctè Hüj , prasctn as ka kè hippen , as kè sdrippen , Mbij Chieletè Chielet , issili ansctè Chieletja è Empirit , ndè tè sijt chiendrojne giççè te tjeretè , e ansctè maj nalti. Prej se dalit mbè Maltè Ulignet cundruel Jerusalemit. Imbreculuescim Hüj ndè Scenjtenitè tijnaj , chi janè Apostujitè , Martujitè , e Dottoretè : Hüji Israelit ; kinese i Parrijsst ,*

issili chiendron ndè gni tè lum tè paam , tue ù marrè vesct i gnimendi emenè , Paass' &c. *Aj vetè ka me çanè vertiit* , e t' ngialunit , *e forzè* , & paa mortit , prasctu pra *bekuem Hüji* , e eoti ünè Jesu Chriscti pèr giççè tè falatè tijnaj , e tè mira tè baamè.

III.III.14 *Psal. 68. Scpetomè , ò Hüj , pèrse me bijnè ujenatè ndjerè mbè Spirtit tem* : Flet Davidi prej anet sè Chrisctit pèt ndihmè , e tè spetuem ndè pessimetè tijnaj tè foortat : e pèr mundescitimtè anemichiet , tue na grisciunè nevè ndè durim mbè scembeltüretè tijnaj , tue lüpunè spettimnè , *Unè ani vratenè temè , & u banftè Trüessa e tüne* , &c. tue pèrmettuem tè fala ndeerse , *Kam me leuduem emenitè Hüjit*. E pèrse tè pèreanatè meçaa , janè mbè scembeltüretè ujenavet , e janè trij duersc. Gni dorè janè , si Perrognetè ndè rendtè Scijenavet , cuur lümi

[108] hjek mbas vetij lissa , &c. Ma ndè ciast Ungietè , e mengon : kesctu furia e Populit , tue ù pèrèiem gniani me tjererit , ma cpejt sossetè , e pendohetè. E düjta tè pèreanetè e Hippokravet , e ansctè mbè scembeltüretè Lechienit kçelè pèrjasctanè i pelchüescim , pa mos mujtunè meju mattunè fundi , e tè kçeletite. Se tretti tè pèreanetè Chieffalijvet ansctè mbaale fachiè , prasctu vien scembelüem valevet Detit , te pascime , e tè tmeruescimè e mbaalefachiè. Tè trij keto duer se pèreanasc pessoj Chriscti. Tè pèreanetè Populit cuur ççanè : *Crüchiessoè , Chrüchiessoè* ; Tè Hippocrevet , chi kjenè Farisejetè , tè nfsceffunatè , mos banej te pèrèi_ ndèr Populit. Tè Chieffalijvet , chi kjè Pilati mbaalefachiè. *Gniè Nierij. E çanè pèr giellet teme , tè iççunitè , e ndè Het teme me ngignne me uffulè*. Chi kjè mbè Crüjt , *me t'iççunè pèrèiem* , cur ççà : *pò me vien het* , ndèpèr pèr descijrt' chi pat pèr tè scelbuemité tünè.

III.III.15 *Psal. 71. O Hüj giüchitè tat epja Regit e tè derejtenè tandè t'bijrt Regit*. Giççè kü Salm ansctè temelitunè mbè pèrmetesset baam Sinèeot pèr Chriscnè Messij , e pèr Regenijtè tijnaj tè amesciuescimè , tue mos mujtunè mbè tjeter scegn meu vertetünè , tue kçielè vettè eoti ünè Jesu Chrisct , cur ççà Jevrejet *Mbè chisc mendürè Davidi e ççerret eot ndè Spijrt* , &c. mbè kàn' curraj vertetetè? si cur me ççanè : *ka me sdrippunè si sciù ndè basket* , &c. *ka me eotenuem gni Deeti mbè tjeterit. Parè Dieleit chiendron emenitè tijnaj* , &c. *ka me leem ndè dittè tijnaj giüchi , e te plotete Pajssè* , &c. *kanè me açeruèm giççè Regenijt' è çeut* , &c. e atà nukè duhetè marrè vesct pèr Regenijtè kessaj jettè , tue ççanè vettè Chriscti : *Regenia eme nukè ansctè kessò jette* : pò pèr tè Spijrtit , possicur *Roma ndè Armè , chisc mos kaa me fè pèrpara i raa*. [Arabisch]

III.III.16 *Psal. 109. ççà eotünè eotit tim ri mbè tè djaçtet teme*. Mbassi pat caleeum Davidi , chisc kiscetè pèr tu goditunè Populit Giuçignet pèr mortè , chi çanè Chrisctit : Kesctu kü Salm' caleeon trij ndeere ma tè meçaa , chi pat Chriscti , possi Nierij pèr mbij giççè Creatüret. *Dermoj ndè diitè menijsse tijnaj Regenijtè* , &c. *Ansctè ççanè mue giççè pusctetja , mbè Chielet , e mbè çcet*. Se düjti dobiti Priftenijnè t' amesciuescimè , e pèrtè nderechiunè Scejntetè Sacramen tue çanè atünè vertüt'n' è scelbimit. *Ti je Prif pèr jettè , possi urçenij Melchissedekut* , Chisc mossu vertet as mbè Salomone , as mbè Abraamnè tè sijtè curraj nukè kjenè Priftenè : as kjenè parè ülit drittessè , si ççotè Aati amesciuescim fjalessè. *Parè ülit drittessè leva tüü*. Giççè keto tè mbeçaa ndeere çà Aati amesciuescim birit vet , ndèpèr pessimt , e moort , chi duroj mbè ketè jettè. *N' Perrojit*

[109] *mbè uçè ka me pijm , prasctu ka me nalzuem krüetè* , &c. *e i çà gni emenè , chi ansctè pèr mbij giççè emenè* , issili ansctè *Hüji* , *i Hüjenavet* , &c. *eotij eotenorevet e kü ansctè bijri em i dasciuni mbè tè sijlt pèlchiehemi unè*. Ketò janè Profettj si ma tè kçielèta , e tè zgheçunatè , pèrse nukè ansctè fjalè nde Salmat tè Davidit , chi nukè flet pèr t' arçunitè Chrisctit eotjt Tinè.

[110] **III.IV** Ieta e Salomonit profete e profetiite tiinai

III.IV.1 Salomonè , chi dò me ççanè Mpachias kjè birij Davidit Regit , e i Bersabeese

1035. vjet pèrpara Chrisctit. Kùj ansctè aj i Urti Salomon ndè pèr tè maçet dijet , tè tijnaj , e urtij , kesctu çξανunè. Davidi i Ati possaa kjè mberijm Salomoni ndèr mend , e schisse , e çà tà ketè cujdes Natani Profetè , issili tue kjanè fort Scenj , e bani me dijetè tijnaj fort tè urtè , e tè dasciunè , e tè fortè , possi duhetè gnia j verteti Regi. Andaj tue kjanè ende giaal Davidi Ati tijnaj ; pèr urçenitè tijnaj kjè lüem pèr Reg tè Israelit.

III.IV.2 Vottè Salomoni ndè Gabaont , kè isc Tabernaculi , e Lteerij Scecrimit , kè scecroj Hüjit gni mije Bagetij . Ju duk vettè Hüji Maç nattenè cuur pò flij , e i ççà : lüpe giççè chisc tè duesc , se giççè ka me tù fälè. Salomoni lüpi , se tue i passunè çanè Regenijnè , tè silenè pèrtè ruejtunè mirè duhej e maçè dije : Andaj tè maç hijr kiscètè me baam kur ti falentè dijenè : Pelchiei Tinèeot ketà tè lüpunè , e i kçej fjalè. Pèrse tue munjtunè mme lüpunè jettenè ghiatè , beghatij , e dobij cundre tuu Anemichie , nukè lüpe as ndogni kesso punesc , vecè dije mè ruejtunè Regenijnè tandè. Unè tè falign tüü dijenè , chi pò me lüpen , achia saa , as ndogni chi ansctè leem

[111] pèrpara tüü , as mbas kendajnaj mbas teje kaa me leem , as ka me tè gaam , e basckè me ketan' kee mè passe begatij , e tè Maçtè Regenijssè , ma tè maçè se anscte ndogni Regenij , chi janè kjanè pèrpara tüü : ende mbajc' urçenimetè mia , e ndè me scerbefsc , possi me scerbej üt Aatè , jeta jottè ka me kjanè , e ghiatè. U chiuè Salomoni , e kçej ndè Jerusalem : Kù pèr gni tè forzuem , sè eotünè i kiscètè çanè , tè maçè urtij me ruejtunè Regenijnè.

III.IV.3 U godit se erçè pèrpara tij düü graa , e tue kjanè pèrpara tijnaj , gniana sosc ù nekuè , tue ççanè . Emeot pò tè lüpign giüch , pèrse kejò Gruè , e unè gelijgnemè ndè gni sctepij : unè leva gni dialè , e kejò mbas trij dit leti gni tjeter , tue e mbajtunè nadaj vetehe gni nattè , e tue harruem , e mbütüti , e duich , tue paam tè kejtè , chi bani , ù ciue pèrpara drittessè , e erç mbè scratat tem , e cioj giut sim bijrrè tem giaal , tue lanè mbè vendtè tij tè vetnè tjeterinè , chi isc dekunè. Si duel dritta e barçè , e ù chiuessè , tue dasciunè me çanè Gijtè Dialit , e gietta se isc decunè , e tue e vum roe fort , e gietta se nukè isc em bijr ; tjetera paa harresse , tue ciuem eaanè ççà , nukè ansctè kesctu ; Pò Diali j gialè ansctè emi , e i duekuni ansctè üti : Salomoni , tue mos passe godia descimij , ù scerbüè urtjet se vet , tue ççanè letè dahetè pèrgiümzè kerçinij gialè , e sè sillessè dò sosc , tè epetè giümza. Tue giegiunè , e verteta Amè , tue jü çimptinè pèr moort , chi pò i vintee t'bijrt vet ççà. Emeot letè epetè Diali mirè fili assajnaj , se unè ma para due me gelijtunè paa tan' mbè ketè jettè , se me paam bijrrè me marrè ketè moort tè scemptueme. Tjetera Gruè , e se sillessè nuk' isctè Diali ççoj ; As mue , as tüü. Pò letè dahetè Diali , possi ççotè Regi. Tuè paam Salomoni ççà : tè epetè Dialij gialè kessaj , chij desceron jettenè , tue kjanè cafscè e vertetè se ansctè ajò e Ama , e jò ajò chij desceron moortnè.

III.IV.4 Kejò godij pèrpaali urtijnè tijnaj giççè , tue drasciunè ndè pèr tè maçet urtijtè tijnaj , chij kisc çanè eotünè. Giççè Scecuili i bajtekè çunetij , e tè çjeta , achia saa Aari , e Rgiandja mbahej pèr as giaa ndè Jerusalem.

III.IV.5 Bani Salomoni dümbèçjetè Chieffalij ; ndè Regenijtè vet , tè sijtè kiscinè cujdes , jò vecè pèr pajtè Gütetsc , e tè pronevet tijnaj , tue baam Giüch. Pò nde me mbajtunè , e me soditunè Curtetè vet , nde tè sijet spenzohescinè pèr dittè nandèçjetè Masse Mieλ , trij çjetè sosc iscinè majejet se mielit ; çietè Chiee tè mbeçej e te maajm , gniæet t'uschüem , e gni chind Desc jasctè Giaajet se sctansevet , possi me [112] ççanè çij t'Egra , Buej , e spendt tè meçaa ; e paa Pesckut chij bijnè prej Deeti , chi iscgninè gni pjesse e maçè.

III.IV.6 Ndè mottè vet nukè par luftè , pò giççè herè pach : achia saa prej Damit , ndjerè mbè Bersabet , chi iscinè tè düü confignetè Regenijssè tijnaj , issilidò gelijntè possi doj vetè , e pusciontè ndenè Perivoltè vet pa ndogni tmer se cusc , e mereiten.

III.IV.7 Kiscètè Salomoni catterçjetè mije Kual Cocijsc ; e dümbeçjetè mije pèr

Sciale , kapërzej giççè Regenijte t' Dalit , ndè urtijt. Ndè tè catertit ujetè tè Regenijssè vet , eu fìjl Salomoni m etrajtuem Kiscenè Tinèeot pèr urçenitè tijnaj mbè maltè Morijsse ; Kù paa Jacobi Scalènè ; e ku Davidi paa gni Engèlè me spattè nzierrè ndoorè , cuur eotünè , i ndesckoj pèr mpcattè tijnaj Populinè me moortè giasctè çjetè mije Njereè , issili urçenoj , chi atünè tè trajtontè gni Lteer , e tè ban sacrificia Tinèeot. Davidi gieg , e sceftoj atè vend pèr tè trajtuem Kiscene nsi eanè fìjl , e prej Salomonit sossun' è mbaruem.

III.IV.8 Kjè mbaruem kisca giççè Marmori se barçè prej Parit. Endimój Hirassi Regij Tirit miku i Atit tijnaj Davidit , me Druu tè Cedrit prem mbè Maltè Libanit. Endimój ende me 120. talenta t' Aartè. Andaj Salomoni , i fali 20. Pronè ndè çeeetè Galileesse. Rnoj trajtimi i Kiscesse stattè vjet , e giümzè : Mojit se Priilit , e catertit vjet , ndjerè ndè Muejtè Brümit parè e gnit mbè çjetit vjet t' Regenijssè Salomonit , e ndè giççè atè mot , chi rnoj vepera nuku ndie gni eaa halatesc , se Miesctrit , ò punetoresc. Asctu ççanunè : ndò ndepertè cpejtet , ndò pèrse landa vintè se jascti , asctu bucurè punuem , sa nukè kiscetè , chisc mej ctuem teperij. Pèrtè scembebüem Misteria. *Bucurè ngittunè mbè vendtè tünè*. E gni guur scembèltüra e Christit , mbassi e patnè vum mbè díssa vissè curraj nukè mujti meu goditunè : e ndevonè scerbej pèr Drüü , e forzè tè giççè trajtimit. *Baam mbè krüetè Chiüsckut*.

III.IV.9 Kur erç Regenesca Savè me paam Rejnè Salomon i ççà se mbè Maltè Libanit , isctè gni Liss mbè tè sijlt kisc pèrtè duekunè , gni Nierijr ndèpèr tè cujit moort Regenia e Giuçijet kis pèrtu sossunè. Si endieu Salomoni , bani me preem atè Liss , e sctiu ndè groppè tè kçelè , e pèrsipèri bani me baam gni Pesckesuje , ò gni tè mbeleçè ujenasc , e kur Christit predicontè , gni Engèlè , issili turbulontè ujetè , e i pari chi hijntè mbrenda scendoscej assi lenghimi , chi pessontè : E kejo ansctè . *Probatica Piscina*. Kù Christit scendosci gne tè semuntè 38. vietsc *Persè nukè kam kusc me sctie ndè Pesckesujet*. E ççonè se ndè kohet kur giukoj Pilati mbè moort scelbuessinè , ù duk Druja ndè Pesckesujet , e assoje kjè baam Crüchia , e Christit. Spenzetè , chi [113] bani Salomoni mbè kiscet , tue trajtuem gniehinè gnieet e nandè migliogn , e sctatte chind mije Ducat. Si ù mbaruè trajtia , Salomoni mbucuroj Kiscenè , me Enè t'Aarta , e tè Rgianta , e s'jeter duersc fort tè beghata.

III.IV.10 Vu Arkenè Tinèeot me tè fortè maçij ndè Kiscè mbè vend , chij ççoinè , *Scejntenite e Scenjtenet* . Scercoj ndè mottè sctatte dite , chi rnoj tè falunitè Kiscesse , gni eet e dümije Chiee , e gni chind , e düü mijè Desc.

III.IV.11 Kjè fort tè maç tè nalzuemitè Salomonit , prasctu aj vettè ççà ndè Ecclesiastico 1. *Paascè giççè chisc ndenè Dielit : e gnie giççè tè mbraetè* , e ndèpèr ato açeroj Içujetè. *Asseretè Hüjenescia e Sidonijt , e Chamos , Içuli i Moabitet , e Molok Içulij Amonianet* , ndèpèr Graatè atij çeu ndonessè asso koheje , kjè pèrmettuem me marrè sciumè Graa , si ççà Christit : *ndèpèr tè nguruemitè emeressè* : isctè as gia mangu larguem ligijet , meu martuem , me tè tjera duersc , e prasctu Içulatroj , possi bani Adami , issili hangri gieleenè , chi nukè isc çanè , ndèpèr Evenè Gruenè tijnaj.

III.IV.12 Trajtoj Salomoni gni kiscè mbè maltè Ulinit , e ndè tan' vu gni Içulè , chi ççojnè Chamos : e pèrse isc ndè majetè malit giççè e sciffinè cur scecrontè Içujet , e kjè gni foortè scandulè. Andaj eotünè pèr ta chiuem mpcatit , i ngiaali tre Anemich tè foortè , gniani kjè Abad prej Idumejè , e leftoj me eotenuem Idumenè çeenè tijnaj. Tjeteri kjè Razon i birij Eliadit , issili dooj Giütetnè Brussit. I tretti kjè Jeroboami , issili muer t'biirt tijnaj Roboamit , çietè Tribù , e ù baa Regij tüne ndè Samarijt , e i kjè Jeroboamit caleueem prej Abdiet Profetè , issili tue ù pjekunè mbè Jeroboamt mbè tè daletè Jerusalem , pèrpara tij bani Prolèta petekunè vet dümbeçjetè pjessesc , e çjetè jà çà Jeroboamit : possi ti doj mej ççanè se kee , me kjanè Regij çjetè Tribù.

III.IV.13 Ndonelse ma e maçeja pjesse ççonè , se Salomoni bani pendesse ndetè

sosmitè jettessè : as gia mangu ansctè tè nderdüm , se à ansctè scelbuem , pèrse là Içujitè mbè kambè : tè sijtè me Kiscetè tünè , rnuenè sciùmè mbas jetet se tijnaj. Venè roe giççè cusc se gni Nierij achia i urtè , e i dasciunè Sineeot mbaron jeten e vet kachi nderdüscim pèr scelbimte vet ndèpèr Graa. Prasctu bucurè . Kendüj ducketè se Nierij nukè duhetè meu usdatunè mbè Dijet , vecè mbè ndihmetè Tinèeot. Dvich Salomoni ndè vjetetè Crijuemit sceculit 2970. vjet e kjè vorruem ndaj t'Atet vet.

III.IV.14 Ketò Pprofetij , chi ndjekenè janè nzierrè se Scruemit se tijnaj , capit.

30. mbassi pat ççanè : *Cusc hippen mbè CHielt , e sdrippen ; &c.*

[114] ani ççotè : *Chisc emenè kaa ? e chisc emene ka i biri ?* Sodit. Scal. prima Ligierata quarta.

[Arabisch]

III.IV.15 *Proverbiorum capite nono. Dijeja trajtoj veteheessè Sctepij : çendi sctülè sctattè : ka pèrciem venenè , tè silenè pèrçieva. Miretè vesct kejò fjalè pèr Scenjtit Sacrament tè Eucaristijssè , issili ndenè tè pamitè bukessè , e venessè , tè silenè pèrçieva juvè , tue rjeçunè Krahenorit se eotit Tinè Jesu Chrisct Urtja e amesciuescime , e derejtè , possi vettè ççotè : *Unè jam , e derejta , e jeta . Pèrse calæeon punetè si janè ndè vetehe , e jò ndrüscej : Tue kjanè , e verteta gni tè gnimendunè tè Mendse me , atè cafsçè , chi cujton possi ansctè ndè vetehee.**

III.IV.16 *Proverbiorum capite trigesimo , zghiçetè .*

[Arabisch] *Trij punè janè meu tè fescstira , e tè catertenè as pak nukè dij.*

Uçenè Schüpossè mbè Chielt ,

Uçenè Giarpenit pèrbij Guurt ,

Uçenè Barkessè mjedistè Deetit ,

Uçenè Burrit ndè tè rijtè vet .

III.IV.17 Pèr uçetè Schüpossè calæeon uçenè kahè kisc pèr tè hippunè eoti ünè JESU CHRISCT mbè Chieilt , *Uçjuè Süscit se tünè , e Reja e pèræuu ndè vetehe .*

III.IV.18 Pèr uçetè Giarpenit mbè guurt , mirretè vesct , si Jesu Chriscti kiscetè pèr tè dalè n' Gurit se Vorrit kur ù ngiaλ ; e si kiscetè pèr tu Krüchiessuem , si bani Mojsessi Giarpeninè Rembje.

III.IV.19 Pèr uçetè Barkessè nde mjedistè Deetit mirretè vesct jeta , e JESU CHRISCTIT ndèr valetè pessimevet tè kessàj

[115] jetè , tè sijatè giççè herè bajtèkee. Prasctu ççà Davidi : *Se valetè me mbütne mu[e]* , ndò possi ççà aj pèr Barketè Pietrit Kiscet Scenjjetè. *Se meçaa valesc vritetè , e nukè mbütctè .*

III.IV.20 Pèr uçetè Burrit ndè tè rijtè vet , mirretè vesct , tè miscenuemit tè JESU CHRISCTIT . *t'bijrt Nierit ; si pa Masculè mujti vajea me leem : Prasctu meschim nukè e dij , e possi ççotè Scen' Ignatij Mart. vettè Dialit kee kü misteriè nfsceffunè .*

[116] **III.V** Ieta e Iobit profete e Profetiite tiinai.

III.V.1 Profeta Job Passechüra , e durimit , leu ndè Hust , Giütet chi jet ndè megietè Idumeessè , e Arapijssè. I Aati kjè bijscit se Esaut , se pari kjè ççirrunè Johab , e mbas s' Aatit se vet regenoj ndè Emaron , kjè nierij derejtè , i urtè , e æemeruer i foortè ; achia i dasciun'i se derejtessè , sa nukè kisc reem ende pèr gumezij. Kiè fort i duruescim ? Muer gni Arapknè pèr Gruè , me tè sijet pat giasctè bij , e trij bija : se sijscit gniani kjè Emon. Kjè fort i begatè pèr mbij giççè tè tjeret prej se Dalit ; Pat giasctè mije çen , trij mije Devè , 500. pendè Chiee , 500. Gomarè , me tè maçè femij.

III.V.2 Tue dasciunè Hüji maç me e kerkuem ndè æemeret vet permetoj , chi te jetè tenduem prej Dialit ; issili si pat testijr , i dvuer giççè gianè tijnaj me bij , e bija possi ndiek. Tue ndoçunè bijtè , e bijatè tij mbè goste tuk i pari velaa ; prej gnij Bariu

kjè bam me dijtunè , se tue ndoçzè Chieetè ndè laure , e tue kułotunè Gomaretè ndaj tà ù turnè Sabejtè , e giçzè i muerrè , e scerbetoretè giçzè i prenè n'spatet , tue spettuem aj vettemè me prum tè lajmitè. E ndèr saa pò flitke aj i' lajm , e mberrini tjeteri , e i çzà ; ejarmi Tinèeot ù rreue n'Chiełscit , e dog giçzè

[117] çentè , e Barijtè tünè , tue scpetuem une vettemè me tè pruum tè lajmitè. Ende tue folè küü , e mberrini tjeteri tue i çzanè , se Caldejtè baam trij anesc ù turnè , e grabitnè Devetè , e tue prem Barijtè me spattè , unè vettemè scpetova me tè pruum tè lajmitè. E tue folè ende küü , hini gni tjeter i lajm , tue i çzanè. Tue ndoçunè bijtè tuu , e bijatè , tue ngranè , e tue pijm ndè Sctepijtè t'parit vełaa ù ciue gni Eere emenijscimè , e rrenoçj tè cater anetè sctepijsse , essila tue ù rreuem , mbüti tè tuu bij , e bija , e giçzè duijnè , e unè vettemè kam scpetuem me tè pruum tè lajmitè. Atèherè Jobi pèrmüs mbçee , çzà duessunè jam dalè barkut se simè Amè : duesciunè kam me kçüem eotünè çà , eotünè muer , si pelchiej Tinèeot , kjoftè emenitè Tinèeot bekuem.

III.V.3 Ndevonè , tue ù kçüem eotünè ndè pèr pendessetè tijnaj , i kçej düü siesc giçzè sa i pat marre , e çà tè becuemitè prasctu si ù scendosc , ende plaghescit se vet , e lenghimescit se foortasc pat catermbè çjetè mijè Delè : giasctè mijè Devè gni mijè pendè Chieè , e gni mijè Gomarè , e leu sctattè bij , e trij bija , e mbas se kechiascit se tijnaj mbet giaal 140. vjet , e paa bijt'è bijee ndjerè mbè tè catertit brene e dvich pèrpara se vin Christi 1515. scroj gni libre , chi çxonè Job , tè cujatè fjalè janè giçzè tè schissevè fort tè nalta , e aj ctuel tè ngiaalunitè e Dvekunit fort nalt e fort kçelè , tue çzanè.

III.V.4 Job cap. 19. *Unè dij se scelbuessi em ansctè giaal , e dittetse ma bramè çeut kam meu ciuem ; e se düjti kam meu rreçzuem leuret simeje , e ndè misc tem kam me paam Hüjetè , tem scelbuescinè , tem tè silenè unè kam me paam , e süütè mij kanè me soditunè , e jò tjeter ; ansctè ruejtunè kejò scpresse eme ndè gijt tem .*

[118] **III.VI** Ieta e Isaisse profete.

III.VI.1 Isaia Profeta scint' i fort , kjè i biri Amos Profetessè , Gütetjet se Jerusalemit , kjè 800. vjet pèrpara s' arçunit se Christit. Regi Manasse pat pèr Gruè tè moterrè Isaijssè. Giçzè herè ba_ tè Cilicinè , ò çzes mbè vetehee , mù pèr urçenitè Tinèeot pèr sciumè mot ezi duesciunè , ma jò prej mbarrejè , tè mos ep scandulè . Doj eotünè , chi Isaia asctu t'ezentè , pèrtè ndivenü_ , e pèr tu leuduem Magüpevet , tè sijtè kiscinè pèr tu cpriscinè prej Assirijsc , e atà chi kiscinè pèr tè mbettunè giaal , kiscinè pèr tè ezunè dvesciunè , possi ezi Isaia .

III.VI.2 Isaia ngusceloj Rejnè Ezechiel , kuur Regi Senacarib Reççoj Ierusalemme , e i çzà se kiscitè pèr tè hjekunè ata tè reçzuem , me tè maç dam tè Senacaribit , possi ù godit , se Engiełi Tinèeot i bani me duecunè nde gni nattè gni chind , e tètèçjetè , e pensse mijè Nieree , e aj kçej ndè Regenijtè vet . Regi Ezechia kjè ende bam me dijtunè prej Isaiet , se cpejt kiscitè me decunè. Prasctu Regi ù kçüè prej Murit , e ù lut Tinèeot , ati bij ndè mend , si e kiscitè giçzè herè , me volendet tè mirè scerbüem , e ççoj me tè maç vaaj : Se sillet punè tue ù kçüem eotünè mbè mescerier , i dergoj profetenè Isaie , ti ççoj se eotünè , i kisc giegiunè uratetè tijnaj , e se pò i nglihatentè pèr tjerè pense mbè çjetè viet jetè , e mirèfili mbassi kjenè sckuem te tjerè pense mbè çjetè vjet ; dvich Regi Ezechij , tue mbettunè ndè Regenijt , Manassi i biri tijnaj : issili ndonessè ndè tè sosmitè jetesse bani pendessè mpcattescit se tijnaj , ndèpèr tè sijt pèrmettoj eotünè tè banhej Rob ndè Bagdat , possi duketè ndè tè düjtet librè tè Paralipomenit 33.

[119] ndè tè paret vjetè kjè i kech , e açeroj lçujitè , tue ù baam Kisca , e Lterè Mbüti sciumè Profetè , e derçji achia giak tè derejtè , sa si calæeohetè ndetè cattertit Librè te Regiet , Giütetja e Jerusalemit kjè assi giçzè ngiüem .

III.VI.3 Ndèr tè tjeret ani , t'sijet ù muer krüetè kjè Profeta Isaijè , e kjè , pèrse

Isaia ndè tè folatè vet , ζξοj Regiet , Chieffalijtè Sodomessè , e Populit Giütetassitè Gomorressè. E ndonessè ndè lijt , chi eotünè ζà Mojsessit isctè scruem ; *As kusc kaa me baam fachienè teme , e ka me mbetünè giaal*. Isaia as gia mangu ζξà , e la scruem. *Rejné eotnè uscterijsvet paasce me süütè mij* ; achia saa si nemenües , e chi ζξοj cnndrè sej ζξοj ligia , e bani me dvekunè , e kjè sciarruem , e bam pèr gümzè , prasctu ζξà S. Paali Jevrejet , se dissà scerbetoretè Tinèeot , kjenè daam pèr giümzè , Mù ζξonè se sciarra pat kjanunè druj , ndè pèr ma tè maζ , munditè tijnaj. Kiè moortja e tijnaj ndaj Gurretè Siloessè , e tue kjanè ndè mund S. Profete pat tè maζεe het , e lüpi ujè , tè silenè atà , chi e mundojnè sdescnè me jà ξanè , e eotünè i dergoj , gni voessè , essiila i raa ndè gojè , e tue fraschitunè dvich. Andaj ajò Gurrè mbas andaj kjè ξξanè *Derguem* Kinessè derguem n' Chiełscit ; Atù urζenoj CHRISCTI εOTI ünè , chi i verbeti scendosciunè prej si , tè vej je tè là hee ndè , Siloet.

III.VI.4 Kur Regi Senecarib Reζξοj Giütetnè Jerusalemit , tè Giütettassitè drojnè dittenè ; pò nattenè vejne , e mirrenè ujè ndè Siloest , ndè tè siliet ende usceria e peganè vej dittenè me marrè ujè ; Ma ndèpèr uratetè Isaissè , chi isctè ndè Giütet , gijajnè dittenè Gurrenè ζξatè , e nattenè plot , cur vejne tè Giütettassitè , e prasctu kjè Isaia vorruem ndaj atè Gurrè , ndè pèr tè pomendunitè mreculijssè , chi verperoj eotünè ndèpèr tè lutunatè tijnaj , è meritimè. Scroj Isaia me gni tè maζ tè mposse , tè miscenuemitè , tè Predicuemitè , Mreculijtè , moortnè , tè ngialunitè , e nguscelimnè , saa ζξuessè duketè se calæon , gni cafscè tè paamè , e tè goditunavè , e sè s'profetizon cafscè t'arçuna : kesctu ζξonè giζξè Dottoretè.

III.VI.5 Isaia cap.1. *Gniofti kau tè eotnè , e Magari Djepnè e t'eot , e Israeli nukè me gniofti , e Populi nukè gieg* : essiila punè kçieletè ù verret mbè tè leemité eotit Tinè ndè Betlemt ndèr düü sctanssè , tè sijatè kjenè Kau , e Magari ndaj Djept , e possi ζξotè i Scen Bonaventura , e gnioftinè scelbuessinè me gni tè mreculuem tè giegjunè , e tè ndeeruem ; possi zghiçetè se kingi bij mbè ghiugnè Scint Francescut cuur ciontè Messè , e te tjera sctansse t'egra , nderuekescinè tè Scinr Nduenè , Scint Paalinè , e tè scint Hilarionè.

III.VI.6 Cap. 2. *E nikè , e hippimè mbè Maltè Tinèeot , e mbè Sctepijtè Hüijt Jacobit , e ka me na*

[120] *mpsuem uçetè vet , e kemi me ezunè pèr giurmetè tijnaj : perse prej Sioni ka me dalè ligia , e fjala e Tinèeot prej Jerusalemit*. Me ketè Profetij na gerscet Isaia , me azeruem Jesu Chriscnè , issiili kisctè atehèrè pèr tè arçunè prej Sioni mal ndaj Jerusal_t me na ξanè lijnè , jò tè Giuçijet , pò tè Kersctenè Lig e hirit , e jetessè , e scelbimit , e fjala Tinèeot dò me ξξanè , Ungiili e predikimi i tijnaj. Prej Jerusalemi , dò me ξξanè kur Apostujitè , e Discipujitè , forzu _Rsciajessit prej Spiritit S. prej , ζeut se Jevrejet , duelè ndèpèr giççè sceculit me giegjunè urçenin' Christit ; *tue votè ndèpèr ruçulimt' mpsoni giççè gindnè* .

III.VI.7 Cap. 4. *Asso ditteje ka me kjanè muguli i Tinèeot , ndè tè maζ laud , e nguscelim , e frujtij ζeut i naltè* . Tirini ζξotè : *se Chriscti spesc ndetè scruem Pignioili i Tinèeot ζξuhetè*. Issiili nderkambunè pèr doretè Giuçijet , kisctè ani pèrtu nalzuem me tè maζ nguscelim , e tè naltè ndèpèr giççè sceculit .

[Arabisch]

III.VI.8 Cap. 7. *Gniè Vajza ka me eanè , e ka me leem Bijrrè , e kaa meu ζçirrà emenitè tijnaj Emanuel ; te lüenè , e Mjaltè ka me ngranè , chi te die me sctijm posctè tè Kejtè , e me zgheçunè tè miretè* ; Jevrejsct ma celè vjen scruem , tue ξξanè , *gniè Vajea ngarkuem , e leessèja Birrè* ; kù jò vecè forzohetè Virginia pèrpara se eani , e mbas se ngarkuemi : pò ende mbas se leemi , tue scruem me atè fjalè *Hahalma* , chi dò me ξξanè Vajèè , e jò tjetèr. E nukè ansctè pèrmetuem t' Kersctenit meu nderdüüm , se Isaia mbè ketè vend nukè flet pèr tè eanetè Christit Jesu ndè krahenuertè se lumessè Virginè Mrij

, tue kjanè pèr see prej S. Matt. 1. kù pèr ngarkimètè se lumessà Virginè prej Spijrtit S. &c. ξξotè se kjè mbusciunè , chisc kjè ξξanè pèr Profetenè prej Tinèeot. *Gniè Vajea ndè krahenenuert ka me passunè , &c. e ka meu ξξirrà emenitè tijnaj Emanuel* , chi dò me ξξanè Hùji me nee , chi ansctè *Messia* , e *Christi e biri ansctè ξanè nevè* , i Aati cuj ansctè Hùj , e cuja Ame Vajèè.

[Atabisch]

III.VI.9 Cap. 9. *Gni voghelè na ka leem , e i ansctè baam gnièmaçè eotenij pèr mbij krahetè tijnaj , e kanè mej ξξanè , i mreculuescim Ksciltaar , Hùji foortè , Aatij [121] jettessè chi ka pèr t'arξunè , eotij Pajse* : ndonè kerξij i voghelè ndè misc , e ndè corp : as gia m_gu se parit se eanit , se tijnaj , *baam gni e maçè eotenij pèr mbij krahetè tijnaj* , chi dò me ξξanè , le_eot i randè Reg , e eotij Chielet , e i ξeut , e kesctu ndèpèr atà tè scterguem Hipostatik , e natüresse niereeijscimè , me fjaletè Hùjenuescimè , issili scterghim ban ketè kerξij Hùj.

III.VI.10 E kanè mei ξξanè i mreculuescim , ndèpèr tè pa cmuemit , e tè pa marrè veset tè vissare , ndèpèr Hùjenitè tijnaj : e ketè emenè tè Christit scembelèj Engeli. Jud. 13. issili ξξoj . *Chisc kerkon emenitè tem , issili ansctè i mreculuescim*. I dÿjti ansctè *Ksciltaar* , ndèpèr dijetè tijnaj tè pa sossunè tè Hùjenuescimè , ende tè Niereiscimè , tè lume , e tè ξanunè. I tretti *Hùj Hel , & Gibbor* , chi dò me ξξanè , i foortè ndè pèr pusctimètè tijnaj tè Hùjenuescimit , e ndè tè niereiscimit , ndèpèr durimètè foortè tè mundimevet , e fedighevet ndè misc. *Aatij jettessè pèr t'arξunè , e eotij Pajssè*. Pèrse na ka aj nevè leem se riu Chielese , e Parrijsit , jetè e ree , possi Adami , & Eva kessaj se rreuenè , e se mjerè jettè : i verteti Salomon Regij pajse , e bansi t'lumit , e gurra e t'miravet amesciuemè .

III.VI.11 Cap. 11. *Ka me dalè pruteka ranzit se Jesseut* , dò me ξξanè fãret se Davidit , essiila dvesciunè asso kohejè Regenijscit se vet , possi Polemi , dergiej pèr ξee. *Pruteka Pigniuel* , i rij , chi kjè e lumeja Virginè , e assojè luleja Christ : Pèrse ndè tan' , e me tan' luleeojnè giξξè vertüttè , chi janè *Spiriti Tinèeot , Spirtij Urtijssè , Spijrti Dijessè , e Mendse , e Spijrti t'merse Tinèeot*.

[Arabisch]

III.VI.12 Cap. 16. *Dergoè eot Kijnè* , dò me ξξanè Chriscnè. *eotenuerrè ξeut Kijnè , chi tè hjekè mpcattètè Scerculit* , e tè eotenognè giξξè sceculit , asctu ende tè nzierrè Populinè vet , jò vecè Giuξijjtè ; pò ende Moabitik : Pèrse isctè pèr tè leem prej Ruthet Moabitidè , Emta e Regit Davidi , essiila prej Petre Giüter , e Arapijsse scretè , ndè tè silèt kjè leem : prasctu Christi eoti ünè ξξerritetè , e lutetè , atè dergohej pèr tè c'pejtè ndè pèr t'Emtete vet , e Petra Moab Alegorisct , scembelen tè Lumenè Virgine.

III.VI.13 Cap. 35. *Ka me ù ghecuem* , dò me ξξanè Peganimi mottit se Christit , lanè e sckreretuem Sineeot , sè derejtet , Urξenimesc , e scerbetüret se Sineeot , e scelbimit , e possi gni Ligl ka me luleeuem me tè deliret , e rreet se delirit. *Nguscelimi i Libanit ansctè ξanè atij , Bucuria e Carmelit , e Saronit* , chi dò me ξξanè giξξè mbucurimetè tè Sinagohesse , giξξè begatijjtè , e nguscelimetè [122] , jò vecessè tè kessaj jettè : pò ende te Spijrtit Giuξijgnet kanè me vot ndè Kiscetè Peganevet , tè sijtè kiscinè pèr tè gnioftunè Chriscnè. *Atã kanè me paam* , tue kjanè mpari tè Verbetè , ndè terrt , e ndè hiet tè Moortse rreueem , kanè mirè fili me celè süütè , e kanè me paam me drittètè scenjtè Fee , *nguscelimn' è Tinèeot* , dò me ξξanè drittènè bucurijnè , nguscelim prej Sineeot ξanè , tue kjanè Giuξijjtè verbu_e reeuem ndè ter tè foortè .

III.VI.14 *Gniè Hùji üüj* , jò mangu se i Giuξijjet ka me ξanè paghetürenè me tè sijet pèr tè gnimendè giξξevè , ka me paghuem giξξè anemichiet tijvè. ξξã ; *Hùji üüj* , e jò Mojsessi , ndò Giosuessi , ndò gni tjeter mbè gasse Giucatess' *Ka me kjanè ξanè juvè* , pèr tu nzierrè : pò i gnimendi Hùj vettè ndè vettet ; *ka me arξunè , e ka meu scelbuem* ,

chi dò me ξξανè : *Emanuel* , issili ansctè Messia Jesu Chrisct *aj ka me celè süüte t'verbetet , e vescetè sciurçunet*. Ketu pat süüte Jesu Chriscti , cuur pèrgiegi S. Gionit , chi e peveti. *A ti je chi kè pèr t'arçunè , ò tjeter pò pressemè ; pèr gni scegn tè vertetè se ansctè aj Messij , pèrgiegi : te verbetitè pò sciohenè , tè sckiepetitè pò ezinè. Mat. 11.*

III.VI.15 Cap. 40. *Kaa meu kçieluem* , ndierè kohèt sè pa gnioftunè , e nfsceffunè kaa meu lecitunè , e ka me kjanè dukunè giççè sceculit , *nguscelimit Tinèeot* , jò ajò ndo Essod. 9. Mbè Maltè Sinajit : Pò e fjalessè miscenuemè. Ioan. 1. *E paam nguscelimnè tijnaj , nguscelimnè possi tè gnij t'lemi prej Ati*. Ateherè ka me paam , ndò ka me mujtunè , me soditunè giççè Misc , ndò giççè Nierij scelbimnè Hüjit , chi ansctè sclebuessi Messij , sceculit pèrmettum , *tè silenè goja e Tinèeot ka folè* , chi ξξotè Isaia mue , e tè tjerè Profetevè achia herè kjè pèrmettuem.
[Arabisch]

III.VI.16 Cap. 66. *Pèrpara se kisc leem , leu. Pèrpara se isc arçunè pèr tè leem , leu Masculinè. Cusc curraj gieg ketè punè ? e kusc paa ghassenè ketij ?* dò mè ξξανè Profeta , se parè se Giuçijjtè curraj ndè mend ù bijtè , aj erç. Andaj Profeta , pèr mreculè ξξotè , kù kurraj ù paa kesso dorè kembegneniè e tüne : tue passunè sctanssetè gnioftunè , e ata jò.

III.VI.17 Cap. 53. *Ka me dalè* ζeut , ò Barkut se S. Mrij Virginè Jesu Chriscti , *possi gni trisculè* , ndò si gni Prutekè , e gniomè *n' ζeut se ζçaati* , e teeruni , chi ansctè e Ama , jò sjeter anejè , se voesset se Chielejet ngittunè me barrè , e vobekè , e chittunè , e kesctu ka meu rittunè , kejò Prutekè pèr 30. vjet , e prugnetè , e vobekè possi Birij gni Landetari .

[123] **III.VI.18** *Pèr tè gnimendè linghametè tona , e tè ζimptunatè , tona aj i bajti*. dò me ξξανè i muer , pèr ti cprisciunè , e fajesc , e pendessesc , e pèrse nder tè tjera pendessè tè mpcattit gniffene ende linghamete , e te ζimptunatè tè sctattit ξξotè Scint Mat. Kessi vendi se Isaijssè , se ende ato tè kechia janè cprisciunè ndè mos mbè ketè jettè , ndonè mbè tè ngialunitè Miscit prej Jesu Chrisctit .

[124] **III.VII** Ieta e profetiit' e Ieremisse profete.

III.VII.1 Profeta Ieremij , emenitè e t'sijl , dò me ξξανè , te naltetè Tinèeot , kjè prej Anathoti tre migl' larg Ierusalemite : I ati pat emenitè Elcia : kjè Prift , Profetè , e Apostulè : kjè scenjteauem ndè barketè s'Amesse : gelijti pèrpara Chrisctit 625. vjet , ndè mottè Regit Iosij 13. vjetc eu fijl me profetizuem , e kjè derguem prej Sineeot me profetizuem Ievrejet , e tjeter ζeu , t'arçunitè e Nabucodonosorit. Scruen lauderij , chiartè , e nekimè. Scruen tè pèrmttuemitè Chrisctit Sceculit , e se Polemi kisctè pèr tù mbeleçè , ndènè Scintè Fee ; e sciunè duersc hiresc tè Lijse ree , e tè mira , &c.

III.VII.2 Profetizoj ndenè pense Regenij , tè Iudessè , vjetit se Iosijssè , ndjerè mbè tè kechiatè Ierusalemite , e pèr giççè keto fedighe tè tijnaj pèr 45. vjet prej Giütetascit se vet se paa gnioftunisc , as gia curraj nukè pat , vecè tè pèrkjeluna , tè Raffuna , Burgiè , e moort. Ndè Giütettè Taffnit , tè Missirit kjè vra_ n'gurè prej Giuçijjscit , e se Tafnitasitè scerbehescinè pluhenit sè vorrit tijnaj , c_dre , sè ngranit se giarpagnevet , e ndjerè sod ketè ditè vj_ ndèpèr giççè Scerbijt , e ndè giççè tè Daletè , mbajtunè pèr eacon , tè parenè dittè , ndè Maaj se ndegnuenit se Dieλίit ; dalenè me tinghelimè uçevet , tue ξξανè *Ieremia ù Pogleie , besci smia ù Gorè*.

III.VII.3 Gio Moscku scruen se Esctenatè tijna kjenè

[125] prej Leket se Maç scpuum prej Taphni ndè Ubrust' , e atü ndè gni vor tè bucurè , nderscim vum : mù ende ma eotenisct , mbucuruem prej Perendescet Lenè. Ndè giççè jetetè tijnaj ruejti Virgininè vet. E pèr sè kjè scenjtenuem ndè barketè s'Amessè tijnaj : ξxonè Dottoretè , se curraj nukè bani mpcat mortaar. Mbas mortjet ù duk Machabeut. *Me tè mreculuescim nguscelim , e me tè maç nguscelim tè passunè 2. Macab. 15. Ku Scinti Profetè Onij ξξà . Küü ansctè i dasciuni i velaæenet , e i Polemit Israelit ; Küü*

ansctè issili fort lutetè pèr Populit , e giççè S. Giütet Jeremia Profeta i Hüjt.

III.VII.4 Cap. 3. I nekimevet vettè ; *Ka me çanè atij chi e raffen felchijenè , ka meu ngigniunè se pèrkielasc.* Kejò Profetij ù vertet mbè Chriscnè : possi S. Matt. 76. *Ateherè i pesctünè ndè fachietè tijnaj , e raffnè me sceplaka , e dissa ngruscta e vrrissinè ndè fechiè , tue ççanè Profetizona nevè Christcusc tè raa.*

III.VII.5 Cap. 4. *Nè Treni. Spijrtij gojessè sanè ansctè eanè ndè mpcattet tona.* Nndonè çxonè pèr Sedecijnè ma i mbrami Reg breneit se Davidit , as gian mangu ndè mendürè ma tè vertete , chi doj me ççanè P[r]ofeta , flet pèr Chriscnè , tue ù scruem ajò fjalè εOTüNE me atè mendürè *Jehova* , chi dò me ççanè εOTI ünè.

III.VII.6 Cap. 23. *Gniè pò vignenè dittè ççotè eotünè e k_ me ciuem Davidne pignuel te derejte , e kü ansctè emeni me tè sijlt kanè me e ççirre eotij derejtè üni ,* asctu kanè me ççanè tè Kersctenetè , pèr tè calæeuem tè dasciunit' e tünè prej Iesu Christit , prandaj pa menguem kanè me kenduem , e levduem , küj ansctè Iesussi scelbuessi ünè , kesctu giççè Dottoretè , e ctieienè.

III.VII.7 Cap. 31. *Ndjerè cuur , tue folè pèr Efraimt , ndèpèr tè dasciunat , e faje kee me scetittunè , e kee meu c'krijm , nukè kè me gietunè atü tjeter vecè mjerenij , e tè duarunè t'amesciuescim.* Sodit uçet' e vertütsè , uçetè e pendessesse , uçe prej Christit , e me Chriscnè m' Tènèeonè e ndè Parrijssit pèr sè *Crijoj eotünè* die te rij , e tè pa giegiunè curraj *pèrmbij çcet.* *Femena ka me reççuem gni burre* , ndè krahenuertè sajnaj , chi kjè Mria Chriscnè Hüj , e nierij. Küj ansctè aj nierij rij e Hüj basckè : kejò ansctè aiò amè , e ree e Virgenè basckè , ketà ansctè atà tè leem tè rij mbè sceculit pa fare n'burr. Küü nierij ansctè aj Gebbor , possi ansctè Ievreisct , chi dò me ççanè , aj i foort , e i pusctuescim. Aj Trim kachiaherè ndetè scruemit pèrmettuem , issili ndonè ansctè ndè mot , e ndè sctat i voghelè kerçij , as gia mangu se parit cias èè eanit se tijnaj , ansctè nierij pjekunè , i urtè , me hijr , e nguscelim i unginè. Gniè ketà tè rij , e tè paa giegiunè mbè çcet ; andaj ççusses tè ççoj , lini fajet' e para , e tè dasciunitè feliim , e ndichieni tè vertetetè tè dasciunè tè Chiellet , chi ù ep scelbimnè , e tè lumt' e amesciuescim.

[Arabisch]

[126] **III.VII.8** *Gniè pò vijnè dittè ççotè eotünè , e bagn me sctepijte Iudessè pach tè rij , jò si pajne chi bana me Ptejt taaj asso ditteje , cur mora dorenè e tünè me i nzierrè çeut se Magiüpevet , pajnè chi cpriscnè , e i eotenova , &c. Kam me çanè lijnè teme ndè eemeretè tünè , e ndè eemeretè tünè kam mee scruem , e kam me kjanè atünè pèr Hüj e atà kanè me kjanè mue pèr Populè.* Dò me ççanè se giççè Kiscsessè scinte ka me çanè lijnè , tue kjanè vjeteruem plaka , possi ççà Apostuli , Hebr. 8. e gni Lig tè ree ka me scruem ndè eemerè , e me forzetè Spijrtit Scint ndè mend , e ndè tè ndeghiuemit , e nde tè pomendunit , e ndè volendet.

III.VII.9 Cap. 11. *Aççuè eogu i laarm Reemi em mue ; à ççuè eogu i ngiüem giççè sej.* Kur Ieremia paa ndè Spijrt Iesu Chriscnè , tè ngusceluem kè pò hippentè mbè Chiellet giççè ngiüem , e scruem ndè giaktè vet. Giççè plot me mreculij ççà , si munè jetè se gni eog kaa me kjanè Reemi em . Tue kjanè pèr tè vertetè se Reemi , i jettesse amesciuescimè mbahetè ndenè tè passunit vettemit eot me tè paamitè lum , si ççà Apostuli ; *Reemetaretè Christit.*

[127] **III.VIII** Ieta e profetiit' e Ezechielit profete.

III.VIII.1 Ezchielè chi dò me ççanè fuchia e Hüjit ; kjè fissit se ma bujaresc Priftenisc , kjè prej Kaldejscit scruum ndè Bagdat , basckè me Iekonijnè Rejnè e Iudessè , eu fijl me Profetizuem ndè Caldeet , se parit vjeti si emberrini : pa mengu_ per 22. vjet. gni cafscè kjè chi profetizoj Ieremia , & Ezechieli : vecesse ato Profetij , chi ççà pèrpara Ieremia ndè Ierusal_t , kçielètè , e celè Giuçijet : atò tè gnimendè Profetij ççà Ezechieli Giuçijet , chi rijnè ndè Bagdat : ma ndè ndevenessè , e scegnè ma tè

terrscimè : pèrtè ξanè atùnè eemerè , chi te baajnè me durim , e tè lüpinè prej Sineeot ndejessè pèr fajetè tünè , e kesctu se basckù profetizuenè pèr dissa mot Ezechieli , e Ieremia. Achia saa chisc Ieremia me tè paret 27. tè nkrüena pomenden ndè pèr tè rrenuemitè Giütetse , e se Kiscsessè , e pèr Robijtè Bagdatit , atà tè gnimendè endè me tè gnimenda fjalè Ezechieli me tè paret 27. tè nkrüena , vè tue ξξanè : e ma fort pèr tè c'prisciunè ndivenessatè scitruna tè Hananijssè , e tè Semeit , e tè tjere Pseudo Profeteve , te sijtè i zpifescinè Ieremijse se reen.

III.VIII.2 Tue kjanè Ezechieli 30. vietsc ndaj lümtè Chobarit , eotünè i calæeoj tè meça cafscè te nfsceffuna , e ndër tjerat punè nderè te cater S. Evangelistavè , possi S. Gerguri , &c. Profetizoj ende tè daletè Robijet Giuξijet : Regenijnè Christit Messij : Tè griscmitè Polemevet , Dobijnè , e tè [128] ndërzuemité Polemit Tinèeot , e S. Kiscè tijnaj , e tè cprisciunitè anemichiet tijnaj.

III.VIII.3 E pèrse chiartontè Giuξijtè Iξulatrijet , kjè prej Chieffaliet se Ievrejet preem krej , e ancste mbajtunè pèr Sc_t : i banhetè tè pomendunitè ndè Martyr. Rom. 10. ndè Prijl'.

III.VIII.4 Cap. 34. *Kam me ciuem gni Barij* , e kü isc Christit si ξξà vetè , *Unè jam Barij mirè* , &c. *Scerbetuerrè tem Davidnè* , chi doj me ξξanè Christit Messij , issili pèr bucurij vjen ξξanunè David. *I kuj bijr ansctè ? i ξξonè i Davidit* , i ξξonè scerbetuer ndèpèr natüretè Njereisçimè. [Arabisch]

III.VIII.5 Cap.44. *E me kçej prej uçet se Deressè Scejntenimit* , se pèrjasctèscimè , *essila kechürentè prej se dalit* , e isc mbescelè : e ξξà eotünè mue. *Dera kejò ka me kjanè* , e mbescelè , e nukè ka meu celè ; e burrè nukè ka me sckuem , ndèpèr tan'. *Pèrsè Hüji* , i *Israelit ansctè hijm ndèpèr tan'* , e *ka me kjanè mbescelè* , eoti vetè ka me ndegiunè ndè tan' , &c. Alegorisct giξξè SS. Dottore ξξonè se kejo Derè ansctè Barcu i Virgienescim , se lumessè Virginè ; giξξèvè mbescelè ; jasctè Hüjit eotijt maç : Andaj dihete , e giξξèherescemeja Virginij , e S. Mrijsse , paressè leu , e mbassi leu Kerçinè.

[129] **III.IX** Ieta e profetiit' e Danielit profete.

III.IX.1 Danieli , chi dò me ξξanè Giukimi i Tinèeot , kjè fissit Reginesc se Iudesè , ma i mbamij cater Profetevet meçejè ; pèrpara Christit 591. vjetè ; tue kjanè ende i vogheliç kjè scpuum rob ndè Bagdat , me tè tjerè tè parè , chi muer Ierusalem Regi Nabucodonosor ; issili urçenoj Asfenezit Chieffalijssè Hadumet vettè , chi tè zgħiç ndèr giξξè Djelmt , chi kisc pruum prej Ierusalemi ndè robij giakut se Regenijet , e tè tjerè eoteniè tparevè ; ma tè bucuritè , e tè chiuemité , chi tè Scerbejenè ndè Pelasè tijnaj , e ndër tè tjeret kjenè Anania , Missael , & Azaria , t'sijet nderroj emenatè , tue ξξirre Danielè Baldassar ; Ananinè Sidrak ; Missaelnè Missac : & Azaria , Abdenago. Ketà vunè gni bessè mè mos granè gieletè e paa Ligie : prasctu lüpnè prej Rognessit , chi vecè tu ep grosce , e uje : Ma aj , chij ruentè u ξξà se pò drooj tè mos moritescinè , cundrè si kisc urçenuem Regi . Atà ξξanè ti Kerkognè , kesctu pèr çjetè dit , ani tè bantè , chisc ti dukej. Pèr ejetè dit ù çà me ngranè grosce , possi e lüpunè , ani votè mej paam , e i giet ma tè bucurè se mpari , e sckuescinè giξξè kand ndè bucurij. Pèrse eotünè , tue dijtunè mendtè tünè te mira , e tè delira , ù çà ende gni die tè maçè pèr mbij tè paam , e Anderra pèr ato punè , chi kiscinè pèr tù goditunè.

[130] **III.IX.2** Mbas se catertit vjet robijet se tijnaj , Danieli nzuer Sussannenè mortjet , e eu fijl me profetizuem. Pèrse dü Plech tè pà Tènèeone , tè sijtè asso kohejè iscinè Giukates ndèr Giuξijt , tè sijtè gelijkescinè ndè Bagdat , vunè süütè mbè gni eognè fort tè bucurè , & fort tè nderscimè. Tu'e gietunè gni herè ndè copescitè vet vettemè , ku pò lahej , atà nfsceffunè ; e pèr sè ajò nukè desc me ù arçunè mbè fjaletè tünè tè felichianat ; è paditunè rrescim ndè mpcat me tjetet burrè , e me descmitè atünè düvè , kjè

giukuem mbè moort , e tue scruum me vraam ngurè , Profeta Daniel çirri , tue çξανè . Unè Kjöfsca lij r kessi giaku. Polemi ù ndal , e pèr tè schiüretuem ma mirè ketè godij vonè ndè Mehchiemet : kù tue vum Danielnè me ndegniunè çξανè , chi tè schüretognè godijnè. Ndèr kachia Danieli peveti tè parenè Plak , chi isc arçunè vettemè pèrpara. As me ççuè ndèr chisc liss pae se fejej Susanna ndè Copescètè ? ççà , aj ndenè gni Chiar : i ççà Danieli se anscte rrenè. Urçenoj , chi tè siløj i dÿjti , e i ççà pa me ççuè ndenè , chisc liss pae Sussanene me fejëem ? ççà aj ndenè gni Gçeen'. Giççè sej Polemi , tue paam rrenenè , i vraanè ngurè , e Sussanna , kjè lesciuem scendosc .

III.IX.3 Regi Nabucodowsor paa gni anderrè te mreculuescimè , e si ù chiue nukè mun'i bij ndè mend , chisc paa. Prasctu urçenoj , chi tè mbeliçescinè giççè tè dijtescimitè , tè Regenissè , chi ti ndivenegninè , jò vecè chisc døj me çξανè anderra : pò ende chisc kiscètè paam nanderrè , tue passunè harruem : Ndò giççè tè banhescinè pèr tè mbütunè , e ndèr tè tjeret gnihunè , e giukuem mbè moort ndè mos ndivenefscinè anderrenè , kjè Danieli , issili pèr tè ikunè moortnè , lÿpi mot me ù lutunè Tinèeot , chi ti kalæontè. Prasctu si sckoj gni dittè , ù lut me kjanè giegiunè , e tè hijntè ke Regi , t'siit sij kjè pèrpara i ççà. Tue cujuem ti , ò Reg , chisc kisc pèrtè tè gietunè tüü , e Pronejet sotejë. Pae se gni statue e maçè tè pamitè , e se sillessè isctè , tè tremscim. Kiscètè krüetè Aartè , e scembelen tè maçtè tat , e tè tjerè Rege tè Assirijessè : Krahenori i sajnaj , e krahetè iscinè tè Rgianta , e scembelen Regenijnè Persiessè , e tè Medit , essiila ka me ndjekunè mbas assoje se Assirijvet , e ka me kjanè mae voghelè ndè fisnikijt. Sctati isctè i Remtè , e scembelen Regenijnè e Gherchijet , chi ka me ndjekunè mbè tè tretet vend , Kofscetè i kisc hekuri , e kambetè dissà hecure , e dissà çeu , me baam me dijtnè Regenijnè Romagniet , essiila pèr æemeretè vet me hecure ka me dobitunè Sceculinè me tè tjera Polemè , e possi hecure , e çeu nukè munè bagnienè basckè , asctu c'pejt kanè meu dvaarunè.

III.IX.4 çça endè Danieli se gni Guur ù rrezuè prej gni Mali , paa mos kjanunè prekunè , as gni dorejë se sceculit , essiila tue ù raam kambevè se statuesse , e dermoj tue ù kçüem ndè pluhènè , e tue ù

[131] rittunè guri achia saa ù baa si gni tjeter Mal , issili euu giççè çeenè ; e kejò scembelen Regenijnè Messisse , chi ka me rnuem pèr jetetè amesciuescimè.

III.IX.5 Tue ù paam Nabucodonsor se isc nalzuem pèr ma tè paretè Sceculit , t'siit i kisc prekune emenitè Aartè , possi ja kçiełoj Danieli , ù maçesctüè , sa lÿpi meu açeruem pèr Hüj , e prasctu ndè gni fuscè tè mbescelè afferè Bagdatit , nalzoj gni statue tè praruemè , essiila isctè e naltè 60. kuut , e gianè giasctè kuut. Urçenoj ndè pèr giççè Regenijtè vet , chi tè gindescinè afferè giççè eotenijtè , e Njeree ndè nderè , cuur statua t' isc pèr tu nalzu_ , chi tè bijnè sciunè duer Alemissasc , e giççè ra_ mb' çee ti bindescinè , ndè mosse tè banhescinè meu dvierrè ndè gni furrè tè ndeütè. Ndoçè atü mbè ketè tè paam tè trè Mijtè Danielit , tue mos kjanè atü Danieli. Prasctu chiendruenè tè foortè ; Sinagu , Missagu , e Abdenagu , e nukè jù bindnè assaj statue : Prasctu i bani mej sctijm ndè Furrè , liçunè kambesc , e nduersc : Ma ù godit giççè cundrè , pèrse atà scerbetorè kjenè djegunè flakescit , e atà tè trè pa ndogni traëim , vecè djegunè liçezatè , scettikescinè ndèpèr Furrè , tue levduem Tènèeonè tue çξανè : *Beconi giççè veperatè Tinèeot Tènèeonè , &c.*

III.IX.6 Isctè ndè Bagdat , ndè gni spelè mbescelè gni e trembscimè Culscedrè , e fort'e drojnè , atà tè vendassitè , i bindescinè possi Hüij. E Danieli tue mos jù bindunè , tue i çξανè Regit , se ajò isctè gni Biscè scembeltüra , e anemikut ferrit , lÿpi prej Regit tè lij r me mbüttunè. Andaj Danieli tue baam gni brumè ngittessasc , e tè scterguemè , ja ççà Culscederse , essiila tue e scterguem me çambè jù ngittnè çambetè gniani me tjeterit , e goja mbescelè , achia saa in mengoj frümanè plassi. U menijnè cundrè Danielit tè paretè Regenijssè , e banè me sctijm ndè Groppè , ò Curtè tè Luagnet

, kù ndegn pèr giasctè dit. Ma Hùji naltè i Chielet , e scpetoj Luanjscit , e i giet gelenè pèr duertè Abacuch Prolètèsè , issili tue scruum gie-lenè punetorevet , gni Engiele i ξξà pèr pjessetè Tinèeot , chi atè gie-lè tè scrij Danielit , ndè Bagdat ndè groppetè Luagniet ; Abacuchi i pèrgiegi se nuke dij kù ansctè Bagdati ; Andaj Engeli tue marrè pèr fijl tè cript se kreesse , e scruu pèrtè cpejtè , kù isc Danieli ; kù tue ξξirre Danielè , e bani me dijtunè , se prej Sineeot , pò i bij me ngranè ; prasctu Danieli muer gie-lenè , e jù fal Tinèeot , e Abacuchi , pèr duertè Engelit , kjè kξüem saa ma pèr tè cpejtè ndè Iudeet , kù e kisc marrune.

III.IX.7 Profetizoj Danieli ndè Caldeet motit se Nabucodonosorit , ndjerè mbe tè Dariut Regit Medit. Prolètizoj pèr Antichrisnè , e pèr tè sosmitè Sceculit ; Pèr t' arçunitè Messijsse , e pèr moortè tijnaj , possi pèrfundi.

[132] **III.IX.8** Dvich Scenjti Profetè Daniel gni chind , e ξjetè vjetsc , ndè gnièet e gni ndè kornik , possi Martyr. Rom.

III.IX.9 Cap. 9. *Sctattè ξjetè javè scurtuem janè pèr mbij Populit tand , e pèr mbij Giütet scenjtet tandè , chi tè ntrettenè tè kechiatè , e pèr tu sossunè mpcatti , e pèr tù cprisciunè fajetè e tè avitetè Giüichij amesciuescim ; e te mbuscetè tè raamitè , e Profetijtè , e tè lühetè Scenjti i Scenjtetenet. Ta dijsc praa è ta marsc vesct se dalit se fjalessè , chi pèrserij tè trajtohetè Jerusalemi , ndjerè mbè Chrisnè eot ; javè sctattè , e javè giasctè ξjetè , e diüü , ka meu vraam Christi , e nukè ka me kjanè Polemij tqnaj aj , chi ti bjerè mboh. E Giütetnè , e Santuarijnè ka me cprisciunè Populi mè atè eot , chi tè Vignè. E tè sosmitè sajnaj rrenim ; e mbas se sosmit se luftesè , e giukuemeja skretetij : ka ani forzuem besnenè sciumevè java gnia ; e ndè mjedistè javessè ka me menguem Hostia , e Sacrificiatè ; e ka me kjanè ndè Kiscet , tè gherdicmitè t'scretetuemit , e ndjerè mbè tè sosmit , e mbarimt ka me rnuem tè skretetuemitè.*

III.IX.10 Ansctè achia e kξieletè kejò Profetij , sa pò me detueren , ende tè scembelüemitè sajnaj me vum mbè Ghiuhetè Jevrejet , mbè tè sillet Profeta foli , tue i pèrgiegiunè Arapisct ; ghiuhè , e diüü ξeenavè , tè pa bessavè , possi janè Jevrejtè Turitè , e Arapetè.

[Arabisch]

[133] **III.IX.11** Engieli Gabriel ξξà Danielit giξξè kete Profetij cap. 9. *Gniè Burri Gabriel , &c. issili nukè kisc mei ξξanè , ka me kjanè vraam Christi , me kjanè vertet chisc ξξotè Muhameti , se kjè gni tjeter vum mbè vendtè tijnaj mbè Crüjit , e dvekunè ; e kejò punè vjen forzuem prej Isaiet cap. 59. E aj ansctè plaguem pèr fajet tona , e ntrettunè pèr mpcattè tona , me tè nümerümitè tijnaj jemi scendosiunè.*

III.IX.12 Pèr tè vescteruemitè kessaj Profetij duhetè me dijtunè se lava ndetè Scruemit S. dò me ξξanè gni tè mbeleçè sctattè vjetsc , possi vettè eotünè calæeon Levit. 25. *Sctattè Iavè tè vjettè , chi dò me ξξanè , sctattè herè ka sctattè vjet. E ndè Gen. 29. Mbusc Iavenè e dittet ketij tgitmi , ani ende ketà t'aap tü pèr scerbetüret , chi ke me scerbüem mue sctat vjet tè tjerè. Volendoj pelchinnè , &c. e mbassi sckoj java Rachaeli muer gruè.*

III.IX.13 Achia sa tue gniehunè giaagnemè se sctattè ξjetè Iavè tè vjettè bajenè catterchind , e nandeξjetè vjet. Pèrserij Profeta jet , e ξξotè : *Ta dijsc pra e tà vescterojsc se dalit , se fjalessè , chi se riu tè Trajtohetè Jerusalemi , ndjerè mbè eotnè Chrijsct , javè giasctè ξjet' , e diüü , chi bajenè 69. Iavè , e vjet 483.*

III.IX.14 E pèrse Citi Regij Pèrsijsse dijti Profetijnè Isaijssè , chi prej si jò vecè Kisca , pò ende Giütetja kiscetè pèr tu trajtuem , ξξanè pèrpara afferè 200. vjet : Urçennoj nde ciast , chi tè trajtohej , possi duketè 2. Paralipom. e ndetè eanet fijl tè Esderse ; Kξieletè ξξuhetè se Giuξijtè me forzetè lecijsie Cirit , trajtuenè Giütetnè tè Jerusalemit , essila ani giξξè sej , kjè mbaruem sicunderse Profetia e Danielit nd mottè Regit Artascers. Mottit pra se Danielit ndjerè mbè Cirè roçnè sctattè vjet , e Danielit ndjerè

mbè moortè Jesu Christit rožnè 69. Iavè vjetse , e Danielit ndjerè mbè moortè Jesu Christit gnihenè 70. Iavè vjetse , chi bagenè 490

[134] vjet. Achia faa prej kessi Proletè se maži , jò vec kjè pèrpara calæuem t'aržunitè , e mortja e Christit : pò ende celè calæeu_ motti i t'aržunit tijnaj.

III.IX.15 Cap. 12. *Mehili eot i maž ka meu ciuem* mbè dattetè Giüchit cunder Antichristit , me ndimuem Fambuļisje Kerscenenè , e kejò luftè , e S. Mehilit vjen scruem prej S.Gio : ndè Apoc. 12. Prasctu žžonè Scintènitè Dottorè , se Antichristi , ka me kjanè vra_ prej S. Mehilit , *me spijrtitè gojessè tijnaj* , dò me žžanè pèr urženitè Jesu Christit. Kur kà men nzittunè tue hippunè mbè Chielit , mbè scembeļtūretè Jesu Christit , mbè Malte Ulignet.

III.IX.16 *Ti ani Daniel mbescil fjaletè ndjerè ndè mot prej Sineeot giuku_* . Prasctu ndone Profetijt' e t'aržunit Christit janè tèt ketij Profetè fort tèt cela mbasse aržunit se Messijssè ; Ma ato tèt Antichristit janè ende tèt erreta , *mbescil fjaletè* , &c.

III.IX.17 *žžascè ndjerè cuur mbarimi i ketünè mreculivè* , chi dò me žžanè tèt pèr eanetè scemptuemè tèt Antichristit . Pèrgieg Gabrieli ; *Ndè mot , e mottè , e mjedistè mottit* , chi dò me žžanè ka me chiendruem pèr trij vjet , e giümzè.

[135] **III.X** Per mbij Profetete vogiele , e profetiite tiina. Osea profete.

III.X.1 Osea Profetè , chi scembeļen Scelbues , Kjè i birij Beerit. Ende te Giuüsc't e tijnaj kjenè Profetè , profetizoj pèrpara Christit , 810. vjet. Là scruem se Giužijtè kiscinè pèr tū kžüem prej Christit , ndè mbarim tèt sceculit , e profetizoj pèr Chriscè vetè , nguscelimnè t'ngialunit tèt trettenè dittè mbas mortjet se tijnaj : ndevonè dvich ndè pach , e kjè vorruem ndè žzetè vet Belemoch , ndè 14. Kornit , režž vjetit se Crijuemit se Sceculit 3340. e pèr tèt forzuemitè Profetijssè Danielit , ndè mjedistè javessè , ka me manguem Hostia žžotè .

[Arabisch]

[136] **III.X.2** Cap. 4. *Hescti Fambulia eme , pèrse nukè pat dijenè : E pèrse ti dvovè dijenè : kam me dvuem endè unè tüü Priftenijet simeje*. E pèrse jasctè feejet se Christit , as ndogni Ndjekessè ka Prift , duhetè me reffüem , se mirèfili kanè ende duarunè tèt vertetenè dije me Feet.

III.X.3 Cap. 13. *Doret se mortse kam mej nzierrè Mortjet kam me i scpettuem : Kam me kjanè moortja : jottè , ò Moort Kapsciata jottè kam me kjanè , ò Ferre*. Ketū vret ajò fjalè *Aj chi mortnè tanè e cprisci , e jettenè tue ù ngialunè pèrteriu*.

III.X.4 Cap. 4. *E unè cotünè Hüji üt , prej Missirit , e scelbues nukè ansctè jasctè meje* . Possicur me žžanè cuur iku doretse Herodit ndè Magüpijt. *Mer Dialinè , &c*. Kū ndegn ndjetè dvijnè Anemijtè , ani sè düjti e žžirri : *kam žžirre Bijrrè tem žeut se Magüpevet*.

[137] **III.Xa** Ieta e Ioelit profete.

III.Xa.1 Ioeli kjè biri i Fattuelit e Tribut Judessè , leu ndè Bettomeront rež vjettet se crijuemit se sceculit , trij mijè , e trechind , e cateržjetè ; kjè gnij motti me Ezechielè , e Osenè Profetè ; Ma žžanè calscè tèt mpossa : scruen , se tue kjanè pèrtu baam dame tèt mežaa ndèr Jevrejt , Kater Perendija , e Assirijet , Persiet , Medit , e Romagnet scembeļüem pèr catter požžè damesc , chi goditnè ndè fuscata , è janè Krümbatè , Kazadrenjtè , Veemetè , e Njegula . Andaj i ndesckoj me baam pendessè. Scruen ma teperè pèr Regenijtè Christit. Pèr tèt aržunitè Spijrtit Scint , e pèr dattetè Giüchit.

III.Xa.2 Dvich , e kjè vorruem ndè žzetè vettè Betomorin , ndè trijmbèžjetè ndè Kornik. Joeli ansctè i düjti ndèr tèt dümbežjetè Profetet tèt vogielè.

[Arabisch]

III.Xa.3 Cap. 2. *Bijtè Sionit nguscelonin , e gheoniu ndè Tènenèonè Hüjnè tanj pèrse kam , žanè juvè Dijessin' e Giüchit , chi ka me baam me ra_ ndèr juu , Scinè*

ndenatijessè , e tè Pramijessè , e kanè meu mbusciunè lemagnietè Grunè , e kanè meu grumbuluem vitenjte me venè , e me voj. Dò me ξξανè Lteretè me bukè , e Kelscjenjtatè me venè , e me vojte S. hijrit tijnaj.

[138] **III.Xa.4** Cap.3. Kam me mbeleçè giççè Gindnè , e kam mei scruum ndè Fuscetè Iosaphatit : e kam me chiartuem metà atü pèr mbij Polemt tem , e Reemetaretè mij Israel. Dieìli , e Hanna ù n'terrunè , e üjtè ngrehnè vettehej drittenè tünè. E eotünè prej Sioni kaa me grabunè , &c. e kanè meu lekundunè Chièlia , e ζeu. Kejò Profetij ansctè giççè pèr mbij dittetè Giüchit , sa ansctè pèr tè kjanè , e mreculuescime , e tremscimè .

[139] **III.XI** Ieta e profetiit' e Amos profete.

III.XI.1 Amos Profeta kjè Barij leem , e rittunè ndrè Barij , ndè gni vend , chi ξξojnè Tecuè , giasctè mijè largh Betlemit. Profetizoj gnij motti , se Oseu , e Joeli : düü vjet pèrpara Tremekut , e kur Ozia Regij Judessè , desc me Içulatruem , tue ξanè Içujet kjem : Andaj ù godit gni maξ Tremek ndè Giütet , e achia ù tremb Polemi , sa giççè cusc ikentè kn mundej me scpetuem : e ù ciao gni Mal , e ajò pjesse , chi raa , ù pèrpocho mbè suchè penssechind pasc largh ; e mbsceli uçenè Pukè , kahè sckuekescinè. E pèr ketè Tremek mirretè vesct , sè profetizoj dü vjet pèrpara. eotünè i urçenoj chi tè lijntè Deletè , e tè vej me predikuem Regit Samarijsse Ieroboamit , pèrse Açerontè Vjettatè. Andaj Ozia birij Amarissè , e plagoj me Sctaghe n' krüè , achia sa , si vottè ndè ζeetè vet tè Teuchessè , dvich ; e kjè i verteti Martirè ndè 31. ndè Mars.

[Arabisch]

III.XI.2 Cap. s. Pèr mbij trij tè kachia tè Israelit , e pèr mbij tè cattertit nukè , e kξegn. Pèr se ka scittunè pèr Rgi_t te derejtenè , e tè vobekunè pèr kepuza.

[140] **III.XII** Ieta e profetiit' e Abdisse profete.

III.XII.1 Abdia , dò me ξξανè Scerbetorij Tinèeot , kjè ζeut se Sichenit , leu ndè gni vend chij ξξojnè Letachmar ; kjè aj chi ndè mottè unse tue mos passunè raam Scij pèr trij vjet , mbajti giaal , gni chind Profetè , tè Tinèeot , chi kjenè nfsceffunè ndèpèr droetè Regit Acab , e Regnecessè Iezubel tè sciochiejet. Abdia kjè aj , chi foli Regit , se Elia isctè arçunè mei folè , ei basckoi me folè , e n'krünè , chi tè açerohej i verteti Hüj. Tue nderechiunè Profeta gni Sacrificiè Hüjit vertetè ; e gni tjetere urçenuenè Priftenitè Baalit Içulit tünè ; tue ù lutunè , si issili dò Hüjit , chi pèr tè dasciunè , e pèr gni tè dereitè , tè Feessè ; tè ndegniohej me derguem ejarm prej Chiełscit tè ntrettentè atà Sacrificiè mbè Lteer. Nukè pèrgieg Baali ; ma eotünè ndè pèr tè lutunatè Elijssè , dergoj ejarmine , e pèr euu Sacrificijnè. Andaj Priftenitè e Içulit kjenè giççe dvekunè , e Populi mbeleçunè ndenè scrbetüretè Tinèeot vertetit ; issili pa manesse dergoj ujetè pèr mbij ζeet. Abdia ù baan' Discipulij Iłjssè , e duel Profetè , tue profetizuem cundrè Bijet Edonit , te sijtè Chiesckescinè , atà tè Israelit , tue i paam sciunè herè munjtunè prej se Peganescit.

[141] **III.XII.2** Dvich Abdia , e kjè vorruem ndaj vortè Elisesse Profetè , kjè mortja tijnaj ndè nandembeçjetè dit , ndè Novembre , trij mije , e nandeçjetè vjet sè Crijuemit se Sceculit. Profetia e tijnaj mba vecè gni capitulè , e zgeçen Scentēja Kisce Catoliche nde te zgheçunito ndenatijesse se Prendesse , te se Diełse catterte nde Novemb.

[142] **III.XIII** Ieta e profetiit' e Ionesse profete.

III.XIII.1 Iona , chi do me ξξανè Pelumb , kjè leem prej Gethit ζeeu j Offer , t'Aatit patne ξξανè Amathi , prej Tribusse Danit e kjè aj Dialeξ , chi ngialli Profeta Elisee , i biri se veejessè Sarretana , chi e pat condissunè. Urçenoj eotünè Jonessè , chi tè vej ndè Ninivet , e ti ban me dijtunè , se eotünè doj me e cprisciunè , e se mbas catterçjetè ditse kisc me kjanè renim'i tünè. Mpcatetè ndè tè siat iscinè sciütunè Ninivitatè , ξξote Prof. Naum nu. 5. se iscinè ζuunij , e sctrighenij : i pari chi ansctè faj i t'pa fuchijssè , e tjeteri i t'pa dijtunit ; prasctu eotünè kjè me tà ma i ξimptescim , tue mos kjanè Dijekechia. Andaj tue vum roe Iona , se eotünè i naltij Chielet isctè , i mescerierscim : prasctu si tè

predicontè aj Ninivitevet , mbè giçzè arressùe kiscinè me baam pendesse , e kisc mej ndejüem pa mossu vertetunè Profetia e tijnaj , e prasctu kiscinè me mbajtonè pèr renez. Prasctu Iona zgoç me vottè ngiettaj , e me mos giegunè Tinèeot. Andaj tue vottè Breggh Deetit , hini ndè Giemij me vottè prej Tarsi. Ma eotünè i dergoj gni mot tè kech , sa pò hintè ujetè ndjerè ndè Sctreëetè Barchessè. E si e panè Deetaretè , mreculohecsinè , se tue kjanè motti kech giçzè cund , e jò prasctu tè tjeratè Barkè pèrtochiark kiscinè luftè pessim. Practu sctijnè sciort pèr mbij kusc t'isc aj pèrtè silt pò banhescinè achia tè kechia , e tè bahej meu

[143] mbütunè. Raa sciorti pèr mbij Ionenè , issili pò flijnkè ndè sctreëetè Barkesc , e pèr urçenitè vojvodesse kjè nzierrè jasctè , e tue pevetunè chisc çeu isctè ? e kan' açerontè , çzà sè açerogn Hüjnè Crijuessinè naltè : çzànè chisc duhetè me baam , me scpettuem fortunejet. Pèrgieg Iona , merni mue , e me sctini ndè Deet , se kisc me puscuem Deeti , e fortuna. Prasctu Deetaretè cundrè volendetse tünè , e sctijnè ndè Deet , e ndè ciast puscioj mottij kech.

III.XIII.2 Tue Happunè gni Pescki maç gojenè , e pèrbini giaaλ , e tue ù mbajtonè scendosc , ndè barktè Pesckut pèr trij dit t'ungina , e trij net : e atü paa fajt evet , e lüpi ndejessè Tinèeot , e pèr giçzè atè mot mbet nd' uratè : mbas assi motti urçenoj eotünè Pesckut tà chiessè jasctè , possi ja bani , tue kçüem se riu me urçenuem Ionessè , chi tè predikognè Ninivessè , possi mpari. Ions duel Pesckut giçzè pèrlüm : floketè , e vettulatè ngittunè pèr fachiè ; peteku i ndüim , e gherdicim , tue lanè scegn , possi Kemili kahedo veej. Hini ndè Ninivet tue çzärrè meçaa ; Kendüj e mbè catterçjetè dit ka me kjanè Niniveja renuem. Atà tè Giütetas tue paam se duel Pcsckut , asctu pèr mreculè , i eunè bessè , e baanè pendessè ; e eotünè i ndejej fajtè.

III.XIII.3 Ma kçej Niniveja me fejüem ; e eotünè ù dergoj Naum Profetene , nukè i bessuenè , tue ù raam ndè mend , se chisc pat çzànè Iona atünè , nukè ù baan ; e mbajtinè pèr asgia Profetenè ; Andaj Giütetja ù rrenuè ; pèrse lümi Polo , issili e reçzontè , achia ù rrit , sa hini ndè Giütet , e me gni Tremek tè maç , e ejarm djergunè 'N Chielscit mbet rrenuem , e c'prisciunè.

III.XIII.4 Iona scembeλtüra e Christit ngialunè , mbassi kjè trij dit ndè eemeretè çeut ; possi aj vet e calæeon , cuur pèrgieg anemichiet vettè ; *Scegn pò lüpen , e ka me jù çanè scegni Jonessè Profetè. Matth. 12. & 16. Lucae 11.*

[144] **III.XIV** Ieta e profetiit' e Michesse profete.

III.XIV.1 Michea , chi dò me çzànè i prugnetè , kjè leem ndè çeet , chi çzøjnè *Morastite* ndè Palestinet , ndaj Naim. Profetizoj sciumè duer se kechiasc , e damesc , chi kiscinè pèrtu goditunè ndè Regenijtè Judessè Regenijet tijnaj Joatan , Acaz , & Ezechia : e Regenijet Samarijsse : Giucatesset , e Priftenet , ende Profetevet reesciimè ; pèrse kiscinè ndèpèr cambunè lijnè Tinèeot , e tue ù çanè Içulatrijssè , e tjera mpcattevè. Profetizoj ende t'arçunitè mbè sceculit tè bijrt Tinèeot ; tue i pomendunè v_dè t'leemit ndè Betlemt. Dviç , e kjè vorruem ndè çeetè vet , si pèrsipèri , ndè penssembeçjetè ndit ndè Kal_duer.

III.XIV.2 GNIE eotünè pò del vendit se vet , e pò dirgietè , e pò skelen pèr mbij matè naltat visse tè çeut , chi dò me çzànè barcu i eognessè Scenè Mrij Virginè ; Mal i naltè , andaj Davidi ; *Temelij tijnaj mbè malete Scjntè.*

III.XIV.3 Cap.4. *Prej Sioni ka me dalè Ligia , e fjala , e Tinèeot , prej Ierusalemi.* Sioni Mal ndaj Betlemt kù leu Iesu Christit , Fjala , e Hüjenuescimè. *E Fjala ù baa misc : possi çzotè i S. Gioni ; e gelijti ndèr nee.*

III.XIV.4 Cap. 5. *E ti Betlem Ephrata , i voghelè jee ndèr trimatè Iudessè ; prej teje mue ka me dalè , chi kaa me eotenu_ ndè Israelt , e t' ezunitè tijnaj jetet se pare &c. E curraj pèrtè mos menguem. Pietre nuke ka me menguem feja jotè.*

[145] **III.XIVa** Ieta e profetiit e Nahumit profete.

III.XIVa.1 Nahum dò me ζζανè nguscelues , leu mbè gni vend ndaj Giordant. Profetizoj ma teperè Ninivitet , tè sijtè mbassi banè pendessè ndeper tè predicuemitè Jonessè , e passunè ndejessè prej Sinèeot , ù ζanè se riu gnimendevet mpcattè se parasc , e ma tè forta tè paa uça , e tè pa fàchiè. Andaj Nahumi i bani me dijtunè se giζζè sej kiscinè pèrtu renuem , possi ndoch. Dvich Nahumi tè parenè dittè ndè Decembre , tue kjanè Manassi Reg ndè Ierusalem.

[Arabisch]

III.XIVa.2 Cap. 1. *Gniè pèr mbij Malt Kambetè atij , chi kalæeon Ungijlè , e Pajnè* : Kü ansctè aj Mal kahè ù keput , e raa Guri , paam prej Danielit , cap. 2. *Paè kesctu* (ζζotè Nabucodonosorit) *ndjerè ù daa guri prej Malit , &c.*

[146] **III.XV** Ieta e profetiit e Abacuch profetesse.

III.XV.1 Abacuch Profeta , dò me ζζanè Pèrbalzas ; kjè ndè mottè Danielit Profete , e Küj ansctè aj , chi pèr urzenitè Engelit scpuu giechè Danielit , ndè grope tè Luanjet ndè Bagdat ; e profetizoj cundrè Regit Caldejet Nabucodonosorit , tue jù levduem ndèpèr damt , chi kisc pèrtè baam ndè Kiscetè Tinèeot giζζè sej tue ciartunè , tue scpuum atè gind ndè robij , ndè Bagdat. Andaj tue ù avitunè motti , i reenimivet. Abacuchi prej Jerusalemi sckoj , ndè Ostracinet , e mbassi sckoj periculì , e mbassi kjenè reenimetè , chi ù duknè pèrpara , kçej se riu ndè ζeetè vet , e dvich dūū vjet pèrpara se kçentè Populì , ndè Ierusalem prej Bagdati , ku kjenè , ndè robij. Ndè kohetè Perendorit Arcad , kjenè giettnè esctenatè Abacuchit me atè tè Michesse ndè Regenijtè Palestinesse.

[Arabisch]

III.XV.2 Cap. 3. *Hüji prej Mjessèdittè ka me arçunè , e S. prej Malit se Pharan , ka me mbeluem*

[147] *Chielètè nguscelimij tijnaj. Brienatè ndè Duertè tijnaj ; atü ansctè nfsceffunè fuchia , e tijnaj. Pèrpara fachiessè tijnaj ka me sckuem Moortja.* Atij vendi , kù profetizoj Profeta ; goditetè si prej Mjesseditè Betlemi , kù leu Jesu Christì , issilì ζζà S. Lijnee tijnaj mbè Maltè Sinait , prasctu *prej Sioni ka me dalè ligja , &c. Briejnatè* , chi janè S. Crüch , kù scelbuessi mba ctriym duertè vet , mbè arressüetè dūū Brienavè , kù vjen n'fsceffunè fuchia e tijnaj cunder anemicut , possi jù duk Constantinit ; *me ketè scegn ke me dobittunè.*

[148] **III.XVI** Ieta e profetiit' e Sofonisse profete.

III.XVI.1 Sofonia dò me ζζanè kscilij Tinèeot , kjè i birij Cussit , leu ndè gni vend , chi ζζojnè Sabarata , profetizoj ndè mottè Iozijssè Regit Iudessè , tue caleeuem tè cprisciunitè Ierusalem , tue ù levduem me Giüchiè , e tè vraamè n' Chielscit , kjè ndè mottè Ieremijssè , ndonessè dvich pèrpara tijnaj , e pèrpara se Ierusalemi , kjè ciartunè , e ndè tan' ù vorruè ndè trij dit ndè Decembre , reç vjettè crijuemit Sceculit trij mije , e tre chind , e trij ζjetè vjet , e ansctè i nandi ndè Profetetè vogielè.

[Arabisch]

III.XVI.2 Cap. I. *Ditta , e menijssè , ajò dittè , ditte e travajevet , e scterghimevet , ditte e c'kuscelimevet , e mjerijssè , ditte , e territ , e n'gichit , ditte , e borijssè e Kelçitmessè* : ζζotè Profeta ketò punè pèr dittetè Giüchit , kur tè vignè Iesu Christì me ejarm me giukuem tè gialètè , e tè

[149] dvekunitè ; *Me ejarm tè eeelit tijnaj pèrpihetè giζζè ζeu* , jò me ujè , si ndè mottè Noè ; ma *ka me arçunè me giukuem Sceculinè mè ejarm.* E pèrserij tue ngusceluem tè Kersctenètè jet e ζζotè. *Asso ditejè ka meu ζζanè Jerusalem mos druè Sion tè mos cpriscienè duert' è tua. eotünè Hüji üt* , dò me ζζanè Iesu Christì , *ndè mjedist tand* baam Nierij , tue marrè misc Mriet Virginè , *i fortè ka me ù scelbuem* , kinessè juvè t' Kersctenevè , pèrse mbè Siont , e Ierusalem , kjè ζanunè Ligja e Christit.

[150] **III.XVII** Ieta e profetiit' e Aggesse Profete.

III.XVII.1 Aggeo dò me ùzhanè i gheueu , leu ndatè mot cur Ievrejè kjenè ndè robij ndè Bagdat , e me tà kçe , ndè Ierusalem tndè tè düjtet vjet tè Dariut , foli Zorobabelit , e Iesusst t'maçit Prift , chi tè ndjekenè trajtimnè Kiscessè , e tè mosse lijnè ndjerè tè mosse mbarojnè , possi ù baa . E Profeta tue paam trajtimnè mbaruem , kjè i pari , chi ndè Kiscè kendoj , *Alleluja* , chi anscte kankè e gaemendit pèr lauditè Tinèeot. Dvich Aggeu ndè Ierusalem , e kjè vorruem ndaj vorretè Priftenet 4. dit ndè Kornik .

[Arabisch]

[151] **III.XVII.2** Cap. 2. *Keto punè flet eotünij uscterijvet , ende pak ansctè , e unè kam me lecundunè Chielnè , e zèenè , e Deetinè , e tè zçaatitè , e kam me lecundunè giçzè Polemetè , e ka me arçunè i descruemij giçzè Gindse , e kam me mbuscunè ketan' Sctepij me nguscelim , zçotè eotünè i uscterijvet. I maç ansctè nguscelimij kessaj sctepij se reè ; ma i maç se i se paressè , zçotè eotünij uscterijvet. I prittunij Gindse , dò me ùzhanè Iesu Chriscti Messij. E pèr sctepij tè ree , vescteron Profeta Lijnè Ungilit , sctepia Plakè , e parè dò me ùzhanè Ligja Plakè. Andaj maj maç ansctè nguscelimij Spijrtit ndèpèr hijrtè Scenjtenuor ndè Lijte ree , se ndè Plaket , e vettemeja hie , e se afferesse me hiir.*

[152] **III.XVIII** Ieta e profetiit' e Zacharii profetesse.

III.XVIII.1 Zacharia dò me ùzhanè tè pomendunitè Tinèeot , kjè i birij Barachijssè , zçut se Chaldessè. Profetizoj ndètè düjtet vjet , ende tètett Muej , tè Regit Darij ndè Ierusalem , lefion me Profetijtevet me mos lanè Jevrejè ndè mpcattet , tue ù calèueu , se isctè volendetja e Tinèeot meu baam se düjti Kiscia. Dvich Zacharia fort Plak , ndaj Ierusalem ; kjè vorruem ndè gni fuscè , chij zçojnè Noeman. Mbas se Krijuemit se Sceculit trij mije , e catterchind , e giasctèzçjetè vjet , ndè giasctè dit ndè Settembret.

III.XVIII.2 Cap. 2. *Levdou , e nguscelou bija e Sionit , se gniè unè pò vign , e kam me gelijunè ndè mjedist tüü , zçà eotünè ; e kanè meu pesctetunè sciunè Gind ndaj Tèneonè assò dittejè , e kanè me kjanè Populi em , e unè kam me ndegniunè ndè mjedist tüne , e kè me gnioftunè sè eotünij uscterijvet me ka derguem kè ti. Possi me ùzhanè Aatij amesciuescim ka derguem gni tè veteminè bijrrè vet , tjeter ndè vettet , e gnia ndè Natüret , prasctu unè pò vign , i vettemè.*

III.XVIII.3 Cap. 3. *Kam me siele scerbetuerre tem prej se Dalit , dò me ùzhanè Iesu Chriscnè possi Nierij ; Aatij maj maç se unè ansctè , e jò possi Hüj pèrse unè , e Aatij gni jemi. Asctu ende e zçerret Zacharia Aatij S. Gio : ndè tè sijat na paa Dalesi se nalti , &c.*

[153] **III.XVIII.4** Cap. 6. *Gniè Burri Dales' emenitè tijnaj , e pèr ndènè tan' ka me dalè , e me ù Trajuem Kisca Tinèeot , possicur me ùzhanè Scentja Fèe , si zçà Chriscti Pietrit ; Ti jeè Pieter , e pèr mbij ketè guur kam me trajtuem Kiscenè tèmè.*

III.XVIII.5 Cap. 9. *Nguscelou mejaft bija e Sionit , gheou bija e Ierusalem : gniè Regi üt ka me arçunè tüü , i derejtè , e scelbues : vettè i vobek , e ngarkuem mbè Magaret , e mbè Sogte Magaressè , ndèper tè maçtè prugnetitè tijnaj ; kesctu Isaia cap. 21. E pascè gni hippunè mbè Magaart , dò me ùzhanè Iesu Chriscnè fort tè prugnetè , e prugni vettehenè ndjerè mbè Crüjt , asctu ende jet e zotè ndèpèr maçesctijtè Antichristit , ndetè gnimendet cap. E gni tjeterè mbè Devet , ajò ende mirretè vesct , jò vecè pèr Antichriscnè , chi ka pèr tè arçunè nde tè sosmitè sceculit : pò ende pèr giçzè atà , chi cundresctojnè Christit , possi Muhameti. S. Gio cap. 4. *Giçzè Spijrt , chi cpriscen Iesusnè Sinèeot , nukè ansctè ; e kü ansctè Antichristi. Asctu ende ndaj tè gnimendet , Antichristi erç , e Antichrista sciunè janè baam. Achia sa ndèpèr tè nalzuem , ò maçesctijtè mbijsi ansctè eotünè , e Chriscti , hippinè mbè Devet scembeltüra , e Maçesctijssè.**

III.XVIII.6 *Tè silètè ansctè tè miretè tijnaj , e sija ansctè bucuria e tijnaj , vecè grunet'e zghezunet , e vena chi mugulon Virginatè. Pèrket pèr S. Sacramentit tè Lterit.*

III.XVIII.7 Cap. 11. *E matnè paghetürenè temé trijçjetè Denarè tè Rgiante. Ketù vertetetè descnignenia , e S. Mat. e Ata pèrmetuenè atijnaj trijçjetè Denarè tè Rgiantè.*

III.XVIII.8 Cap. 12. *E kam me derçunè pèr mbij sctepijtè Davidit , e per mbij ata chi gelijenè ndè Jerusalemt , Spijrtinè hirit , e tè Uratevet , e kanè me suditune prej meje , tè silè goscdue. Mejaft calæohtè ketù , se ansctè Hùj , prej meje , e se ansctè Nierij basckè , tè silenè goscduenè.*

III.XVIII.9 Cap. 13. *Vraè Barijnè , e kanè meu pèrderçunè Deletè , ani kam me kçüem dorenè temè prej se vogielisc. Ketù vertetetè chisc ççà S. Mat. 26. 32. Giççè jù kini meu scandalizuem pèr mbij mue sonetè.*

[154] **III.XIX** Ieta e profetiit' e Malachis profete.

III.XIX.1 Malachia dò me ççanè Engielè , ò Ziharichtarij Tinèeot , e pèrte gnimendè sciùmè , e mbajtinè pèr tè vertetè Engiele Sdrippunè , n'Chielscit ndè pèr bucurijte tijnaj fort te maçet , e urtij ; Se isc prej sineeot derguem per te calæuem volendetn' e Tineeot.

III.XIX.2 Malachia ndè Profetijtè tijnaj ma tepere chiaron Priftenitè , tue ndesckuem fajetè tünè. Flet ende per Ziharichtartè Messijssè , chi kjè S. Gio. Pagheues ççirré prej si Engieli Tinèeot , per se asctu kjè ndè jettetè vet. Asctu ende per te arçunitè Iesu Christit , e se kisc pèrtu paam nde Kiscetè Ierusalem , possi mirefili S. Kisce ban ketè descnignienij , asso ditteje , chi birij Tineeot kjè scruum ndè Kiscè. Ndevonè ligieron per dittetè maçè tè Giüchit , e si ka pèr ti prijm Profeta Ilij me predicuem. Duich Malachia , e kjè vorruem ndè Kattundte vet , te Soffijsse , ani chij ççanè Aromathia nde 23. nde Prijl. Profetizoj reç vjetit , se crijuemit se Sceculit trij mije , e katterchind.

[Arabisch]

[155] **III.XIX.3** Cap. 3. *Gniè unè pò dergoj Engelinè tem , e ka me baam gatij pèrpara fachiessè simè , e cpeit ka me arçunè ndè Kiscetè vet eotenori eot. Ketù vertetetè descnignenia , e Ungilìt Scint Marcu 3. eanij i ççirrezit ndè skretetijt , gatoni uçenè Tiuèeot e nderecheni giurmetè tijnaj.*

[157] **Scala IV**

IV.I Ieta e çijete Sibilavet , e kankete tüne.

IV.I.1 Sibilatè kjenè vasceea fort tè nderscimè , e tè mira , as kjenè gnij çeu , as gnij motti ; gelijtinè ndè lijtè Natüressè , e gnioftinè gni Hùj , e dissa sosc tè kçelètè Miscnuemit , e tè tjera cafsè chi pèrcassenè Iesu Christit , e tue lanè scruem , duhetè mirè me bessuem , se hipnè basckè ngusceluem Spijrtenitè tünè , me tè bijrtè Tinèeot mbè Chiel : Pèrse chisc folnè atò pèrpara ; Apostuijtè celè predicuenè ; si ççotè Davidi ndè Salm. 67. tue profetizuem tè ngusceluemitè , tè hippunè mbè Chiel , tè t'Bijrt Hùjit ; se Chieffalijtè , kinessè Apostuijtè , kjenè prijm me atà , chi kenduekescinè ndè mjedistè vasceavet , ò raassà tè laudevè. *Prijnè Chieffalijtè basckuem me Kanketarè ndè mjedistè Vasceavet lodertarevè.* Essila punè , mune ççoemi se mirrenè vesct pèr keto vasceea Sibila. Pèrse ata , chi calæuenè , ndè kankè , e Lodertij , giççè kenduenè. Dottoretè çxonè se ketò kjenè Scenjtè , e se scelbuenè , tue passunè kjanè plot me Spijrtitè Tinèeot. E se raanè mboh Içujet Polemit , tue reffüem gni tè vetteminè Hùj , e kjenè Vasceea ndjerè mbè mort.

[158] Kù Emenè Sibila ansctè vum atünè prej S. Atènè , pèrsè Sibila dò me ççanè , gnia se kscilì Hùjit , possi Iesu Christit tue scruem. Scelbuessit tinè , te arçunit tijnaj mbè sceculit pèr tè scelbuenit gnimendi sceculè. Ketè folne achia n'cele , e me achia tè

derejtè , sa duketè se ççuesse scruejnè , chisc anscètè kjanè , i jò chisc ka pèr te arçunè.
Dissa Vjersca tè tünè janè ketà , chi ndjekenè nzierrè Gerchijet.

*Kendogn' Bijrrè maç mbè Chielt' tè lumit Atè ,
Chi dergoj giut' se vet pèr tè scelbuem ;
Vesciunè ndè Misc , e giak baam i begatè ,
Ndè dü Natüirè ngjescjun' , e fort scterguem ,
Me pusctet tè maçè , sa pèr mot tè ghjatè ,
Reç Sceculli tè scelbon tui bessuem ,
Se kü i verteti Chrisct Hüj , e Nierij
Anscètè , e si leu ndèr ne Virginet Mrij .
Ziharich me çanè gni Pellumb' derguem ,
Chielscit kur vò basckè ndè Iordant' tè barçè
Me tè Scè Gionè lum meu pagheeuem
Asctu , Sibila ççotè , se ka pèr t' arçè
Fajetoretè me grisem , e me scelbuem .
Possi vjoleea ndè Dimenè pa marçè
Nderscen : e si Njegullatè palè , palè ,
Reea n' Dielli pèrèè , tù çanè Malè .
Tè Derejtè jete , e uçé tè pa masctrij
Sceculit , chi scpiè mbè Chielt ka me mpsuem*

[159]

*Giüch t' amesciuem pa ndogni pallavij
Si len vette mbè Chielt ka me kalleuem .
Scelbuessi üt Renscit cur plot me menij ,
Ka me dalè ende Crüchia ngrükè nalzuem .
Lum , ò Druu , e bucura , e pa ndogni lechiè ,
Kù mpcatti ù cprisc , e s' mbet as ndogni e kechiè.*

[160] IV.II Ieta e ndivenessete e Sibilese Cumea.

IV.II.1 Sibila Cumea ,kjè prej Cimeri , Catund i Campagnessè ndaj Cumet , ndè Italiet , pèr tè silèt , flet S. Iustini Mart. mbè ketè mendürè . Asctu chi jù te ndeëij ndè açerimpte , e ndertè Tinèeot ; jò pak kanè meu ndimuem ndivenessetè Sibilesse Cumea , tè sijtè avitenè fort Dijessè Profetevet ; ççonè se erç prej Bagdati ndè Italijet ; pat ndegniunè ndè gni spelè , e pat ndivenuem ndè Cumet , kù ççotè i pèrsipèrscmi Scint. Paascè gni Kiscè tè maçè , kù rij Sibila mbè gni vend t'assaj Kiscè nalt , e predicontè Polemit , issili ndeghiontè Dijenè saj me ndivenessè ; ççotè ende se i calæuene gni Stambè Rembje , kù ruejtescinè Hijnè t'assaj ; ççotè se ajò là scruem ndè Vjersc t'arçunitè t' Bijrt Tinèeot mbè Sceculit , e tè tjera punè mbè vendtè vet , chi kisc pèr tè baam ; e se proçon fort tè zgheçunitè e saj pèr tè marrè vesct sciumè Profetij. Asctu ende kjè gnimend , se cuur erç Enea ndè Italiet , foli me tan' , e i ççà sciumè cafscè , chi ndevonè jù goditnè ; ççonè se Vjerscatè e kessaj Sibile kjenè djegunè ndè rendtè Giulianit Apostat , ndè gni Giütet , chi ççojnè Enam , se silescit sciumè , chi preknè Perendisse Romesse ruhescine nde Chileerte , ò kjuerte Rom. e nuke permetojne giççe cuj mej pam , vecè dissa vetevè. Kesso

[161] Sibilejè muer Virgilij Vjerscia ndè veperatè vet , ndè dissa , chi gindenè odjerè mpsod e ççotè.

*Pach , e fruit i maç n' Chielscit ka me kjanè :
Giasctè vjet paresse len ; ende mbas andaj ,
Giasctè tè tjera : sa çeu ska me pèr eanè :
Mrecullè ke Ujku , Deleja , e Kingi haj*

*Basckè : Kerčini Djalaè , e Culscedra lanè
vettemè ; pa droe , pa lot , as fial , as vaj :
Ruchierbulli çiti' , e Eçatè , si nghit
Pèrse eotünè mpach , i ruen , e i rhit.*

[162] **IV.III** Sibila Libica.

IV.III.1 Sibila Libica scruen Mreculijtè Chrisctit , si çà tè pamitè t' verbenet , tè ndèghiuemitè , t'sciurçunet , tè foletè Nemezavet , e ' Ezunitè , t'sckiepunet , ndè Vjersc possi ndjek ,

*Si Nieri pò vjen , nder Nieree' Dueketar ,
Me dvekunè , e me mortè vet me scelbuem ,
Scecullin' ; e mengij lenghimevet pà bar
Drittè süvet , e vescevet tè ndeghiuem ,
T'sckjepunet t'ezune derejt , pà pagh , as ar .
Içujit , e mortne nesc , jasctè me dnuem .
Gni bir tè vetteme , chi Ama pat pèr mall
Se Duekuni ja kçej , e ndorè ja à gial .
Me Dielli vesciun' , e mbaçunè me Hanè ,
Me üj krüetè reç ngiescune Cunore
Vajæa Mri , e bucura ma fort se eane ,
Djaline Iesu Kerçij mbaj ngrükè ndore ,*

[163]

*Per zmir ani Ievrejte , me te Peghane ,
Tú Cujtuem kech me Cuvend pèr giçç'here ,
eunè fill' , Djaline Iesu fort me per eane :
As vend' nde çet , e puscim me mossi lane .*

[164] **IV.IV** Sibila Delfica.

IV.IV.1 Sibila Delfica pat ketè emenè , pèrse leu ndè Delfit : ççàs se ka me leem gni Profetè , gni Vajæejè pa veperè Nieri. Kessaj Sibilè banè Romajte gni Statuè , si ççotè Plini , e kjè paresse rrenohej Troja. Homeri vu ndè veperatè vet sciùmè Vjersc tè kessaj Sibilè Delfikè. Tè kessaj ende gindenè dissa ndivenesse , ndetè sijet ççotè se kiscinè pèr ta rafffunè me sceplakè Chriscnè , e pèr ta pesctüm ndè fetüre , e pèr ti çanè me pijm , helm , e uffulè. Kjè ndè mottè Gedeonit 1255. vjet pèrpara Chrisctit.

*Vajtogn' , un' e mjera gni te maçe giame ,
Se Chriscne mbe Criijt raffune , e kech scemtuem :
Sceplaka , Gruscta , helm' , e uffulle çane ;
Pergiegiune sctatne Plaghesc , e irenuem :
Isreli mbe çet kech , nuke la pa i bane :
Patersciane ende mbe Criijt depertuem :
Duekune s'Amesse mbe Prehene ja çane :
eemerene tu i scittuem ane , e prane .*

[165] **IV.V** Sibila Persica.

IV.V.1 Sibila Persica kjè prej Persiè , e emenitè saj te vertetè kjè Sambeta , leu ndaj Detitè kuch. Atit sajnaj i patnè ççanè Beroffo , e s' Amessè Erimantha : ççonè se Sibilet Persikè gindenè keto ndivenessè.

*Cumbon eani Malsc , e Keletç nde sckreteti ,
Ziharich me çan' , e u e te derejte ,
Scecullit me cele , e fajevet per mengi ,
Pagheimne Predicon , mbe kete jete ,
Cuj dò me sclebuem pa rrene , e scerregi ,
Nde Parrijssit vendte giagne , si dò vette ,*

*Tue trussun' krüete assaj Bisce ,
Mire tu bam , e spesc tù votte n' Kisce.*

[166] IV.VI Sibila Eritrea.

IV.VI.1 Sibila Eritrea Giütetjet Se Joniesse , i patnè ùžanè ende Eurifilè , tè kessaj Sibilè janè atà Vjersc Gherchisct , tè paratè Lettera teržuer i mbanè keto fjalè : *Jesus Christus filius Dei servator*. Profetite sajnaj sciumè i patnè mbajtnè pèr kembegnienij , possi vettejet e ùžotè pèr vetehè. Kam me kjanè mbajtnè pèr Profetesè tè Larmè , e rreneze : ma cur te jenè mbusciunè punetè , chi pò ùžom une , ka meu ram ndè mend pèr mue , e kanè me dijtnè se jam Profetessè , & i mažit eot Hüj.

IV.VI.2 Tè kessaj Sibilè Eritrè patnè Romajtè sciumè Vjersc , possi ùžotè Fenestela , issili ùžotè , se kjenè derguem pèr urženitè Senatit pense mbèžjetè Njeree ndè Giütetè Eritresse , me emenitè Elcijsse pèr Profetijtè kessaj Sibilè , e tue kjanè Consoli Curio , e Ottavij kjenè ruejtnè ndè Campidolt , issili ani ù perterij , mbassi kjè djegunè me dissa tè tjera tè scruemè , chi munjtinè me bam basckè.

*Ionieia Sibile Kendon , e scruen ,
Era se n'Chielscit me eiarm diegh Dru , e gure ,
Sceculline ane e prane , tue kerkuem ,
Ujete ani diku bunon giak , possi gure ,
Sciume žžahete sa Deti jet scerruem ,
Cur Sceculli te digiete , possi urre ;*

[167]

*Renscit , si te dale Christi nalzuem ,
Ižune fajetorete poscte me dnuem ,
Sciume te mjerete kech atje pessojne ;
Tu djegune pa sosm' spirt , e misc , e ascte ;
Vette si bane kech , e sciokete mpsojne ,
Sulfure , Pjegulle , e Plumb' perciem bascke ,
Dbore , e aculle , per sctrat atüne sctiojne ,
Ende curraj si lane me dale jascte .
Jette per jette kech , plasm , e c'kuscelluem ,
Fort , e Sineeot , e Scenjtenisc harruem .
Ižulle Muh' , e Surla , jet , e Calvinì ,
Luterre mallecon , se bani hille ,
I jete ngiesciune Bollasc , e Sciapini ,
Ulkogna eemerate jau hà me sille ,
Si kusc ndoch atà nde Ferre hini ,
Se hangri gni te Prende Misc , e te mengille ,
E jù , chi fene Late , e pa kujtnem ,
Rrenete mbrappa mermi , tu i bessuem :
Vini roe , se nde chisc mund Kini me votte ;
Ani Pendesse baui mbe kete jete ,
Tù kujtnem veperate per te ncotte ,*

[168]

*O Nieri , chi bane , jano Scegiette ,
Rrene , e zmir , e lakemi ; pò lesciò lotte.*

[169] IV.VII Sibila Samia

IV.VII.1 Sibila Samia , leu ndè Isulet Samos , nde Detit Egeo , ndaj Traciet , kjè rež vjetit se Crijuemit se sceculit , trij mijè dūchind , e nande žjetè e dū vjet. Parè Christit 665. vjet. Gindetè se kejo Sibilè ndevenej kesctu. Ti ò Populi Giužijet reeuem n'hirit nukè gnioftè Hüjnè tand , pò ende , e pèr chielè , e me ferra i vunè Cunorè , e i

pèræievè ndè tè pijm helminè użulè .
Sion se Pescstriku Mal Prisrend' mai nalti
Falemi : se ntejè Ligja ka me dale ,
Cur Apostuite Chrisct' ambl' i pèrmjalti ,
Me tè dasciunè Cunghim , e Scintè fjalè .
Ende Vajea nghiat tū derguem se nalti ,
Leu Dialinè Kerçi , chi neve na mpsoj :
Ievrejt' e marrè Hüjnè tand' derguem ,
Krüetè ja deperton' Ferrasc reżżuem .
[170] IV.VIII Sibila Cumana.

IV.VIII.1 Sibila Cumana kje prej Kumè Giütet , ndè Asiet voghelè , kejo scroj sciume duersc libra tè ndivenessevet , tè sijvet pruu nandè liber me i paam Tarquini Mażesctuer Regij Romessè ; i lüppi trechind peneea t'aartè , ma tui dukunè sciumè gia atij Regi , nuke ja žà ; ajò nde ciast pèrpara tij , dog tre e seriu kžej , e i lüppi pèrserij achia gia pèr tè giasctè , chi mbetnè. Jù duk Regit ma tè maż tè marrè , se sè pari prasctu , chiesci ; essiła assi se giasctesc dog ende tre , e i žžà se ka per ti žžanè pèr atà tè tre , sa pari pat lüpunè pèr tè nandè. Mreculuem Regi žà gižžè gianè pèr atà tè tre tè vettemè. Tui ruejtunè ndè Campidolt , tue i mbajtunè me tè mažè nder. Se kejò Sibilè profetizoj Messijnè Scelbuessin' e Sceculit , se kisc pèr tè lem prej Amè Virginè , e žžotè Scint Augustini *de Civitate Dei lib. 10. cap. 20. Eusebio lib. 4. de Vita Constant.* e fort i nalti Cardinal Lauria *in 3. Sentent. Tomo I. Disputat. I. num. 59.* Mbanè se janè kessaj Sibilè Profetijtè , chi foli pèr Chriscnè , e žžà.

Isaia si žžotè pa celè Dere , Del lulleja Dialè ranzet se jesservet ,
Possi Liglij bar è , ndè Perdevere ;
Ndò si eümbüllli ndè Prill' vettè del žeut ,
Hüji vettè na pèrmettoj sciumè herè ,

[171]

Sinagoga Plakè , ka me dalè Neut
kžellè Emenitè fjalesc eanè kescet ,
Asctu Sibila jonè nd' Vierse kendon , e flet .

[172] IV.IX Sibila Elespontica

IV.IX.1 Sibila Elespontica , leu nde fusciate Trojesse , mbè gni vend , chij žžojnè Marmiso. Kjë ndè kohetè Regit Cirè , ndè ndivenessètè sajnaj žžotè , e kjè 549. pèrpara Chrisctit.

Mbe gatessè vet pèr mend , Ati len Birrè :
Tè dü me tè dasciunè spirtinè sriijnè
Scint : Sceculit pèr scelbim , chi dergon hirrè ,
Cusc dò Chieltè me pam , kesctu ažeron Hüjnè ,
Plot fajevet ende me gietm tè lirè ,
Mbè eemerè , e mballè tū bam ndero Crüjnè ,
Mbè tè sijet ndè Tittat i düjti vettè ,
Kjë goscduem , ložunè mbè ketè jetè .

[173] IV.X Sibila Frigia.

IV.X.1 Sibila Frigia profetizoj ndè Anciret Giütet tè Asiesse voghelè : tè kessaj gindenè dissa Vjersc , ndè tè sijet žžotè , se pèr tri kohè kanè me rnuem terretè pèr mbij žet , e se Chriscti tè trettenè dittè ka meu ngialunè , tue žžanè.

IV.X.2 Pèr ketè Sibilè , se ka profetizuem Messijsnè Scelbuessin' e Sceculit , se ka pèr tè leem prej Amè Virginè , e žžotè ende S. Agosftini *de Civitate Dei lib. 10. cap. 20. Eusebio lib. 4. de Vita Constantini* , e fort i nalti eoti Cardinal Lauria *in 3. Sentent. Tomo I. Disputatione I. numero 59.*

IV.X.3 Boria prej Chiełscit gni eaa te permaiscim , ka me sctijm. E tē pēreiemē tē Ferrit ka me całeuem , tui pērpim ȝeu : kanē me arȝunē pērpara Tinēeot giȝȝē Regenijtē : Hūji vettē ka me giuku_ , tē ȝūmbūscimitē , e tē pa ȝūmbūescimitē. Ndevonē tē pa ȝūmbūescimitē nde ejarm ka me i sctijm. E ata chi ȝūmbegnenijnē nderuene , se riu kanē me gelijtnē. Ka me raffunē Hūji pusctuescimitē ȝeut. Se naltit se Olimpīt ka me arȝunē.

Kur i Lumi Chrisct mbet dekune nde vor' plaguem ,

Gur , e Dru plassi , e ndiisc Kiscja ù daa ,

Mbet per tri kohe Ditta , Nattejet pusctuem :

Dielli e Hana giȝȝe nde giak ù laa ,

Kech Sceculi nde emere tue gimuem

[174]

Sciume Spirtene nde Misc ù vescn' e ani praa

Mbas trij ditsc me Chriscne mbe Chielt me sckuem ,

Ndevone kech si cusc dò bani me pessuem .

[175] **IV.XI** Sibila Tiburtina.

IV.XI.1 Sibila Tiburtina , kjē prej Tivoli Giütetjet se Italiessē , giasctē mbē ȝjetē migl , largh Romet. Ata tē Tivolit e aȝeruenē pēr Hūjenescē. Vjerscitē kessaj Sibilē ȝȝonē ka me lem Chriscti , ndē Betlemt , tue kjanē bam me ditunē ndē Nazaret ; tue eotenuem Teri pajtues mbjelessij si Pajse. Lum , e Ama tē cujetē gij ka me pijm. Te trettene dittē ka meu ngialunē , e ka meu pam gial dveketaresc ; ani mbas andaj ka me hipunē ndē R_t e Chielet mbē m_dürē , chi ndjek.

Mbassi Lijnē Plakē me vetehē vorroj ;

Tue hjekunē mbrappa Mornē ndē Robij ,

Si Cchüpē nalt Chriscti Chieltē captoj ,

Scruem ndē giaktē vet pēr tü , ò nierij

Parrissinē ndritti , e giȝē i nguscelloj .

Tù prittunē ndevonē se vjen pērseri .

me giȝȝē Scintenit ndē drittē reȝȝuem

Tē mir' , e tē kech derejt me giukuem .

[176] **IV.XI.2** Mbij tē ȝjetē Sibilat ȝȝanē persipēri , janē endē sciumē tē tjera mbajtnē pēr Profetessa . Ma vecē atō tē ȝjetē pērsipēri janē prej Dottoresc mbajtnē pēr tē scelbuemē. Ketā ansctē atā , chi mujnti meu mbeleȝunē pēr mbij Sibilat.

[177] **Ligerata I.** Per mbi te giascte Ietete Sceculit.

I pari Vjet Adami kjē Crijuem te parene Vjette se crijumise Sceculit e tē giasctene ditte. Adami gniofti Euene gruene vet essiła leu Cajnē , e Abelne : Cainē , e bani Buuk , e Abelne e [.]juu me Dele per Barij.

72 Caini Vrau Abelne e kēssi Vjetti giet Cajni eanatin e Tersiuēt , asctu ende me mattune , me gniehune.

130 Prej Adamit leu Sethi. Iscte Sethi

105 vietsc , e leu Enos.

325 Enos vjets 90. leu Cainamne.

395 Cainami vjetsc 70. leu Małaliēle.

460 Małaliēli vjetsc 60. leu Iaredne.

612 Jaredi 162. vjetsc leu Enoknē.

637 Enoku 75. vjetsc leu Mattusalemne.

874 Mattusalemi vjetsc 181. leu Lamekne.

1615 Kessi motti Enoku vottē ndē Parrissit , nde gni Chierr n'eiarmi , e kū anscte aj chi ka me arȝune dittet sē Giūchit basckē me te S. Ilijne.

1056 Lameku 181. vjetti leu Noē issiłi kje 600. vjetsc cur ù godit Diłuuja me ujena.

Ligierata II. E dūita Jetè e Sceculit.

Sem , Camo e Jafetti te bijtè Noeut lem perpara Diluuijssè.

1658 Prej Semit leu Arsafati. Arsafatti 35. vjetse leu Salene. Sale 30. vjetse , leu Haber , Haberi 34. vietsc leu Faleg.

[178]

1765 Kessi motti votte Noe nde Letijnt , e i patne ξξane Iano , chi do me ξξane dūi fachiesc ; possi aj chi kiscte paam dū jette , perpara Diluuijssè , e mbas andaj : andaj ξξà Virgilij. E Scembeltūra e janit dūi balenasc , e kjè i pari Reg Letij.

1787 Faleg 30. vjetse leu Reù.

Kesso koheje eufil meu trajtuem Giütetja nde Bagdat mottit se Nembrottit perte kaperzüem Rente , chi te mos mbütescine ma nd' Uje ; e kessi motti dau eotüne Ghiuhete 72. e kesctu mbet trajti , è paa mbaruem Giütetja.

1804 Kessi motti Assuri bani Giütetn e Ninivesse.

1807 Tubal euu fijl Regenijne Spagnesse.

1807 Gionan euu fijl' Regenijne Francesse.

1819 Reu 32. vjetse leu Nakorne.

1830 Tujscone euu fijl Regenijne Germaniessè.

1845 Cores euu fijl Regenijne Missirit.

1875 Egiasco Drimo kje i pari Regij Moresse.

1895 Nakor 29. vjetse leu Thare.

1905 Nino i pari Monarche i Assiriessè , kje i pari chi bani Iξujite , e i vu emenite Giütet se Ninivesse.

1948 Thare 70. vjetse leu Patriarchene Abraam.

2033 Prej Abramit leu Ismaeli , te silene e pat me Agarenè Scerbetorene vet.

2046 Sodoma , e Gomorra kjene Djegune me eiar m' n'Chielscit , bam lechie , nde te silt ξξone se cafscte randa chiendrojne nalt ; e te leate humbojne.

Ligierata III. E treta Jetè e Sceculit.

2077 Abrami 100 vjetse leu Isaakne. Creti i pari Reg i Girittit , eiful me Regenuem ndate Isule.

2048 Abrami leu Isacne te bijrre vet me Sarrene gruene vet per lig.

2108 Isaku 60. vjetse leu , Esau , e Iacobnè.

2119 Inaku kjè i pari Regi Argiviessè.

2198 Iacobi 91. vjetse leu Iosefne.

2172 Thessali i pari Regij Thessaliessè.

2227 Joseffi ndivenej Andarrene Faraonit.

2237 Iacobi votte nde Missirt' ndeper unte

[179] maçe me lüpune driξξè prej Birit se vet , Ioseffit , issili kje scittune se Velaenisc.

2308 Hijne Ievrejte ndene scerbetürete Faraonit : Ioseffi kje giaal 100. vjet , e mbasandaj roçne 60. viet , e leu Mojsessi.

2372 Issili kje 80. vjetse cur duel Missirit me Jevrejt , e pat ligne mbe Malte Sinai.

Ligierata IV. E caterta Jette e sceculit.

Mojsè Profeta mbassi muer Ligne mbe Malte Sinait , ndjere mbe Mort roçne 40. viet.

2492 Mortjet se Moissessit ndjere mbe Iosuene roçne 17. vjet.

2556 Iosuessit ndjere mbe Ottone roçne 40. vjet

2337 Ronia e bija e Atlantit Italianè , kjè Regeneschia e Latinijet.

2348 Cicropi kjè i pari regij Ateniessè.

- 2483 Dardani i pari Regij Dardaniesse , tasc Scerbijssse.
 2558 Mhas mortjet se Ottonit ndjere mbe Arodne rožne 86. vjet.
 2656 Euristi kjè i pari Regij Micenesse.
 2658 Mbas mortjet se Arodit , ndjere mbe Debofet rožne 40. vjet.
 2663 Mbaroj Regenia e Argiuuet , me Rejne Aeris , chi kje maj mbrami.
 2679 Mortjet se Deboresse , ndjere mbe Gedeone rožne 40. vjet.
 2718 Mortjet se Gedeonit , ndjerè mbe Abimalekt rožne 3. vjet.
 2722 Mortjet se Abimalekut , ndjere mbe Tolene rožne 23. viet.
 2741 Mortjet se Tolesse , ndjere mbete Iahirit rožne 2. vjet.
 2766 Mortjet se Iahirit ndjere mbete Iephteut rožne 6. vjet.
 2768 Mortjet se Iephteut ndjere mbete Abasanit rožnè 7. vjet.
 2770 Mortjet se Abasanit , ndjere mbete Abilonit rožne 10. vjet.
 2780 Mortjet se Abilonit , ndjere mbete Abdonit rožne 8. vjet.
 2797 Mortjet se Abdonit ndjere mbete Sansonit rožne 20. vjet.
 2786 Enea prej Troje votte nde Italiet , e u ba Reg.
 2788 Menti kje pusctuem prej Eneut , issilii muer Regenijne Letij.
 [180]
 2817 Mortjet se Sansonit ndiere mbe te Helit regne 40. Vjet.
 2818 Frangu fissit se Piramit , vu emenite Franceet.
 2836 Mbaroj Regenia , e Sicidonit me Tersippne ma tè mbramine Rejne tünè.
 2878 euu fijl Regenia e Arbenit , e rnoj ndiere mbe Alessanderre te birre e Pirrit.
 2851 Mortjet se Helit ndjere mbe te Saulit bascke me ate te Samuelit , rožne 40. Vjet.
 2879 Regenoi Sauli i pari Regij Ievrejet. Mortjet se Saulit ndjere mbate Davidi trožne vjet 40. Kü Scint Profete bani Psalmate , e na mpsoj me lutune Tenee tue profetizuem , Messine ghiunit se tijnaj , chi kje IESU CHRISCTI.
 2897 Prej Davidit leu Salomoni , e regenoi 4. Vjet , e eufijl meu trajtuem Kisca nde Ierusalem. Kejò anscte ajo kisce perte sillet flet Danieli cap. 9.

Ligierata V. E pensta jetè e sceculit.

- Salomoni e kur se eu fil' Kiscene ndjere mbe moort mbet gial ende 36. vjet.
 2977 Mbas Salomonit Regenoi Roboami 17. vjet , e kje daam Regenia e Israelit assoje se Iudesse.
 2978 Mbas Roboamit Regenoi Abia 3. viet.
 2980 Mbas Abiet regenoi Assa 41. vjet.
 3038 Mbas Astet Regenoi Iosafatti 25. viet.
 3063 Mbas Iosafattit regenoi Iora 8. vjet.
 3071 Mbas Ioret regenoi Ochozia 1. vjet.
 3072 Mbas Ochoziet regenoi , e ama e Ochozissse ; chi ççojnè Atalia , sctatte vjet.
 3079 Mbas Ataliet regenoi Ioas , i birij Ochozissse 40. Vjet.
 3119 Mbas Ioas regenoi Amatia 29. Vjet.
 3222 Mbaroi Regenia e Tirit nde Pagmaleont.
 3140 Mbas Amasiet regenoi Azaria , t'silt ende ççojne Ozia 40. vjet. Kessi motti mbaroj Monarchia , e Assirieuete nde Sardanapalt , e kessi motti Belocu kjè i pari Reg i Bagdatit.
 3200 Mbas Azariet regenoi Ioatani 16. vjet.
 3210 eu fil' meu bam Roma prej Remulit e Romulit Velaene.
 3316 Mbas Ioathanit Regenoi Achazi 16. vjet.
 3233 Mbas Achazit regenoi Ezechia 29. vjet.
 [181]
 3239 Mbaroj Regenia e Israelit mbe Osine. Mbas Ezechiet regenoi Manassi 55. vjet.

- Mbas Manassit regenoj Amoni 2. vjet. Ketij Amoni i c'tojne te 70. Dragomajte ende 10. vjet , andaj nuke godittene Dottorete mbete gniefunite kessaj jete.
- 3518 Mbas Amonit rëgenoj Sofia 31. vjet.
- 3340 Mbas Sofiet regenoj Ioachazi 3. Muej.
- 3350 Mbas Ioachazit regenoj Eliarmi 11. vjet.
- 3360 Mbas Eliarimit regenoj Ioachimi 3. Muej.
- 3361 Mbas Ioachimit regenoj Sedechia 11. vjet :

Ligierata VI. E giascta Jetè e sceculit.

Ievrejte hine nde robijte Farraonit nde Bagdat , e giççe sã kjene nde robij bajene scattate çjette viet.

- 3402 Ciri kjè i pari Monarca i Pertijssse , e ndene keta zu fil' meu traituem Kisca.
- 3414 Mbaroj Regenia è Lidijssè nde Cletit.
- 3444 Mbaroj Regenia e Bagdatit me Baldassarre.
- 3456 Kessi motti kje Xërsi Regij i Persisse.
- 3698 Esdra perteriu Biblijne. Kessi motti ende Atenieste hine me giettune letterate A , b , c.
- 3616 Kessi motti ende kje Regi Darij nde Persijt.
- 3623 Leka i maç prej Petrelè nd' Arbene eu fil' Monarchijne vet nùe Mattiet.
- 3759 Kessi motti kje Pirri Miesctri lufteuet Regi Arbenit posctere.
- 3800 Ierusalemi kje pereane prej Antiochut.
- 3804 Iuda Machabeo ban te forta trimenij.
- 3899 kele mottikje Ciceroni , èleu Vjrglij.
- 3912 Cesari goditti Muejte , e tè gnimendunite mottit nde 25. dit nde Mars.
- 3915 Cesari Pusctoj , e munjti Pompejne ndene Giütette Durezit nd' Arbene.
- 3918 Kje òttauiani August Cesar mb' Rome , pusctonte giççe Sceculine , e kje giççekund Pach.

[182]

- 3926 Herodi pusctoj jevrejtè , e kje i parit Reg i huej.
Leu e Lumeja Virg. MRII prej Ioachinit , & Annet , nde Giütetè Nazarettit , se silet ani mbas 15. vietse iscte per te lem Scelbuessi Sceculit , per vertüte Spjirtit Scint.